

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

**"Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΗΣ ΟΜΟΡΡΥΘΜΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΣΤΑ
ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ "**

ΣΙΛΗ ΠΑΡΘΕΝΑ (213/02/015)

ΧΙΟΣ 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	3
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	11
ΕΙΣΑΓΩΓΗ Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΠΟ ΝΟΜΙΚΗ ΑΠΟΨΗ	12
1. ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ.....	13
1.1.Ορισμοί.....	13
1.2 Στοιχεία της εταιρείας.....	13
1.2.1 Ένωση προσώπων.....	14
1.2.2 Δύο τουλάχιστον πρόσωπα.....	14
1.2.3 Φυσικά ή νομικά πρόσωπα.....	14
1.2.4 Συμβατική βάση της εταιρείας.....	15
1.2.5 Κοινός σκοπός.....	16
1.2.6 Κοινή εισφορά.....	17
2. ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	17
3. ΕΙΔΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	20
4. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	21
4.2.1 Διάκριση των εταιρειών που έχουν νομική προσωπικότητα με βάση τον τρόπο απόκτησης της εμπορικής ιδιότητας.....	24
5. ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ.....	25
5.1 Η αρχή της σταθερότητας του κεφαλαίου.....	25
5.1.1 Λογιστικές συνέπειες της αρχής της σταθερότητας του κεφαλαίου.....	26
5.1.2. Νομικές συνέπειες της αρχής της σταθερότητας του κεφαλαίου.....	27
6. ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΟΡΘΟΥ ΕΤΑΙΡΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ.....	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ	31

1. ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ	32
2. ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΟΥ Ε.Γ.Λ.Σ. ΠΟΥ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΝ ΤΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι Η ΟΜΟΡΡΥΘΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΠΟ ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΠΟΨΗ	38
1. ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΟΜΟΡΡΥΘΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	39
1.1 Ορισμοί.....	39
1.2 Νομοθετική ρύθμιση.....	39
1.3 Οικονομική σημασία της Ο.Ε.....	39
1.4 Τυπολογικά χαρακτηριστικά της Ο.Ε.....	40
1.4.1 Νομική προσωπικότητα.....	41
1.4.2 Προσωπική, Απεριόριστη και σε Ολόκληρο ευθύνη.....	41
1.4.3 Εμπορική ιδιότητα εταιρείας και εταίρων.....	41
1.4.4 Εταιρική επωνυμία.....	42
1.4.5 Ειδική βραχυπρόθεσμη παραγραφή.....	42
1.4.6 Εκπροσώπηση και διαχείριση εταιρικών υποθέσεων.....	43
1.4.7 Συμπτώχευση εταίρων.....	43
2. Η ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΟΜΟΡΡΥΘΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	44
2.1 Εισαγωγικά.....	44
2.2 Τύπος, κατάρτιση και περιεχόμενο του εταιρικού.....	44
2.2.1 Αντικείμενο Εισφοράς.....	45
2.3 Δημοσιότητα.....	46
2.3.1 Έλλειψη και ατελής δημοσιότητα.....	46
2.4 Η Φορολογική και λοιπή διαδικασία συστάσεως της Ο.Ε.....	47
2.4.1 Επιβολή φόρου.....	47
2.4.2 Ταμείο Συντάξεως Νομικών (ΤΣΝ).....	47
2.4.3 Ταμείο Προνοίας Δικηγόρων (ΤΠΔ).....	47
3. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΟΜΟΡΡΥΘΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	48
3.1 Προσδιορισμός του φορολογητέου εισοδήματος της Ομόρρυθμης Εταιρείας.....	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΗΣ ΟΜΟΡΡΥΘΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	50
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	50

1. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΟΜΟΡΡΥΘΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ.....	51
1.1 Ειδικές περιπτώσεις εταιρικής εισφοράς (κατά τη σύσταση).....	54
1.1.1 Όταν μεταξύ των μεταβιβαζόμενων στοιχείων περιλαμβάνονται και παθητικά στοιχεία (apports grevés d'un passif, apports á titre onéreux).....	54
1.1.2 Όταν η εισφορά του εταίρου συνίσταται σε παραχώρηση δικαιώματος χρήσεως πράγματος.....	56
1.1.3 Όταν η εισφορά του εταίρου συνίσταται σε εργασία ή και υπηρεσίες (apport en industrie ou apport en travail).....	60
1.1.4 Όταν τα μεταβιβαζόμενα αντικείμενα είναι αδιαίρετα και η αξία τους υπερβαίνει την εταιρική μερίδα.....	61
1.2 Έξοδα συστάσεως.....	61
1.2.1 Απόσβεση των εξόδων Ίδρυσης και πρώτης εγκατάστασης.....	62
1.3 Ισολογισμός κατά τη σύσταση.....	64
2.ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΤΑΙΡΩΝ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ.....	64
2.1 Περίπτωση δανεισμού.....	65
2.2 Οι εταίροι ως πελάτες ή προμηθευτές.....	67
2.3 Οι απολήψεις των εταίρων.....	67
3. Η ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΕΩΣ.....	69
3.1 Λογιστική αντιμετώπιση των Αποτελεσμάτων Χρήσεως.....	71
3.1.1 Περίπτωση κερδών. Τα κέρδη που προκύπτουν, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εξής:	71
3.2 Τρόποι κατανομής των αποτελεσμάτων.....	73
4. ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΤΟΥ ΕΤΑΙΡΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	77
4.1 Αύξηση του εταιρικού κεφαλαίου.....	77
4.2 Μείωση του εταιρικού κεφαλαίου.....	86
5. ΠΕΡΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΟΜΟΡΡΥΘΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ.....	93
5.1 Λύση και εκκαθάριση ομόρρυθμης εταιρείας.....	93
5.2 Διαδικασία εκκαθαρίσεως.....	94
5.3 Η λογιστική πλευρά της εκκαθαρίσεως.....	95
5.4 Η φορολογική διαδικασία της εκκαθαρίσεως.....	107
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι Η ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΠΟ ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΠΟΨΗ.....	110
1. ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ.....	111
1.1 Ορισμοί.....	111
1.2 Νομοθετική ρύθμιση.....	111
1.3 Οικονομική σημασία της Α.Ε.....	111
1.4 Τυπολογικά χαρακτηριστικά της Α.Ε.....	112
1.4.1 Κεφάλαιο, διαιρεμένο σε ίσα μερίδια.....	113
1.4.2 Αυξημένοι όροι δημοσιότητας.....	114

1.4.3 Μακρά διάρκεια.	114
1.4.4 Περιορισμένη ευθύνη των μετόχων.....	114
1.4.5 Αποφάσεις κατά πλειοψηφία.	115
1.4.6 Νομική προσωπικότητα.	115
1.4.7 Εμπορική ιδιότητα.	115
2. Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ.....	116
2.1 Εισαγωγικά.	116
2.2 Διαδικασία ιδρύσεως της Α.Ε.	116
2.3 Πράξεις κατά το ιδρυτικό στάδιο.....	120
2.4 Ακυρότητα Α.Ε.	120
3. ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΗΣ Α.Ε.....	120
3.1 Τμηματική καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου.....	123
3.2 Εισφορές προς σχηματισμό κεφαλαίου.	124
4. ΤΑ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ ΟΡΓΑΝΑ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΗΣ Α.Ε.	125
4.1 Η Γενική Συνέλευση.....	125
4.2 Το Διοικητικό Συμβούλιο.	127
4.3 Ελεγκτές.....	128
5. ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΒΑΤΩΝ ΤΟΥ Κ.Ν. 2190/20.....	129
6. ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ Α.Ε.	132
7. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ Α.Ε.	133
7.1 Συντελεστής υπολογισμού του φόρου.	134
7.2 Εκπτώσεις από το συνολικό ποσό του φόρου.....	135
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	136
1. ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ.....	137
2. Η ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ Α.Ε.	137
2.1 Εγγραφές συστάσεως της Α.Ε.	138
2.1.1 Ολοσχερής καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου.....	139
2.2.2 Τμηματική (κατά δόσεις) καταβολή του κεφαλαίου.	142
2.2.3 Καθυστέρηση κατά την καταβολή μίας δόσεως.	145
3. ΕΞΟΔΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ	151
4. ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ.....	154

5. ΙΔΡΥΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ.	154
5.1 Γενικά.	154
5.2 Η λογιστική των ιδρυτικών τίτλων.	156
6. ΟΙ ΕΤΗΣΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ.	163
6.1 Οι γενικές αρχές των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων.	163
6.2 Ο Ισολογισμός.	168
6.2.1 Ειδικές διατάξεις για ορισμένα στοιχεία του Ισολογισμού.	170
6.3 Λογαριασμός Αποτελεσμάτων Χρήσεως.	174
6.4 Ο Πίνακας Διαθέσεως Αποτελεσμάτων.	175
6.5 Το Προσάρτημα.	175
6.6 Η δημοσιότητα των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων.	180
7. Η ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΕΛΟΥΣ ΧΡΗΣΕΩΣ ΣΤΗΝ Α.Ε.	181
7.1 Λογιστική αντιμετώπιση των Αποτελεσμάτων Χρήσεως.	181
7.1.1 Περίπτωση κερδών.	181
7.1.2 Περίπτωση ζημιών.	183
7.2 Διάθεση των κερδών της Α.Ε.	183
7.2.1 Έννοια και διακρίσεις των κερδών της Α.Ε.	183
7.2.2 Προϋποθέσεις για τη διάθεση των κερδών.	184
7.2.3 Περιοριστικές διατάξεις ως προς τη διάθεση και τη διανομή κερδών.	185
7.2.4. Προτεραιότητα στη διανομή των καθαρών κερδών.	186
7.3 Διανεμόμενα κέρδη σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος.	188
8. ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ – ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ- ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ.	188
8.1 Αποθεματικά.	188
8.1.1 Κατηγορίες αποθεματικών.	189
8.2 Προβλέψεις.	190
8.2.1 Έννοια των προβλέψεων.	190
8.2.2 Προϋποθέσεις για τη διενέργεια προβλέψεως.	191
8.2.3 Διάκριση των προβλέψεων.	191
8.2.4 Λογιστικός χειρισμός των προβλέψεων κατά το Ε.Γ.Λ.Σ.	192
8.2.5 Οι προβλέψεις από φορολογική πλευρά.	198
8.3 Κρατήσεις.	200
9. ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΤΗΣ Α.Ε.	200
9.1 Αύξηση με νέες εισφορές.	202
9.1.1 Λογιστική αντιμετώπιση της αύξησεως του κεφαλαίου.	203

9.2 Αύξηση με κεφαλαιοποίηση των υποχρεώσεων.....	205
9.2.1 Η αύξηση του κεφαλαίου, με κεφαλαιοποίηση των υποχρεώσεων από φορολογική άποψη.	209
9.3 Αύξηση με μετατροπή σε κεφάλαιο των αποθεματικών, κερδών χρήσεως αδιανέμητων κερδών και μερισμάτων καθώς και της πιστωτικής διαφοράς αναπροσαρμογής στοιχείων (συνήθως παγίων) του ισολογισμού.	209
9.3.1 Αύξηση με μετατροπή σε κεφάλαιο των κερδών της χρήσεως.....	209
9.3.2 Αύξηση του κεφαλαίου με κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών.....	211
9.3.3 Αύξηση του κεφαλαίου με κεφαλαιοποίηση διαφοράς από αναπροσαρμογή αξίας περιουσιακών στοιχείων.	215
9.3.4 Αύξηση με απορρόφηση εταιρείας.....	217
10. ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΟΧΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΤΗΣ Α.Ε.	217
10.1 Λογιστική της μείωσης του κεφαλαίου με επιστροφή των εισφορών.	219
10.2 Μείωση του κεφαλαίου για την κάλυψη ζημιών.	222
10.2.1 Μείωση του κεφαλαίου για την κάλυψη ζημιών σύμφωνα με το Ν.2190/20.	222
10.2.2 Λογιστικές εγγραφές της μείωσης του κεφαλαίου για κάλυψη ζημιών.	222
10.2.3 Η μείωση του κεφαλαίου για την κάλυψη της ζημίας, από φορολογική άποψη.	224
11. ΜΕΙΩΣΗ ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.	225
12. Η ΑΠΟΣΒΕΣΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΤΗΣ Α.Ε.	226
12.1 Η απόσβεση του κεφαλαίου σύμφωνα με το Ν.2190/20.	228
12.2 Η Απόσβεση του κεφαλαίου από άποψη φορολογίας εισοδήματος.	229
12.3 Η λογιστική της αποσβέσεως του μετοχικού κεφαλαίου.	229
13. ΛΥΣΗ ΚΑΙ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΤΗΣ Α.Ε.	232
13.1 Διαδικασία εκκαθάρισης.	233
13.2 Η λογιστική πλευρά της εκκαθάρισης.	235
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ:	239
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	240
2. ΜΕΤΑΤΡΟΠΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ.....	240
2.1 Η λογιστική της μετατροπής.....	241
2.1.1 Υπολογισμός των αποσβέσεων.	242
2.2 Η φορολογική αντιμετώπιση της μετατροπής.....	243
3. ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ Ν.Δ.1297/72 .	243
3.1 Πλεονεκτήματα του Ν.Δ. 1297/ 72 (Κίνητρα)	244
3.2 Προϋποθέσεις εφαρμογής του Ν.Δ. 1297/72.....	246

4. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ Ν. 2166/93 (ΚΙΝΗΤΡΑ).....	247
4.1 Διαδικασία μετατροπής ή συγχώνευσης κατά το Ν.2166/93.....	248
4.2. Λογιστική διαδικασία.	249
5. ΚΙΝΗΤΡΑ ΑΡΘΡΟΥ 9 Ν.2992/2002.	250
6. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΜΕΤΑΤΡΟΠΩΝ.	250
6.1 Μετατροπή Ε.Π.Ε. σε Α.Ε.....	250
6.1.1 Διαδικασία μετατροπής	250
6.1.2 Συνέπειες από τη μετατροπή σε Α.Ε.	252
6.1.3 Οριοθέτηση του κεφαλαίου της Α.Ε.	253
6.1.4 Λογιστικές συνέπειες της μετατροπής.	254
Διαχωρισμός επισφαλών πελατών.	257
6.2 Μετατροπή Α.Ε. σε Ε.Π.Ε. (άρθρο 66 Ν. 2190 και άρθρο 51 Ν.3190).....	259
6.2.1 Προϋποθέσεις και διατυπώσεις για την πραγματοποίηση της μετατροπής.....	260
6.2.2 Μετατροπή Α.Ε. σε Ε.Π.Ε. από φορολογική άποψη.....	261
6.2.3. Λογιστική διαδικασία της Α.Ε. σε Ε.Π.Ε.	261
6.3 Μετατροπή προσωπικής εταιρείας (Ο.Ε. ή Ε.Ε.) σε Ανώνυμη Εταιρεία.....	261
6.3.1 Προϋποθέσεις και διατυπώσεις για την πραγματοποίηση της μετατροπής.....	262
6.3.2 Συνέπειες της μετατροπής.....	262
6.3.3 Φορολογικές ελαφρύνσεις κατά την μετατροπή	263
6.3.4 Λογιστική διαδικασία της μετατροπής Προσωπικών εταιρειών σε Α.Ε.	263
6.4 Μετατροπή προσωπικής εταιρείας (Ο.Ε. ή Ε.Ε.) σε Ε.Π.Ε.	263
6.4.1 Προϋποθέσεις μετατροπής.	264
6.4.2 Φορολογικές ελαφρύνσεις.....	264
6.4.3 Λογιστική διαδικασία της μετατροπής Προσωπικών εταιρειών σε Ε.Π.Ε.	264
7. ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ.	265
7.1 Συγχωνεύσεις εταιρειών που ρυθμίζονται από την κείμενη νομοθεσία.....	266
7.2 Διαδικασία συγχωνεύσεως.	266
7.3 Η φορολογική αντιμετώπιση των συγχωνεύσεων.....	268
7.4. Η λογιστική των συγχωνεύσεων.....	268
8. Η ΤΥΧΗ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΝΔΙΑΜΕΣΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ Ή ΤΗΝ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗ.	269
9. ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΕΝΑΡΞΕΩΣ Α.Ε.....	269

10. ΔΙΑΣΠΑΣΗ Α.Ε.	271
10.1 Τρόποι Διασπάσεως.....	271
10.2 Διαδικασία διασπάσεως Α.Ε.....	272
10.3 Φορολογική αντιμετώπιση της διασπάσεως.....	273
10.4 Λογιστική διαδικασία της διασπάσεως.....	274
ΚΑΤ' ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	275

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με το παρόν εγχείρημα, επιχειρείται μία προσέγγιση – ανάλυση της λογιστικής των εταιρειών και ιδιαίτερα της λογιστικής της Ομόρρυθμης και της Ανώνυμης Εταιρείας.

Όπως θα αναφερθεί στα επόμενα κεφάλαια, η λογιστική εταιρειών αποβλέπει στην καταγραφή νομικών και οικονομικών γεγονότων. Παράλληλα μπορεί να χαρακτηριστεί ως Άλγεβρα του Δικαίου, μιας και οι εγγραφές της αναφέρονται διαρκώς στις διατάξεις του ειδικού για τις εταιρείες δικαίου. Γι' αυτό και στην ανάλυση που ακολουθεί, επιχειρήθηκε να αποδοθεί πως τα διάφορα γεγονότα που αφορούν την "ζωή" της εταιρείας αντιμετωπίζονται από την κείμενη εμπορική και φορολογική νομοθεσία και πως καταγράφονται λογιστικά (τι έχει προβλέψει το Ε.Γ.Α.Σ. γι' αυτά).

Στην ανάλυση που ακολουθεί, παρουσιάζονται αρχικά η έννοια και τα στοιχεία της εταιρείας γενικά - από νομική άποψη - και ακολουθεί η λογιστική των εταιρειών · τα γεγονότα τα οποία απαντούν σε όλες τις μορφές εταιρειών, καθώς και οι λογαριασμοί που την εξυπηρετούν.

Ιδιαίτερη μνεία γίνεται για τη λογιστική της Ομόρρυθμης και της Ανώνυμης εταιρείας, αφού προηγουμένως λεχθούν τα βασικά χαρακτηριστικά των εταιρειών αυτών, τα οποία καθορίζουν και τη στάση του νομοθέτη απέναντι σ' αυτές.

Η ανάλυση κλείνει με τους μετασχηματισμούς των εταιρειών · (τις μετατροπές, τις συγχωνεύσεις και τις διασπάσεις) τις διατάξεις της εμπορικής νομοθεσίας, τα φορολογικά κίνητρα, που παρέχονται και τη λογιστική διαδικασία που αυτά απαιτούν.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΠΟ ΝΟΜΙΚΗ ΑΠΟΨΗ

1. ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

1.1.Ορισμοί.

Με βάση τη διάκριση του εταιρικού δικαίου σε εταιρικό δίκαιο υπό πλατιά και στενή έννοια, οι εταιρείες διακρίνονται σε εταιρείες υπό πλατιά και υπό στενή έννοια.

Στις πρώτες, υπάγονται το σωματείο (άρθρα 78-106 Α.Κ.) και η αστική εταιρεία (άρθρα 741-784 Α.Κ.). Κατά το άρθρο 741 Α.Κ., "με τη σύμβαση της εταιρείας, δύο ή περισσότεροι έχουν αμοιβαίως υποχρέωση να επιδιώκουν με κοινές εισφορές κοινό σκοπό και ιδίως οικονομικό.

Ο παραπάνω ορισμός αφορά ευθέως την αστική εταιρεία που αποτελεί έννοια γένους για τις προσωπικές εταιρείες¹. Ισχύει όμως, για όλες τις εταιρείες έστω και αν μεταξύ τους υπάρχουν διαφοροποιήσεις ως προς τα δευτερεύοντα χαρακτηριστικά.

Στις εταιρείες υπό στενή έννοια, υπάγονται όλες οι εταιρείες του Εμπορικού δικαίου². Ο νόμος δεν περιέχει ορισμό της "εμπορικής" εταιρείας. Μολοταύτα επιστήμη³ και νομολογία⁴ ορίζουν την "εμπορική" εταιρεία ως την ένωση τουλάχιστον δύο προσώπων, που στηρίζεται σε σύμβαση, με την οποία υποχρεώνονται στην επιδίωξη κοινού εμπορικού σκοπού με κοινές εισφορές και κοινή συμμετοχή στα κέρδη και στις ζημιές.

1.2 Στοιχεία της εταιρείας.

Από τους παραπάνω ορισμούς προκύπτει ότι τα εννοιολογικά στοιχεία της εταιρείας είναι τα εξής :ένωση προσώπων που στηρίζεται σε σύμβαση ,κοινός σκοπός και κοινές εισφορές.

Ωστόσο μερίδα της επιστήμης και της νομολογίας⁵ δέχεται ότι ουσιώδες στοιχείο αποτελεί και η *affectio societatis* δηλαδή η πρόθεση για εταιρική συνεργασία. Το στοιχείο αυτό είναι ψυχολογικό, ενάγεται στον εσωτερικό κόσμο του ατόμου και πολλές φορές δεν είναι εύκολο να εξακριβωθεί. Υπάρχει οπωσδήποτε στις

¹ Γεωργακόπουλος Ι, σ.1.

² Δεν λέμε "εμπορικές εταιρείες" επειδή εμπορικές εταιρείες είναι όσες έχουν την ιδιότητα του εμπόρου η οποία όμως είναι ιδιότητα που προσιδιάζει μόνο σε πρόσωπα (φυσικά ή νομικά): τέτοια εντούτοις (νομική) προσωπικότητα δεν έχουν πάντοτε όλες οι εταιρείες του εμπορικού δικαίου. Εξάλλου μερικές από αυτές που έχουν νομική προσωπικότητα δεν έχουν πάντοτε την εμπορική ιδιότητα. Τη διάκριση έκανε ο Η. Αναστασιάδης, Ελληνικόν Εμπορικόν Δίκαιον, τ.1ος, έκδ. 5^η Αθήναι 1949 σελ. 183 και την επανέλαβε ο Κ. Παμπούκης, Δίκαιον Εμπορικών Εταιριών, Γενικόν Μέρος-Προσωπικά Εταιρία, Εκδοτ. Οίκος Σάκκουλα χ.χ Του ιδίου: Δίκαιον Εμπορικών Εταιριών, Εισαγωγή-Γενικόν μέρος Εκδοτ. Οίκος Σάκκουλα 1975.

³ Πρβλ. Παμπούκη, σ.17.

⁴ Βλ. ενδεικτικά ΕφΘες 1261/1979 ΕεμπΔ 1980 417 (418).Πρβλ. ΑΠ 1411/1988 ΕεργΔ 1990 133.

⁵ Βλ. παραπομπές στο Σκαλίδη ΕπΣυγΔικ 1976, σ.4 σημ.15 και 18.

προσωπικές εταιρείες αλλά αμφισβητείται στις κεφαλαιουχικές και ειδικά στην ανώνυμη εταιρεία.⁶

1.2.1 Ένωση προσώπων.

Η εταιρεία είναι ένωση προσώπων και κατά συνέπεια διακρίνεται από τις ενώσεις περιουσίας όπως είναι το ίδρυμα.

Ίδρυμα υπάρχει, αν με ιδρυτική πράξη ορίστηκε μια περιουσία για να εξυπηρετηθεί ορισμένος σκοπός.

1.2.2 Δύο τουλάχιστον πρόσωπα.

Κατά το δίκαιο μας (άρθρα 741 Α.Κ., 20 23 Ε.Κ. και 8§ 1 κωδ. Ν. 2190/1920) για την ίδρυση εταιρείας απαιτούνται δυο τουλάχιστον πρόσωπα.

Ωστόσο στον παραπάνω κανόνα επιτρέπονται δυο εξαιρέσεις. Η πρώτη είναι εκείνη που εισήχθη τελευταία στο γερμανικό, στο γαλλικό δίκαιο και στο δίκαιο μας (§73), κατά την οποία επιτρέπεται η σύσταση εταιρίας περιορισμένης ευθύνης από ένα πρόσωπο⁷. Η άλλη είναι η περίπτωση της μονοπρόσωπης εταιρίας περιορισμένης ευθύνης και ανώνυμης εταιρίας⁸.

1.2.3 Φυσικά ή νομικά πρόσωπα.

Στη σύσταση της εταιρείας μπορούν να συμπράξουν τόσο φυσικά όσο και νομικά πρόσωπα, εφόσον έχουν την ανάλογη νομική ικανότητα.

Προκειμένου να προσδιοριστεί η νομική ικανότητα προς κατάρτιση της εταιρείας, πρέπει να γίνει διάκριση ανάμεσα στην νομική ικανότητα του φυσικού και του νομικού προσώπου.

⁶ Υποστηρίζεται ότι υπάρχει και σ' αυτήν <<affectio societatis ιδιόρρυθμης μορφής>> βλ. GOPPER ROVER, εις Ι. Πασσιά οπ. Παρ. σελ. 31 υποσ.1. Υποστηρίχθηκε επίσης ότι η μεταξύ των μετόχων σχέση είναι σχέση εμπιστοσύνης (Treueverhältnis).

⁷ Βλ. διεξοδικά Horn, L' enterprise personnelle a' responsabilite limitée, L' experience allemande, RDC 1984 1 επ. Βλ και βιβλιογραφία στην § 73.

⁸ Πρόκειται για εταιρείες, που ιδρύθηκαν από δυο τουλάχιστον πρόσωπα και στη συνέχεια τα εταιρικά μερίδια ή οι μετοχές συγκεντρώθηκαν στα χέρια ενός εταίρου.

Νομική ικανότητα του φυσικού προσώπου.

Το φυσικό πρόσωπο για να συμπράξει στην σύσταση εταιρείας πρέπει να έχει δικαιοπρακτική ικανότητα⁹. Αν πρόκειται για "εμπορική" εταιρεία πρέπει να έχει ικανότητα προς ενέργεια εμπορικών πράξεων¹⁰. Προκειμένου δε, για εταιρεία στην οποία θα αποκτήσει την ιδιότητα του εμπόρου θα πρέπει να έχει και την ικανότητα να είναι έμπορος¹¹.

Νομική ικανότητα του νομικού προσώπου.

Τα νομικά πρόσωπα μπορούν να συμπράξουν στη σύσταση εταιρείας, αφού έχουν ικανότητα δικαίου και βούλησης ίδια (εκτός αν ο νόμος ή το καταστατικό ορίζει το αντίθετο) με εκείνη του φυσικού προσώπου. Μπορούν μάλιστα να συμπράξουν όχι μόνο με φυσικά πρόσωπα αλλά και με άλλα νομικά πρόσωπα, εφόσον δεν παραβιάζεται η αρχή του κλειστού αριθμού των εμπορικών εταιρειών¹².

1.2.4 Συμβατική βάση της εταιρείας.

Εταιρεία αποτελούν ενώσεις προσώπων που δημιουργούνται με σύμβαση. Έτσι δεν είναι εταιρείες : ενώσεις προσώπων που δημιουργούνται κατευθείαν από το νόμο· όπως η κοινωνία κληρονόμων και η ομάδα των πτωχευτικών πιστωτών,

⁹ Ικανότητα για δικαιοπραξία έχουν πρόσωπα που διαθέτουν ορισμένο βαθμό ωριμότητας και πνευματική διαύγεια. Ικανοί για κατάρτιση δικαιοπραξίας είναι εκείνοι που συμπλήρωσαν το 18^{οο} έτος της ηλικίας τους εφόσον όμως δεν συντρέχει γι' αυτούς, κάποιος λόγος δικαιοπρακτικής ανικανότητας..

¹⁰ Εμπορική πράξη είναι κάθε μεταβολή που επέρχεται στον εξωτερικό κόσμο από ανθρώπινη ενέργεια, εφόσον συνεπάγεται νόμιμες συνέπειες και φέρει τα χαρακτηριστικά στοιχεία της εμπορικότητας. Με τον όρο εμπορική πράξη δεν εννοούνται μόνο δικαιοπραξίες ,δηλώσεις δηλαδή βούλησης που παράγουν έννομα αποτελέσματα ,αλλά και άλλες ενέργειες που δεν έχουν χαρακτήρα δικαιοπραξίας. Βλ Α. Σκαλίδης "Εισαγωγή στο Εμπορικό Δίκαιο" σελ 102.

¹¹ Η νομοθεσία μας ακολουθεί τρία συστήματα προσδιορισμού της ιδιότητας του εμπόρου· το αντικειμενικό ή ουσιαστικό σύστημα , το υποκειμενικό σύστημα και τέλος το τυπικό σύστημα.

Κατά το αντικειμενικό ή ουσιαστικό σύστημα η έννοια του εμπόρου προσδιορίζεται με την κατ' επάγγελμα άσκηση εμπορικών πράξεων. Έτσι αν κάποιος ασκεί εμπορικές πράξεις συμπτωματικά και ασύνδετα δεν αποκτά την ιδιότητα του εμπόρου.

Σύμφωνα με το υποκειμενικό σύστημα, έμποροι είναι όσοι ασκούν επάγγελμα το οποίο χαρακτηρίζετε από το νόμο εμπορικό όπως και εκείνοι που διορίστηκαν να ασκούν επάγγελμα που χαρακτηρίζεται από το νόμο εμπορικό, ανεξάρτητα μάλιστα αν πραγματικά άρχισαν να ασκούν αυτό το επάγγελμα.

Κατά το τυπικό σύστημα έμποροι είναι ορισμένες εταιρείες του εμπορικού δικαίου που χαρακτηρίζονται από τον νόμο σαν εμπορικές ένεκα του τύπου τους, δηλαδή από τη μορφή που περιβλήθηκαν και ανεξάρτητα του σκοπού τους. Βλ Α. Σκαλίδης "Εισαγωγή στο Εμπορικό Δίκαιο" σελ147-148.

¹² Βλ. διεξοδικά Παμπούκη , σ. 75 επ.

ενώσεις προσώπων που ρυθμίζονται από το δημόσιο δίκαιο¹³. όπως το κράτος, οι δήμοι, οι κοινότητες, η εκκλησία, οι δικηγορικοί σύλλογοι κ.α., και οι ενώσεις προσώπων που γεννήθηκαν από ελαττωματικό εταιρικό (ελαττωματική εταιρεία).

1.2.5 Κοινός σκοπός.

Το στοιχείο του κοινού σκοπού είναι κεντρικής σημασίας για το εταιρικό δίκαιο γενικότερα, ειδικότερα δε για την εταιρεία. Κι αυτό γιατί: πρώτον, η πραγματοποίηση ή αδυναμία πραγματοποίησης του, επιφέρει την αυτοδίκαιη λύση της εταιρείας (άρθρο 772 ΑΚ). Δεύτερον, ο κοινός σκοπός αποτελεί το μέτρο κάθε εταιρικής υποχρέωσης και κάθε εταιρικού δικαιώματος. Τρίτο, αποτελεί το κριτήριο διάκρισης των εταιρειών σε αστικές και εμπορικές¹⁴ ως και διάκρισης της εταιρείας από τους εξής θεσμούς:

1. Διαφορά από την κοινωνία δικαιώματος¹⁵.
2. Διαφορά από μεριστικές συμβάσεις¹⁶.
3. Διαφορά από την ένωση προσώπων που δεν αποτελεί σωματείο.
4. Διαφορά από άλλες ενώσεις που συνιστώνται με σύμβαση: ενώσεις του οικογενειακού δικαίου (οικογενειακές κοινωνίες¹⁷, συζυγική κοινοκτημοσύνη¹⁸), ενώσεις κληρονομικού δικαίου και ενώσεις εμπράγματος δικαίου.

Ο σκοπός, που σύμφωνα με το εταιρικό, είναι κοινός για όλους τους εταίρους προσδιορίζεται ελευθέρα από αυτούς και δεν πρέπει να αντιβαίνει τα όρια του νόμου και των χρηστών ηθών.

¹³ Η συνεχώς αυξανόμενη ενεργός παρέμβαση του Κράτους στην οικονομική δραστηριότητα (εμπορική και βιομηχανική) με την ίδρυση διαφόρων οργανισμών ή με τη συμμετοχή του σε ήδη υπάρχοντες οργανισμούς, κατέστησε δύσκολη τη διάκριση των ενώσεων που ανήκουν στο ιδιωτικό δίκαιο από εκείνες του δημοσίου δικαίου.

¹⁴ Στην περίπτωση της εμπορικής εταιρείας είναι η άσκηση εμπορικών πράξεων.

¹⁵ Η εταιρεία προσλαμβάνει δυναμικό χαρακτήρα ενώ η κοινωνία δικαιώματος εμφανίζεται ως στατική, και παθητική σχέση, δεδομένου ότι τα μέλη της δεν υποχρεώνονται να αναπτύξουν δραστηριότητα για να επιδιώξουν κοινό σκοπό. Ο μεταξύ των μελών δεσμός στην κοινωνία δικαιώματος είναι χαλαρός, στατικός, επιβαλλόμενος από το νόμο, προκειμένου να αποτραπούν οι μεταξύ των κοινωνιών έριδες.

¹⁶ Δηλαδή από τις συμβάσεις εκείνες που δημιουργούν αξίωση στις εισπράξεις ή στα κέρδη του αντισυμβαλλόμενου. Η υποχρέωση επιδίωξης κοινού σκοπού υπάρχει στην εταιρεία αλλά λείπει στις μεριστικές συμβάσεις.

¹⁷ Στις οικογενειακές κοινωνίες δεν υπάρχει κοινότητα σκοπού αλλά όπως πετυχημένα λέγεται "συγκληρωσις του βίου παντός" που κατά κύριο λόγο ρυθμίζεται από φυσικούς και ηθικούς νόμους.

¹⁸ Πρόκειται για σύστημα κοινωνίας κατ'ίσα μέρη σε περιουσιακά στοιχεία και των δυο συζύγων, χωρίς δικαίωμα διάθεσης από τον καθένα τους του ιδανικού του μεριδίου. Βλ. Παμπούκης σ. 13.

1.2.6 Κοινή εισφορά.

Ο νόμος προβλέπει (άρθρο 741 ΑΚ) και ρυθμίζει την υποχρέωση του εταίρου για κοινή εισφορά. Εισφορά συνιστά ο,τιδήποτε μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο παροχής. Δηλαδή ο,τιδήποτε ενσώματο ή ασώματο, αναλωτό ή μη αναλωτό, άυλο αγαθό, ακόμη και η εργασία.

Οι εισφορές διακρίνονται με διάφορα κριτήρια, σε εισφορές σε είδος και χρήμα και σε ιδρυτικές, πρόσθετες και συμπληρωματικές.

Η εισφορά σε είδος μπορεί να συνίσταται σε εισφορά πράγματος ή δικαιώματος κατά χρήση, κατά κυριότητα ή παροχή εργασίας, ανάλογα με τη ρύθμιση του νόμου. Ιδρυτικές είναι εκείνες που εισφέρονται κατά την ίδρυση της εταιρείας, ενώ οι πρόσθετες είναι αυτές που εισφέρονται από τον εταίρο πέρα από τη βασική εισφορά του (προς επαύξηση της εταιρικής περιουσίας). Τέλος συμπληρωματικές είναι εκείνες που εισφέρονται προς κάλυψη ζημιών.

2. ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Το ελληνικό εμπορικό δίκαιο αναγνωρίζει οχτώ εταιρικούς τύπους, που είναι οι εξής:

- i. Η ομόρρυθμη εταιρεία (société en nom collectif - offene Handelsgesellschaft ή Kollektivgesellschaft - Εμπ. Ν. 20 επ.).
- ii. Η απλή ετερόρρυθμη εταιρεία (société en commandite simple ou par intérêt-Kommanditgesellschaft. Εμπ. Ν. 23 επ.)
- iii. Η κατά μετοχές ετερόρρυθμη εταιρεία (société en commandite par actions - Kommanditgesellschaft auf Aktien ή Kommanditaktiengesellschaft, Εμπ. Ν. 38).
- iv. Η συμμετοχική ή αφανής εταιρεία (société en participation ou occulte - stille Gesellschaft Εμπ. Ν. 47 επ., όπου χρησιμοποιείται ο όρος «μετοχική εταιρία», που όμως αποφεύγεται σήμερα, λόγω της δυνατότητας να δημιουργήσει παρανοήσεις).
- v. Η ανώνυμη εταιρεία (société anonyme - Aktiengesellschaft Εμπ. Ν. 29 επ., β.δ. 174/63 «περί κωδικοποίησης των διατάξεων του ν. 2190/20 εις ενιαίον κείμενον», νεότεροι τροποποιητικοί νόμοι όπως Π.χ. αν.ν. 148/67, ν.δ. 34/68, ν. 876/79, π.δ. 409/86, π.δ. 498/87, καθώς και διάφοροι άλλοι νόμοι).
- vi. Η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (société a responsabilité limitée Gesellschaft mit beschränkter Haftung - ν. 3190/55, όπως τροποποιήθηκε με το π.δ. 419/86).

- vii. Ο συνεταιρισμός ή συνεργατική εταιρεία (société cooperative – eingetragene Genossenschaft v. 1667/86).
- viii. Η συμπλοιοκτησία (copropriété de navire – Reederei (Κωδικός Ιδιωτ. Ναυτ. Δικαίου 10-36) θεωρείται ως εταιρεία sui generis¹⁹.

Στους παραπάνω εταιρικούς τύπους ήρθαν να προστεθούν και εταιρείες -που ρυθμίστηκαν πρόσφατα- με χαρακτηριστικά γνωστών μορφών, οι οποίες εισάγουν αποκλίσεις από αυτές και σκοπό έχουν, να αντιμετωπίσουν συγκεκριμένες ανάγκες της εξελισσόμενης οικονομικής ζωής. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις αποτελούν:

- α) η ναυτική εταιρεία. Ρυθμίστηκε αρχικά με το ν.959/70 που τροποποιήθηκε αργότερα.
- β) η ποδοσφαιρική ανώνυμη εταιρεία που θεσπίστηκε με το νόμο 879/79.
- γ) η εταιρεία επενδύσεων χαρτοφυλακίου²⁰.
- δ) η εταιρεία παροχής επιχειρηματικού κεφαλαίου (Ε.Π.Ε.Κ.). Ιδρύθηκε με το νόμο 1775/88, είναι δε ανώνυμη εταιρεία που έχει σκοπό την προώθηση και υλοποίηση επενδύσεων υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας.
- ε) η αναπτυξιακή εταιρεία, η οποία είναι ανώνυμη εταιρεία που ρυθμίστηκε με διάφορους νόμους.
- στ) η «ιδιόρρυθμη μεταφορική εταιρεία». Ιδρύθηκε με τον ν.383/76, διέπεται από το ν.3190/55 που ρυθμίζει τις Ε.Π.Ε. και με τις παρεκκλίσεις που καθιέρωσε ο ν. 383/76.
- ζ) το π.δ. 518/89 προβλέπει ότι «δύο ή περισσότεροι δικηγόροι... μπορούν να συστήσουν Αστική Επαγγελματική Εταιρεία Δικηγόρων».

Στις παραπάνω οκτώ βασικές μορφές εταιρειών, ισχύει η αρχή του κλειστού του αριθμού τους. Αυτό σημαίνει αφενός, ότι για την άσκηση εμπορίας απαγορεύεται η επιλογή ή η δημιουργία άλλου εταιρικού τύπου εκτός από εκείνους που αναγνωρίζει η εμπορική νομοθεσία και αφετέρου ότι οι ενδιαφερόμενοι ακόμη κι αν επιλέξουν έναν από τους παραπάνω οκτώ τύπους εταιρειών, δεν είναι ελεύθεροι να διαμορφώσουν όπως αυτοί θέλουν τα χαρακτηριστικά εκείνα των εταιρειών, που ρυθμίζονται στο νόμο με κανόνες αναγκαστικού Δικαίου. Τέλος δεν μπορούν να υιοθετήσουν εταιρικό τύπο που αναγνωρίζεται σε μια ξένη νομοθεσία αλλά δεν υπάρχει στην ελληνική εμπορική νομοθεσία.

Σε μια προσπάθεια αντιστοιχίας των παραπάνω εταιρειών, προς τις εταιρείες του Αγγλοαμερικανικού Δικαίου, θα μπορούσαμε να καταλήξουμε στα εξής: Από τις partnerships, η ordinary partnership παρουσιάζει χαρακτηριστικά που την κάνουν πλησιέστερη προς την ομόρρυθμη εταιρεία του Ηπειρωτικού Ευρωπαϊκού

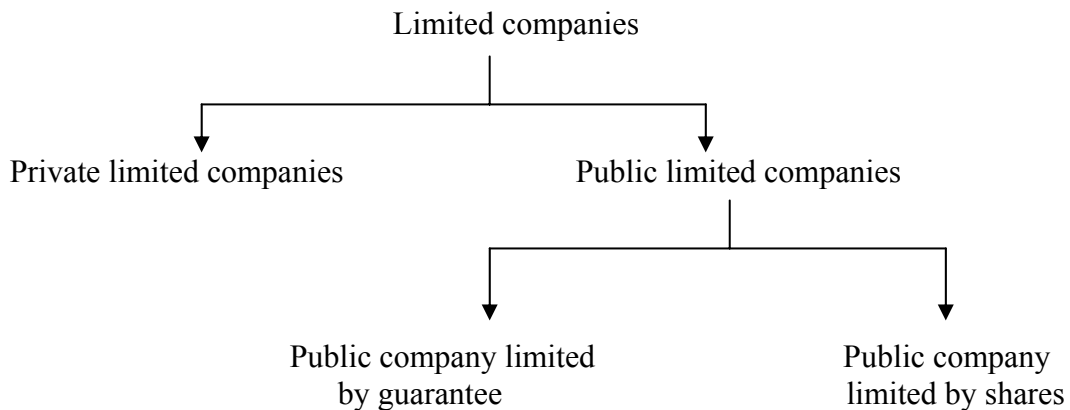
¹⁹ Διδάσκεται στα σχετικά εγχειρίδια του Δικαίου των Εταιριών (ή του Εμπορικού Δικαίου, γενικότερα) η άποψη, ότι και η ομάδα των πιστωτών στην πτώχευση αποτελεί ιδιόρρυθμη εμπορική εταιρεία. Η άποψη αυτή είναι η κρατούσα, αλλά δε γίνεται δεκτή από όλους τους συγγραφείς. Βλ. Αλ. Κιάντου - Παμπούκη. Εμπορικών Δίκαιον, τ. 10ς, Εκδοτ. Οίκος Σάκκουλα Θεσσαλονίκη, σελ. 15.

²⁰ Είναι ανώνυμη εταιρεία με αποκλειστικό σκοπό τη διαχείριση χαρτοφυλακίου κινητών αξιών. Ρυθμίστηκε σχετικά πρόσφατα με το ν.608/70, διέπεται δε και από το ν.1969/91

Δικαίου ενώ η limited partnership²¹ παρουσιάζεται πλησιέστερη προς την (απλή) ετερόρρυθμη εταιρεία. Κατ' άλλους, η εταιρεία αυτή πλησιάζει περισσότερο την εταιρεία περιορισμένης ευθύνης²².

Οι companies διακρίνονται σε limited και unlimited. Από αυτές οι unlimited, είναι εταιρείες που το κεφάλαιο τους διαιρείται σε μετοχές αλλά η ευθύνη των μετόχων είναι απεριόριστη (συνεπώς δε μπορεί να βρεθεί αντίστοιχος δικό μας τύπος). Αν και ο παραπάνω τύπος εταιρίας έφθινε για αρκετά χρόνια, μετά το 1967 άρχισε και πάλι να χρησιμοποιείται στην πράξη, μιας και με αυτόν τον τύπο μια company μπορεί να αποφύγει την δημοσιότητα των οικονομικών της υποθέσεων.

Όσον αφορά τις limited, αυτές διακρίνονται στις private limited και public limited. Η private limited company πλησιάζει περισσότερο προς την εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, ενώ η public company limited by shares προς την ανώνυμη εταιρεία. Επίσης προς την Α.Ε. αντιστοιχεί η αμερικανική Corporation. Τέλος, ο θεσμός της αφανούς εταιρείας δεν είναι γνωστός²³.

²¹ Βλ. Αρ. Ιγνατιάδη "Θεωρητική και εφαρμοσμένη λογιστική των εταιρικών επιχειρήσεων", σελ. 18.

²² Βλ. Ι. Χρυσοκέρη (Η λογιστική των Εμπορικών Εταιρειών, Β. Παπαζήσης, Αθήναι, σελ 3 υποσημ.)

²³ Εκτενέστερη ανάπτυξη βλ. L.C.B. Gower et al., The Principles of Modern Company Law - Stevens & Sons, London, J.I. Bogen, Financial Handbook - The Ronald Press Co, New York. Πρβλ. και Ι. Πασσιά. Το Δίκαιον της Ανωνύμου Εταιρίας, τ. 10ς Αθήναι, σελ. 71 επ., 1. Χρυσοκέρη, Η Λογιστική των Εμπορικών Εταιριών, σελ. 3.

3. ΕΙΔΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Ειδικά για την σύσταση εταιρειών του εμπορικού δικαίου, απαιτείται να υπάρχουν επιπλέον και οι εξής όροι :

Κοινή συμμετοχή όλων των εταίρων στο αποτέλεσμα δηλαδή στα κέρδη και στις ζημιές.

Σύμφωνα με διάταξη του ΑΚ, όλοι οι εταίροι συμμετέχουν κατ'ίσα μέρη στα κέρδη της εταιρείας. Ωστόσο, το εταιρικό μπορεί να ορίζει κατά διαφορετικό τρόπο τη συμμετοχή σε αυτά. Εκείνο που απαγορεύεται, είναι ο ολοσχερής αποκλεισμός του εταίρου από τα κέρδη (λεόντειος εταιρεία). Σε μια τέτοια περίπτωση η σχετική ρήτρα θεωρείται άκυρη, την ακυρότητα δε μπορεί να επικαλεστεί ο εταίρος που αποκλείστηκε.

Η συμμετοχή των εταίρων στις ζημιές, είναι θέμα που αφορά τις εσωτερικές σχέσεις των εταίρων και είναι άσχετο με την ευθύνη τους για τις εταιρικές υποχρεώσεις. Έτσι, οι εταίροι μπορούν να ρυθμίζουν ελεύθερα τη συμμετοχή αυτή – πάντοτε μέσα σε κάποια όρια. Για παράδειγμα είναι άκυρη η συμφωνία με την οποία ένας εταίρος απαλλάσσεται από τις ζημιές, ενώ θεωρείται έγκυρη η συμφωνία κατά την οποία εταίρος που συνέφερε μόνο την εργασία του δεν συμμετέχει στις ζημιές²⁴.

Έγγραφο.

Το έγγραφο περιέχει τους όρους συγκρότησης και λειτουργίας της εταιρείας και ονομάζεται καταστατικό. Η απαίτηση του νόμου για σύνταξη εγγράφου οφείλεται στην μεγάλη οικονομική σημασία και χρονική διάρκεια που κατά κανόνα έχουν οι εταιρείες. Εκτός των άλλων σ' αυτό ρυθμίζονται μεγάλα και πολύπλοκα συμφέροντα. Η ρύθμιση των συμφερόντων αυτών κατά τρόπο σαφή και ασφαλή μπορεί να γίνει μόνο όταν περιληφθεί σε έγγραφο. Έγγραφο απαιτείται και για την τροποποίηση του καταστατικού.

Το είδος του εγγράφου που απαιτείται από το νόμο, δεν είναι ίδιο για όλες τις εταιρείες. Για άλλες αρκεί η σύνταξη απλού ιδιωτικού²⁵ εγγράφου και για ορισμένες απαιτείται δημόσιο (συμβολαιογραφικό²⁶) έγγραφο.

²⁴ Όπως είναι φανερό, οι παραπάνω ρυθμίσεις είναι αδύνατο να ισχύσουν στις αμιγώς κεφαλαιουχικές εταιρείες, όπου η έκταση των δικαιωμάτων καθορίζεται αποκλειστικά και μόνο από το μέγεθος του κεφαλαίου. Στις ανώνυμες εταιρείες κατά ρητή διάταξη του νόμου (άρθρο 30 §1 κωδικ. Ν. 2190/20) η συμμετοχή στα κέρδη και στις ζημιές είναι υποχρεωτικά ανάλογη προς το κεφάλαιο του κάθε μετόχου. Όσον αφορά την Ε.Π.Ε. αν δεν συμφωνήθηκε τίποτε άλλο στο καταστατικό, ισχύει ό,τι και στην Α.Ε. Το καταστατικό όμως είναι δυνατό να προβλέπει διαφορετική ρύθμιση (άρθρο 35 §1 ν. 3190/55 · με το άρθρο αυτό έχουμε απόδειξη του μικτού χαρακτήρα της Ε.Π.Ε.).

²⁵ Ιδιωτικό έγγραφο απαιτείται για την Ο.Ε., Ε.Ε. και για τον Συνεταιρισμό.

²⁶ Συμβολαιογραφικό έγγραφο απαιτείται για την Α.Ε. και την Ε.Π.Ε.. Ωστόσο απαιτείται και στην Ο.Ε., Ε.Ε. και στο Συνεταιρισμό, όταν το είδος της εισφοράς απαιτεί τη σύνταξη συμβολαιογραφικού εγγράφου.

Δημοσιότητα.

Η δημοσιότητα των εταιρειών απαιτείται, για να γνωστοποιούνται κατά επίσημο τρόπο στους τρίτους, η ύπαρξη και τα χαρακτηριστικά της εταιρείας. Η δημοσιότητα των εμπορικών εταιρειών δεν ρυθμίζεται κατά τρόπο ενιαίο από τη νομοθεσία, αλλά οι σχετικές με αυτήν διατάξεις, ποικίλουν ανάλογα με τον εταιρικό τύπο²⁷.

Οι δύο τελευταίοι όροι (έγγραφο και δημοσιότητα) απαιτούνται μόνο σε εταιρείες που έχουν νομική προσωπικότητα.

4. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Τις εταιρείες του εμπορικού δικαίου μπορούμε να τις διακρίνουμε σε κατηγορίες με βάση διάφορα κριτήρια. Έτσι,

4.1 Με βάση την προσωπική ή κεφαλαιουχική συμβολή των εταίρων κατά την επιδίωξη του εταιρικού σκοπού γίνεται διάκριση των εταιρειών σε προσωπικές ή εταιρείες μεριδίων (societes de personnes ou par interets) και κεφαλαιουχικές εταιρείες ή εταιρείες κατά μετοχές (societes de capitaux ou par actions).

Προσωπικές εταιρείες είναι εκείνες, στις οποίες η επιδίωξη του εταιρικού σκοπού στηρίζεται στην προσωπική συμβολή των εταίρων ή καλύτερα στην προσωπικότητα των εταίρων.

Συνέπεια των παραπάνω είναι ότι η εταιρική ιδιότητα είναι η συνδεδεμένη με την προσωπικότητα κάθε εταίρου, γι' αυτό και η ιδιότητα αυτή δεν μπορεί να μεταβιβασθεί χωρίς τη συναίνεση των υπολοίπων εταίρων, η διοίκηση των εταιρικών υποθέσεων ανήκει σε όλους τους εταίρους, για την έγκυρη λήψη αποφάσεων που αφορούν τη συγκρότηση της εταιρείας απαιτείται συμφωνία όλων των εταίρων (ανεξάρτητα από την κεφαλαιακή μερίδα καθενός), για όσα θέματα απαιτείται

²⁷ Η δημοσιότητα στις Ο.Ε. Ε.Ε συνίσταται στο ότι η περίληψη του καταστατικού των εταιρειών αυτών πρέπει να παραδίδεται εντός 15 ημερών από την χρονολογία του εγγράφου στο γραφείο του πρωτοδικείου της εταιρείας, αν δε η εταιρεία έχει υποκαταστήματα σε διάφορους νομούς και στο πρωτοδικείο κάθε νομού. Η παραδιδόμενη περίληψη αντιγράφεται από τον γραμματέα του πρωτοδικείου στο βιβλίο εταιρειών και τοιχοκολλάτε στο ακροατήριο όπου πρέπει να μείνει επί ένα τρίμηνο. Στις Α.Ε. η δημοσιότητα επιτυγχάνεται με την α) καταχώριση στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών της αποφάσεως της Διοίκησης για τη σύσταση της Α.Ε. καθώς και του καταστατικού που εγκρίθηκε και β) με τη δημοσίευση στο τεύχος Α.Ε και Ε.Π.Ε. της εφημερίδας της Κυβερνήσεως ανακοίνωσης για την καταχώριση στο οικείο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών. Στις Ε.Π.Ε., η δημοσιότητα πραγματοποιείται ως εξής: αντίγραφο του καταστατικού παραδίδεται, μέσα σε ένα μήνα από την κατάρτιση του, στο Γραμματέα του Πρωτοδικείου της έδρας της εταιρείας ο οποίος το καταχωρεί στο Μητρώο Ε.Π.Ε. και με τη δημοσίευση στο τεύχος Α.Ε. και Ε.Π.Ε. της εφημερίδας της Κυβερνήσεως ανακοίνωσης, για την καταχώριση στο οικείο Μητρώο των Ε.Π.Ε. Στους αστικούς συνεταιρισμούς απαιτείται καταχώριση του καταστατικού στο μητρώο συνεταιρισμών του ειρηνοδικείου στην περιφέρεια την οποία εδρεύει ο συνεταιρισμός. Μετά την καταχώριση, ο γραμματέας του ειρηνοδικείου υποχρεούται εντός 30 ημερών να στείλει αντίγραφο του καταστατικού στο δήμο ή την κοινότητα της έδρας του Συνεταιρισμού, στη Νομαρχία και στην Υπηρεσία Συνεταιρισμών του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.

πλειοψηφία (αυτή) υπολογίζεται επί των προσώπων και όχι επί των κεφαλαίων και τέλος μεταβολές στη προσωπική κατάσταση των εταίρων (θάνατος, ανικανότητα, πτώχευση) επιφέρουν κατά κανόνα λύση της εταιρείας²⁸.

Είναι εμφανές από τα παραπάνω, αφενός ότι οι εταιρείες της μορφής αυτής παρουσιάζουν σχετική ευπάθεια και περιορισμένη διάρκεια (αφού η ύπαρξη τους συνδέεται στενά με τα πρόσωπα των εταίρων) αφετέρου δε, ότι για να συσταθεί μια τέτοια εταιρεία απαιτείται να υπάρχει μεταξύ των εταίρων πνεύμα συνεργασίας και αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Γι' αυτό και οι εταιρείες αυτής της μορφής, είναι συνήθως ολιγομελείς και συνίστανται μεταξύ προσώπων που συνδέονται μεταξύ τους με δεσμούς φιλίας, εμπιστοσύνης και συνηθέστερα συγγένειας.

Κεφαλαιουχικές εταιρείες είναι εκείνες στις οποίες η επιδίωξη του εταιρικού σκοπού, στηρίζεται στην περιουσιακή συμβολή των εταίρων. Το πρόσωπο των εταίρων είναι αδιάφορο για την υπόσταση της εταιρείας γι αυτό και η μεταβίβαση της εταιρικής ιδιότητας είναι ελεύθερη. Ο θάνατος, η πτώχευση και η απαγόρευση των εταίρων δεν επηρεάζουν την εταιρεία. Τέλος οι εταίροι από τη μεριά τους δεν έχουν δικαίωμα ούτε υποχρέωση για εταιρική συνεργασία. Με τη διοίκηση της εταιρείας είναι επιφορτισμένα ειδικά όργανα τα μέλη των οποίων δεν είναι ανάγκη να έχουν την εταιρική ιδιότητα. Η βούληση των εταίρων εκφράζεται στη συνέλευση, οι αποφάσεις της οποίας, λαμβάνονται με πλειοψηφία κεφαλαίου. Τέλος για τις εταιρικές υποχρεώσεις ευθύνεται μόνο η εταιρεία και όχι οι εταίροι.

Από τα παραπάνω προκύπτει, ότι ευκολότερα δέχεται κανείς να συμμετάσχει σε κεφαλαιουχική εταιρεία από ότι σε προσωπική μιας και έτσι δεν διακινδυνεύει το σύνολο της περιουσίας του.

Με βάση τη διάκριση των εταιρειών σε προσωπικές και κεφαλαιουχικές μπορούμε να πούμε ότι αμιγώς προσωπική εταιρεία είναι μόνο η Ομόρρυθμη Εταιρεία, αμιγώς δε κεφαλαιουχική μόνο η Ανώνυμη Εταιρεία. Οι δύο αυτοί τύποι εταιρειών αποτελούν τους ακραίους και αμιγείς εταιρικούς τύπους, μεταξύ των οποίων παρεμβάλλονται οι υπόλοιποι εταιρικοί τύποι που απαριθμήσαμε. Από αυτούς, άλλοι παρουσιάζουν περισσότερο το προσωπικό στοιχείο (χωρίς να απουσιάζει εντελώς και το κεφαλαιουχικό στοιχείο) ενώ άλλοι έχουν πιο έντονο το κεφαλαιουχικό στοιχείο²⁹.

Η διάκριση των εταιρειών σε προσωπικές και κεφαλαιουχικές έχει θεωρητική και πρακτική σημασία. Από θεωρητική άποψη η παραπάνω διάκριση βοηθά στο να προσδιορίσει κανείς με ακρίβεια τους κοινωνιολογικούς παράγοντες που επηρεάζουν

²⁸ Τα χαρακτηριστικά που δόθηκαν παραπάνω, μπορούν μέχρι ορισμένο βαθμό να αλλοιωθούν με αντίθετη συμφωνία που διατυπώνεται στο καταστατικό.

²⁹ Είναι ενδιάμεσοι εταιρικοί τύποι. Το όλο θέμα φαίνεται ότι καταντά να είναι ζήτημα εκτιμήσεως της ποσοτικής υπεροχής του ενός στοιχείου έναντι του άλλου. Γι αυτό και ο αναγνώστης εγχειριδίων Εμπορικού ή Εταιρικού Δικαίου διαπιστώνει ότι οι συγγραφείς δεν συμφωνούν μεταξύ τους. Έτσι και άλλοι οι εταιρείες διακρίνονται σε προσωπικές (Ο.Ε., Ε.Ε., Αφανής ή Συμμετοχική), σε κεφαλαιουχικές (Α.Ε.) και μικτές (Ετερόρρυθμη κατά μετοχές και Ε.Π.Ε.) ενώ σε στις ιδιόρρυθμες εταιρείες υπάγονται ο Συνεταιρισμός και η Συμπλοιοκτησία.

τη διαμόρφωση των διαφόρων εταιρικών τύπων και να αποσαφηνίσει τον τρόπο που οι παράγοντες αυτοί ενεργούν στο νομικό πεδίο³⁰.

Η πρακτική σημασία της διάκρισης αυτής εμφανίζεται σε δύο κυρίως θέματα: τη δυνατότητα διατύπωσης γενικού μέρους στο δίκαιο κάθε κατηγορίας³¹ και της συμπλήρωσης των νομοθετικών κενών³² που παρατηρούνται.

Γενικά μπορούμε να πούμε ότι η ρύθμιση των προσωπικών εταιρειών στην εμπορική νομοθεσία γίνεται κατά τρόπο ατελή, σε αντίθεση με τις κεφαλαιουχικές εταιρείες για τις οποίες υπάρχουν ειδικά νομοθετήματα με λεπτόλογες διατάξεις. Για παράδειγμα, ενώ υπάρχουν διατάξεις που καθορίζουν το ελάχιστο κεφάλαιο που απαιτείται προκειμένου να ιδρυθεί μία κεφαλαιουχική εταιρεία, δεν υπάρχουν ανάλογες διατάξεις για τις αμιγώς προσωπικές εταιρείες. Ακόμη ενώ για τις κεφαλαιουχικές εταιρείες υπάρχουν ειδικές διατάξεις που καθορίζουν τον τρόπο εμφανίσεως και αποτιμήσεως των περιουσιακών στοιχείων στις μεταγενέστερες – μετά την ίδρυση – χρήσεις, τέτοιες ρυθμίσεις δεν υπάρχουν για τις προσωπικές εταιρείες.

4.2 Με βάση την ύπαρξη ή μη, νομικής προσωπικότητας οι εταιρείες διακρίνονται σε εταιρείες με νομική προσωπικότητα και σε εταιρείες χωρίς νομική προσωπικότητα.

Εταιρείες με νομική προσωπικότητα είναι εκείνες που αποτελούν αυτοτελή και διαφορετικά πρόσωπα από εκείνα των μελών τους, με αυτοτελή ικανότητα δικαίου και βούλησης. Ικανότητα δικαίου σημαίνει ότι οι εταιρείες αυτές είναι υποκείμενα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, ενώ ικανότητα βούλησης ότι οι εταιρείες έχουν δικά τους όργανα που εκφράζουν τη δική τους βούληση και ενεργούν στο όνομα τους κάθε είδους εξώδικες και δικαστικές πράξεις.

Η απόκτηση νομικής προσωπικότητας για μια εταιρεία έχει μεγάλη σημασία. Οι σπουδαιότερες συνέπειες είναι οι εξής: η εταιρεία έχει δική της περιουσία (ξεχωριστή και ανεξάρτητη από τις περιουσίες των εταίρων), έχει δικά της όργανα με τα οποία εκδηλώνει τη βούλησή της, έχει δική της ικανότητα διαδίκου να παρίσταται ως ενάγουσα ή εναγόμενη στο δικαστήριο, έχει δική της επωνυμία, έδρα και ιθαγένεια.

Εταιρείες με νομική προσωπικότητα είναι η ομόρρυθμη, η ετερόρρυθμη, η

³⁰ Παμπούκης σ. 37.

³¹ Η διατύπωση γενικού μέρους στο δίκαιο καθεμιάς από τις παραπάνω κατηγορίες αποτελεί μια μεθοδολογική προσπάθεια που έχει ήδη αρχίσει στην επιστήμη του εμπορικού δικαίου (Βλ. σχετικά Λιακόπουλο "Έννομες σχέσεις στην ανώνυμη εταιρεία από το ιδρυτικό στάδιο, 1982, σελ 13.). Ο Ακολουθείται σήμερα από πολλούς συγγραφείς και αναφέρεται τόσο στις προσωπικές όσο και στις κεφαλαιουχικές εταιρείες.

³² Εξάλλου, η συμπλήρωση των νομοθετικών κενών που παρατηρούνται στους νόμους, οι οποίοι ρυθμίζουν κάθε εταιρία, που ανήκει στις προσωπικές (Βλ. Τσιριντάνη, σελ 27 επ., Παμπούκη, σ. 5 επ., Ρόκα Ν., σ.10 επ.) ή κεφαλαιουχικές εταιρείες (Βλ. Λιακόπουλο, σ. 13.) στηρίζεται στην προηγούμενη διάκριση.

απλή κατά μετοχές ετερόρρυθμη, η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, η ανώνυμη εταιρεία, ο συνεταιρισμός, η ναυτική εταιρεία και η αθλητική ανώνυμη εταιρεία.

Η νομική ικανότητα των εταιρειών αυτών, είτε αναφέρεται ρητά στο νόμο που τις διέπει (π.χ. άρθρο 9 §1 ν. 3190/55 προκειμένου για την Ε.Π.Ε. , άρθρο 2 ν. 959/79 προκειμένου για την ναυτική εταιρεία) είτε συνάγεται από το γενικό πνεύμα της νομοθεσίας που τις ρυθμίζει.

Τέλος στις εταιρείες χωρίς νομική προσωπικότητα ανήκουν η αφανής (ή συμμετοχική) και η συμπλοιοκτησία.

4.2.1 Διάκριση των εταιρειών που έχουν νομική προσωπικότητα με βάση τον τρόπο απόκτησης της εμπορικής ιδιότητας.

Οι εταιρείες του εμπορικού δικαίου που έχουν νομική προσωπικότητα –και μόνο αυτές- έχουν ή μπορούν να αποκτήσουν την εμπορική ιδιότητα³³.

Για να χαρακτηριστεί μια εταιρεία ως εμπορική χρησιμοποιούνται δύο κριτήρια: Το ουσιαστικό και το τυπικό. Κατά το ουσιαστικό κριτήριο (criterium objectif) , ένα πρόσωπο αποκτά την εμπορική ιδιότητα αν ασκεί εμπορικές πράξεις και από αυτές συνιστά σύνηθες επάγγελμα. Σύμφωνα με το παραπάνω κριτήριο, κρίνεται η εμπορικότητα της ομόρρυθμης εταιρείας και των δύο ειδών της ετερόρρυθμης. Κατά το τυπικό κριτήριο (criterium formel) μια εταιρεία χαρακτηρίζεται εμπορική λόγω της μορφής (του τύπου) με τον οποίο ιδρύθηκε, ανεξάρτητα αν σκοπός της είναι ή όχι η άσκηση εμπορίας. Εμπορικές κατά το κριτήριο αυτό είναι η ανώνυμη εταιρεία, η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, ο αστικός συνεταιρισμός και η πρόσφατα ρυθμισθείσα ναυτική εταιρεία.

³³ Δηλαδή χαρακτηρίζονται ή μπορούν να χαρακτηρισθούν ως εμπορικές.

5. ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

Κεφάλαιο είναι η αφηρημένη μαθηματική ποσότητα η οποία καθορίζει το ελάχιστο όριο της αξίας των οικονομικών αγαθών, που πρέπει να τεθούν και να παραμείνουν στην εταιρεία, για την πραγμάτωση του εταιρικού σκοπού³⁴.

Στις εταιρικές οικονομικές μονάδες ονομάζεται εταιρικό κεφάλαιο, ενώ στις ανώνυμες εταιρείες ονομάζεται εταιρικό κεφάλαιο.

5.1 Η αρχή της σταθερότητας του κεφαλαίου.

Στις ατομικές επιχειρήσεις, ο επιχειρηματίας είναι ελεύθερος να αυξομειώνει το κεφάλαιο της επιχείρησης του είτε μη αποσύροντας τα ετήσια κέρδη του, είτε προβαίνοντας σε νέες εισφορές, είτε προβαίνοντας σε αναλήψεις ποσών μεγαλύτερων από τα κέρδη, είτε αφαιρώντας τη ζημία από το κεφάλαιο της εταιρείας. Για τις μεταβολές του κεφαλαίου σε τέτοιες επιχειρήσεις δεν υπάρχουν νομικά εμπόδια. Κι αυτό γιατί, υπάρχει "εξωεπιχειρησιακή" περιουσία που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ικανοποίηση των δανειστών.

Σε αντίθεση με ότι συμβαίνει στις ατομικές επιχειρήσεις, στις εταιρικές ισχύει η αρχή της σταθερότητας του κεφαλαίου. Η δικαιολογία είναι ότι στις προσωπικές εταιρείες το κεφάλαιο αποτελεί την πιο σημαντική εγγύηση για τους δανειστές, ενώ στις κεφαλαιουχικές αποτελεί την μοναδική εγγύηση.

Η αρχή της σταθερότητας του κεφαλαίου σημαίνει ότι το κεφάλαιο πρέπει να καθορίζεται μεταξύ των άλλων όρων στο καταστατικό (και επομένως με τη δημοσίευση του γίνεται γνωστό σε κάθε ενδιαφερόμενο) και ότι δεν μπορεί να μεταβάλλεται μεταγενέστερα, σύμφωνα με τις επιθυμίες των εταίρων, παρά μόνο αφού γίνει τροποποίηση του καταστατικού και υποβληθεί στους όρους δημοσιότητας που προβλέπονται για κάθε εταιρεία³⁵.

Λογιστική εγγραφή που μεταβάλλει το κεφάλαιο χωρίς να τηρηθούν οι παραπάνω προϋποθέσεις, στερείται οποιασδήποτε σημασίας.

Η σταθερότητα του κεφαλαίου αφορά την υπό τυπική, νομική έννοια κεφάλαιο (αυτό που αναφέρεται στο καταστατικό της εταιρείας) και όχι το σύνολο

³⁴ Βλ. Ελ. Σκαλίδης "Δίκαιο Εμπορικών Εταιρειών" σελ. 306.

³⁵ Είναι δε δυνατό για τη μείωση του κεφαλαίου να απαιτούνται πρόσθετοι όροι. Βλ. Π.χ. άρ. 4 παρ. 3 ν. 2190/20 (όπως τροποποιήθηκε με τα π.δ. 409/86 και 498/87): «Η πρόσκληση για τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης και η απόφασή της για τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου πρέπει, με ποινή ακυρότητας, να ορίζει το σκοπό της μείωσης καθώς και τον τρόπο πραγματοποίησής της. Η απόφαση αυτή πρέπει να συνοδεύεται από έκθεση Ορκωτού Λογιστή, στην οποία να βεβαιώνεται η ικανότητα της εταιρίας να ικανοποιήσει(sic) τους δανειστές της. Ο Υπουργός Εμπορίου δεν εγκρίνει την απόφαση για μείωση, αν θεωρεί, με βάση την έκθεση του Ορκωτού Λογιστή, ότι μετά τη μείωση δεν απομένουν ικανές εγγυήσεις για την ικανοποίηση των δανειστών». Πρβλ. και παρ. 4 και 5.

της εταιρικής περιουσίας (ή πραγματικού κεφαλαίου ή καθαρής θέσης ή καθαρού ενεργητικού, net assets ,actif net ou patrimoine social κ.λ.π.) που απαρτίζεται και από αποθεματικά, αδιανέμητα κέρδη κ.λ.π.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι το κεφάλαιο και η καθαρή περιουσία δεν συμπίπτουν. Το κεφάλαιο εμφανίζεται σταθερό αλλά η καθαρή περιουσία ακολουθεί τις διακυμάνσεις της επιτυχούς ή ανεπιτυχούς δράσεως της εταιρείας.

Εταιρικό κεφάλαιο και εταιρική περιουσία συμπίπτουν, κατά κανόνα, μόνο κατά το χρόνο συστάσεως της εταιρείας.

5.1.1 Λογιστικές συνέπειες της αρχής της σταθερότητας του κεφαλαίου.

α). Το κεφάλαιο εμφανίζεται με το συνολικό πόσο που *καλύφθηκε*, δηλαδή με το ποσό για το οποίο αναλήφθηκαν κατά έγκυρο τρόπο υποχρεώσεις από την μεριά των εταίρων, ανεξάρτητα εάν το ποσό καταβλήθηκε ολόκληρο κατά την σύσταση ή θα καταβληθεί τμηματικά αργότερα.

Για τις δύο κατηγορίες κεφαλαίου (καταβληθέντος και μη) λειτουργούν δύο λογαριασμοί³⁶ · λύση που είναι συνεπέστερη προς την αρχή της σαφήνειας του ισολογισμού.

β). Στο τέλος κάθε χρήσης, εάν το αποτέλεσμα είναι θετικό δεν προσauξάνει το ύψος κεφαλαίου αλλά μεταφέρεται στους οικείους λογαριασμούς· στους λογαριασμούς των εταίρων (για το πόσο που θα τους διανεμηθεί), στους λογαριασμούς των αποθεματικών, στα « κέρδη εις νέον ». Εάν πάλι το αποτέλεσμα είναι αρνητικό, θα εμφανιστεί υπό αυτοτελή τίτλο στις « ζημιές τάδε χρήσεως ».

γ). Εάν υπάρχει ζημία σε μία χρήση, η οποία δεν καλύφθηκε , είναι προφανές ότι το εταιρικό κεφάλαιο - αν και παραμένει τυπικά αμετάβλητο στις λογιστικές καταστάσεις - ουσιαστικά έχει μειωθεί. Προκειμένου να αποκατασταθεί και ουσιαστικά το κεφάλαιο, πρέπει να καλυφθεί η ζημία. Γι αυτό και αν υπάρχει ζημία σε μία χρήση, είναι ανεπίτρεπτη η διανομή κέρδους σε επόμενη ή επόμενες χρήσεις.

Έτσι εάν επί σειρά ετών δεν δημιουργούνται κέρδη, ή δημιουργούνται αλλά δεν είναι αρκετά για να καλύψουν τη ζημία παρελθόντων χρήσεων, η εταιρεία προκειμένου να αποφύγει τη μη διανομή μερισμάτων (πράγμα που μπορεί να έχει

³⁶ Ο λογαριασμός κεφάλαιο, υποδιαιρείται στον λογαριασμό 40.00 Καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο κοινών μετοχών και 40.02 Οφειλόμενο μετοχικό κεφάλαιο κοινών μετοχών. Μεγαλύτερη ανάλυση απαιτεί το Γαλλικό Γεν. Λογιστικό Σχέδιο (Plan Comtable General):

10.CAPITAL ET RÉSERVES.

101 Capital individuel ou capital social

1011 Capital souscrit-non appelé.

1012 Capital souscrit- appelé non versé.

1013 Capital souscrit- appelé, versé.

δυσμενή σ' αυτήν επίδραση) προβαίνει στην τυπική ελάττωση του κεφαλαίου της³⁷. Μετά την διαδικασία αυτή, το κεφάλαιο –μέχρι νεότερη μεταβολή του – θα εμφανίζεται σταθερά στο νέο (μειωμένο) ποσό, η ζημία θα έχει εκλείψει και η εταιρεία θα είναι ελεύθερη να διανείμει μερίσματα από τα νέα κέρδη που θα προκύψουν.

Ανάλογη τακτική ακολουθείται και στην περίπτωση που υπάρχει ακάλυπτη ζημία και η εταιρεία θέλει να προβεί σε αύξηση του κεφαλαίου της. Είναι φυσικό ότι τόσο οι υπάρχοντες όσο και οι νέοι μέτοχοι θα γνωρίζουν την ύπαρξη της ζημίας από τις δημοσιευόμενες οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας. Έτσι η αύξηση του κεφαλαίου που επιθυμεί η εταιρεία θα είναι αδύνατη. Κανένας επενδυτής δεν θα είναι διατεθειμένος να αγοράσει μετοχές όταν γνωρίζει εκ των προτέρων ότι η ύπαρξη ζημίας αποκλείει την διανομή μερισμάτων για άγνωστο αριθμό ετών.

Γι' αυτό και στην πράξη όταν επιδιώκεται αύξηση κεφαλαίου (ενώ υπάρχει ζημία) προηγείται πρώτα μείωση του μετοχικού κεφαλαίου, κατά το ποσό αυτής και κατόπιν ακολουθείται αύξηση του κεφαλαίου.

Η παραπάνω τακτική -της σύγχρονης μείωσης και αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου - είναι γνωστή σαν χρηματοοικονομική εξυγίανση (assainissement financier), ενώ στους χρηματιστηριακούς κύκλους της Γαλλίας σαν «μέθοδος ακορντεόν».

5.1.2. Νομικές συνέπειες της αρχής της σταθερότητας του κεφαλαίου.

Οι εταίροι στην περίπτωση που συμφωνήσουν να καταβάλλουν ολόκληρη ή τμήμα της εισφοράς τους σε μελλοντική ημερομηνία από την ημερομηνία σύστασης της εταιρείας, θεωρούνται οφειλέτες της εταιρείας. Αν δε, δεν εκπληρώσουν την υποχρέωση αυτή μπορούν να εξαναγκασθούν δικαστικά³⁸.

Κατά την διάρκεια της εταιρείας οι εταίροι δεν μπορούν να αποσύρουν το κεφάλαιο τους εκτός εάν αποφασισθεί μείωση ή απόσβεση του, κατά τους όρους του νόμου και του καταστατικού.

Η ανάγκη διατήρησης σταθερού του εταιρικού κεφαλαίου, αποκτά μεγάλη σημασία στις κεφαλαιουχικές εταιρείες γι αυτό και στο νόμο των ανωνύμων εταιρειών εμπεριέχονται διατάξεις, που σκοπό έχουν να εξασφαλίσουν την πραγματικότητα και την σταθερότητα του κεφαλαίου. Μερικές από αυτές είναι:

- Εντός του πρώτου διμήνου από τη σύσταση της ανώνυμης εταιρίας (ή από την αύξηση του κεφαλαίου της), ο πρόεδρος του δ.σ. υποχρεούται να

³⁷ Εννοείται ότι για την τυπική ελάττωση του κεφαλαίου πρέπει να ακολουθηθεί η όλη διαδικασία που ορίζει ο νόμος (απόφαση γενικής συνέλευσης σε όλες τις εταιρείες απαιτείται, τροποποίηση του άρθρου του καταστατικού που καθορίζει το ύψος του κεφαλαίου, δημοσιότητα κ.τ.λ.)

³⁸ Στην περίπτωση της ανώνυμης εταιρείας αντί του δικαστικού εξαναγκασμού προβλέπεται η εκποίηση των μετοχών του μετόχου.

υποβάλει στο Υπουργείο Εμπορίου αντίγραφο του πρακτικού του δ.σ. που να πιστοποιεί αν καταβλήθηκε ή όχι το κεφάλαιο.

- Σε περίπτωση εισφορών σε είδος, η αποτίμηση γίνεται μετά από γνωμοδότηση ειδικής επιτροπής, που τη σύνθεσή της ορίζει ο νόμος, ώστε να μην εμφανίζεται το κεφάλαιο τεχνητά διογκωμένο από υπερεκτίμηση των εισφερόμενων ειδών.
- Ειδική μέριμνα λαμβάνεται από το νόμο, για να μην εξανεμίζεται το κεφάλαιο της εταιρίας με τη μέθοδο των πωλήσεων προς την εταιρία ακινήτων, ή άλλων στοιχείων πάγιου ενεργητικού (που κατά τεκμήριο έχουν μεγάλη αξία) από μέλη του δ.σ. (που διαθέτουν την πραγματική δύναμη στην εταιρία), ή από συγγενείς τους μέχρι ορισμένου βαθμού και για ορισμένο χρόνο. Ο σκοπός είναι να αποφευχθεί η δυνατότητα πωλήσεων προς την εταιρία από τα παραπάνω πρόσωπα σε τιμές διογκωμένες, πράγμα που θα είχε ως συνέπεια την ουσιαστική μείωση, ή και εκμηδένιση του κεφαλαίου.

Θα μπορούσε να λεχθεί ότι στις ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρίες η εφαρμογή της αρχής της σταθερότητας του κεφαλαίου, δεν θα πρέπει να γίνεται κατά τρόπο άτεγκτο, μιας και οι συναλλασσόμενοι με τις εταιρίες αυτές δεν υπολογίζουν μόνο στην εταιρική περιουσία αλλά και στην ατομική.

Παρ όλα αυτά λόγοι σκοπιμότητας επιβάλλουν να τηρείται και στις προσωπικές εταιρίες άθικτο το κεφάλαιο. Κι αυτό γιατί πρώτο, είναι πιθανό η ατομική περιουσία των εταίρων, που υπάρχει κατά την σύσταση, να εξανεμισθεί αργότερα. Δεύτερο στην ατομική περιουσία των εταίρων, δικαίωμα έχουν τόσο οι δανειστές της εταιρίας (εταιρικοί δανειστές) όσο και οι ατομικοί δανειστές.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, το εταιρικό κεφάλαιο είναι εκείνο που παρέχει τη μεγαλύτερη ασφάλεια στους δανειστές της εταιρίας, γι αυτό και η αρχή της σταθερότητας του κεφαλαίου δεν στερείται πρακτικής σημασίας στις προσωπικές εταιρίες.

Τέλος σημαντική παρέκκλιση από την αρχή της σταθερότητας του κεφαλαίου αποτελούν οι συνεταιρισμοί, οι οποίοι γι αυτό το λόγο αποκαλούνται εταιρίες μεταβλητού κεφαλαίου (société a capital variable).

6. ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΟΡΘΟΥ ΕΤΑΙΡΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

Σύμφωνα με την αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων – που είναι γνωστή από τον αστικό κώδικα – οι μέλλοντες να συνεργασθούν με την ίδρυση εταιρείας είναι ελεύθεροι να επιλέξουν τον εταιρικό τύπο που αυτοί θέλουν. Στην παραπάνω αρχή, υπάρχουν εξαιρέσεις που αποβλέπουν στην προστασία της έννομης τάξης και κατά συνέπεια περιορίζουν την ελευθερία των συμβαλλόμενων. Οι βασικότερες εξαιρέσεις είναι οι εξής:

- Ιδιωτική ασφαλιστική επιχείρηση και τραπεζική επιχείρηση που δέχεται κατ' επάγγελμα καταθέσεις χρημάτων ή άλλων αξιών δεν μπορούν να ιδρυθούν και να λειτουργήσουν παρά μόνο ως ανώνυμες εταιρείες³⁹.
- Εταιρείες επενδύσεων – χαρτοφυλακίου μόνο ως ανώνυμες εταιρείες μπορούν να λειτουργήσουν.
- Αστικός συνεταιρισμός επιτρέπεται να συσταθεί μόνο για την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη των μελών του και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους, μέσω της συνεργασίας των μελών του.
- Ως περιορισμός (έμμεσης) μορφής κατά την επιλογή του εταιρικού τύπου, θεωρείται και το γεγονός ότι για να ιδρυθεί μια ανώνυμη εταιρεία, μία ναυτική εταιρεία, καθώς και μια εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, πρέπει να υπάρχει το ελάχιστο όριο του κεφαλαίου που ορίζει ο νόμος. Ομοίως το γεγονός, ότι ο συνεταιρισμός δεν μπορεί να ιδρυθεί με πρόσωπα λιγότερα από όσα ρυθμίζει ο νόμος.

Θα μπορούσε να λεχθεί, πέρα από τις παραπάνω περιπτώσεις, ότι κατά την επιλογή του εταιρικού τύπου οι ενδιαφερόμενοι επηρεάζονται από διάφορους παράγοντες, οι οποίοι μπορούν να διακριθούν σε ορθόδοξους και ανορθόδοξους.

Ορθόδοξοι θεωρούνται εκείνοι που σχετίζονται με την ειλικρινή και γνήσια πρόθεση των ενδιαφερόμενων για εταιρική συνεργασία⁴⁰. Έχουν να κάνουν με τον αριθμό των συνεταίρων, τη νομική τους ικανότητα, την ύπαρξη διαφόρων κωλυμάτων στο πρόσωπο τους, τη διάρκεια τους κινδύνους, τον τρόπο διοίκησης και το μέγεθος σε συνδυασμό με τις ανάγκες χρηματοδότησης. Έτσι αν οι εταίροι είναι λίγοι, μπορούν να επιλέξουν την ίδρυση προσωπικής εταιρείας ή εταιρείας περιορισμένης ευθύνης. Αν σε αντίθεση είναι πολλοί, ή θέλουν να επενδύσουν να επενδύσουν κάπου σταθερά τα κεφάλαια τους για πιο επικερδής ή ακίνδυνες επιχειρηματικές δραστηριότητες θα διαλέξουν την ανώνυμη εταιρεία ή την εταιρεία περιορισμένης ευθύνης. Αν πάλι έχουν κώλυμα άσκησης εμπορίας τότε μπορούν να μετάσχουν μόνο σε ανώνυμες εταιρείες ή ως ετερόρρυθμοι ή αφανείς εταίροι σε ετερόρρυθμη ή αφανή εταιρεία. Τέλος, εταίροι που αποβλέπουν σε μακροχρόνια

³⁹ Άρθρο 2 ν.δ. 400/70 και αρ. 10 § 1 και 11 § ν.5076/31 αντίστοιχα.

⁴⁰ Βλ. Κιάντου –Παμπούκη Αρμ. 1974, σ.7.

άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας θα προτιμήσουν τον τύπο της ανώνυμης εταιρείας ενώ εκείνοι που συγκεντρώνουν λίγα κεφάλαια θα προτιμήσουν τον τύπο των προσωπικών ή μικτών εταιρειών.

Ανορθόδοξοι θεωρούνται εκείνοι που επιδιώκουν κάτω από τον μανδύα της εταιρείας, σκοπούς που άλλοτε ανέχεται και άλλοτε καταπολεμεί το δίκαιο ως επικίνδυνους για το δημόσιο συμφέρον.

Χαρακτηριστικές των παραπάνω είναι η ίδρυση μονοπρόσωπης κεφαλαιουχικής εταιρείας και της εταιρείας με αχυράνθρωπο⁴¹.

Τέλος , σε πάρα πολλές περιπτώσεις η επιλογή του κατάλληλου εταιρικού τύπου στηρίζεται και σε παράγοντες φορολογικής φύσης. Πιο συγκεκριμένα , συχνά οι ενδιαφερόμενοι διαλέγουν προς άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας εταιρικούς τύπους που ευνοούνται από την φορολογική νομοθεσία . Δηλαδή τύπους που περιορίζουν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις ή τους επιτρέπουν να μην αποδώσουν στο δημόσιο, κατά την ίδρυση τους, αναλογικά τέλη χαρτοσήμου (σήμερα αναλογικά τέλη Φ.Π.Α.) επί του εισφερόμενου κεφαλαίου⁴².

⁴¹ Πρόκειται για κεφαλαιουχική εταιρεία την οποία ιδρύει κάποιος επιχειρηματίας με άλλο πρόσωπο που ονομάζεται αχυράνθρωπος. Το πρόσωπο αυτό συμμετέχει στην ίδρυση της εταιρείας , παίρνει από αυτόν την εισφορά που εισφέρει και δεν έχει κανένα ενδιαφέρον για την ίδρυση και παραπέρα ίδρυση της εταιρείας. Με αυτό τον τρόπο ο επιχειρηματίας πετυχαίνει : α) ύπαρξη δύο προσώπων για την ίδρυση εταιρείας, β) περιορισμό του επιχειρηματικού κινδύνου και γ) αποκλειστικό έλεγχο πάνω στην εταιρεία που ίδρυσε.

⁴² Βλ. περιπτώσιολογία στην Κιάντου –Παμπούκη , Αρμ 1974 σελ. 12).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

1. ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

Η λογιστική των εταιρειών αποβλέπει στην καταγραφή νομικών και οικονομικών γεγονότων. Εφόσον τα γεγονότα αυτά είναι συνδεδεμένα με το είδος της οικονομικής δραστηριότητας που ασκεί η εταιρεία, η λογιστική της δεν διαφέρει από τη λογιστική των ατομικών επιχειρήσεων ή επιχειρήσεων ασκούμενων με εταιρική μορφή.

Ωστόσο η λογιστική των εμπορικών εταιρειών διαφέρει από τη λογιστική άλλων επιχειρήσεων, όταν πρόκειται για γεγονότα που οφείλονται στη νομική μορφή της επιχείρησης. Είναι χαρακτηριστικό, ότι η εταιρική λογιστική θεωρείται ως ο κατεξοχήν κλάδος της λογιστικής που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως Άλγεβρα του δικαίου, γιατί οι εγγραφές της αναφέρονται ακριβώς στις διατάξεις του γενικού ή του ειδικού για τις εταιρείες δικαίου άλλα και στις ιδιαίτερες συμφωνίες που περιλαμβάνονται στα καταστατικά.

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός, ότι στη λογιστική εταιρειών υπάρχει σε μεγάλη έκταση απεικόνιση νομικών γεγονότων, γι αυτό γίνεται και τόσο συχνή αναφορά στους κανόνες δικαίου.

Τα βασικά γεγονότα που συναντάμε σε όλες τις μορφές των εταιρειών και τα οποία αποτελούν το αντικείμενο του κλάδου αυτού της λογιστικής, είναι:

- η σύσταση των εταιρειών,
- οι πράξεις μεταξύ των εταίρων και της εταιρείας,
- η διάθεση των αποτελεσμάτων χρήσεως ,
- οι μεταβολές του εταιρικού κεφαλαίου,
- η διάλυση και εκκαθάριση των εταιρειών,
- η απορρόφηση εταιρειών,
- η συγχώνευση εταιρειών,
- η μεταβολή νομικής μορφής,
- η αντιμετώπιση επιχειρηματικών συνασπισμών ή ομίλων επιχειρήσεων.

2. ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΟΥ Ε.Γ.Λ.Σ. ΠΟΥ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΝ ΤΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

Οι λογαριασμοί του Ε.Γ.Λ.Σ που εξυπηρετούν την λογιστική των εταιρειών είναι:

Α. Από την ομάδα 1, **ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ:**

- α). Ο λογαριασμός 16 "ΑΣΩΜΑΤΕΣ ΑΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΠΟΛΥΕΤΟΥΣ ΑΠΟΣΒΕΣΗΣ" με τους δευτεροβάθμιους του :
 - 16.13 Έξοδα αύξησης κεφαλαίου και έκδοσης ομολογιακών δανείων
 - 16.16 Διαφορές έκδοσης και εξόφλησης ομολογιών

- β). Ο λογαριασμός 18 "ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ" με τον δευτεροβάθμιο του :
 - 18.06 Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις κατά εταιρών
 - 18.12 Οφειλόμενο κεφάλαιο

Β. Από την ομάδα 3, **ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ:**

- α). Ο πρωτοβάθμιος λογαριασμός 33 "ΧΡΕΩΣΤΕΣ ΔΙΑΦΟΡΟΙ" με τους εξής δευτεροβάθμιους του:
 - 33.03 Μέτοχοι (ή εταίροι) λογ/σμός κάλυψης κεφαλαίου
 - 33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο
 - 33.05 Δόσεις μετοχικού κεφαλαίου σε καθυστέρηση
 - 33.06 Προμερίσματα
 - 33.07 Δοσοληπτικοί λογαριασμοί εταιρών
 - 33.08 Δοσοληπτικοί λογαριασμοί διαχειριστών
 - 33.09 Δοσοληπτικοί λογαριασμοί ιδρυτών Α.Ε. και μελών Διοικητικού Συμβουλίου
 - 33.10 Δοσοληπτικοί λογαριασμοί γενικών διευθυντών ή διευθυντών Α.Ε.

- β). Ο πρωτοβάθμιος λογαριασμός 34 "ΧΡΕΟΓΡΑΦΑ" με τον δευτεροβάθμιο του,
 - 34.25 Ίδιες μετοχές

Γ. Από την ομάδα 4 ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ – ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ – ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ:

- α). Ο λογαριασμός 40 "ΚΕΦΑΛΑΙΟ" με τους ακόλουθους δευτεροβάθμιους του,
- 40.00 Καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο κοινών μετοχών
 - 40.01 Καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο προνομιούχων μετοχών
 - 40.02 Οφειλόμενο μετοχικό κεφάλαιο κοινών μετοχών
 - 40.03 Οφειλόμενο μετοχικό κεφάλαιο προνομιούχων μετοχών
 - 40.04 Κοινό μετοχικό κεφάλαιο αποσβεσμένο
 - 40.05 Προνομιούχο μετοχικό κεφάλαιο αποσβεσμένο
 - 40.06 Εταιρικό κεφάλαιο
 - 40.91 Καταβλημένο συνεταιριστικό κεφάλαιο (Ν. 2169/93)
 - 40.92 Οφειλόμενο συνεταιριστικό κεφάλαιο (Ν. 2169/93)
- β). Ο λογαριασμός 41 "ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ – ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ – ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ", με τους εξής δευτεροβάθμιους του:
- 41.00 Καταβλημένη διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο
 - 41.01 Οφειλόμενη διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο
 - 41.02 Τακτικό αποθεματικό
 - 41.03 Αποθεματικά καταστατικού
 - 41.04 Ειδικά αποθεματικά
 - 41.05 Έκτακτα αποθεματικά
 - 41.08 Αφορολόγητα αποθεματικά ειδικών διατάξεων νόμων
 - 41.09 Αποθεματικό για ίδιες μετοχές
 - 41.90 Αποθεματικά από απαλλασσόμενα της φορολογίας έσοδα
 - 41.91 Αποθεματικά από έσοδα φορολογηθέντα κατά ειδικό τρόπο
 - 41.92 Αφορολόγητα κέρδη τεχνικών και οικοδομικών επιχειρήσεων
- γ). Ο λογαριασμός 43 " ΠΟΣΑ ΠΡΟΟΡΙΣΜΕΝΑ ΓΙΑ ΑΥΞΗΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ " με τους ακόλουθους δευτεροβάθμιους του:
- 43.00 Καταθέσεις μετόχων
 - 43.01 Καταθέσεις εταίρων
 - 43.02 Διαθέσιμα μερίσματα χρήσεως για αύξηση μετοχικού κεφαλαίου
 - 43.90 Αποθεματικά διατιθέμενα για αύξηση κεφαλαίου
- δ). Ο πρωτοβάθμιος λογαριασμός 45 "ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ" με τους δευτεροβάθμιους του ,
- 45.00 Ομολογιακά δάνεια σε δρχ. μη μετατρέψιμα σε μετοχές

- 45.01 Ομολογιακά δάνεια σε δρχ. μετατρέψιμα σε μετοχές
- 45.02 Ομολογιακά δάνεια σε δρχ. με ρήτρα Ξ.Ν μη μετατρέψιμα σε μετοχές
- 45.03 Ομολογιακά δάνεια σε δρχ. με ρήτρα Ξ.Ν μετατρέψιμα σε μετοχές
- 45.04 Ομολογιακά δάνεια σε Ξ.Ν μη μετατρέψιμα σε μετοχές
- 45.05 Ομολογιακά δάνεια σε Ξ.Ν μετατρέψιμα σε μετοχές
- 45.18 Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς εταίρους και διοικούντες

Δ. Από την ομάδα 5 ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ:

- α). Ο λογαριασμός 53 " ΠΙΣΤΩΤΕΣ " με τους δευτεροβάθμιους του,
- 53.01 Μερισίματα πληρωτέα
 - 53.02 Προμερίσματα πληρωτέα
 - 53.04 Ομολογίες πληρωτέες
 - 53.05 Τοκομερίδια πληρωτέα
 - 53.14 Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προς εταίρους
 - 53.15 Δικαιούχοι ομολογιούχοι παροχών επί πλέον τόκου
 - 53.16 Μέτοχοι - αξία μετοχών τους προς απόδοση λόγω αποσβέσεως (ή μειώσεως) του κεφαλαίου .
- β). Ο λογαριασμός 54 " ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΦΟΡΟΥΣ – ΤΕΛΗ ", με τους δευτεροβάθμιους του,
- 54.07 Φόρος εισοδήματος φορολογητέων κερδών
 - 54.08 Λογαριασμός εκκαθαρίσεως φόρων-τελών ετήσιας δηλώσεως φόρου εισοδήματος
 - 54.09 Λοιποί φόροι - τέλη

Ε. Από την ομάδα 6 ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΕΞΟΔΑ ΚΑΤ ΕΙΔΟΣ:

- α). Ο λογαριασμός 61 " ΑΜΟΙΒΕΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΤΡΙΤΩΝ " με τον δευτεροβάθμιο του,
- 61.01 Αμοιβές και έξοδα μη ελεύθερων επαγγελματιών υποκείμενες σε παρακράτηση φόρου εισοδήματος
- και τον τριτοβάθμιο του,
- 61.01.00 Αμοιβές συνεδριάσεων μελών Δ.Σ.

- β). Ο λογαριασμός 63 " ΦΟΡΟΙ ΤΕΛΗ " με τον δευτεροβάθμιο του,

- 63.00 Φόρος εισοδήματος μη συμψηφιζόμενος
- γ). Ο λογαριασμός 64 "ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΞΟΔΑ " με τους δευτεροβάθμιους του,
 64.09 Έξοδα δημοσιεύσεων
 64.98 Διάφορα Έξοδα
 και τους εξής τριτοβάθμιους τους:
 64.09.00 Έξοδα δημοσιεύσεως ισολογισμών και προσκλήσεων
 64.09.01 Έξοδα δημοσιεύσεως αγγελιών και ανακοινώσεων
 64.98.01 Έξοδα λειτουργίας οργάνων Διοικήσεως
- δ). Ο λογαριασμός 65 " ΤΟΚΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΗ ΕΞΟΔΑ" και οι αναλυτικοί του:
 65.00 Τόκοι και έξοδα ομολογιακών δανείων
 65.01 Τόκοι και έξοδα λοιπών μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων
 -μόνο ο τριτοβάθμιος 65.01.06 "Τόκοι και έξοδα μακροπρόθεσμων
 υποχρεώσεων προς εταίρους και διοικούντες" –
 65.09 Παροχές σε ομολογιούχους επί πλέον τόκου.
- ε). Ο λογαριασμός 66 "ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΠΑΓΙΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΜΕΝΕΣ
 ΣΤΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ" και οι αναλυτικοί του,
 66.05 Αποσβέσεις ασώματων ακινητοποιήσεων και εξόδων πολυετούς
 αποσβέσεως
 66.05.13 Αποσβέσεις εξόδων αυξήσεως κεφαλαίου και εκδόσεως
 ομολογιακών δανείων
 66.05.16 Αποσβέσεις διαφορών εκδόσεως και εξοφλήσεως
 ομολογιών.

ΣΤ. Από την ομάδα 8 ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ:

- α). Ο λογαριασμός 85 " ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΠΑΓΙΩΝ ΜΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΜΕΝΕΣ ΣΤΟ
 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ " και οι αναλυτικοί του,
 85.05 Αποσβέσεις ασώματων ακινητοποιήσεων και εξόδων πολυετούς
 αποσβέσεως
 85.05.13 Αποσβέσεις εξόδων αυξήσεως κεφαλαίου και εκδόσεως ομολογιακών
 δανείων
 85.05.16 Αποσβέσεις διαφορών εκδόσεως και εξοφλήσεως
 ομολογιών

β). Ο λογαριασμός 88 "ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ " με τους εξής δευτεροβάθμιους :

88.00 Καθαρά κέρδη χρήσεως

88.01 Ζημίες χρήσεως

88.02 Υπόλοιπο κερδών προηγούμενης χρήσεως

88.03 Ζημίες προηγούμενης χρήσεως προς κάλυψη

88.04 Ζημίες προηγούμενων χρήσεων προς κάλυψη

88.06 Διαφορές φορολογικού ελέγχου προηγούμενων χρήσεων

88.07 Λογαριασμός αποθεματικών προς διάθεση

88.08 Φόρος εισοδήματος

88.09 Λοιποί μη ενσωματωμένοι στο λειτουργικό κόστος φόροι

88.98 Ζημίες εις νέο

88.99 Κέρδη προς διάθεση.

Η χρησιμοποίηση των πιο σημαντικών από τους παραπάνω λογαριασμούς , θα διευκρινισθεί στα επόμενα κεφάλαια ,όπου, και θα γίνει εξέταση των ειδικότερων θεμάτων της λογιστικής εταιρειών.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι **Η ΟΜΟΡΡΥΘΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΠΟ ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΠΟΨΗ**

1. ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΟΜΟΡΡΥΘΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

1.1 Ορισμοί.

Το άρθρο 20 ΕΝ ορίζει ότι " ομόρρυθμος (εταιρεία) είναι η συσταιόμενη, μεταξύ δυο και πολλών, σκοπόν έχοντων να συνεμπορεύονται υπό επωνυμίας εταιρικήν" το δε άρθρο 22 ότι " οι ομόρρυθμοι συνεταίροι οι αναφερόμενοι εις το καταστατικόν της εταιρείας έγγραφον, υπόκεινται αλληλεγγύως εις όλας τας υποχρεώσεις της εταιρείας, αν και υπογεγραμμένας παρ' ενός μόνου των συνεταίρων, υπό την εταιρικήν όμως επωνυμίας".

Με βάση τα παραπάνω, μπορούμε να πούμε ότι ομόρρυθμη εταιρεία είναι η προσωπική εταιρεία με νομική προσωπικότητα, για τις υποχρεώσεις της οποίας ευθύνονται όλοι οι εταίροι άμεσα, απεριόριστα και σε ολόκληρο⁴³.

1.2 Νομοθετική ρύθμιση.

Η ομόρρυθμη εταιρεία αποτελεί μορφή εταιρικής συνεργασίας από τις πρώτες που ρυθμίστηκαν νομοθετικά, έστω και κατά τρόπο ατελή.

Η εμπορική νομοθεσία περιέχει ελάχιστες διατάξεις που να αφορούν την ομόρρυθμη εταιρεία, γι' αυτό και εφαρμόζονται συμπληρωματικά – για τις περιπτώσεις που υπάρχει κενό στην νομοθεσία - οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα που ρυθμίζουν την αστική εταιρεία (741-784 Α.Κ.) και τα νομικά πρόσωπα (61-126 Α.Κ.).

1.3 Οικονομική σημασία της Ο.Ε.

Από οικονομική άποψη, η ομόρρυθμη εταιρεία είναι πολύ διαδεδομένη κυρίως στον τομέα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Αποτελεί συνδυασμό κεφαλαίου (υποχρέωση εισφοράς), πίστης (προσωπική και απεριόριστη ευθύνη των εταίρων), και εργασίας (δικαίωμα και υποχρέωση συμμετοχής στη διοίκηση) των προσώπων που μετέχουν σ' αυτή.

Ως εταιρικός τύπος έχει ορισμένα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, τα κυριότερα των οποίων, είναι τα εξής:

⁴³ Πρβλ. και τον ορισμό του άρθρου 41 § 1 του ΣχΕΚ.

Πλεονεκτήματα

Προτιμάται στις εμπορικές συναλλαγές λόγω του ότι αφενός δεν απαιτείται από το νόμο ελάχιστο ποσό κεφαλαίου για την σύσταση της, αφετέρου μπορεί κανείς να γίνει εταίρος (σ' αυτήν) εισφέροντας μόνο την προσωπική του εργασία⁴⁴.

Συνέπεια των παραπάνω είναι ότι πολλές από τις εταιρείες που λειτουργούν σήμερα ως ανώνυμες, κατά την σύστασή τους, είχαν τη μορφή ομόρρυθμης εταιρείας που στη συνέχεια, λόγω διεύρυνσης του κύκλου εργασιών τους, μετατράπηκαν σε ανώνυμες.

Τέλος ο εταιρικός αυτός τύπος προσφέρεται, λόγω του ότι ιδρύεται πολύ γρήγορα, με σχετικά λίγα έξοδα.

Μειονεκτήματα

Η φύση της ομόρρυθμης εταιρείας και η εξάρτηση της από τα πρόσωπα των εταίρων (θάνατος, πτώχευση κ.τ.λ.), κάνουν τη διάρκεια της αβέβαιη και τη ζωή της μάλλον σύντομη.

Ως προς τους εταίρους, ο εταιρικός αυτός τύπος μειονεκτεί λόγω του ότι οι εταίροι ευθύνονται άμεσα απεριόριστα και σε ολόκληρο για τις εταιρικές υποχρεώσεις.

Ωστόσο παρά τα μειονεκτήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω, η ομόρρυθμη εταιρεία είναι ο εταιρικός τύπος που συναντάται πιο πολύ στη χώρα μας λόγω της δομής της ελληνικής οικονομίας.

1.4 Τυπολογικά χαρακτηριστικά της Ο.Ε.

Η ομόρρυθμη εταιρεία έχει τα εξής χαρακτηριστικά: είναι προσωπική εταιρεία· έχει νομική προσωπικότητα και δική της επωνυμία· οι ομόρρυθμοι εταίροι ευθύνονται άμεσα, προσωπικά, απεριόριστα και σε ολόκληρο για τις εταιρικές υποχρεώσεις· μπορεί να αποκτήσει την εμπορική ιδιότητα, κατά τη γνώμη δε που κρατεί στην επιστήμη και τη νομολογία, την εμπορική ιδιότητα έχουν και οι εταίροι της· σε περίπτωση λύσης της εταιρείας ή αποχώρησης εταίρου, υπάρχει ειδική βραχυπρόθεσμη παραγραφή των απαιτήσεων των εταιρικών δανειστών· ισχύει από το νόμο αρχή της ατομικής διαχείρισης και εκπροσώπησης. Τέλος, σε περίπτωση πτώχευσης της εταιρείας συμπτωχέουν και οι εταίροι της.

⁴⁴ Κάτι που δεν ισχύει στις κεφαλαιουχικές εταιρείες.

1.4.1 Νομική προσωπικότητα.

Η έναρξη της νομικής προσωπικότητας της προσωπικής εταιρείας επέρχεται με την κατά νόμο δημοσίευση του καταστατικού της στα ειδικά βιβλία του αρμόδιου πρωτοδικείου (της έδρας της εταιρείας) και το πέρας , από τη στιγμή που θα τελειώσει η εκκαθάριση της εταιρείας και η διανομή του καθαρού ενεργητικού στους πρώην εταίρους της.

Πριν η εταιρεία αποκτήσει νομική προσωπικότητα, δεν μπορεί να συμβάλλεται ούτε και να γίνεται υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων . Σε περίπτωση που οι εταίροι, της υπό σύσταση ομόρρυθμης εταιρείας, συνάψουν δικαιοπραξίες με τρίτους, γίνονται (αυτοί) φορείς των σχετικών δικαιωμάτων.

1.4.2 Προσωπική, Απεριόριστη και σε Ολόκληρο ευθύνη.

Με τον όρο *προσωπική* ευθύνη, εννοούμε ότι ο ομόρρυθμος εταίρος μπορεί να εναχθεί απευθείας για τις εταιρικές υποχρεώσεις⁴⁵.

Με τον όρο *απεριόριστη* ευθύνη, υποδηλώνουμε ότι ο ομόρρυθμος εταίρος ευθύνεται για τις υποχρεώσεις της εταιρείας με όλη του την περιουσία (και όχι μέχρι ορισμένο ποσό).

Τέλος με τον όρο *εις ολόκληρη* ευθύνη εννοούμε ότι ο ομόρρυθμος εταίρος ευθύνεται "ωσάν να ήταν ο μοναδικός οφειλέτης". Δηλαδή είναι υποχρεωμένος -αν ανακύψει περίπτωση- να εξοφλήσει εξ ολοκλήρου κάθε οφειλή της εταιρείας και στη συνέχεια, έχει δικαίωμα να ζητήσει από τους υπόλοιπους εταίρους να του καταβάλλουν το ποσό που αναλογεί στην μερίδα καθενός (δικαίωμα αναγωγής)⁴⁶.

1.4.3 Εμπορική ιδιότητα εταιρείας και εταίρων.

Η ομόρρυθμη εταιρεία έχει την εμπορική ιδιότητα κατά το ουσιαστικό κριτήριο, δηλαδή από την δραστηριότητα που αναπτύσσει (εμπορικές πράξεις). Οι ομόρρυθμοι εταίροι τόσο των ομόρρυθμων όσο και των ετερόρρυθμων εταιρειών είναι έμποροι⁴⁷.

⁴⁵ Επομένως δεν έχει τη λεγόμενη ένσταση της δίζησης που προβλέπει ο Α.Κ. άρθρο 855.

⁴⁶ Η κατ' αυτόν τον τρόπο ευθύνη του ομόρρυθμου εταίρου, δεν είναι δυνατό να μεταβληθεί όσον αφορά τις εξωτερικές σχέσεις της εταιρείας (σχέσεις με τους δανειστές) είναι δυνατό όμως να μεταβληθεί στις μεταξύ των εταίρων σχέσεις, δηλαδή να ορισθεί μεταξύ τους ότι ένας ή περισσότεροι θα έχουν περιορισμένη ευθύνη μέχρι ορισμένο ποσό.

⁴⁷ Πάγια έπ' αυτού η νομολογία. Ο ομόρρυθμος εταίρος ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρείας με εμπορικό αντικείμενο είναι έμπορος από μόνη τη συμμετοχή του στην

1.4.4 Εταιρική επωνυμία.

Σύμφωνα με το άρθρο 21 Ε.Κ. "μόνο τα ονόματα των συνεταίρων μπορούν να συστήσωσι την εταιρική επωνυμία". Με βάση την παραπάνω διάταξη, η επωνυμία της ομόρρυθμης εταιρείας σχηματίζεται από τα ονόματα των εταίρων. Επειδή όμως είναι αδύνατο να συμπεριληφθούν τα ονόματα όλων των συνεταίρων, συχνά η εταιρική επωνυμία σχηματίζεται από το όνομα ενός μόνου εταίρου και την προσθήκη της φράσης " Σύντροφοι ", "Συντροφιά" "Σία ", ή οποιασδήποτε παρόμοιας φράσης.

1.4.5 Ειδική βραχυπρόθεσμη παραγραφή.

Κατά το άρθρο 64 ΕΚ⁴⁸ "πάσα αγωγή κατά συνεταίρων μη εκκαθαριστών, κατά χηρών και των κληρονόμων αυτών, ή παντός άλλου έχοντος δικαίωμα, παραγράφεται πέντε έτη μετά την προθεσμίαν ή μετά την διάλυσιν της εταιρείας, αν το έγγραφον το προσδιορίζον την διάρκειαν αυτής, ή το της διαλύσεως, ετοιχοκολλήθη και κατεχωρίσθη κατά τας διατάξεις των άρθρων 42, 43, 44, και 46 και αν, μετά την εκπλήρωσιν της διατυπώσεως ταύτης, η παραγραφή δεν διεκόπη ως προς αυτούς διά δικαστικής τινός καταδιώξεως"⁴⁹.

Σκοπός της παραπάνω διάταξης κατά τη φρασεολογία του *Αναστασιάδη*⁵⁰ είναι "η ταχεία εκκαθάριση των εταιρικών χρεών, ούτως ώστε έκαστος των μετασχόντων της εταιρικής επιχειρήσεως απαλλαγμένος από πάσης απορροούσης ευθύνης, να δύναται ελευθέρως να διαθέτει τα κεφάλαια αυτού εις νέους οικονομικούς συνδυασμούς".

εταιρεία και επομένως υπόκειται σε προσωπική κράτηση για τα εταιρικά εμπορικά χρέη (Εφ.Αθ. 11364/87 - Ε.Εμπ.Δ. 1988, σελ. 231). Η πτώχευση ομόρρυθμης εταιρείας επιφέρει τη λύση της, αλλά κατά το στάδιο της εκκαθάρισεως τόσο η εταιρεία, όσο και οι εταίροι αυτής διατηρούν την εμπορική ιδιότητά τους (Εφ. Αθ.7917/86Ε.Εμπ.Δ. 1988, σελ. 59). Ο πτωχεύσας έμπορος, όμως, στερείται της εμπορικής ιδιότητας (Εφ-Αθ. 3760/87 - Ε.Εμπ.Δ. 1987, σελ. 638).

⁴⁸ Η διάταξη του άρθρου 64 ΕΚ δεν είναι νομοτεχνικά δόκιμα διατυπωμένη γι αυτό και η ερμηνεία της, δημιούργησε πολλά προβλήματα. Ωστόσο για την εφαρμογή της είναι απαραίτητο να τηρούνται κάποιες προϋποθέσεις. Βλ. "Δίκαιο Εμπορικών Εταιρειών" Λ. Σκαλίδης σελ. 128.

⁴⁹ Πρβλ. τη διατύπωση του άρθρου 50 του ΣχΕΚ.

⁵⁰ Τον οποίο ακολουθεί και ο ΑΠ· βλ. 437/1964 ΕΕμπΔ 1964 498· 889 /1984 (Ολομ) ΕεμπΔ 1984 255. Βλ. σχετικά *Λιακόπουλο*, ΕεμπΔ 1981, σ.67.

1.4.6 Εκπροσώπηση και διαχείριση εταιρικών υποθέσεων.

Ο Ε.Ν. περιλαμβάνει μερικές μόνο διατάξεις περί της εκπροσώπησης και διαχείρισης των εταιρικών υποθέσεων (άρθρο 22, 24, 27, 43), γι αυτό και συμπληρωματικά εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του Α.Κ. (άρθρα 748-754 και 756-757).

Ο Α.Κ. διακρίνει την εκπροσώπηση από τη διαχείριση, παρότι στην πράξη οι δύο αυτές έννοιες συμπίπτουν.

Διαχειριστές μπορεί να διορισθούν όλοι οι εταίροι της ομόρρυθμης εταιρείας καθώς και τρίτα πρόσωπα. Το τελευταίο είναι σπάνιο να συμβεί, καθώς για τις υποχρεώσεις της εταιρείας οι ομόρρυθμοι εταίροι ευθύνονται απεριόριστα, οπότε δεν τολμούν να αναθέσουν την διαχείριση της εταιρείας σε ξένα πρόσωπα.

1.4.7 Συμπτώχευση εταίρων.

Κατά την άποψη που επικρατεί στην επιστήμη και στη νομολογία, η πτώχευση της ομόρρυθμης εταιρείας επιφέρει και την παράλληλη πτώχευση των εταίρων της. Η πτώχευση των εταίρων επέρχεται ως αλυσιδωτή⁵¹ συνέπεια της πτώχευσης του νομικού προσώπου (χωρίς η σχετική απόφαση να απαιτείται να περιέχει διάταξη για την πτώχευση των εταίρων).

⁵¹ Αντίθετη είναι η παλιότερη νομολογία, κατά την οποία απαιτείται ιδιαίτερη δικαστική απόφαση για την κήρυξη σε πτώχευση των ομόρρυθμων εταίρων· βλ. ΕφΑθ 2008/1960 ΕΕμπΔ 1961 98 βλ. και άλλες παραπομπές στο *Βαρβιτσιώτη*, ΕΕμπΔ 1961 218.

2. Η ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΟΜΟΡΡΥΘΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

2.1 Εισαγωγικά.

Για τη σύσταση της ομόρρυθμης εταιρείας απαιτείται εταιρικό (ή εταιρική σύμβαση) και δημοσίευση του κατά τον τρόπο που ορίζει ο νόμος. Πριν δε από τη δημοσίευση του, απαιτείται θεώρηση του εταιρικού από την αρμόδια οικονομική εφορία για την καταβολή του Φ.Π.Α. και των άλλων επιβαρύνσεων που ορίζει ο νόμος.

2.2 Τύπος, κατάρτιση και περιεχόμενο του εταιρικού.

Η ομόρρυθμη εταιρεία καταρτίζεται με έγγραφο. Αυτό μπορεί να είναι ιδιωτικό ή συμβολαιογραφικό. Συμβολαιογραφικό απαιτείται σε ορισμένες περιπτώσεις, τις οποίες ρητά ορίζει ο νόμος⁵².

Το εταιρικό σύμφωνα με το άρθρο 43, πρέπει υποχρεωτικά να περιέχει :

- τα ονόματα και τα πατρώνυμα των εταίρων, την ιδιότητα και την διαμονή τους,
- την εμπορική επωνυμία της εταιρείας,
- τους εταίρους που διορίστηκαν να διευθύνουν να διοικούν και να υπογράφουν έπ' ονόματι της εταιρείας,
- το κεφάλαιο που καταβλήθηκε ή θα καταβληθεί, καθώς και τη μερίδα κάθε εταίρου,
- τη διάρκεια της εταιρείας.

Όπως είναι φανερό τα απαριθμούμενα στο άρθρο 43 στοιχεία, αφήνουν χωρίς ρύθμιση πολλά θέματα της εταιρείας πολύ περισσότερα στοιχεία γι αυτό και στην πράξη τα καταστατικά των εταιρειών περιλαμβάνουν πολύ περισσότερα στοιχεία, όπως :

- το αντικείμενο της εταιρίας,
- την έδρα της εταιρείας,
- τη δυνατότητα εκχώρησης εταιρικών μερίδων και τις συνέπειες του θανάτου ενός από τους εταίρους⁵³,
- τα της λογιστικής της εταιρείας⁵⁴,

⁵² Όταν το είδος της εισφοράς των εταίρων απαιτεί την σύνταξη συμβολαιογραφικού εγγράφου, π.χ.

⁵³ Αν η εταιρεία θα λύεται σε περίπτωση θανάτου ενός από τους εταίρους ή αν θα συνεχίζεται μεταξύ των επιζώντων και των κληρονόμων του επιβίσαντος ή μεταξύ των επιζώντων, αφού προηγουμένως καταβληθεί στους κληρονόμους του θανόντος η αξία της μερίδας του.

⁵⁴ Αν θα τηρήσει ή όχι, καθ' όλη την διάρκεια της διπλογραφικού συστήματος. Οι προσωπικές εταιρείες δεν υποχρεώνονται από το νόμο να τηρήσουν λογιστική κατά τη διπλογραφική μέθοδο εκτός αν ξεπεράσουν κάποιο όριο ετήσιων ακαθάριστων εσόδων. Το όριο αυτό ήταν 300.000.000 δρχ.

- τα ποσοστά κατανομής των κερδών και ζημιών,
- το επιτρεπτό όριο απολήψεων των εταίρων,
- τους όρους χορήγησης δανείων προς τους εταίρους από την εταιρεία,
- την λύση και τον τρόπο διενέργειας της εκκαθάρισης, καθώς και την διανομή των αποτελεσμάτων εκκαθάρισεως.

2.2.1 Αντικείμενο Εισφοράς.

Σύμφωνα με το άρθρο 742 §1 Α.Κ. " οι εισφορές των εταίρων μπορούν να συνίστανται σε εργασία τους, σε χρήματα ή άλλα αντικείμενα, καθώς και σε κάθε άλλη παροχή."

Η ελευθερία των συμβάσεων επιτρέπει στους ομόρρυθμους εταίρους να εισφέρουν κάθε είδους παροχή, κινητά, ακίνητα άδειες χρήσης σήματος, χρήματα πελατεία κ.λ.π.

Συγκεκριμένα, αντικείμενα εισφοράς μπορούν να αποτελέσουν:

- Χρήματα ή καταθέσεις σε Τράπεζα.
- Εμπορεύματα αποτιμημένα στην αγοραία τους αξία.
- Εμπορεύματα σε τρίτους για πώληση.
- Γραμμάτια εισπρακτέα⁵⁵.
- Αξία φήμης και πελατείας και δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.
- Προσωπική εργασία.
- Χρήση πράγματος, συνήθως παγίου, με την έννοια ότι ο εισφέρων επιθυμεί να του επιστραφεί κατά τη λύση της εταιρίας το εισφερθέν πράγμα και να μετέχει στο αποτέλεσμα δράσεως (Α.Κ. 779).
- Στοιχεία του πάγιου ενεργητικού.
- Έξοδα ιδρύσεως. Σε περίπτωση που στο στάδιο της ιδρύσεως και πριν η εταιρία αποκτήσει νομική προσωπικότητα, ένας από τους εταίρους είχε αναλάβει να καταβάλλει από δικούς του πόρους τα έξοδα ιδρύσεως και ακολούθως τα συμψήφισε στην εισφορά του.

μέχρι 31/12/2001 και από 1/1/2002 είναι 900.000 €. Όταν η Ο.Ε. ,σε κάποια χρήση, ξεπεράσει το όριο αυτό σε ακαθάριστα έσοδα υποχρεούται από την επόμενη χρήση να τηρήσει λογιστικά βιβλία κατά τη διπλογραφική μέθοδο (άρθρα 4 §7§1 Κ.Β.Σ.).

⁵⁵ Αυτά αποτιμώνται στην παρούσα αξία, λογιστικώς όμως εμφανίζονται στην ονομαστική αξία με παράλληλη δημιουργία ενός αντίθετου λογαριασμού που πιστώνεται με τη διαφορά αναγωγής των γραμματίων. Ανάλογος χειρισμός γίνεται και για τα γραμμάτια πληρωτέα.

2.3 Δημοσιότητα.

Κατά το άρθρο 42" Η περίληψις των καταστατικών εγγράφων των ομορρύθμων και ετερορρύθμων εταιρειών πρέπει να παραδίδεται, εντός δεκαπέντε ημερών από της χρονολογίας του εγγράφου, εις το γραφείον του εμποροδικείου του νομού, όπου ευρίσκεται το εμπορικόν της εταιρείας κατάστημα, διά να αντιγραφή εις βιβλίον και, τοιχοκολληθέν, να μείνη τρεις ολόκληρους μήνας εκτεθειμένον εις το ακροατήριον.

Εάν η εταιρία έχει πολλά εμπορικά καταστήματα εις διαφόρους νομούς, η παράδοσις, η αντιγραφή και η τοιχοκόλλησις της περιλήψεως θέλουν γενή εις το εμποροδικείον εκάστου νομού."

Ωστόσο θα μπορούσε να λεχθεί ότι η παραπάνω διάταξη έχει περιπέσει σε αχρησία. Και αυτό γιατί, στην πράξη ακολουθείται η εξής διαδικασία: στη γραμματεία του πρωτοδικείου της έδρας της εταιρείας (αν έχει δε και υποκαταστήματα και στη γραμματεία των πρωτοδικείων της περιφέρειας των υποκαταστημάτων) κατατίθεται ολόκληρο το έγγραφο του εταιρικού, αφού συνταχθεί πάνω σε αυτό έκθεση κατάθεσης που αναφέρει, μεταξύ των άλλων στοιχείων, τον αύξοντα αριθμό έκθεσης κατάθεσης και την ημερομηνία. Στη συνέχεια το εταιρικό φυλάσσεται από τον γραμματέα του πρωτοδικείου και βιβλιοδετείται στο τέλος του κάθε χρόνου μαζί με τα υπόλοιπα όμοια έγγραφα.

2.3.1 Έλλειψη και ατελής δημοσιότητα.

Η μη δημοσίευση του εταιρικού συνεπάγεται αστικές⁵⁶ και ποινικές⁵⁷ συνέπειες. Ατελής δημοσιότητα υπάρχει όταν δημοσιεύτηκε μεν το εταιρικό, ή η τροποποίηση του, αλλά δεν δημοσιεύτηκαν όλα τα στοιχεία που ορίζει ο νόμος.

⁵⁶ Βλ. "Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών" Α. Σκαλίδης σελ.135.

⁵⁷ Βλ. "Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών" Α. Σκαλίδης σελ.137.

2.4 Η Φορολογική και λοιπή διαδικασία συστάσεως της Ο.Ε.

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, της δημοσίευσης προηγείται η θεώρηση του εταιρικού από την αρμόδια εφορία για την καταβολή αναλογικού φόρου. Επίσης απαιτείται και καταβολή χρηματικού ποσού υπέρ του Ταμείου Συντάξεως Νομικών (ΤΣΝ) και του Ταμείου Προνοίας Δικηγόρων (ΤΠΔ).

2.4.1 Επιβολή φόρου.

Ο φόρος είναι αναλογικός, δηλαδή συνίσταται σε ποσοστό επί της χρηματικής αξίας που αναφέρεται ως κεφάλαιο στο εταιρικό⁵⁸.

Ο οικονομικός έφορος, στην περίπτωση που υπάρχουν εισφορές σε είδος, μπορεί να ελέγξει την πραγματική αξία των εισφορών (άρθρο 27 ν.1676/1986) χωρίς να δεσμεύεται από την αποτίμηση που έκαναν οι συμβαλλόμενοι⁵⁹.

Ο νόμος 1676/1986 (άρθρο 21), ορίζει ότι ο φόρος είναι ένα στα εκατό (1%) στην αξία του κεφαλαίου και καταβάλλεται με δήλωση στον αρμόδιο οικονομικό έφορο και με υποβολή αντιγράφου του εταιρικού πάνω στο οποίο συντάσσεται σχετική πράξη⁶⁰.

Η δήλωση καταβολής του φόρου υποβάλλεται μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες από τη σύσταση του εταιρικού και πριν από τη δημοσίευση του.

2.4.2 Ταμείο Συντάξεως Νομικών (ΤΣΝ).

Σύμφωνα με το νόμο, ποσό 0.5% επί του κεφαλαίου πρέπει να καταβληθεί πριν από τη σύσταση της Ομ.Ε υπέρ του ΤΣΝ.

2.4.3 Ταμείο Προνοίας Δικηγόρων (ΤΠΔ).

Όπου έχουν συσταθεί τέτοια Ταμεία και προβλέπεται υποχρέωση εισφοράς, πρέπει (πριν τη δημοσίευση του εταιρικού) να καταβάλλεται ποσοστό (1%) επί του κεφαλαίου υπέρ ΤΠΔ.

⁵⁸ Βλ. άρθρα 21 και 19 ν.1676/1986.

⁵⁹ ΣτΕ 370/1970 (Ολομ) ΕΕμπΔ 1971 424 (426), Ρέππας, σελ. 201.

⁶⁰ Βλ. άρθρο 23 § 1 ν.1676/1986.

3. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΟΜΟΡΡΥΘΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

3.1 Προσδιορισμός του φορολογητέου εισοδήματος της Ομόρρυθμης Εταιρείας.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10 του ν. 2238/1994:

«1. Τα καθαρά κέρδη των υπόχρεων, που αναφέρονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 2 (μεταξύ των οποίων και οι ομόρρυθμες εταιρείας), όπως αυτά προσδιορίζονται με βάση τις διατάξεις αυτού του νόμου, φορολογούνται με συντελεστή τριάντα πέντε τοις εκατό (35%), μετά την αφαίρεση:

- α) των κερδών τα οποία απαλλάσσονται από το φόρο ή φορολογούνται αυτοτελώς,
- β) των κερδών τα οποία προέρχονται από μερίσματα ημεδαπών ανώνυμων εταιρειών ή συνεταιρισμών ή κερδών αμοιβαίων κεφαλαίων ή κερδών από μερίδια εταιρείας περιορισμένης ευθύνης ή από τη συμμετοχή σε υπόχρεους που αναφέρονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 2,
- γ) ειδικώς προκειμένου για τις ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρείες ... από κέρδη που απομένουν ύστερα από την εφαρμογή των διατάξεων των ως άνω περιπτώσεων α' και β', *αφαιρείται επιχειρηματική αμοιβή⁶¹ για μέχρι τρεις ομόρρυθμους εταίρους φυσικά πρόσωπα....*

Σε περίπτωση περισσότερων με ίσα ποσοστά συμμετοχής, οι δικαιούχοι επιχειρηματικής αμοιβής καθορίζονται από την εταιρεία και δηλώνονται με την οικεία αρχική ετήσια εμπρόθεσμη δήλωση της... Η επιχειρηματική αμοιβή προσδιορίζονται με την εφαρμογή του ποσοστού συμμετοχής αυτού του εταίρου στο πενήντα τοις εκατό (50%) αυτών των κερδών της εταιρείας, που δηλώθηκε με την αρχική εμπρόθεσμη δήλωση..... Με την επιβολή αυτού του φόρου **εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση**, επί των κερδών αυτών, των προσώπων που συμμετέχουν σε αυτούς τους υπόχρεους.» Η εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης ισχύει για όλους τους εταίρους, φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ημεδαπά ή αλλοδαπά, με εξαίρεση την επιχειρηματική τους αμοιβή για την οποία έχουν δική τους φορολογική υποχρέωση.

« 2. Αν στο συνολικό εισόδημα περιλαμβάνεται και εισόδημα από ακίνητα, το ακαθάριστο ποσό αυτού υποβάλλεται και σε συμπληρωματικό φόρο ο οποίος υπολογίζεται με συντελεστή τρία τοις εκατό (3%). Το ποσό του συμπληρωματικού

⁶¹ Σύμφωνα με ερμηνευτική εγκύκλιο του Υπ. Οικονομικών « η αφαίρεση από τα συνολικά κέρδη της ομόρρυθμης και ετερόρρυθμης εταιρείας της επιχειρηματικής αμοιβής είναι υποχρεωτική, ανεξάρτητα αν κάποιος από τους δικαιούχους αυτής της εταιρείας δεν επιθυμεί να λάβει επιχειρηματική αμοιβή (Ερμην. Εγκ. Υπ. Οικον. 1018050/189/Α 0012/ Πολ. 1042/ 8.2.93, υπό αρ. 7 ν. 2065/92) .

Η επιχειρηματική αμοιβή, σύμφωνα με ρητή διάταξη του νόμου (ν.δ. 3323/55 αρ. 31 παρ. 2 περ. ε) θεωρείται ως εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις (εισόδημα Δ' πηγής), και επομένως η αμοιβή αυτή θα δηλωθεί από τον ομόρρυθμο εταίρο τον οποίο αφορά, μαζί με τ' άλλα φορολογούμενα από άλλες πηγές εισοδήματα του.

φόρου αυτής της παραγράφου δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο από το ποσό του φόρου που αναλογεί στο συνολικό εισόδημα του υπόχρεου, σύμφωνα με την παράγραφο 1.

« 3. Από το συνολικό ποσό του φόρου που αναλογεί στο φορολογούμενο εισόδημα και του συμπληρωματικού φόρου εκπίπτουν:

α) Ο φόρος που προκαταβλήθηκε ή παρακρατήθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 52, 54, 55 και 58 στο εισόδημα που υπόκειται σε φόρο με βάση αυτό το άρθρο.

β) Ο φόρος που αποδεδειγμένα καταβλήθηκε στη αλλοδαπή για το εισόδημα που προέκυψε σε αυτήν και υπόκειται σε φόρο. Ο φόρος αυτός σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι ανώτερος από το ποσό του φόρου που αναλογεί για το εισόδημα αυτό στην Ελλάδα.

« 4. Όταν το ποσό του φόρου που προκαταβλήθηκε ή παρακρατήθηκε είναι μεγαλύτερο από το ποσό του φόρου που αναλογεί, τούτο συμψηφίζεται στο τυχόν υπόλοιπο ποσό που προκύπτει για βεβαίωση ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II **Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΗΣ ΟΜΟΡΡΥΘΜΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ**

1. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΟΜΟΡΡΥΘΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Από λογιστική άποψη, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ καλύψεως και καταβολής (ή πραγματοποιήσεως) του εταιρικού κεφαλαίου.

Όπως αναφέραμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, με την υπογραφή του καταστατικού οι εταίροι αναλαμβάνουν (γραπτή) υποχρέωση έναντι της εταιρείας για καταβολή των αντικειμένων, που αναφέρονται στο καταστατικό, και αντίστροφα η εταιρεία έχει πια απαίτηση (κατά των εταίρων) για εισφορά αυτών.

Με βάση τα παραπάνω ως κάλυψη νοείται η έγκυρη ανάληψη υποχρέωσης, έναντι της εταιρείας, για την παροχή εισφοράς καθώς και η δημιουργία της αντίστοιχης απαίτησης από την πλευρά της εταιρείας.

Ως καταβολή δε, θεωρείται η πραγματοποίηση της υποχρέωσης του εταίρου με την μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων που ανέλαβε να θέσει στη διάθεση της εταιρείας.

Τα δύο αυτά λογιστικά γεγονότα μπορούν να συμπίπτουν χρονικά, μπορεί όμως να προηγείται η κάλυψη και να ακολουθεί η καταβολή του κεφαλαίου.

Στην ομόρρυθμη εταιρεία δεν είναι απαραίτητο να έχουν πραγματοποιηθεί οι εισφορές, κατά την σύσταση, είναι όμως απαραίτητο να έχει καλυφθεί το κεφάλαιο.

Από λογιστική άποψη τα δύο αυτά γεγονότα (κάλυψη-καταβολή) θα δώσουν λαβή για την κίνηση των εξής λογαριασμών (σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ.):

Κάλυψη του Εταιρικού κεφαλαίου

1
33 Χρεώστες διάφοροι
33.03 Εταίροι λογ/σμός καλύψεως κεφαλαίου
33.03.00 Εταίρος Α
33.03.01 Εταίρος Β
κ.ο.κ
40 Κεφάλαιο
40.06 Οφειλόμενο Εταιρικό κεφάλαιο

Κάλυψη εταιρικού κεφαλαίου.

2
33 Χρεώστες διάφοροι
33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο
33.04.00 Εταίρος Α
33.04.01 Εταίρος Β
κ.ο.κ
33 Χρεώστες διάφοροι
33.03 Εταίροι λογ/σμός καλύψεως κεφαλαίου

33.03.00 Εταίρος Α

33.03.01 Εταίρος Β

Μεταφορά του δεύτερου στους πρώτους.

Καταβολή του εταιρικού κεφαλαίου

_____ 3 _____

Διάφορα

Εισφερόμενα

Ενεργητικά

Στοιχεία

(Ταμείο κ.τ.λ.)

Διάφορα

Εισφερόμενα

Παθητικά Στοιχεία

33 Χρεώστες διάφορο

33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο

33.04.00 Εταίρος Α

33.04.01 Εταίρος Β

Καταβολή κεφαλαίου.

_____ 4 _____

40 Κεφάλαιο

40.06 Εταιρικό κεφάλαιο

40.06.01 Οφειλόμενο Εταιρ. κεφάλαιο

40 Κεφάλαιο

40.06 Εταιρικό κεφάλαιο

40.06.00 Καταβλ. Εταιρ. Κεφάλαιο

Αντιλογισμός λόγω καταβολής κεφαλαίου.

Ωστόσο αν το καταστατικό δίνει τη δυνατότητα τμήμα των εισφορών να καταβληθεί μακροπρόθεσμα, δηλαδή μετά το τέλος της επόμενης χρήσης ,τότε για το τμήμα αυτό του κεφαλαίου κινείται ο λογαριασμός 18.12 "Οφειλόμενο κεφάλαιο " , και η εγγραφή Ν°2 γίνεται ως εξής:

_____ 2 _____

33 Χρεώστες διάφοροι

33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο

33.04.00 Εταίρος Α

33.04.01 Εταίρος Β

18 Συμμετοχές και λοιπές

μακροπρόθεσμες απαιτήσεις

18.12 Οφειλόμενο κεφάλαιο

18.12.00

18.12.01 } ανάπτυξη

18.12.02 } σύμφωνα
 } με τις ανάγκες

33 Χρεώστες διάφοροι

33.03 Εταίροι λογ/σμός καλύψεως
κεφαλαίου

Στις παραπάνω εγγραφές θα πρέπει να γίνουν οι εξής παρατηρήσεις – επεξηγήσεις:

- Στην πρώτη εγγραφή απεικονίζεται η ανάληψη υποχρέωσης. εκ μέρους των εταίρων, για εισφορά.
- Στην δεύτερη εγγραφή στο λογαριασμό 33.04 μεταφέρεται το τμήμα του καλυφθέντος κεφαλαίου που είναι καταβλητέο την επόμενη διαχειριστική χρήση .
- Στο λογαριασμό 18.12 μεταφέρεται το τμήμα του καλυφθέντος κεφαλαίου που είναι καταβλητέο μετά το τέλος της επόμενης χρήσης⁶².
- Στην τρίτη εγγραφή απεικονίζεται η εκπλήρωση της υποχρέωσης με την καταβολή της εισφοράς.
- Στην τέταρτη εγγραφή απεικονίζεται το τμήμα του οφειλόμενου κεφαλαίου που έχει καταβληθεί . Συγκεκριμένα μειώνεται (χρεώνεται) ο λογαριασμός του οφειλόμενου εταιρικού κεφαλαίου (αφού εξοφλείται) και πιστώνεται ο λογαριασμός του καταβλημένου κεφαλαίου.

⁶² Στο τέλος κάθε χρήσης ο λογαριασμός 18.12 θα πιστώνεται με χρέωση του λογαριασμού 33.04 "Οφειλόμενο κεφάλαιο" για το τμήμα του κεφαλαίου που θα γίνει ληξιπρόθεσμο και θα καταβληθεί μέχρι το τέλος της επόμενης χρήσης.

1.1 Ειδικές περιπτώσεις εταιρικής εισφοράς (κατά τη σύσταση).

1.1.1 Όταν μεταξύ των μεταβιβαζόμενων στοιχείων περιλαμβάνονται και παθητικά στοιχεία (apports grevés d'un passif, apports á titre onéreux).

Πολλές φορές είναι δυνατό, ορισμένα από τα μεταβιβαζόμενα ενεργητικά στοιχεία να είναι "βεβαρημένα " με εμπράγματα δικαιώματα ή μεταξύ των μεταβιβαζόμενων στοιχείων να υπάρχουν και παθητικά στοιχεία (διάφορες υποχρεώσεις) τα οποία αναλαμβάνει να εξοφλήσει η εταιρεία.

Οι περιπτώσεις αυτές είναι σύνηθες, όταν μεταβιβάζεται ολόκληρη η επιχείρηση στη νεοσυστασμένη εταιρεία. Στην περίπτωση που η μεταβιβαζόμενη επιχείρηση τηρούσε δικά της βιβλία κατά το διπλογραφικό σύστημα, αυτά, θα πρέπει να κλείσουν.

Ωστόσο κατά το κλείσιμο των βιβλίων της μεταβιβαζόμενης επιχείρησης, μπορεί να προκύψουν οι εξής περιπτώσεις:

α). Τα μεταβιβαζόμενα στοιχεία να αποτιμώνται σε τιμή διαφορετική από εκείνη που εμφανίζονται στα βιβλία της μεταβιβαζόμενης επιχείρησης, υπέρ της οποίας αναγνωρίζεται φήμη και πελατεία⁶³ (Φ-Π).

Η φήμη και πελατεία είναι στοιχείο του ενεργητικού το οποίο δεν προκύπτει κατά αυτόματο τρόπο από την μεταβίβαση της επιχείρησης στην εταιρεία.

Προϋπάρχει και δημιουργήθηκε από την επιτυχή δράση της επιχείρησης.

Λόγοι πρακτικοί συνέτειναν ώστε να επικρατήσει η άποψη, ότι μόνο η Φήμη και Πελατεία που αποκτήθηκε με εξαγορά πρέπει να εμφανίζεται με λογαριασμό ουσίας. Σε αντίθεση η Φ-Π που δημιουργήθηκε από την ίδια την επιχείρηση, πρέπει να αποδίδεται με λογαριασμούς τάξεως διότι ελλείπει αντικειμενικής βάσης προσδιορισμού.

⁶³ Στην ιδιωτικό-οικονομική και λογιστική φιλολογία, αυτό που χαρακτηρίσαμε ως Φήμη - Πελατεία αποδίδεται με ποικίλους όρους. Έτσι ο π. χ. ο Σαρσέντης χρησιμοποιεί τον όρο "κεφαλαιακή αξία επιχειρησιακού κέρδους Κ.Α.Ε.Κ." ή αλλιώς "αξία επιχειρηματικής προσπάθειας και επιδεξιότητας", ενώ από άλλους συγγραφείς χρησιμοποιούνται οι όροι "αξία υπερπροσόδου" (Γεωργιάδης Παπαδημητρίου κ.ά.), "'υπεραξία της επιχειρήσεως" (Αδαμόπουλος, Σπανδανόπουλος, Τσιμάρας, κ.ά.).

Στην καθημερινή ορολογία χρησιμοποιούνται οι όροι "αέρας" (αυτό τον όρο χρησιμοποιεί και το ν.δ. 3323/55 στο άρθρο 32 § 1 περ. β) ή "φήμη και πελατεία". Στην αγγλική χρησιμοποιείται ο όρος «Goodwill», ενώ στη γαλλική ο όρος «Fonds de commerce» έχει πλατεία και στενή έννοια, και μόνο με τη δεύτερη αποδίδεται αυτό που οι δικοί μας συγγραφείς αποδίδουν με τον όρο «υπεραξία επιχειρήσεως» κ.λ.π. (γι' αυτό και προς αποφυγή συγχύσεως, πολλοί γάλλοι συγγραφείς χρησιμοποιούν αυτούσιο τον αντίστοιχο αγγλικό όρο Goodwill).

1. Φήμη- Πελατεία σύμφωνα με το Ε.Γ.Α.Σ.

Στο λογαριασμό 16.00 "υπεραξία επιχειρήσεως" παρακολουθείται η υπεραξία, που δημιουργείται κατά την εξαγορά ή συγχώνευση ολόκληρης επιχειρήσεως η οποία είναι ίση με τη διαφορά μεταξύ του ολικού τιμήματος αγοράς και της πραγματικής αξίας των επιμέρους περιουσιακών της στοιχείων.

2. Φορολογία Εισοδήματος.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 13 §1 περ. α του ν. 2238/1994 λογίζεται ως το εισόδημα και φορολογείται αυτοτελώς με συντελεστή 20% κάθε κέρδος ή ωφέλεια που προέρχεται από τη μεταβίβαση ολόκληρης επιχείρησης με τα άυλα στοιχεία αυτής, όπως αέρας, επωνυμία, σήμα προνόμια κ.λ.π.

Στην πράξη για να αποφευχθεί η παραπάνω φορολογία αποφεύγεται η εμφάνιση της Φ-Π και επιδιώκεται με άλλο τρόπο η αναγνώριση αυξημένης κεφαλαιακής μερίδας, στον εταίρο που εισφέρει στην εταιρεία την επιχείρηση του.

Στην περίπτωση αυτή δεν προκύπτει ζημία στους υπόλοιπους εταίρους της εταιρείας, εφόσον στην ουσία από την μη εμφάνιση της Φ-Π προκύπτει άδηλο αποθεματικό στο οποίο μετέχουν και οι εταίροι.

Τέλος όπως αναφέραμε και παραπάνω η Φ-Π αποτελεί για τον αποκτώντα στοιχείο του Ενεργητικού (άυλου παγίου ενεργητικού), οπότε το επόμενο που μας ενδιαφέρει είναι η απόσβεση της⁶⁴.

1. Απόσβεση της Φ-Π σύμφωνα με το Ε.Γ.Α.Σ.

Κατά το Ε.Γ.Α.Σ η υπεραξία της επιχειρήσεως αποσβένεται είτε εφάπαξ είτε τμηματικά και ισόποσα σε περισσότερες από μία χρήσεις, οι οποίες δεν είναι δυνατό να υπερβαίνουν τα πέντε έτη.

2. Φορολογία Εισοδήματος.

Η κατά την απόκτηση επιχειρήσεως διαπιστούμενη υπεραξία θεωρείται ως έξοδο πρώτης εγκαταστάσεως και υπόκειται σε απόσβεση είτε εφάπαξ κατά την πραγματοποίησή της είτε τμηματικά και ισόποσα μέσα σε μια πενταετία (άρθρο 31 § 1 περ. ιβ' του ν. 2238/1994).

⁶⁴ Αν θα υπαχθεί σε απόσβεση και με τι ποσό.

β). Τα μεταβιβαζόμενα στοιχεία να αποτιμώνται στις αξίες που εμφανίζονται στα βιβλία της μεταβιβαζόμενης επιχείρησης.

Η περίπτωση αυτή υιοθετείται για λόγους φορολογικούς (για να μην εμφανισθούν θετικά αποτελέσματα κατά την μεταβίβαση).

Από λογιστική άποψη, εφόσον δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ αξιών που εμφανίζονται στον Ισολογισμό και των αξιών που η εταιρεία δέχεται τα αντίστοιχα στοιχεία, στα βιβλία της μεταβιβαζόμενης επιχείρησης θα εμφανίζεται μεταβιβαζόμενο κεφάλαιο ίσο με αυτό που εμφανίζεται και στον ισολογισμό της επιχείρησης αυτής.

γ). Τα μεταβιβαζόμενα στοιχεία αποτιμώνται στις αξίες που εμφανίζονται στα βιβλία της μεταβιβαζόμενης επιχείρησης με ταυτόχρονη αναγνώριση Φ-Π.

Η περίπτωση αυτή αποτελεί συνδυασμό των περιπτώσεων που αναπτύξαμε προηγούμενα. Ο λογαριασμός αποτελέσματα εκτιμήσεως θα κινηθεί για το ποσό της φήμης και πελατείας και το κεφάλαιο που θα μεταβιβαστεί την Ο.Ε., θα είναι μεγαλύτερο από αυτό που εμφανίζεται στον Ισολογισμό της μεταβιβαζόμενης επιχείρησης.

1.1.2 Όταν η εισφορά του εταίρου συνίσταται σε παραχώρηση δικαιώματος χρήσεως πράγματος.

Λέγοντας δικαίωμα χρήσεως πράγματος εννοούμε την εισφορά του, χωρίς να μεταβιβάζεται ταυτόχρονα η κυριότητα του, η οποία, εξακολουθεί να παραμένει στον εισφέροντα εταίρο.

Η εισφορά πράγματος κατά χρήση αποτελεί συνηθισμένη περίπτωση στην πράξη και προβλέπεται και στο νόμο (Α.Κ. 744, 779, 780).

Σύμφωνα με το νόμο (Α.Κ. 779) τα είδη που προσφέρονται μόνο για χρήση, αποδίδονται αυτούσια. Επίσης (σύμφωνα με τον Α.Κ. 780 § 3) η εισφορά σε χρήση πράγματος δεν αποδίδεται, οπότε σε περίπτωση λύσης της εταιρείας δεν επιστρέφεται η αξία των υπηρεσιών από τη χρήση. Γι αυτό και ο εταίρος που προβαίνει σε τέτοια εισφορά δεν μπορεί να συμμετάσχει στην διανομή του εταιρικού κεφαλαίου.

Ωστόσο η εισφορά πράγματος κατά χρήση, δημιουργεί διάφορα προβλήματα τόσο από λογιστική όσο και από φορολογική άποψη.

Από λογιστική πλευρά, το πρόβλημα εστιάζεται στο αν η αξία χρήσεως του εισφερόμενου πράγματος θα πρέπει να αποδίδεται με λογαριασμό ουσίας ή τάξεως. Αν αποτελεί δηλαδή η εισφορά, ενεργητικό στοιχείο της ομόρρυθμης εταιρείας και αντίστοιχα τμήμα του κεφαλαίου της ή όχι.

Βασιζόμενοι στα άρθρα του Α.Κ. που αναφέραμε προηγούμενα και αφορούν την εκκαθάριση της αστικής εταιρείας (μιας και δεν υπάρχουν ειδικές διατάξεις που να αφορούν την Ο.Ε.), η εισφορά πράγματος δεν αποτελεί στοιχείο του ενεργητικού

και επομένως ούτε και στοιχείο του κεφαλαίου της⁶⁵. Γι αυτό και οι λογαριασμοί που χρησιμοποιούνται για να αποδώσουν τα παραπάνω, πρέπει να είναι λογαριασμοί τάξεως .

Ωστόσο λαμβάνοντας υπόψη οικονομικά κριτήρια, θα μπορούσαμε να πούμε ότι το κατά χρήση εισφερόμενο περιουσιακό στοιχείο μετέχει στην επιχειρηματική διαδικασία και αποδίδει κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο που θα μετείχε αν είχε εισφερθεί κατά κυριότητα. Επιπρόσθετα από την εισφορά έστω και κατά χρήση του πράγματος , η εταιρεία αποφεύγει την εκροή στην οποία θα ήταν υποχρεωμένη να προβεί προκειμένου να αποκτήσει το αναγκαίο γι' αυτήν περιουσιακό στοιχείο. Για παράδειγμα αν ο εταίρος εισφέρει στην εταιρεία τη χρήση ενός ακινήτου για μια εικοσαετία, θα μπορούσαμε να φαντασθούμε την εξής κατάσταση: ο εταίρος αντί να εισφέρει την χρήση του ακινήτου, το εκμισθώνει σε τρίτο από τον οποίο εισπράττει προκαταβολικά τα ενοίκια της εικοσαετίας. Στην συνέχεια εισφέρει στην εταιρεία το χρηματικό ποσό των ενοικίων, και αυτή νοικιάζει παρακείμενο ακίνητο που είναι εξ ίσου εξυπηρετικό με εκείνο του εταίρου. Σ' αυτή την περίπτωση, κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί ότι ο εταίρος που εισφέρει το χρηματικό ποσό δεν συμμετέχει στο εταιρικό κεφάλαιο (το οποίο θα του αποδοθεί κατά την εκκαθάριση).

Με βάση τα παραπάνω, η εισφορά χρήσεως θα μπορούσε να αποδοθεί με λογαριασμούς ουσίας.

Ωστόσο χωρίς να παραγκωνίζουμε τη θεωρητική αξία της άποψης αυτής, η εφαρμογή της θα δημιουργούσε τα εξής προβλήματα:

- Θα αύξανε το Εταιρικό κεφάλαιο και θα δημιουργούσε λογαριασμό Παγίου Ενεργητικού " Δικαίωμα Χρήσης.... " ο οποίος θα έπρεπε να αποσβεσθεί στα έτη που θα χρησιμοποιούνταν το εισφερθέν αντικείμενο.
- Δεδομένου ότι η εταιρεία δεν είχε δεσμεύσει κεφάλαια για την απόκτηση του εισφερθέν αντικειμένου - ενώ αντίθετα θα μπορούσε να διενεργεί αποσβέσεις

⁶⁵ Εκτός από τα εγχειρίδια του Εμπορικού Δικαίου ή του Δικαίου των Εμπορικών Εταιριών βλ. και Θ. Σκούρα, Η νομική ρύθμιση της εκκαθάρισεως της ομορρυθμου εμπορικής εταιρείας, Αθήναι 1979, σελ. 524: «... επί των κατά χρήσιν εισφορών δεν εισφέρεται η ουσιαστική των αξία (Substanzwert), αλλά το δικαίωμα προς χρήσιν τούτων, το οποίον, καίτοι ενέχει περιουσιακήν αξίαν, δεν συντελεί εις την θετικήν επαύξησιν της εταιρικής περιουσίας και δεν υπολογίζεται προς σχηματισμόν της εταιρικής μερίδος, τόσον δια λόγους ουσιαστικής λειτουργίας (βλ. και άρθρο 780 § 3 Α.Κ.), όσον και δια λόγους ισολογιστικοτεχνικής λειτουργίας της εταιρικής μερίδος, καθ' όσον η κατά χρήσιν εισφορά δεν δύναται να απεικονισθεί ως ενεργητικόν στοιχείον εις τον ισολογισμόν». Ο συγγραφέας στηρίζει στις απόψεις του Huber την τελευταία παρατήρησή του, όσον αφορά τη δυνατότητα λογιστικής απεικονίσεως τού κατάχρησιν εισφερθέντος στο ενεργητικό του ισολογισμού, αλλά αναφέρει (στην υποσ. 58 σελ. 520) και την αντίθετη άποψη του Westermann.

Μη επιδεκτική λογιστικής εκφράσεως θεωρεί την εισφορά χρήσεως και ο Γεωργακόπουλος (Το Δίκαιον των Εταιριών, τ. Α' σελ. 284).

Τέλος ορισμένοι συγγραφείς δεν αποκλείουν την περίπτωση «οι εταίροι... να συμφωνήσουν αποδοτέα ποσά ως αξίαν και των εισφορών αυτών (σ.σ. των κατά χρήση), αλλά τούτο δέ ο ν ρ η τ ώ ς ν α σ υ μ φ ω ν η θ ε ί, μη προκύπτον καν εκ της απλής εκτιμήσεως των εισφορών» (Γεωργακόπουλος, τ. Α' σελ. 284).

ως κύριος του αντικειμένου- θα δημιουργούσε αποθεματικά.

- Η διόγκωση του Εταιρικού κεφαλαίου από τη μία και η απόσβεση της αξίας του δικαιώματος από την άλλη , θα δημιουργούσε ζητήματα φορολογικού χαρακτήρα.

Με βάση τα παραπάνω, αν υιοθετηθεί η πρώτη άποψη, τότε η εισφορά κατά χρήση πράγματος θα πρέπει να αποδοθεί με τους εξής λογαριασμούς:

01 Αλλότρια Περιουσιακά Στοιχεία

05 Δικαιούχοι Αλλότριων Περιουσιακών Στοιχείων

Αντίθετα αν υιοθετηθεί η δεύτερη άποψη μετά τις δύο εγγραφές κάλυψης, θα ακολουθήσει η παρακάτω εγγραφή:

16 Ασώματες Ακινήτοποιήσεις και Έξοδα Πολυετούς Απόσβεσης

16.04 Δικαιώματα χρήσης ενσώματων παγίων.

33 Χρεώστες διάφοροι

33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο

Έπειτα από την παραπάνω ανάλυση, εύλογο παραμένει το ερώτημα για το ποια από τις δύο απόψεις ακολουθεί η θεωρία της λογιστικής.

Ι.Ε.Γ.Α.Σ.

Το Ε.Γ.Α.Σ. αποδίδει την εισφορά χρήσεως με λογαριασμούς ουσίας θεωρώντας ότι η εισφορά αυτή αποτελεί τμήμα του εταιρικού κεφαλαίου⁶⁶ και προβλέπει ρητά ότι η "η αξία εισφοράς κατά χρήση, αποσβένεται με ισόποσες δόσεις μέσα στο χρόνο που καθορίζεται συμβατικά για τη χρησιμοποίηση κάθε άυλου πάγιου στοιχείου".

⁶⁶ Η νομική αντιμετώπιση του θέματος εξακολουθεί να είναι αποσπασματική και περιπτώσιολογική. Η δικαστηριακή νομολογία εξακολουθεί να αρνείται στην ομόρρυθμη εταιρεία το δικαίωμα να διενεργεί αποσβέσεις λόγω φθοράς του ακινήτου, γιατί δεν ανήκει κατά κυριότητα σ' αυτή, αλλά στον εταίρο που το εισφέρει.

Από φορολογική άποψη, τα προβλήματα τα οποία δημιουργούνται όταν εισφέρεται ένα πράγμα κατά χρήση και όχι κατά κυριότητα είναι τα εξής:

- ποιος αποκτά εισόδημα και από ποια πηγή;
- ποιος έχει δικαίωμα να αποσβένει⁶⁷ την αξία του εισφερόμενου παγίου;

Στο πρώτο ερώτημα ,μετά από πολλές αμφισβητήσεις, έχει επικρατήσει η άποψη ότι εισόδημα, σε περίπτωση εισφοράς χρήσεως οικοδομής, το αποκτά ο εισφέρων εταίρος⁶⁸.

Στο δεύτερο ερώτημα, το μεν Υπουργείο Οικονομικών δέχεται ότι ο εταίρος αποκτά εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις τα δε φορολογικά δικαστήρια επιμένουν ότι ο εταίρος αποκτά εισόδημα Α΄ πηγής (ίσο με την μισθωτική αξία του ακινήτου- το ετήσιο μίσθωμα που εισέπραττε ο εταίρος αν το μίσθωνε σε τρίτους-).

Προκειμένου όμως να αποφευχθεί η διπλή φορολογία σε βάρος του εταίρου, η παραπάνω μισθωτική αξία θα πρέπει να αφαιρεθεί από το τμήμα των κερδών που περιέρχονται σε αυτόν (αφού αυτή θα φορολογηθεί σαν εισόδημα Α΄ πηγής - από ακίνητα-) και το τυχόν υπόλοιπο θα θεωρηθεί εισόδημα Δ΄ πηγής.

Όσον αφορά το τρίτο ερώτημα δηλαδή ποιος δικαιούται να διενεργεί αποσβέσεις στο εισφερόμενο κατά χρήση πάγιο στοιχείο, παλιότερα το Υπ. Οικονομικών δεν δεχόταν την έκπτωση της αποσβέσεως ούτε από την πλευρά της εταιρείας ούτε από την πλευρά του εταίρου, της κυριότητας του στοιχείου. Τελικά το Υπ. Οικονομικών αναθεώρησε τις αρχικές του απόψεις και δέχθηκε να υπολογίζεται η απόσβεση από τον εισφέροντα την χρήση εταίρο υπό την προϋπόθεση ότι "δια την παρακολούθησιν των αποσβέσεων τούτων, θα τηρείται υπό των υπόχρεων βιβλίων θεωρημένον υπό του Εφόρου, εις ο θα καταχωρηθή η αξία των περιουσιακών στοιχείων και αι επ αυτού αποσβέσεις"⁶⁹.

⁶⁷ Προκειμένου να διενεργηθούν αποσβέσεις επί της αξίας ενός Περιουσιακού Στοιχείου πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:α)απώλεια χρησιμότητας του πράγματος, β) αντικειμενικός σκοπός να είναι η αποκατάσταση της αγοραστικής δύναμης που έχει δεσμευθεί για την απόκτηση του στοιχείου, γ)κυριότητα επί του πράγματος.

⁶⁸ Υποστηρίχθηκε εντούτοις και η άποψη ότι «υπόχρεως εις φόρον τυγχάνει η εταιρία ήτις χρησιμοποιεί το ακίνητον και έχει τας εκ τούτου ωφελείας»,Ν. Τότση, Διαρκής Ερμηνεία Αθήνα 1959, τεύχ. Β', σελ. 23. Η άποψη που παραθέτουμε στο κείμενο επικράτησε μετά από αποφάσεις του Σ.τ.Ε. (2382/66ολομ.,2382/66, 3103/66 36878/77,4007-10/84). Παλιότερα είχε υιοθετηθεί η άποψη από το Υπ. Οικον., μετά από ταλαντεύσεις συνέκρινε την Υπ. Οικ. Θ. 4623/21.2.57 με την Κ. 8591/26.2.59, Πολ. 63),ούτε ο εταίρος αποκτά εισόδημά από την οικοδομή, ούτε η εταιρεία.

Η όλη αμφισβήτηση προέκυψε από τη διατύπωση του άρθρου 17 του ν.δ. 3323/55: εισόδημα οικοδομών είναι το καθ' έκαστον οικονομικόν έτος προκύπτον τοιούτον; Είτε δια εκμισθώσεως ή επιτάξεως είτε εμμέσως δια ιδιοκατοίκισή ή ιδιοχρησιμοποίησής εκ μίας ή πλειόνων οικοδομών το κτώμενον ή παντός ιδιοκτήτου νομέως, επικαρπωτού ή υπό του εις ον μεταβιβάσθη η ενάσκησις του δικαιώματος της επικαρπίας ή υπό του έχοντος δικαίωμα χρήσεως ή οικήσεως αυτών ...". Η αμφισβήτηση αφορούσε την φύση δικαιώματος χρήσεως και η έννοια υπό την οποία χρησιμοποιήθηκε ο όρος "χρήσης" δηλαδή υπό νομική έννοια (του αστικού δικαίου) ή υπό ευρύτερη οικονομική έννοια.

⁶⁹ Υπ. Οικ. Τ. 4291/57, Θ. 6377/58 και Κ. 9445/60. Εντούτοις ο Μ. Κυπρασός (Φορολογικόν Δίκαιον, Αθήνα, σελ. 243 επ.) υποστηρίζει ότι η άποψη αυτή του Υπουργείου δεν στηρίζεται στο νόμο, ότι οι αποσβέσεις πρέπει να εκπέσουν από τα ακαθάριστα έσοδα της εταιρείας και ότι καμιά διάταξη δεν ορίζει ότι οι αποσβέσεις εκπίπτουνται μόνο από το καθαρό εισόδημα (κέρδος) του εταίρου. Ο συγγραφέας αυτός υποστηρίζει ακόμη, ότι η κατά χρήση παραχώρηση της οικοδομής στην εταιρία

Την ίδια άποψη δέχεται και το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο (Σ.τ.Ε. 762/83) με τη η διαφορά ότι δεν απαιτεί την τήρηση από τον εταίρο θεωρημένου βιβλίου.

1.1.3 Όταν η εισφορά του εταίρου συνίσταται σε εργασία ή και υπηρεσίες (apport en industrie ou apport en travail).

Όπως είπαμε και σε προηγούμενα κεφάλαια, στην ομόρρυθμη εταιρεία αντικείμενο εισφοράς μπορεί να αποτελέσει και η προσωπική εργασία ή οι υπηρεσίες και οι γνώσεις του εταίρου. Είναι μάλιστα δυνατό, η εισφορά εργασίας να αποτελεί τη μοναδική εισφορά του εταίρου προς την εταιρεία.

Από λογιστική άποψη, το πρόβλημα που δημιουργείται είναι παρεμφερές με αυτό που εξετάσαμε νωρίτερα με την εισφορά πράγματος κατά χρήση. Δηλαδή αν η εισφορά εργασίας θα εμφανισθεί με λογαριασμούς ουσίας ή τάξεως.

Στην προκειμένη περίπτωση εφόσον η εργασία είναι στοιχείο το οποίο δεν μπορεί να εκποιηθεί και να αποδοθεί στους δανειστές της εταιρείας, σε περίπτωση εκκαθάρισης, θα πρέπει να αποδοθεί με λογαριασμούς τάξεως. Οι λογαριασμοί που κινούνται είναι:

04 Διάφοροι λογ/σμοί πληροφοριών Χρεωστικοί

04.XX.ΨΨ Εισφορά προσ. εργασίας εταίρου Α

08 Διάφοροι λογ/σμοί πληροφοριών Πιστωτικοί

08.XX.ΨΨ Εταίρος Α, λογ. προσ. του εργασίας.

Υποχρέωση εισφοράς "εταίρου" Α προσ. εργασίας.

Ωστόσο θα πρέπει να λεχθεί, ότι η εισφορά εργασίας (ή τεχνικών γνώσεων) αποτιμάται και η αποτίμηση της εμφανίζεται στο καταστατικό – όχι επειδή αποτελεί τμήμα του κεφαλαίου- προκειμένου να επιβληθεί ο φόρος στο κεφάλαιο της Ο.Ε.

Προκειμένου δε να αποφευχθεί η χαμηλή αποτίμηση της εργασίας το Υπουργείο Οικονομικών όρισε ότι για την αποτίμηση της εισφοράς εργασίας δύναται να χρησιμεύει ως τεκμήριο το ποσόν του κέρδους το διανεμητέον εις τους εταίρους⁷⁰.

αποτελεί τυπική περίπτωση της αποκαλούμενης «οικονομικής ιδιοκτησίας άνευ συνδρομής της νομικής ιδιοκτησίας του πράγματος», Και στην ουσία η εταιρία καθ' όλη τη διάρκειά της εκμεταλλεύεται κατ' αποκλειστικό τρόπο τις χρησιμότητες της οικοδομής.

⁷⁰ Αντίστοιχα Υπ. Οικ. Λ. 15203/54 και 140/53 (επίσης Κ. 9666/55). Αντίθετα το Συμβ. της Επικρ. (1328/65) φαίνεται να διαφωνεί με την άποψη του Υπ. Οικ. ως προς την αποτίμηση της εισφοράς προσωπικής εργασίας: «... οσάκις δε μεταξύ των εισενεχθέντων περιουσιακών στοιχείων περιλαμβάνονται και ασώματα τοιαύτα, ως η προσωπική εργασία των εταίρων, η αποτίμησις και ταύτης, δια τον υπολογισμόν του... τέλους χαρτοσήμου επί του καταστατικού, εν ανυπαρξία ειδικής συμφωνίας μεταξύ των εταίρων, δε ν γ ί ν ε τ α ι μ ό ν ο ν α ν α λ ό γ ω ς τ η ς σ υ μ μ ε τ ο χ ή ς α υ τ ὠ ν ε ι ς τ α ς κ ε ρ δ ο ζ η μ ί α ς τ η ς ε τ α ι ρ ί α ς,

Έτσι αν για παράδειγμα συσταθεί ΟμΕ με εταίρους τον Α, ο οποίος εισφέρει 30.000€ , τον Β ο οποίος εισφέρει εμπορεύματα αξίας 20.000€ και τον Γ, που εισφέρει την προσωπική του εργασία, με συμφωνηθείσα συμμετοχή στα κέρδη 50%, 30% και 20% αντίστοιχα, τότε η συμμετοχή του Γ προσδιορίζεται ως εξής:

Σε συμμετοχή στα κέρδη 80% αντιστοιχούν εισφορές 50.000€

Σε συμμετοχή στα κέρδη 20% αντιστοιχούν εισφορές X;

$$X = 50.000 \cdot 20 / 80 = 12.500€$$

1.1.4 Όταν τα μεταβιβαζόμενα αντικείμενα είναι αδιαίρετα και η αξία τους υπερβαίνει την εταιρική μερίδα.

Αρκετές φορές είναι δυνατό, τα στοιχεία που μεταβιβάζει ένας από τους εταίρους να είναι σε αξία μεγαλύτερα από την εταιρική μερίδα του χωρίς να υπάρχει δυνατότητα απόσυρσης τμήματος (από τα εισφερόμενα), ώστε το υπόλοιπο να ισούται με την εταιρική του μερίδα.

Στην περίπτωση αυτή, ο εταίρος γίνεται πιστωτής της εταιρείας (για το υπερβάλλον τμήμα της εισφοράς του) ,η οποία, αναλαμβάνει να τον εξοφλήσει σε χρήμα κατά τους όρους της συμφωνίας των εταίρων.

Η διαφορά αυτή, εμφανίζεται ως υποχρέωση της εταιρείας με τους λογαριασμούς "53.14 Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προς εταίρους " ή "45.18 Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς εταίρους".

1.2 Έξοδα συστάσεως.

Ένα πρόβλημα που προκύπτει κατά τη σύσταση είναι τα έξοδα που δημιουργούνται χάριν της συστάσεως και κατά την σύσταση. Τέτοια έξοδα είναι : τα συμβολαιογραφικά, η αμοιβή δικηγόρου, τα έξοδα για την έκδοση διαφόρων αδειών, φόροι (π.χ. ο φόρος του ν.1676/86 · φόρος στο κεφάλαιο της εταιρείας), εισφορές σε διάφορα ταμεία (όπως Ταμείο Συντάξεως Νομικών και Ταμείο Πρόνοιας Δικηγόρων), δαπάνες δημοσίευσης του καταστατικού, δαπάνες εκπαίδευσης του προσωπικού, οργάνωσης της παραγωγής κ.ο.κ.

Από λογιστικής άποψης οι δαπάνες αυτές αποδίδονται με τον τίτλο "Δαπάνες ή έξοδα Ίδρυσης και Οργάνωσης " ή "Έξοδα πρώτης εγκατάστασης " (frais de constitution, frais de premier etablissement, pre- operating costs, organisation expenses, Grundungskosten) και περιλαμβάνουν όλες τις δαπάνες που

δημιουργούνται κατά το διάστημα που μεσολαβεί από την ημέρα που ελήφθη η απόφαση για την ίδρυση της εταιρείας μέχρι την ημέρα που θα αρχίσουν οι εργασίες της.

Το Γενικό Λογιστικό Σχέδιο έχει προβλέψει τους λογαριασμούς 16.10 "Έξοδα Ίδρυσης και πρώτης εγκατάστασης " και 16.99.10 "Αποσβεσμένα Έξοδα Ίδρυσης και πρώτης εγκατάστασης ".

Το χαρακτηριστικό των δαπανών αυτών είναι : το μεγάλο ύψος τους, η μη περιοδικότητα τους και ότι από τις δαπάνες αυτές θα ωφεληθούν όλες οι χρήσεις που θα λειτουργήσει η εταιρεία. Γι' αυτό το λόγο, με τις δαπάνες αυτές δεν πρέπει να επιβαρύνεται μία μόνο χρήση⁷¹.

1.2.1 Απόσβεση των εξόδων Ίδρυσης και πρώτης εγκατάστασης.

1.Ε.Γ.Α.Σ.

Σύμφωνα με το Ε.Γ.Α.Σ. τα έξοδα Ίδρυσης και πρώτης εγκατάστασης αποσβένονται είτε κατά το έτος πραγματοποιήσεως τους , είτε τμηματικά και ισόποσα μέσα σε μία πενταετία.

1.Εμπορική νομοθεσία

Όσον αφορά τις προσωπικές εταιρείες, δεν υπάρχει διάταξη ειδική που να ρυθμίζει το χειρισμό των εξόδων πρώτης εγκατάστασης.

3.Φορολογία Εισοδήματος.

Ο φορολογικός νόμος (2238/1994 άρθρο 31 §1 περ.β) προβλέπει απόσβεση των εξόδων πρώτης εγκατάστασης είτε εφάπαξ κατά το έτος πραγματοποιήσεως τους, είτε τμηματικά και ισόποσα μέσα σε μία πενταετία.

⁷¹ Από την άλλη πλευρά όμως, η παραμονή των εξόδων αυτών αναπόσβεστων επί μακρό χρόνο αντίκειται στην αρχή διαφύλαξης του κεφαλαίου (principle de conservation du capital).

Ωστόσο θα πρέπει να σημειωθεί ότι πολλά από τα ποσά που συνιστούν δαπάνες ιδρύσεως και εγκαταστάσεως καταβάλλονται πριν συντελεσθούν οι διατυπώσεις (υπογραφή καταστατικού, δημοσίευση κ.τ.λ.) για τη σύσταση του νομικού προσώπου.

Συνεπώς αφού δεν υπάρχει ακόμη νομικό πρόσωπο, κατά το χρόνο διενέργειας των δαπανών αυτών, δεν μπορούν να θεωρηθούν βιβλία από την οικονομική εφορία στο όνομα του νομικού προσώπου και πολύ περισσότερο να καταχωρηθούν οι δαπάνες αυτές.

Η περίπτωση αυτή, πολύ κοινή στην πράξη, προβλέπεται από τον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (Κ.Β.Σ.). Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10 § 2 του Κ.Β.Σ. (π.δ. 186/1992) "τα πρώτης εγκατάστασης και λοιπές συναλλαγές αναγκαίες για την σύσταση του νομικού προσώπου ή την έναρξη της λειτουργίας της επιχείρησης, καταχωρούνται σε βιβλία που θεωρούνται στο όνομα του ιδρυτή από τον προϊστάμενο της ΔΥΟ της κατοικίας ή της έδρας του, με μνεία της υπό σύσταση επιχείρησης. Αν ο ιδρυτής είναι πρόσωπο που έχει έδρα, κατοικία ή διαμονή ή εγκατάσταση σε άλλη χώρα, τα βιβλία θεωρούνται στο όνομα του νόμιμου εκπροσώπου του στην Ελλάδα. Οι εγγραφές που καταχωρήθηκαν στα προσωρινά βιβλία μεταφέρονται στα οριστικά βιβλία, αναλυτικά ή συγκεντρωτικά αμέσως μετά τη σύσταση του νομικού προσώπου ή την έναρξη λειτουργίας της επιχείρησης."

Τέλος θα πρέπει να σημειωθεί ότι εφόσον υιοθετηθεί η τμηματική απόσβεση των παραπάνω εξόδων, ο λογαριασμός των εξόδων ιδρύσεως και οργανώσεως⁷², για όσο χρόνο θα εμφανίζεται στον ισολογισμό, θα αποτελεί πλασματικό ενεργητικό (actif fictif).

⁷² Ειδικότερα, σύμφωνα με το Γαλλικό Λογιστικό Σχέδιο τα έξοδα αυτά θεωρούνται ότι ανήκουν στους λογαριασμούς των λεγόμενων ασώματων ή άυλων ακινητοποιήσεων (comptes de valeurs immobilisées incorporelles, intangible assets), άποψη που δεν φαίνεται να υιοθετεί το Ε.Γ.Λ.Σ. Το Ε.Γ.Λ.Σ. (Έκδοση ΕΛΚΕΠΑ, Β' έκδοση Αθήνα 1987, σελ 435 υπόδειγμα ισολογισμού) στις ασώματες ακινητοποιήσεις κατατάσσει μόνο τα έξοδα ερευνών και αναπτύξεως, όχι όμως και τα έξοδα ιδρύσεως και πρώτης εγκατάστασης.

1.3 Ισολογισμός κατά τη σύσταση.

1. Εμπορική νομοθεσία.

Το ζήτημα αν η εταιρεία κατά την έναρξη της λειτουργίας της είναι υποχρεωμένη να συντάξει απογραφή και κατά συνέπεια και ισολογισμό δεν αντιμετωπίζεται κατά τρόπο ενιαίο από τη νομοθεσία μας. Για τις όλες τις εταιρείες εκτός της ανώνυμης, δεν υπάρχει σχετική διάταξη.

2.Κ.Β.Σ.

Σύμφωνα με το άρθρο 27 §1 π.δ. 186/86 του Κ.Β.Σ. κάθε επιχείρηση, ανεξάρτητα από την νομική της μορφή, υποχρεούται να συντάξει απογραφή έναρξης⁷³ εφόσον πρόκειται να τηρήσει υποχρεωτικά ή οικειοθελώς βιβλία τρίτης κατηγορίας.

2.ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΤΑΙΡΩΝ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Δεδομένου ότι η ΟμΕ. αποτελεί νομικό πρόσωπο ξεχωριστό από τα πρόσωπα των εταίρων, είναι δυνατό να συναφθούν οποιεσδήποτε σχέσεις μεταξύ αυτής και εταίρων, όπως πωλήσεις, αγορές, μισθώσεις πράγματος, συμβάσεις δανείων κ.α. Έτσι για παράδειγμα, ο εταίρος μπορεί να πουλάει ή να αγοράζει από την εταιρεία, να μισθώνει ακίνητο αυτής, να της παρέχει δάνειο ή αντίστροφα να του παρέχει αυτή δάνειο.

Σύμφωνα με την αρχή της σαφήνειας του Ισολογισμού, με την οποία απαγορεύεται ο συμψηφισμός στοιχείων Ενεργητικού και Παθητικού (ομοειδών ή μη) και η εμφάνιση της μεταξύ τους διαφοράς, αν υπάρχει απαίτηση της εταιρείας από οφειλόμενες δόσεις κεφαλαίου και υποχρέωση από δάνειο που της χορήγησε ο εταίρος, θα πρέπει να εμφανίζονται δύο λογαριασμοί⁷⁴ αντί ενός με την διαφορά μεταξύ των δύο.

⁷³ Από τον Ισολογισμό προκύπτει τόσο η οικονομική θέση και η διάρθρωση της περιουσίας της εταιρείας όσο και η τήρηση ή μη, των όρων για τις εισφορές που περιλαμβάνονται στο καταστατικό.

⁷⁴ Αυτό για να είναι δυνατό να πληροφορηθεί κανείς εύκολα την πραγματική οικονομική κατάσταση της εταιρείας.

2.1 Περίπτωση δανεισμού.

Είναι πολλές φορές δυνατό κατά τη λειτουργία της εταιρείας τόσο οι εταίροι όσο και η ίδια να έχουν ανάγκη από μετρητά, δηλαδή από δάνεια⁷⁵.

Έτσι αν η εταιρεία λάβει έκτακτα και προσωρινά ανάγκη ενισχύσεως του ταμείου της και ένας ή περισσότεροι εταίροι της καταβάλλουν μετρητά, τότε θα κινηθούν οι εξής λογαριασμοί:

38 Χρηματικά διαθέσιμα

38.00 Ταμείο

53 Πιστωτές διάφοροι

53.14 Βραχυπρόθεσμες Υποχρ. προς εταίρους

53.14.01 Εταίρος "Α"

Δάνειο από εταίρο "Α"

Στην περίπτωση που ο εταίρος χορηγήσει μακροπρόθεσμο δάνειο στην εταιρεία τότε ο λογαριασμός "53.14 Βραχυπρόθεσμες Υποχρ. προς εταίρους" αντικαθίσταται από τον λογαριασμό "45.18 Μακροπρόθεσμες Υποχρ. προς εταίρους και διοικούντες".

Αντίθετα αν ο εταίρος είναι αυτός που χρειάζεται προσωρινά ένα ποσό, τότε η εγγραφή που θα γίνει είναι:

33 Χρεώστες διάφοροι

33.07 Δοσοληπτικοί λογ/σμοι εταίρων

33.07.01 Εταίρος "Α"

38 Χρηματικά Διαθέσιμα

38.00 Ταμείο

Χορήγηση δανείου στον εταίρο "Α"

Εδώ θα πρέπει να παρατηρήσουμε, ότι τα ποσά που δανείζει η εταιρεία στους εταίρους δεν αποτελούν απολήψεις ούτε αναλήψεις κεφαλαίου, αφού δίνονται για αντιμετώπιση προσωρινών αναγκών και επιστρέφονται σχετικά σύντομα.

⁷⁵ Τα δάνεια αυτά συνήθως επιστρέφονται σύντομα και είναι απαιτητά εν όψει.

Ακόμη θα πρέπει να λεχθεί ότι η χορήγηση δανείων από την εταιρεία προς τους εταίρους αντιβαίνει στην αρχή της σταθερότητας του κεφαλαίου και πρέπει να λαμβάνει χώρα υπό εξαιρετικές συνθήκες⁷⁶.

Στην αντίστροφη δε περίπτωση, όπου ο εταίρος είναι αυτός που παρέχει το δάνειο στην εταιρεία θα πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις: α) να συναινούν όλοι οι εταίροι, β) να ανταποκρίνεται (το δάνειο) στις πραγματικές ανάγκες της εταιρείας, γ) το επιτόκιο να μην είναι μεγαλύτερο από το τρέχον επιτόκιο αντίστοιχων δανείων και δ) να προβλέπεται η δυνατότητα εξόφλησης του δανείου και προ του συμβατικού χρόνου, εφόσον το επιτρέπει η ταμειακή κατάσταση της εταιρείας.

Ακόμη θα πρέπει να λεχθεί ότι τα δάνεια αυτά γενικά, επιβαρύνονται με τέλος χαρτοσήμου ή με φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίων.

Όσον αφορά το φόρο στη συγκέντρωση κεφαλαίων ο σχετικός νόμος (1676/86 αρ. 18) αναφέρει: "Αποτελούν συγκέντρωση κεφαλαίων και υπάγονται στο φόρο οι παρακάτω πράξεις:

α)...., β)...., γ)...., δ)....,

ε) το δάνειο που συνάπτει πρόσωπο του άρ. 17 (σ.σ. εταιρία, κοινοπραξία επιτηδευματιών, συνεταιριστική οργάνωση κάθε βαθμού κ.τ.λ.), εφόσον ο δανειστής έχει δικαίωμα σε ποσοστό στα εταιρικά κέρδη,

στ) το δάνειο που συνάπτει πρόσωπο του άρ. 17 (βλ. περίπτ. ε) με εταίρο, τη σύζυγο ή τέκνο εταίρου, καθώς και το δάνειο που συνάπτει με τρίτο πρόσωπο, εάν για το δάνειο αυτό έχει εγγυηθεί κάποιος εταίρος, με την προϋπόθεση ότι τα δάνεια αυτά έχουν το *ίδιο αποτέλεσμα που έχει και η αύξηση του εταιρικού κεφαλαίου*.

Πρέπει να σημειωθεί εδώ, ότι η διατύπωση του νόμου, στις τελευταίες φράσεις της περιπτώσεως (στ) δημιούργησε πολλές αμφιβολίες και ερωτηματικά στον κόσμο των εταιρειών, γι αυτό και το Υπ. Οικονομικών με έκδοση ερμηνευτικής εγκυκλίου (Σ 948/150/Πολ. 80/17.3.87) διευκρινίζει ότι η φράση "με την προϋπόθεση ότι τα δάνεια αυτά έχουν το *ίδιο αποτέλεσμα που έχει και η αύξηση του εταιρικού κεφαλαίου*" έχει την έννοια, "ότι το δάνειο προορίζεται για μελλοντική αύξηση του εταιρικού κεφαλαίου". Ο προορισμός αυτός του δανείου θα πρέπει να προκύπτει ή από το δανειστικό συμβόλαιο ή από σχετική εγγραφή στα βιβλία (που θα φέρει χρονολογία προγενέστερη του χρόνου κατάρτισης της δανειακής σύμβασης). Επίσης θα πρέπει να αναφέρεται ρητά και ο χρόνος κατά τον οποίο θα λάβει χώρα η κεφαλαιοποίηση του δανείου, ο οποίος θα πρέπει να είναι εύλογος του επιδιωκόμενου με την αύξηση κεφαλαίου σκοπού, που είναι η αντιμετώπιση των άμεσων, έκτακτων και επιτακτικών αναγκών της δανειζόμενης επιχείρησης.

Στην περίπτωση που δεν συντρέχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις τα δάνεια δεν αποτελούν συγκέντρωση κεφαλαίου αλλά υπόκεινται στις σχετικές διατάξεις της

⁷⁶ Πολλοί συγγραφείς υποστηρίζουν ότι τα δάνεια προς τους εταίρους πρέπει να απαγορεύονται με ρητή διάταξη στο καταστατικό.

φορολογίας χαρτοσήμου⁷⁷ (αρ. 13 §1 α και 15 § 1 α του Κ.Τ.Χ.)

Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί ότι σύμφωνα με το ν. (ν.δ. 3323/55 αρ. 35 §5) "Ως ετήσια τεκμαρτή δαπάνη του φορολογούμενου, της συζύγου του και των προσώπων που τους βαρύνουν λογίζονται και τα χρηματικά ποσά που πραγματικά καταβάλλονται για : α)..., β)..., γ)..., δ)χορήγηση δανείων ή προσωρινών διευκολύνσεων στις εταιρείες που μετέχουν ως εταίροι ή και προς την ατομική επιχείρηση με τη μορφή προσωρινών καταθέσεων".

Η παραπάνω ρύθμιση θεσπίστηκε επειδή συχνά στην πράξη, οι εταίροι προέβαιναν σε εικονικές χορηγήσεις δανείων ή προσωρινών διευκολύνσεων προς την εταιρεία για να συγκαλύψουν πράξεις που έγιναν με σκοπό την φοροδιαφυγή (π.χ. για να συγκαλύψουν πιστωτικό υπόλοιπο του λογαριασμού Ταμείου προερχόμενο από απόκρυψη πωλήσεων ή από διόγκωση καταβληθέντων εξόδων ή αγορών κ.τ.λ.).

2.2 Οι εταίροι ως πελάτες ή προμηθευτές.

Οι εταίροι μπορούν να αγοράζουν ή να πωλούν προς την εταιρεία δηλαδή να είναι πελάτες της ή προμηθευτές της, εφόσον δεν το απαγορεύει το καταστατικό. Για τις περιπτώσεις αυτές κινούνται οι λογαριασμοί "30.91 Εταίροι-Πελάτες" και "50.91 Εταίροι-Προμηθευτές".

Οι παραπάνω λογαριασμοί λειτουργούν ξεχωριστά από τους συνήθεις λογαριασμούς των Πελατών και των Προμηθευτών τόσο για λόγους πληροφοριακούς, όσο και για να ελέγχεται τυχόν καταστρατήγηση της αρχής του αμετάβλητου του κεφαλαίου (με τη χορήγηση υπερβολικών πιστώσεων προς τους Εταίρους – Πελάτες).

2.3 Οι απολήψεις των εταίρων.

Οι εταίροι ανά ορισμένα χρονικά διαστήματα παίρνουν από την εταιρεία διάφορα χρηματικά ποσά προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις τρέχουσες ανάγκες τους. Τα ποσά αυτά αποτελούν προκαταβολές, έναντι κερδών που θα πραγματοποιήσει η εταιρεία στο μέλλον, και είναι γνωστά ως απολήψεις (prélèvements ou levées de associés).

Οι απολήψεις των εταίρων ρυθμίζονται συνήθως με ρητή διάταξη στο καταστατικό της εταιρείας. Σ' αυτό προβλέπονται το ύψος των απολήψεων που δικαιούνται οι εταίροι κάθε μήνα, ώστε να αποφεύγονται ζητήματα μείωσης του

⁷⁷ Σημειώνεται ότι το τέλος χαρτοσήμου για δάνεια κυμαίνεται από 1% - 3% (συν 20% εισφορά υπέρ Ο.Γ.Α) ενώ ο φόρος στη συγκέντρωση κεφαλαίων ανέρχεται σε 1%.

εταιρικού κεφαλαίου⁷⁸.

Οι απολήψεις των εταίρων, δεν αποτελούν φορολογικά για την εταιρεία δαπάνες που εκπίπτουν από τα έσοδα της, γι' αυτό και δεν εμφανίζονται σε λογαριασμούς δαπανών ή εξόδων. Επιτρέπεται φορολογικά να χαρακτηρισθούν ως μισθοί, εφόσον οι υπηρεσίες που παρέχει ο εταίρος υπερβαίνουν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την εταιρική σύμβαση⁷⁹.

Από λογιστική άποψη, οι απολήψεις των εταίρων εμφανίζονται με την εξής εγγραφή:

33.07 Δοσοληπτικοί λογ/σμοι εταίρων
 33.07.00 Εταίρος Α
 33.07.01 Εταίρος Β
 38.00 Ταμείο
Απολήψεις έναντι κερδών του μηνός.....

Στο τέλος της χρήσης, στους λογαριασμούς "33.07.00 Εταίρος Α" και "33.07.01 Εταίρος Β" μεταφέρονται τα κέρδη που αναλογούν στον κάθε εταίρο. Το τελικό υπόλοιπο από τις δύο πράξεις (απολήψεις-κατανομή κερδών) θα εμφανισθεί στο Ενεργητικό του Ισολογισμού, αν το υπόλοιπο είναι χρεωστικό, ή στο Παθητικό και συγκεκριμένα στο λογαριασμό " 53.14 Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις προς Εταίρους" αν το υπόλοιπο είναι πιστωτικό.

Επιπρόσθετα θα πρέπει να λεχθεί ότι ενώ μέχρι το 1974, οι απολήψεις των ομόρρυθμων και ετερόρρυθμων εταίρων των εμπορικών εταιρειών επιβαρύνονταν με τέλη χαρτοσήμου, από το 1975 και μετά καταργήθηκε η επιβάρυνση αυτή και με τέλη χαρτοσήμου επιβαρύνονται μόνο τα καθαρά κέρδη⁸⁰. Επίσης καταργήθηκε και η

⁷⁸ Σε περίπτωση ζημίας ή κερδών που όμως δεν επαρκούν να καλύψουν τα ποσά των αναλήψεων.

⁷⁹ Σ.τ.Ε. 1484/53. Βλ. όμως και Ε.Σ. 158/60, Σ.Τ.Ε. 287/60, Υπ. Οικ. Β. 5882/55: «... η υπό τύπον μισθού παρεχόμενη αμοιβή εις ομόρρυθμον μέλος ομορρυθμού ή ετερορρυθμού εταιρίας, υπό την ιδιότητά του ως τεχνικού συμβούλου αυτής, δεν δύναται να θεωρηθεί ως εισόδημα εκ μισθωτών υπηρεσιών, δεδομένου ότι αι υπηρεσίες του τεχνικού συμβούλου παρέχονται εις την εταιρείαν υπό την ιδιότητά του ως εταίρου και χάριν του εταιρικού σκοπού. Επομένως η αμοιβή αυτή δεν αποτελεί δαπάνην εκπεστέαν εκ των ακαθαρίστων εσόδων της εταιρίας, αλλ' ανάληψιν εκ των κερδών αυτής...».

Εάν όμως πρόκειται για αμοιβή παρεχόμενη σε ετερόρρυθμο εταίρο τα πράγματα αλλάζουν: «Εννοείται ότι εάν η αμοιβή παρέχεται εις ετερόρρυθμον εταίρον δια προσφερομένας προς την εταιρείαν υπηρεσίας του, αυτή θεωρείται πάντοτε ως απορρέουσα εξ υπαλληλικής σχέσεως, καθ' όσον άλλως θα εθεωρείτο ανάμιξις τούτου εις την διοίκησιν της εταιρίας, γεγονός όπερ απαγορεύεται κατά τον εμπορικόν νόμον» (Υπ. Οικ. Εγκ. 16/50).

⁸⁰ Κ.Ν.Τ.Χ. άρθρο 15 παρ. 5 περ. γ: «Εις τέλος έν επί τοις εκατόν (1%) υπόκεινται, από του ημερολογιακού έτους 1974 και εφεξής, τα εκ των βιβλίων και στοιχείων προκύπτοντα καθαρά κέρδη των ομορρυθμων, ετερορρυθμων και περιορισμένης ευθύνης εταιρειών, ως και των κερδοσκοπικών συνεταιρισμών και κοινοπραξιών... Η ανάληψις ποσών υπό των εταίρων διαρκούσης της εταιρικής χρήσεως έναντι κερδών της χρήσεως ταύτης, η διανομή των κερδών εις τους εταίρους ή η πίστωσις δι' αυτών των προσωπικών λογαριασμών των εταίρων, η μεταφορά των κερδών εις τους λογαριασμούς

επιβάρυνση που υπήρχε, όταν τα καθαρά κέρδη μεταφέρονταν στους δοσοληπτικούς λογαριασμούς των εταίρων. Εντούτοις θα πρέπει να λεχθεί ότι εφόσον τα αναληφθέντα ποσά των εταίρων (έναντι κερδών) υπερβαίνουν, τα αναλογούντα σε καθέναν (των κερδών της χρήσης) η διαφορά υπάγεται σε τέλος χαρτοσήμου.

3. Η ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΕΩΣ

Όπως είδαμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, η συμμετοχή των εταίρων στα κέρδη και στις ζημιές είναι απαραίτητος όρος σε μία εταιρική σχέση. Η συμμετοχή αυτή, στις προσωπικές εταιρείες ρυθμίζεται από τις διατάξεις του αστικού κώδικα και του καταστατικού.

Το καταστατικό μπορεί να ρυθμίζει ελεύθερα και χωρίς κανένα νομοθετικό περιορισμό τον τρόπο κατανομής των αποτελεσμάτων χρήσεως. Έτσι για παράδειγμα, μπορεί να ρυθμίζει τη συμμετοχή στο κεφάλαιο διαφορετική από τη συμμετοχή στα κέρδη και αυτή διαφορετική από τη συμμετοχή στις ζημιές. Απαγορεύεται όμως, να υπάρχει συμφωνία με την οποία να αποκλείεται ένας εταίρος από τα κέρδη ή τις ζημιές με μόνη εξαίρεση, εκείνη του εταίρου που εισφέρει την προσωπική του εργασία⁸¹.

Τέλος το καταστατικό μπορεί να ορίζει ότι ένα ποσοστό των ετήσιων κερδών δεν θα διανέμεται, αλλά θα παρακρατείται για τη δημιουργία αποθεματικού. Στην περίπτωση που σχηματίζεται αποθεματικό και η αναλογία συμμετοχής στο αποτέλεσμα, είναι διαφορετική από την αναλογία συμμετοχής στο κεφάλαιο θα πρέπει κατά τη διανομή του (κατά τη λύση ή άλλοτε) ή κατά την χρησιμοποίηση του για την κάλυψη της ζημίας ή για την αύξηση κεφαλαίου, να εφαρμόζεται η αναλογία των κερδών και όχι του κεφαλαίου.

Στην περίπτωση όμως που το καταστατικό δεν ορίζει τίποτε για τη συμμετοχή στα αποτελέσματα, ο νόμος προβλέπει ότι "αν δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία, οι εταίροι μετέχουν στα κέρδη και στις ζημιές κατά ίσα μέρη ανεξάρτητα από την εισφορά τους. Αν η αναλογία του καθενός ορίστηκε μόνο ως προς τα κέρδη ή μόνο ως προς τις ζημιές, σε περίπτωση αμφιβολίας αυτή ισχύει και για τα δύο." (Α.Κ. 723).⁸²

κέρδη και ζημίες, τακτικού και έκτακτου αποθεματικού, ως και η παραμονή των κερδών εις τους ανωτέρω λογαριασμούς, εις ουδέν τέλος χαρτοσήμου υπόκεινται».

⁸¹Υπέρ του οποίου μπορεί να τεθεί ρήτρα για τη μη συμμετοχή του στις ζημιές.

⁸² Η ίδια ελευθερία, ως προς τη δυνατότητα του καταστατικού να ορίσει διαφορετικά ποσοστά, ισχύει και στη Γαλλία. Στην περίπτωση όμως που το καταστατικό δεν προβλέπει τίποτε, οι εταίροι δεν μετέχουν κατ' ίσα μέρη όπως προβλέπει ο δικός μας νόμος, αλλά κατ' αναλογία προς τις εισφορές τους. Επίσης εκεί ο εταίρος που εισφέρει την εργασία του, συμμετέχει στα κέρδη με το ποσοστό που συμμετέχει ο εταίρος που εισέφερε το μικρότερο κεφάλαιο, "règle d'ailleurs assez injuste et qui témoigne d'une certaine méprise pour la valeur du travail" γράφουν οι Ripert- Roblot (op. cit. p. 489).

Στις Η.Π.Α. επικρατούν κανόνες ανάλογοι με τους δικούς μας, Βλ. Bedford -Perry-Wyatt, *Advanced Accounting, An Organizational Approach*, 2d. Ed. John Wiley and Sons Inc., N. Y.: "The allocation of

Τέλος στην περίπτωση που κάποιος εταίρος εισέφερε, κατά τη συγκρότηση ή μεταγενέστερη αύξηση του κεφαλαίου, κάποια αξία, η οποία μετά την απόκτηση της κυριότητας της από την εταιρεία απέκτησε υπεραξία, τότε αυτή ανήκει στην εταιρεία και όχι στον εταίρο. Σε περίπτωση δε διανομής της στους εταίρους, διανέμεται ανάλογα με τη συμμετοχή τους στο κεφάλαιο. Κι αυτό γιατί, ο νομοθέτης θεωρεί ότι η απόκτηση της υπεραξίας είναι γέννημα της ίδιας της αξίας του πράγματος και όχι της επιχειρηματικής δραστηριότητας των εταίρων.

Από φορολογική άποψη, τα κέρδη των προσωπικών εταιρειών προσδιορίζονται είτε με τη μέθοδο της αντιπαράθεσης των δαπανών και των εσόδων (matching of expenses and revenues) εφόσον η εταιρεία τηρεί το διπλογραφικό σύστημα, είτε με τη μέθοδο της σύγκρισης διαδοχικών Ισολογισμών⁸³ εφόσον δεν τηρεί το διπλογραφικό σύστημα.

Σύμφωνα με την δεύτερη μέθοδο, το κέρδος ή η ζημία εξάγεται από τον εξής τύπο :

$$+A_v = E_v - (\Pi_v + KE_v - 1)$$

ή

$$+A_v = KE_v - KE_v - 1$$

όπου A : θετικό ή αρνητικό αποτέλεσμα

E : Ενεργητικό

Π : Παθητικό

KE_v-1 : Καθαρό Ενεργητικό ή Καθαρή Θέση κατά το τέλος της περασμένης χρήσεως.

KE_v : Καθαρό Ενεργητικό κατά το τέλος της φετινής χρήσεως.

Στην περίπτωση δε, που κατά την διάρκεια της χρήσεως υπήρξαν αναλήψεις και εισφορές κεφαλαίου, το αποτέλεσμα δίνεται από τη σχέση:

$$+A_v = KE_v - KE_v - 1 + \text{Αναλήψεις Κεφαλαίου} - \text{Καταθέσεις Κεφαλαίου}$$

partnership income should be made in accordance with the partnership agreement as to how profits or losses, the law assumes it is the intention of the partners to share them equally" γράφουν οι Wixon – Kell-Bedford (Accountants' Handbook).

⁸³ Γνωστή ως φοροτεχνική μέθοδο. Ο Ι. Χρυσοκέρης (Λογιστική Εμπορικών Εταιρειών σελ. 13) κατά την παραπομπή στον Κ. Φουρκιώτη γράφει ότι "ως προς τας προσωπικές εταιρίας το κέρδος νοείται υπό του νομού ως το ποσόν καθ' ό το ενεργητικόν υπερτερεί το παθητικόν και τας εισφοράς".

3.1 Λογιστική αντιμετώπιση των Αποτελεσμάτων Χρήσεως .

3.1.1 Περίπτωση κερδών. Τα κέρδη που προκύπτουν, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εξής:

α) Να διατεθούν εξ' ολοκλήρου στους εταίρους.

Από τη στιγμή που λαμβάνεται απόφαση να διατεθούν τα κέρδη στους εταίρους, το αντίστοιχο ποσό θα πρέπει να παύσει να αποτελεί τμήμα της καθαρής θέσης της εταιρείας και μεταφέρεται στο πραγματικό παθητικό της, δηλαδή στις υποχρεώσεις της εταιρείας.

Γι' αυτό και η εγγραφή που θα γίνει , θα πρέπει να αποδίδει τα δύο αυτά γεγονότα (μείωση Κ.Θ. από τη μία και δημιουργία υποχρέωσης από την άλλη) και θα είναι του τύπου:

88 Αποτελέσματα προς διάθεση	XX	
88.00 Καθαρά κέρδη χρήσης		
88 Αποτελέσματα προς διάθεση		XX
88.99 Κέρδη προς διάθεση		
<u>Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο.</u>		
88 Αποτελέσματα προς διάθεση	XX	
88.99 Κέρδη προς διάθεση		
53 Πιστωτές διάφοροι		XX
53.14 Βραχ. υποχρεώσεις προς εταίρους		
53.14.00 Εταίρος Α		
53.14.01 Εταίρος Β		
		κ..ο.κ

Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο.

β) Να μη διανεμηθούν καθόλου, αλλά να διατηρηθούν εντός της εταιρείας για την επαύξηση των μέσων δράσεως της, δηλαδή να παρακρατηθούν εξ' ολοκλήρου για τη δημιουργία αποθεματικών.

Στην περίπτωση αυτή, η καθαρή θέση της εταιρείας στο σύνολο της δεν μεταβάλλεται · απλώς γίνεται μεταφορά από ένα λογαριασμό καθαρής θέσης σε άλλο λογαριασμό καθαρής θέσης. Η εγγραφή που θα γίνει είναι:

88 Αποτελέσματα προς διάθεση	XX	
88.99 Κέρδη προς διάθεση		
41 Αποθεματικά – Διαφορές αναπροσαρμογής		XX
- Επιχορηγήσεις		
41.02 Τακτικό Αποθεματικό		
41.03 Αποθ/κα καταστατικού		

- 41.04 Ειδικά Αποθεματικά
- 41.05 Έκτακτα Αποθεματικά
- 41.08 Αφορολόγητα Αποθ/κα
ειδικών διατάξεων

Μεταφορά του α΄ στον β.

γ) Ένα μέρος των κερδών να διανεμηθεί και ένα μέρος να παρακρατηθεί για τη δημιουργία αποθεματικών.

Δεδομένου ότι η περίπτωση αυτή αποτελεί συνδυασμό των δύο προηγούμενων περιπτώσεων, η σχετική εγγραφή θα είναι της μορφής:

88 Αποτελέσματα προς διάθεση	XX	
88.99 Κέρδη προς διάθεση		
53 Πιστωτές διάφοροι		XX
53.14 Βραχ. υποχρεώσεις προς εταίρους		
ή		
41 Αποθεματικά – Διαφορές αναπροσαρμογής	XX	
- Επιχορηγήσεις		
41.02 Τακτικό Αποθεματικό		
41.03 Αποθ/κα καταστατικού		
41.04 Ειδικά Αποθεματικά		
41.05 Έκτακτα Αποθεματικά		
41.08 Αφορολόγητα Αποθ/κα ειδικών διατάξεων		

Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο.

3.1.2 Περίπτωση ζημιών. Στην περίπτωση που δεν υπάρχουν αποθεματικά ή τα υπάρχοντα, δεν επαρκούν για να καλύψουν τις ζημιές ο αντίστοιχος λογαριασμός (των ζημιών) θα παραμείνει στον Ισολογισμό και θα μειώνει τους λοιπούς θετικούς λογαριασμούς της Καθαρής Περιουσίας⁸⁴.

⁸⁴ Εξάλειψη ζημίας με μεταφορά στους λογαριασμούς των εταίρων δεν πρέπει να γίνεται διότι η εταιρεία θα στερηθεί το δικαίωμα να τη συμψηφίσει με κέρδη επόμενων χρήσεων.

3.2 Τρόποι κατανομής των αποτελεσμάτων.

α). Βάσει ποσοστών.

Ο τρόπος αυτός είναι ο συνηθέστερα χρησιμοποιούμενος στην πράξη. Συνίσταται σε ορισμό ενός συγκεκριμένου ποσοστού συμμετοχής κάθε εταίρου στα κέρδη και στις ζημίες.

β). Βάσει του μέσου όρου του κεφαλαίου που διατέθηκε.

Όπως εξετάσαμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, στις εταιρείες ισχύει η αρχή της σταθερότητας του κεφαλαίου. Σύμφωνα με αυτή, οι εταίροι ακόμη κι αν θέσουν στη διάθεση της εταιρείας πρόσθετα ποσά και "αυξήσουν" το κεφάλαιο της, αν δεν συντρέχουν οι τυπικές προϋποθέσεις αύξησης κεφαλαίου τα ποσά αυτά δεν χαρακτηρίζονται νομικά – λογιστικά ως εταιρικό κεφάλαιο.

Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση που η εταιρεία παρέχει δάνειο στον εταίρο. Ενώ στην πραγματικότητα το κεφάλαιο -που έχει θέσει στη διάθεση της εταιρείας για την διεξαγωγή των εργασιών της ο εταίρος- μειώνεται ως ποσό, αν δεν συντελούν και οι νομικές προϋποθέσεις παραμένει αμετάβλητο.

Συνεπώς σε μία ομόρρυθμη εταιρεία όπου οι εταίροι Α, Β, Γ έχουν συμφωνήσει τα καθαρά κέρδη να κατανέμονται βάση του μέσου όρου του πραγματικού κεφαλαίου που διατέθηκε σ' αυτήν, ο υπολογισμός θα γίνει ως εξής:

Έστω ότι ο Εταίρος Α την 1/1/Χ είχε υπόλοιπο κεφαλαίου	20.000€
1/3/Χ έκανε απολήψεις	5.000€
1/7/Χ δάνειο προς την εταιρεία	15.000€
1/10/Χ κατέβαλλε (προσ.κατάθεση)	10.000€
1/12/Χ έκανε απολήψεις	10.000€

Έστω ότι ο Εταίρος Β την 1/1/Χ είχε υπόλοιπο κεφαλαίου	50.000€
1/4/Χ πήρε δάνειο από την εταιρεία	30.000€
1/7/Χ έκανε απολήψεις	10.000€
1/9/Χ επέστρεψε το δάνειο	30.000€
1/11/Χ έκανε απολήψεις	15.000€

Έστω ότι ο Εταίρος Γ την 1/1/Χ είχε υπόλοιπο κεφαλαίου	40.000€
1/6/Χ έκανε απολήψεις	2.000€
1/9/Χ κατέβαλλε (προσ.κατάθεση)	18.500€

Τα κέρδη της χρήσης ανήλθαν σε 2.000€.

ΠΟΣΑ	ΜΗΝΕΣ	Ποσά*Μήνες
20000	2 (1/1-1/3)	40.000
15000 (20000-5000)	4 (1/3-1/7)	60.000
30000 (15000+15000)	3 (1/7-1/10)	90.000
40000 (30000+10000)	2 (1/10-1/12)	80.000
30000 (40000-10000)	1 (1/12-31/12)	30.000

ΠΟΣΑ	ΜΗΝΕΣ	Ποσά*Μήνες
50000	3 (1/1-1/4)	150.000
20000 (50000-30000)	3 (1/4-1/7)	60.000
10000 (20000-10000)	2 (1/7-1/9)	20.000
40000 (10000+30000)	2 (1/9-1/11)	80.000
25000 (40000-15000)	2 (1/11-31/12)	50.000

ΠΟΣΑ	ΜΗΝΕΣ	Ποσά*Μήνες
40000	5 (1/1-1/6)	200.000
38000 (40000-2000)	3 (1/6-1/9)	114.000
56500 (38000+18500)	4 (1/9-1/12)	226.000

$$40.000 + 60.000 + 90.000 + 80.000 + 30.000 = 300.000$$

$$150.000 + 60.000 + 20.000 + 80.000 + 50.000 = 360.000$$

$$200.000 + 114.000 + 226.000 = 540.000$$

$$\left. \begin{array}{l} \text{Μέσος όρος κατά μήνα Α } 300.000/12 = 25.000 \\ \text{B } 360.000/12 = 30.000 \\ \text{Γ } 540.000/12 = 45.000 \end{array} \right\} 100.000$$

Τα προκύψαντα αποτελέσματα θα κατανεμηθούν κατά τις αναλογίες αντίστοιχα:

$$\text{Στον εταίρο Α } 25.000/ 100.000 = 25\%$$

$$>> \text{ B } 30.000/ 100.000 = 30\%$$

$$>> \text{ Γ } 45.000/ 100.000 = 45\%$$

Συνεπώς, στον Α αναλογούν $2.000 \times 25\% = 500 \text{ €}$, στον Β $2.000 \times 30\% = 600 \text{ €}$ και στον Γ $2.000 \times 45\% = 900 \text{ €}$.

γ). Υπολογισμός τόκου επί του επενδυμένου κεφαλαίου των εταίρων.

Στην περίπτωση που έχει συμφωνηθεί να υπολογίζεται υπέρ των εταίρων τόκος επί των κεφαλαίων που διέθεσαν στην εταιρεία και το υπόλοιπο να κατανέμεται στη συνέχεια βάσει ορισμένης αναλογίας, τότε το καταστατικό θα πρέπει να προβλέπει:

- i) το επιτόκιο με το οποίο θα υπολογίζονται οι τόκοι,
- ii) την ακολουθητέα διαδικασία αν τα κέρδη είναι λιγότερα από τον τόκο των κεφαλαίων, ή αν η χρήση κλείνει με ζημία,
- iii) το κεφάλαιο επί του οποίου θα υπολογίζεται ο τόκος.

Η ρήτρα υπολογισμού του τόκου διαφοροποιεί την κατανομή των αποτελεσμάτων, όταν η αναλογία συμμετοχής στα κεφάλαια δεν συμπίπτει με την αναλογία συμμετοχής στα αποτελέσματα.

Στην περίπτωση κατά την οποία σε μία χρήση τα κέρδη δεν επαρκούν για την καταβολή τόκων ή υπάρχει ζημία, το ερώτημα που τίθεται είναι αν θα καταβάλλει ή όχι η εταιρεία τόκους στους εταίρους.

Στην εμπορική νομοθεσία δεν υπάρχει διάταξη που να επιτρέπει ή να απαγορεύει στις ομόρρυθμες εταιρείες, την καταβολή τόκων σε ελλειμματικές χρήσεις ή σε χρήσεις με ανεπαρκή κέρδη.

Όσον αφορά τη φορολογική νομοθεσία, αυτή, δεν αναγνωρίζει τους τόκους επί των κεφαλαίων των εταίρων ως εκπιπτόμενο έξοδο της εταιρείας.

Με βάση τα παραπάνω και για λόγους εφαρμογής της αρχής της σταθερότητας του κεφαλαίου, η απάντηση στο ερώτημα που τέθηκε παραπάνω είναι ότι η εταιρεία δεν θα πρέπει να προβαίνει σε καταβολή τόκων σε χρήσεις περιορισμένων κερδών και ιδιαίτερα σε ζημιογόνες χρήσεις.

Ειδικότερα, στην περίπτωση που η χρήση παρουσιάζει κέρδη αλλά σε έκταση που δεν επαρκούν για καταβολή τόκων με το επιτόκιο που ορίζεται, τότε θα πρέπει να καταβάλλεται ως τόκος το υπάρχον ποσό κερδών και η διαφορά να καταλογίζεται στα κέρδη των επόμενων χρήσεων⁸⁵.

Από φορολογική άποψη, οι τόκοι επί των κεφαλαίων των εταίρων θεωρούνται ως εισόδημα Δ' πηγής από την πλευρά των εταίρων και ως διανομή κερδών από την πλευρά της εταιρείας.

Από λογιστική άποψη, οι εγγραφές που διενεργούνται είναι:

88 Αποτελέσματα προς διάθεση

88.99 Κέρδη προς διάθεση

33 Χρεώστες

33.07 Δοσοληπτικοί λογ/σμοί εταίρων

33.07.00 Εταίρος Α

33.07.01 Εταίρος Β

⁸⁵ Η λύση αυτή είναι συνεπέστερη προς τις απαιτήσεις του φορολογικού νόμου.

Κατανομή κερδών.

Σε περίπτωση ζημίας οι εγγραφές που θα γίνουν, είναι της μορφής:

88 Αποτελέσματα προς διάθεση
 88.01 Ζημίες χρήσεως
 88 Αποτελέσματα προς διάθεση
 88.99 Καθαρά αποτελ. χρήσεως

Μεταφορά του δεύτερου στον πρώτο.

88 Αποτελέσματα προς διάθεση
 88.98 Ζημίες εις νέον
 88 Αποτελέσματα προς διάθεση
 88.01 Ζημίες χρήσεως

Μεταφορά του δεύτερου στον πρώτο.

42 Αποτελέσματα εις νέο
 42.01 Υπόλοιπο ζημιών χρήσεως εις νέο
 88 Αποτελέσματα προς διάθεση
 88.98 Ζημίες εις νέον

Μεταφορά του δεύτερου στον πρώτο.

Μερικοί συγγραφείς ωστόσο, μεταφέρουν στους δοσοληπτικούς λογαριασμούς των εταίρων την αναλογία τους στη ζημία, διενεργώντας την παρακάτω εγγραφή :

33 Χρεώστες
 33.07 Δοσοληπτικοί λογ/σμοί εταίρων
 33.07.01 Εταίρος Α
 33.07.01 Εταίρος Β
 κ.ο.κ
 42 Αποτελέσματα εις νέο
 42.01 Υπόλοιπο ζημιών χρήσεως εις νέο

Ο παραπάνω χειρισμός όμως έχει ως συνέπεια να εξισώνεται ο λογαριασμός της ζημίας, να μην εμφανίζεται στον Ισολογισμό και να δημιουργείται η εντύπωση ότι η εταιρεία έχει απαίτηση κατά των εταίρων.

Σύμφωνα όμως με το άρθρο 745του αστικού κώδικα, " ο εταίρος, αν δεν συμφωνήθηκε διαφορετικά *δεν έχει υποχρέωση* να αυξήσει την εισφορά του, ούτε να την συμπληρώσει , αν μειώθηκε εξαιτίας ζημιών μετά την πραγματοποίηση της ".

Από φορολογική άποψη η εξάλειψη της ζημίας από τον ισολογισμό –λόγω μεταφοράς της στους λογαριασμούς των εταίρων- οδηγεί σε απώλεια του δικαιώματος της εταιρείας να την συμψηφίσει με τα κέρδη των επόμενων χρήσεων⁸⁶.

4. ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΤΟΥ ΕΤΑΙΡΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Ανεξάρτητα από την αρχή της σταθερότητας του κεφαλαίου, που εξετάσαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο, το κεφάλαιο της εταιρείας δεν παραμένει αμετάβλητο καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής της. Μεταβάλλεται, αυξάνεται ή μειώνεται, υπό την προϋπόθεση πάντα ότι οι μεταβολές αυτές γίνονται ύστερα από τροποποίηση του καταστατικού της και δημοσίευση του έτσι όπως ορίζει ο νόμος.

4.1 Αύξηση του εταιρικού κεφαλαίου.

Η αύξηση του εταιρικού κεφαλαίου διενεργείται συνήθως με έναν από τους παρακάτω τρόπους:

- α). με πρόσθετες εισφορές των υπαρχόντων εταίρων,
- β). με κεφαλαιοποίηση αδιανέμητων κερδών ή σχηματισθέντων αποθεματικών,
- γ). με κεφαλαιοποίηση της πιστωτικής διαφοράς από την αναπροσαρμογή στοιχείων ισολογισμού,
- δ). με εισδοχή νέων εταίρων,
- ε). με απορρόφηση άλλης επιχείρησης (ατομικής ή εταιρικής).

Η αύξηση κεφαλαίου μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα, την αύξηση της καθαρής θέσης της εταιρείας ή να μην επηρεάζει την καθαρή της θέση. Η πρώτη περίπτωση συντρέχει όταν η αύξηση επιτυγχάνεται με νέες εισφορές ή με μετατροπή των δανειστών σε εταίρους της εταιρείας και η δεύτερη, όταν οποιαδήποτε τμήμα της καθαρής θέσης μετατρέπεται σε κεφάλαιο⁸⁷.

⁸⁶ Χάνει κατά συνέπεια και την δυνατότητα να φορολογηθεί για λιγότερο ποσό.

⁸⁷ Για παράδειγμα, όταν τα αποθεματικά της εταιρείας μετατρέπονται σε κεφάλαιο ή όταν κεφαλαιοποιούνται αδιανέμητα κέρδη ή η πιστωτική διαφορά αναπροσαρμογής στοιχείων του ισολογισμού.

Από τις παραπάνω περιπτώσεις, οι τρεις πρώτες πραγματοποιούνται χωρίς μεταβολή στα πρόσωπα των εταίρων ενώ οι δύο τελευταίες συνεπάγονται την είσοδο νέων εταίρων .

Ειδικότερα για κάθε μία από αυτές ισχύουν τα εξής :

α). Πρόσθετες εισφορές των παλαιών εταίρων.

Ειδικά για την περίπτωση αυτή, η λογιστική πλευρά δεν διαφέρει από αυτή της συστάσεως. Έτσι, θα γίνει αρχικά η εγγραφή καλύψεως και θα ακολουθήσει εκείνη της καταβολής του κεφαλαίου, με κίνηση των λογαριασμών των συγκεκριμένων ενεργητικών στοιχείων που εισφέρονται.

33 Χρεώστες
 33.03 Εταίροι λογ/σμοί πρόσθετης κάλυψης
 κεφαλαίου
 33.03.00 Εταίρος Α
 33.03.01 Εταίρος Β
 κ.ο.κ
 40 Κεφάλαιο
 40.06 Εταιρικό κεφάλαιο
 40.06.01 Οφειλόμ. Εταιρ. Κεφ.

Κάλυψη εταιρικού κεφαλαίου.

33 Χρεώστες
 33.04 Οφειλόμ. Κεφάλαιο
 33.04.00 Εταίρος Α
 33.04.01 Εταίρος Β
 κ.ο.κ
 33 Χρεώστες
 33.03 Εταίροι λογ/σμοί πρόσθετης κάλυψης
 κεφαλαίου
 33.03.00 Εταίρος Α
 33.03.01 Εταίρος Β
 κ.ο.κ

Μεταφορά του δεύτερου στον πρώτο.

**Διάφορα
 Ενεργητικά
 Στοιχεία**

33 Χρεώστες

33.04 Οφειλόμ. Κεφάλαιο
 33.04.00 Εταίρος Α
 33.04.01 Εταίρος Β

κ.ο.κ

Μεταφορά του δεύτερου στον πρώτο

40 Κεφάλαιο

40.06 Εταιρικό Κεφάλαιο

40.06.01 Οφειλόμ. Εταιρ. Κεφ.

40 Κεφάλαιο

40.06 Εταιρικό Κεφάλαιο

40.06.01 Καταβλημ. Εταιρ. Κεφ.

Αντιλογισμός λόγω πραγματοποιήσεως κεφαλαίου .

β). Κεφαλαιοποίηση αδιανέμητων κερδών ή αποθεματικών.

Στην περίπτωση αυτή, ενώ αυξάνεται (υπό τυπική έννοια) το κεφάλαιο η καθαρή θέση της εταιρείας παραμένει αμετάβλητη.

Από λογιστική πλευρά, θεωρώντας ότι τα δύο πρώτα άρθρα της προηγούμενης περίπτωσης έχουν γίνει, το τρίτο θα είναι:

88 Αποτελέσματα προς διάθεση

88.99 Κέρδη προς διάθεση

ή

41 Αποθεματικά

33 Χρεώστες

33.04 Οφειλόμ κεφάλαιο

Πραγματοποίηση αυξήσεως κεφαλαίου.

40 Κεφάλαιο

40.06 Εταιρικό Κεφάλαιο

40.06.01 Οφειλόμ. Εταιρ. Κεφ.

40 Κεφάλαιο

40.06 Εταιρικό Κεφάλαιο

40.06.01 Καταβλημ. Εταιρ. Κεφ.

Αντιλογισμός λόγω πραγματοποιήσεως κεφαλαίου .

Ωστόσο ιδιαίτερος χειρισμός απαιτείται όταν οι εταίροι μετέχουν στο κεφάλαιο με διαφορετικά ποσοστά απ' ό,τι στα κέρδη . Επειδή τα αποθεματικά-προερχόμενα από τα κέρδη- ανήκουν στους εταίρους κατά το ποσοστό συμμετοχής

τους στα κέρδη, θα χρειασθούν κάποιες προσαρμογές προκειμένου να διατηρηθεί αναλλοίωτη η αναλογία της κεφαλαιακής συμμετοχής των εταίρων .

γ). Αύξηση κεφαλαίου με κεφαλαιοποίηση της πιστωτικής διαφοράς αναπροσαρμογής στοιχείων του ισολογισμού.

Η αυτόβουλη αναπροσαρμογή των παγίων συνήθως στοιχείων της επιχείρησης είναι μάλλον απίθανη, εφόσον είναι γνωστό ότι η πιστωτική διαφορά αναπροσαρμογής υπάγεται σε φορολογία.

Ωστόσο παραμένει στην διακριτική ευχέρεια του νομοθέτη να υποχρεώσει ορισμένες επιχειρήσεις να αναπροσαρμόσουν την αξία των παγίων τους και να κεφαλαιοποιήσουν την πιστωτική διαφορά αναπροσαρμογής.

Πράγματι το Κράτος με το ν. 2065/92 επέβαλλε σε ορισμένες επιχειρήσεις να προβούν σε αναπροσαρμογή κατηγοριών του παγίου ενεργητικού (ακίνητα και μηχανήματα εφόσον το επιθυμούσαν) και να κεφαλαιοποιήσουν την προκύπτουσα πιστωτική διαφορά αναπροσαρμογής.

Ειδικότερα στα άρθρα 20-27, ορίζει ότι "όλες οι επιχειρήσεις, οι οποίες κατά το χρόνο της αναπροσαρμογής, τηρούν υποχρεωτικά και από το νόμο βιβλία τρίτης κατηγορίας του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή, που λειτουργούν... υποχρεούνται από το έτος 1992 και μετά να αναπροσαρμόσουν ανά τετραετία την αξία των γηπέδων και κτιρίων, που έχουν στην κυριότητα τους κατά το χρόνο της αναπροσαρμογής. Η αναπροσαρμογή γίνεται με λογιστικές εγγραφές, οι οποίες καταχωρούνται υποχρεωτικά στα βιβλία αυτών μέχρι και 31 Δεκεμβρίου του έτους αναπροσαρμογής ."

Σύμφωνα με το Ε.Γ.Α.Σ πιστώνεται ο λογαριασμός 41.07 "Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας λοιπών περιουσιακών στοιχείων" με τη διαφορά που προκύπτει κατά την αναπροσαρμογή της αξίας των περιουσιακών στοιχείων του ισολογισμού της οικονομικής μονάδας, που γίνεται με βάση τον ειδικό εκάστοτε νόμο, και χρεώνονται οι οικείοι λογαριασμοί των περιουσιακών στοιχείων, των οποίων, η αξία αναπροσαρμόζεται.

Από φορολογική άποψη, οι εκάστοτε φορολογικοί νόμοι που προέβλεπαν την αναπροσαρμογή της αξίας των παγίων όριζαν λεπτομερώς τη διαδικασία αναπροσαρμογής, τις επιχειρήσεις που θα προέβαιναν σε αναπροσαρμογή, το φόρο στη διαφορά αναπροσαρμογής,⁸⁸ κ.ο.κ.

Ωστόσο το ερώτημα που γεννάται στις προσωπικές εταιρείες αφορά με ποια αναλογία θα κατανεμηθεί η διαφορά αναπροσαρμογής του πάγιου ενεργητικού, όταν οι αναλογίες συμμετοχής των εταίρων στο κεφάλαιο και στα κέρδη διαφέρουν.

Σημαντικό ρόλο στην απάντηση, θα διαδραματίσει ο σκοπός για τον οποίο γίνεται η αναπροσαρμογή. Αν για παράδειγμα, με την αναπροσαρμογή επιδιώκεται να

⁸⁸ Ν. 2065/1992 άρθρα 20-27 όπως τροποποιήθηκαν με το ν. 2443/1996.

εμφανιστεί η τρέχουσα αξία των συγκεκριμένων στοιχείων που απαρτίζουν το κεφάλαιο, ή η αγοραστική δύναμη (σε επίπεδο τρεχουσών τιμών) του χρηματικού ποσού που αντιπροσωπεύει το κεφάλαιο⁸⁹ της εταιρείας .

Για παράδειγμα, αν η εταιρεία έχει ένα ακίνητο αξίας κτήσης 100.000€, του οποίου η τρέχουσα αξία σήμερα είναι 160.000€, και το γενικό επίπεδο τιμών έχει ανέλθει κατά 35% τότε τα μεν 35.000 € από τη διαφορά αυτή θα πρέπει να κατανεμηθούν κατά την αναλογία του κεφαλαίου και τα υπόλοιπα, 25.000€, με την αναλογία των κερδών⁹⁰.

δ) Αύξηση κεφαλαίου με εισδοχή νέων εταίρων.

Προκειμένου να υπάρξει αύξηση κεφαλαίου, απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η είσοδος του νέου εταίρου να μην συνδυάζεται με την έξοδο ενός από τους παλιούς εταίρους (του οποίου την μερίδα αγοράζει ο νέος) . Κι αυτό γιατί σε μία τέτοια περίπτωση, μεταβάλλονται απλώς τα πρόσωπα των εταίρων και όχι το κεφάλαιο⁹¹.

Η λογιστική διαδικασία της αύξησης του εταιρικού κεφαλαίου με την είσοδο νέου εταίρου, είναι όμοια με αυτή της συγκρότησης της ομόρρυθμης εταιρείας.

Ωστόσο ιδιομορφίες μπορεί να ανακύψουν κατά την συμφωνία των παλιών εταίρων με τους νέους, στην περίπτωση που οι πρώτοι διαπραγματεύονται την είσοδο των δευτέρων, ζητώντας να τους αναγνωρίσουν φήμη και πελατεία (Φ-Π).

Είναι δυνατό δηλαδή, οι παλιοί εταίροι να ζητήσουν να τους αναγνωριστεί το άυλο αυτό στοιχείο που δημιούργησαν όλα αυτά τα χρόνια λειτουργίας της εταιρείας ή να δεχθεί ο νέος εταίρος, να εισέλθει με ποσοστό συμμετοχής μικρότερο από αυτό που αντιπροσωπεύει η εισφορά του σε σχέση με το υλικό κεφάλαιο της εταιρείας.

Για παράδειγμα σε μία ομόρρυθμη εταιρεία με εταίρους τον Α, Β και Γ και κεφάλαιο 8.000€ , 12.000€ και 20.000€ αντίστοιχα πρόκειται να εισέλθει και ο Δ με εισφορά 10.000€ μετρητών. Η συμμετοχή των εταίρων στα αποτελέσματα είναι ανάλογη με τα κεφάλαια καθενός. Οι παλιοί εταίροι προσφέρουν στο νέο ποσοστό μερίδας ίσο με 12.5% του κεφαλαίου.

Το υλικό κεφάλαιο μετά την εισφορά του νέου εταίρου ανέρχεται σε 50.000€ η δε εισφορά του νέου εταίρου, αντιπροσωπεύει ποσοστό 20%. Κατά συνέπεια για να δεχθεί ο νέος εταίρος να εισέλθει με ποσοστό συμμετοχής 12.5%, σημαίνει ότι δεν έχει περιληφθεί στο συνολικό κεφάλαιο η αξία της Φ-Π.

⁸⁹ Που δεσμεύθηκε σ' αυτήν κατά την σύσταση.

⁹⁰ Με τη δικαιολογία ότι η άνοδος της τιμής του συγκεκριμένου περιουσιακού στοιχείου είναι μεγαλύτερη από την άνοδο του γενικού επιπέδου τιμών, άρα πραγματοποιήθηκε κέρδος.

⁹¹ Η είσοδος του νέου εταίρου μπορεί να γίνει με εισφορά χρήματος, με εισφορά πράγματος χρήση πράγματος ή εργασίας. Εάν η παρακολούθηση της αύξησης γίνει με λογαριασμούς ουσίας, τότε αυξάνονται τα ενεργητικά διαθέσιμα της εταιρείας και κατά συνέπεια και το κεφάλαιο της. Στην περίπτωση όμως που η παρακολούθηση γίνεται με λογαριασμούς τάξης, τότε δεν δημιουργείται αύξηση εταιρικού κεφαλαίου αλλά αύξηση της εμπορικής και παραγωγικής δυναμικότητας της εταιρείας .

Η λογιστική αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού, μπορεί να γίνει ως εξής:

α). Με εμφάνιση της Φ-Π στα βιβλία της εταιρείας.

Αφού η εισφορά των 10.000€ αντιπροσωπεύει κεφάλαιο 12.5% το συνολικό κεφάλαιο είναι ίσο προς 80.000€*. Δεδομένου ότι το υλικό κεφάλαιο μετά την είσοδο του νέου εταίρου ανέρχεται σε 8.000+12.000+20.000+10.000=50.000 €, η διαφορά των 30.000€ αποτελεί την αξία της αναγνωριζόμενης Φ-Π. Το ποσό αυτό, θα κατανεμηθεί στους τρεις παλιούς εταίρους κατά την αρχική αναλογία συμμετοχής τους, δηλαδή κατά 20%, 30% και 50% αντίστοιχα.

* $K = 10.000 \times 100\% / 12.5\% = 80.000$

Οι εγγραφές που θα γίνουν είναι:

33 Χρεώστες	40.000	
33.03 Εταίροι λογ/σμός κάλυψης κεφαλαίου		
33.03.00 Εταίρος Α	6.000	
33.03.01 Εταίρος Β	9.000	
33.03.02 Εταίρος Γ	15.000	
33.03.02 Εταίρος Δ	10.000	
40 Κεφάλαιο		40.000
40.06 Εταιρικό κεφάλαιο		
40.06.01 Οφειλόμενο εταιρ. Κεφάλαιο		

Κάλυψη εταιρικού κεφαλαίου.

33 Χρεώστες	40.000	
33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο		
33.04.00 Εταίρος Α	6.000	
33.04.01 Εταίρος Β	9.000	
33.04.02 Εταίρος Γ	15.000	
33.04.03 Εταίρος Δ	10.000	
33 Χρεώστες		40.000
33.03 Εταίροι λογ/σμός κάλυψης κεφαλαίου		
33.03.00 Εταίρος Α	6.000	
33.03.01 Εταίρος Β	9.000	
33.03.02 Εταίρος Γ	15.000	
33.03.02 Εταίρος Δ	10.000	

Μεταφορά του δεύτερου στον πρώτο.

16 Ασώματες ακινητοποιήσεις και έξοδα πολυετούς απόσβεσης	30.000
16.00 Υπεραξία επιχείρησης	

38 Χρηματικά διαθέσιμα	10.000	
38.00 Ταμείο		
33 Χρεώστες		40.000
33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο		
33.04.00 Εταίρος Α 6.000		
33.04.01 Εταίρος Β 9.000		
33.04.02 Εταίρος Γ 15.000		
33.04.03 Εταίρος Δ 10.000		
<i>Καταβολή κεφαλαίου από Δ και αναγνώριση υπεραξίας υπέρ Α, Β, Γ.</i>		
40 Κεφάλαιο	40.000	
40.06 Εταιρικό κεφάλαιο		
40.06.01 Οφειλόμενο εταιρ. Κεφ.		
40 Κεφάλαιο		40.000
40.06 Εταιρικό κεφάλαιο		
40.06.00 Καταβλημ. Εταιρ. Κεφ.		
<i>Αντιλογισμός λόγω πραγματοποιήσεως κεφαλαίου</i>		

Μετά από τις παραπάνω εγγραφές το κεφάλαιο θα ανέρχεται σε 80.000€ και θα κατανέμεται ως εξής:

Εταίρος Α	$8.000 + 6.000 = 14.000$	(17.5%)
Εταίρος Β	$12.000 + 9.000 = 21.000$	(26.25%)
Εταίρος Γ	$15.000 + 20.000 = 35.000$	(43.75%)
Εταίρος Δ	<u>10.000</u>	(12.5%)
	80.000	(100%)

β). Με μη εμφάνιση της Φ-Π στα βιβλία της εταιρείας.

Εάν οι εταίροι δεν επιθυμούν την εμφάνιση λογαριασμού Φ-Π θα πρέπει να γίνουν οι εξής κατάλληλες αναπροσαρμογές των μερίδων των εταίρων, ώστε αυτές να αντιπροσωπεύουν το ίδιο ποσοστό που θα είχαν οι εταίροι, αν αναγνωριζόταν (υπέρ των Α, Β, Γ) η Φ-Π.

Συγκεκριμένα:

Ο Α θα έχει μερίδα $50.000 \times 17.5\% = 8.750\text{€}$ (πριν την είσοδο του Δ είχε 8.000€),

ο Β θα έχει μερίδα $50.000 \times 26.25\% = 13.125\text{€}$ (πριν την είσοδο του Δ είχε 12.000€),

ο Γ θα έχει μερίδα $50.000 \times 43.75\% = 21.875\text{€}$ (πριν την είσοδο του Δ είχε 20.000€),

ο Δ θα έχει μερίδα $50.000 \times 12.5\% = 6.250\text{€}$.

Κατά συνέπεια οι εγγραφές που θα διενεργηθούν, είναι:

33 Χρεώστες	10.000	
33.03 Εταίροι λογ/σμός κάλυψης κεφαλαίου		
33.03.00 Εταίρος Α	750	
33.03.01 Εταίρος Β	1.125	
33.03.02 Εταίρος Γ	1.875	
33.03.03 Εταίρος Δ	6.250	
40 Κεφάλαιο		10.000
40.06 Εταιρικό κεφάλαιο		
40.06.01 Οφειλόμενο εταιρ. Κεφάλαιο		

Κάλυψη εταιρικού κεφαλαίου.

33 Χρεώστες	10.000	
33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο		
33.04.00 Εταίρος Α	750	
33.04.01 Εταίρος Β	1.125	
33.04.02 Εταίρος Γ	1.875	
33.04.03 Εταίρος Δ	6.250	
33 Χρεώστες		10.000
33.03 Εταίροι λογ/σμός κάλυψης κεφαλαίου		
33.03.00 Εταίρος Α	750	
33.03.01 Εταίρος Β	1.125	
33.03.02 Εταίρος Γ	1.875	

33.03.03 Εταίρος Δ 6.250

Μεταφορά του δεύτερου στον πρώτο.

38 Χρηματικά Διαθέσιμα	10.000	
38.00 Ταμείο		
33 Χρεώστες		10.000
33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο		
33.04.00 Εταίρος Α 750		
33.04.01 Εταίρος Β 1.125		
33.04.02 Εταίρος Γ 1.875		
33.04.03 Εταίρος Δ 6.250		

Καταβολή του κεφαλαίου για αύξηση του.

40 Κεφάλαιο	10.000	
40.06 Εταιρικό κεφάλαιο		
40.06.01 Οφειλόμενο εταιρ. Κεφ.		
40 Κεφάλαιο		10.000
40.06 Εταιρικό κεφάλαιο		
40.06.00 Καταβλημ. Εταιρ. Κεφ.		

Αντιλογισμός λόγω πραγματοποιήσεως κεφαλαίου

ε). Αύξηση κεφαλαίου με απορρόφηση άλλης επιχείρησης.

Στην περίπτωση αυτή η εταιρεία που θα απορροφηθεί, μεταβιβάζει τις αξίες και τις απαιτήσεις της αλλά και τις υποχρεώσεις της στην εταιρεία που θα την απορροφήσει. Όπως και κατά την σύσταση, πρέπει να υπάρξει συμφωνία των εταίρων, αποτίμηση των αξιών, των απαιτήσεων αλλά και των υποχρεώσεων και τροποποίηση του καταστατικού της εταιρείας που θα απορροφηθεί.

Στην περίπτωση της απορροφήσεως, το κεφάλαιο της απορροφώσας αυξάνεται κατά την αξία της απορροφώμενης (ενεργητικά- παθητικά στοιχεία της), οι εταίροι της απορροφώμενης μεταβάλλονται σε εταίρους της απορροφώσας, δεν γίνεται σε αυτούς καμία καταβολή, αλλά σε αντάλλαγμα της μεταβίβασης της επιχειρήσεως τους αποκτούν ανάλογη μερίδα στο (αυξημένο) κεφάλαιο της απορροφώσας.

Σε αντίθεση με τα παραπάνω, στην περίπτωση της εξαγοράς (ατομικής ή εταιρικής) επιχειρήσεως από άλλη επιχείρηση, το κεφάλαιο της εξαγοράζουσας δεν αυξάνεται, (αφού η εξαγοράζουσα καταβάλλει τίμημα προκειμένου να αποκτήσει την εξαγοραζόμενη) και ο ιδιοκτήτης ή οι εταίροι της εξαγοραζόμενης, εισπράττοντας την αξία της, δεν γίνονται εταίροι της εξαγοράζουσας.

Εκτός από τους τρόπους που αναφέρθηκαν παραπάνω, αύξηση κεφαλαίου της ομόρρυθμης εταιρείας συντελείται και με μετατροπή των δανειστών της σε εταίρους, αλλά και με δωρεά χρημάτων ή πραγμάτων σ' αυτή.

Τέλος όσον αφορά τα έξοδα αύξησης του κεφαλαίου, αυτά, μεταφέρονται στο λογαριασμό 16.13 "Έξοδα αύξησης κεφαλαίου και εκδόσεως ομολογιακού δανείου" και αποσβένονται είτε εφάπαξ κατά τον χρόνο πραγματοποιήσεως τους, είτε τμηματικά και ισόποσα μέσα σε μία πενταετία (Ε.Γ.Λ.Σ. , φ.ν. 2238/1994 άρθρο 31 § 1 περ. ιβ.)

Από φορολογική άποψη, η αύξηση του κεφαλαίου, εκτός κάποιων απαλλαγών και εξαιρέσεων που προβλέπονται από το νόμο⁹², υπόκειται στο φόρο συγκεντρώσεως κεφαλαίων, εφόσον πραγματοποιείται με εισφορά περιουσιακού στοιχείου οποιουδήποτε είδους⁹³ (χρήματα, πάγια, εμπορεύματα, ή άλλα αγαθά) ν.(1676/86).

4.2 Μείωση του εταιρικού κεφαλαίου.

Μείωση του εταιρικού κεφαλαίου μπορεί να διενεργηθεί, για τους εξής λόγους:

- α). για απόσβεση –εξάλειψη της ζημίας,
- β). λόγω δυσαναλογίας προς τις ανάγκες της επιχείρησης,
- γ). λόγω αποχώρησης ενός ή περισσότερων εταίρων.

Η μείωση του εταιρικού κεφαλαίου μπορεί να έχει ως συνέπεια την μείωση ή όχι, της καθαρής θέσεως της εταιρείας. Μείωση της καθαρής θέσεως επέρχεται στην περίπτωση που επιστρέφεται ένα τμήμα του κεφαλαίου της εταιρείας στους εταίρους, ή όταν η εταιρεία παραιτείται από την υφιστάμενη απαίτηση της, κατά των εταίρων, για την καταβολή των υπολειπόμενων δόσεων κεφαλαίου .

Μη μείωση (της καθαρής θέσης) υπάρχει όταν αποσβένεται ο λογαριασμός της ζημίας, ή όταν εξαλείφεται το χρεωστικό υπόλοιπο⁹⁴ του λογαριασμού της διαφοράς αναπροσαρμογής του ισολογισμού.

Ειδικότερα για κάθε ένα από τους παραπάνω λόγους, ισχύουν τα εξής:

⁹² Από το φόρο συγκεντρώσεως κεφαλαίου εξαιρείται ρητά η αύξηση κεφαλαίου που γίνεται με κεφαλαιοποίηση κερδών, αποθεματικών ή προβλέψεων (άρθρο 22, §2 β ν. 1676/86 και Εγκ. Υπ. Οικονομικών Ν.2522/335/Πολ. 1056/1989 και Σ1467/235/Πολ.145/1987). Επίσης εξαιρείται και η αύξηση κεφαλαίου που γίνεται με κεφαλαιοποίηση της πιστωτικής διαφοράς αναπροσαρμογής (Εγκ. Υπ. Οικονομικών 1129550/15706/Β0012/Πολ. 1315/1996, Σ.τ.Ε 219/1958, 3056/1974), λόγω του ότι στην περίπτωση αυτή δεν λαμβάνει χώρα δημιουργία νέου κεφαλαίου, αλλά πρόκειται για απλή μεταβολή της χρηματικής εκφράσεως του ήδη υπάρχοντος κεφαλαίου.

⁹³ Ο ν.(1676/86) άρθρα 17-31 επιβάλλει φόρο συγκεντρώσεως κεφαλαίου με συντελεστή 1% επί του κεφαλαίου που σχηματίζεται με εισφορά οποιουδήποτε είδους.

⁹⁴ Αν και σπάνια, ο παραπάνω λογαριασμός εμφανίζει χρεωστικό υπόλοιπο.

α) Μείωση εταιρικού κεφαλαίου για απόσβεση ζημίας.

Στην περίπτωση αυτή, η εταιρεία προβαίνει σε μείωση του εταιρικού της κεφαλαίου όταν το μέγεθος της ζημίας είναι σημαντικό και δεν προβλέπεται τα κέρδη των επόμενων χρήσεων να μπορούν να το καλύψουν, αλλά και όταν δεν υπάρχουν επαρκή αποθεματικά που να μπορούν να το εξαλείψουν.

Μετά την τυπική ελάττωση του εταιρικού κεφαλαίου, αυτό, εμφανίζεται ίσο προς την καθαρή θέση της εταιρείας (εφόσον δεν υπάρχουν αποθεματικά) και η εταιρεία έχει πια τη δυνατότητα να προχωρήσει σε διανομή κέρδους στις επόμενες χρήσεις.

Από λογιστική άποψη, στην περίπτωση που τα ποσοστά συμμετοχής των εταίρων στο κεφάλαιο και στα αποτελέσματα συμπίπτουν, οι εγγραφές που διενεργούνται είναι της μορφής:

40 Κεφάλαιο	
40.06 Εταιρικό κεφάλαιο	
42 Αποτελέσματα εις νέο	
42.02 Υπόλοιπο ζημιών προηγούμενων χρήσεων	

Μεταφορά του δεύτερου στον πρώτο.

Στην περίπτωση που τα ποσοστά συμμετοχής στο κεφάλαιο και στα αποτελέσματα διαφέρουν, τότε θα πρέπει να μεσολαβήσουν οι δοσοληπτικοί λογαριασμοί των εταίρων –μέσω των οποίων θα διακανονισθούν οι διαφορές που θα προκύψουν από την ανομοιομορφία των ποσοστών-.

Για παράδειγμα σε μία Ο.Ε. που μετέχουν οι Α, Β και Γ με τα εξής ποσοστά,

Ο Α στο κεφάλαιο κατά 35% και στα αποτελέσματα κατά 30%

Ο Β στο κεφάλαιο κατά 40% και στα αποτελέσματα κατά 20%

Ο Γ στο κεφάλαιο κατά 25% και στα αποτελέσματα κατά 50%

και οι ζημίες ανέρχονται σε 3.000€, οι οποίες αποσβένονται με μείωση του εταιρικού κεφαλαίου, οι εγγραφές που θα διενεργηθούν θα είναι της μορφής:

33 Χρεώστες	3.000
33.07 Δοσοληπτικοί λογ/σμοί εταίρων	
33.07.00 Εταίρος Α 900	
33.07.01 Εταίρος Β 600	
33.07.02 Εταίρος Γ 1.500	
42 Αποτελέσματα εις νέο	3.000
42.02 Υπόλοιπο ζημιών προηγ. Χρήσεων	
42.02.00 Υπόλοιπο ζημιών προηγ. Χρήσεων	

Μεταφορά του δεύτερου στον πρώτο

40 Κεφάλαιο	3.000	
40.06 Εταιρικό κεφάλαιο		
40.06.00 Καταβλ. Εταιρ. Κεφ.		
33 Χρεώστες		3.000
33.07 Δοσοληπτικοί λογ/σμοί εταίρων		
33.07.00 Εταίρος Α	1.050	
33.07.01 Εταίρος Β	1.200	
33.07.02 Εταίρος Γ	750	

Μεταφορά του πρώτου στο δεύτερο

β) Μείωση λόγω δυσαναλογίας προς τις ανάγκες της επιχείρησης.

Σύμφωνα με την περίπτωση αυτή, η εταιρεία η οποία έχει συσταθεί, κατά την πορεία των εργασιών της είναι δυνατό να διαπιστώσει ότι το κεφάλαιο της πλεονάζει οπότε και να αποφασίσει, το επιπλέον αυτό κεφάλαιο να το επιστρέψει στους εταίρους της.

Η περίπτωση αυτή στην πράξη δείχνει μία επιπόλαιη και απρογραμματίστη επιχειρηματική απόφαση η οποία δεν συμβαίνει συχνά, μιας και σήμερα τα παραγωγικά μέσα και το ύψος του κεφαλαίου που απαιτούνται, προσδιορίζονται επακριβώς εκ των προτέρων. Κανένας εταίρος δεν είναι διατεθειμένος να επενδύσει τα χρήματά του, κατά τρόπο, που να μην του αποδίδουν περισσότερο από αυτό που θα του απέδιδαν αν τα τόκιζε με το τρεχούμενο επιτόκιο της αγοράς.

Από λογιστική πλευρά το κεφάλαιο που επιστρέφεται, πρέπει να μερίζεται κατά το λόγο των κεφαλαιακών συμμετοχών ώστε να μην μεταβάλλονται τα ποσοστά συμμετοχής των εταίρων. Έτσι οι εγγραφές που θα γίνουν, θα είναι της μορφής:

40 Κεφάλαιο	
40.06 Εταιρικό κεφάλαιο	
40.06.00 Καταβλημένο Εταιρ. Κεφ.	
33 Χρεώστες	
33.07 Δοσοληπτικοί λογ/σμοί εταίρων	
33.07.00 Εταίρος Α	
33.07.01 Εταίρος Β	

κ.ο.κ

Μείωση κεφαλαίου.

γ). Μείωση κεφαλαίου λόγω αποχώρησης εταίρου.

Στην περίπτωση αυτή, μείωση συντελείται όταν τη θέση του εξερχόμενου εταίρου δεν την καταλαμβάνει κάποιος άλλος εταίρος, παλιός ή νέος.

Η διαδικασία της μείωσης, προϋποθέτει την διενέργεια απογραφής και ισολογισμού⁹⁵ προκειμένου να διαπιστωθεί η πραγματική αξία της μερίδας του εταίρου που αποχωρεί. Ο ισολογισμός που συντάσσεται, θα πρέπει, από δεοντολογική άποψη, να εμφανίζει την αξία της επιχείρησης σαν σύνολο. Δηλαδή θα πρέπει να εμφανίζει έκτος των επιμέρους στοιχείων και την υπεραξία της επιχείρησης.

Ο εταίρος που αποχωρεί, θα πρέπει να λάβει:

- την αρχική κεφαλαιακή του συμμετοχή,
- το τμήμα της συνολικής αύξησης της καθαρής θέσεως⁹⁶, στην οποία περιλαμβάνονται και τα κέρδη της τρέχουσας χρήσης μέχρι την ημερομηνία αποχώρησης, υπολογιζόμενα με το ποσοστό συμμετοχής του στα κέρδη.

Στην πράξη συνήθως, για φορολογικούς λόγους η αποτίμηση της περιουσίας της ομόρρυθμης εταιρείας γίνεται εξωλογιστικά και δεν γίνεται αναπροσαρμογή, με λογιστικές εγγραφές, των εμφανιζόμενων στα βιβλία αξιών των περιουσιακών στοιχείων. Λογιστική εγγραφή γίνεται μόνο για την επιστροφή της κεφαλαιακής μερίδας του αποχωρούντος εταίρου ενώ όλες οι άλλες διαφορές διακανονίζονται ιδιαίτερος, μεταξύ των εταίρων.

⁹⁵ Η ίδια διαδικασία απαιτείται και στην περίπτωση που η αποχώρηση γίνει στο τέλος της διαχειριστικής χρήσης μιας και ο "συνηθισμένος" ισολογισμός, λόγω του συστήματος αποτιμήσεων που επιβάλλει ο φορολογικός νόμος, δεν οδηγεί σε απεικόνιση της πραγματικής αξίας της εταιρικής περιουσίας.

⁹⁶ Αν υπάρχει μείωση της καθαρής θέσεως ή αν το αποτέλεσμα της τρέχουσας χρήσης είναι ζημία τότε από την αρχική κεφαλαιακή συμμετοχή, αφαιρείται η συμμετοχή του εταίρου στις ζημίες, υπολογιζόμενη με το ποσοστό με το οποίο μετέχει σ' αυτές.

✓ Πρακτική εφαρμογή- Λογιστικές εγγραφές.

Έστω ο Ισολογισμός της Ο.Ε. "Αντωνίου και Σία" 15.5.X σε €

	Φορολ. Αποτ.	Τιμές ημέρας		Φορολ. Αποτ.	Τιμές ημέρας
Οικόπεδα	6.000	10.000	Ετ. Κεφάλαιο	12.000	20.000
Κτίρια	4.000	3.000	Κέρδη 1/1/X-15/5/X	1.700	-
Μηχανήματα	2.000	3.000	Προμηθευτές	1.300	1.300
Υπεραξία	-	2.000			
Προϊόντα	1.000	1.200			
Πρώτες Ύλες	500	600			
Πελάτες	800	800			
Ταμείο	700	700			
	15.000	21.300		15.000	21.300

Στην εταιρεία μετέχουν ο Α , Β και Γ με ποσοστά συμμετοχής στο κεφάλαιο και στα αποτελέσματα κατά 20%, 30% και 50% αντίστοιχα. Την 15/5/X συμφωνείται να αποχωρήσει ο εταίρος Α αφού του καταβληθεί προηγουμένως η πραγματική αξία της μερίδας του και τα πραγματοποιηθέντα κέρδη μέχρι και την ημέρα αποχώρησεως του.

Από την αποτίμηση σε τιμές ημέρας, προκύπτουν οι εξής διαφορές:

- από οικόπεδα (θετική διαφορά)	$10.000 - 6.000 = 4.000$	
αναλογία υπέρ εταίρου " Α "	$20\% \times 4.000 =$	800
- από κτίρια (αρνητική διαφορά)	$3.000 - 4.000 = -1000$	
αναλογία σε βάρος του εταίρου " Α "	$20\% \times (-1000) =$	-200
- από μηχανήματα (θετική διαφορά)	$3.000 - 2.000 = 1.000$	
αναλογία υπέρ εταίρου "Α"	$20\% \times 1.000 =$	200
- από Φ-Π (θετική διαφορά)	2.000	
αναλογία υπέρ εταίρου "Α "	$20\% \times 2000 =$	400
- από προϊόντα (θετική διαφορά)	$1.200 - 1.000 = 200$	
αναλογία υπέρ εταίρου "Α "	$20\% \times 200 =$	40
- από πρώτες ύλες (θετική διαφορά)	$600 - 500 = 100$	
αναλογία υπέρ εταίρου "Α"	$20\% \times 100 =$	20

Σύνολο Θετικής διαφοράς	6.300 €	
Αναλογία υπέρ εταίρου "Α"	$20\% \times 6.300 =$	1.260

Το κεφάλαιο του "Α" ανέρχεται σε $12.000 \times 20\% = 2.400 \text{ €}$. Επιπλέον όμως θα πρέπει να λάβει και το 20% των κερδών μέχρι 15.5.X ($20\% \times 1.700 = 340$), καθώς και το 20% της θετικής διαφοράς μεταξύ φορολογικής αποτιμήσεως και αποτιμήσεως σε τιμές ημέρας ($20\% \times 6.300 = 1.260$). Έτσι συνολικά θα πρέπει να λάβει :

$$2.400 + 340 + 1.260 = 4.000 \text{ €}.$$

Στα άρθρα που ακολουθούν, η αναπροσαρμογή γίνεται μόνο κατά την αναλογία συμμετοχής του αποχωρούντος εταίρου, μιας και η αναπροσαρμογή με το συνολικό ποσό διαφοράς των επιμέρους στοιχείων, είναι απίθανο να συμβεί - για φορολογικούς λόγους - .

10 Εδαφικές Εκτάσεις	800	
10.00 Γήπεδα – Οικόπεδα		
12 Μηχανήματα – Τεχ. Εγκ/σεις – Λοιπές μηχ. Εξοπλισμός	200	
12.00 Μηχανήματα		
16 Ανώματες Ακινήτοποιήσεις και έξοδα πολυετούς απόσβεσης	400	
16.00 Υπεραξία Επιχείρησης		
21 Προϊόντα έτοιμα και ημιτελή	40	
21.00 Έτοιμα προϊόντα		
24 Πρώτες και βοηθητικές Ύλες	20	
24.00 Πρώτες Ύλες		
81 Έκτακτα και ανόργανα αποτελέσματα		1.460
<i>Αναπροσαρμογή σύμφωνα με την αναλογία συμμετοχής εταίρου "Α"</i>		
81 Έκτακτα και ανόργανα αποτελέσματα	1.460	
86 Αποτελέσματα χρήσης		
86.02 Έκτακτα –Ανόργανα Αποτ/τα		1.460
<i>Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο</i>		
83 Προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους	200	
83.10 Προβλ. Απαξίωσης –Υποτιμ. Παγίων Στοιχείων		
44 Προβλέψεις		200
44.10 Προβλ. Απαξίωσης –Υποτιμ. Παγίων Στοιχείων		
<i>Πρόβλεψη υποτιμησ. κτιρίου</i>		

86 Αποτελέσματα χρήσης	200	
86.02 Έκτακτα –Ανόργανα Αποτ/τα		
83 Προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους		200
83.10 Προβλ. Απαξιώσεως –Υποτιμ. Παγίων Στοιχείων		
<i>Μεταφορά του δεύτερου στον πρώτο</i>		
86 Αποτελέσματα χρήσης	1.260	
86.02 Έκτακτα –Ανόργανα Αποτ/τα		
86 Αποτελέσματα χρήσης		1.260
86.99 Καθαρά Αποτελέσματα Χρήσεως		
<i>Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο</i>		
86 Αποτελέσματα χρήσης	1.260	
86.99 Καθαρά Αποτελέσματα Χρήσεως		
88 Αποτελέσματα προς διάθεση		1.260
88.00 Καθαρά κέρδη χρήσεως		
<i>Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο</i>		
88 Αποτελέσματα προς διάθεση	1.260	
88.00 Καθαρά κέρδη χρήσεως		
88 Αποτελέσματα προς διάθεση		1.260
88.99 Κέρδη προς διάθεση		
<i>Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο</i>		
88 Αποτελέσματα προς διάθεση	1.260	
88.99 Κέρδη προς διάθεση		
33 Χρεώστες		1.260
33.07 Δοσοληπτικοί λογ/σμοί εταίρων		
33.07.00 Εταίρος "Α"		
<i>Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο</i>		
40 Κεφάλαιο	2.400	
40.06 Εταιρικό κεφάλαιο		
40.06.00 Καταβλημένο εταιρικό κεφάλαιο		
88 Αποτελέσματα προς διάθεση	340	
88.99 Κέρδη προς διάθεση		
33 Χρεώστες		2.740
33.07 Δοσοληπτικοί λογ/σμοί εταίρων		
33.07.00 Εταίρος "Α"		
<i>Μεταφορά κεφαλαίων και κερδών 1/1/Χ- 15/5/Χ κατά την αναλογία εταίρου "Α"</i>		

5. ΠΕΡΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΟΜΟΡΡΥΘΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Περάτωση της ομόρρυθμης εταιρείας είναι η διάλυση της, ως ενοχικής, ιδιότυπης, αμφοτεροβαρούς, διαρκούς και έντονα προσωπικής και εμπιστευτικής σύμβασης.

Η περάτωση ολοκληρώνεται σε δύο στάδια: το πρώτο είναι η λύση και το δεύτερο η εκκαθάριση⁹⁷.

5.1 Λύση και εκκαθάριση ομόρρυθμης εταιρείας.

Ως λύση ή διάλυση (dissolution, Auflösung) νοείται η διακοπή της παραγωγικής λειτουργίας της ομόρρυθμης εταιρείας, με σκοπό την περάτωση της. Δηλαδή η παύση επιδίωξης του σκοπού που ορίζεται στο εταιρικό.

Η λύση επέρχεται για λόγους που προβλέπονται στο νόμο ή στο καταστατικό της εταιρείας. Ειδικότερα, στις εξής περιπτώσεις:

- αν έληξε η προθεσμία που ορίζεται στο εταιρικό, το οποίο δημοσιεύθηκε,
- αν εκπληρώθηκε ο σκοπός για τον οποίο συστήθηκε η εταιρεία ή η πραγματοποίησή του έγινε πια αδύνατη,
- όταν υπάρχει ομόφωνη απόφαση των εταίρων ή μονομερής απόφαση ενός εταίρου,
- με τον θάνατο ενός από τους εταίρους, αν δεν υπάρχει σχετική ρήτρα στο καταστατικό για συνέχιση των εργασιών της με τους επιζώντες εταίρους και με τους κληρονόμους εκείνου που πέθανε,
- με τη δικαστική ή νόμιμη απαγόρευση ενός εταίρου,
- με την πτώχευση του εταίρου.

Η εμπορική νομοθεσία, δεν περιλαμβάνει διατάξεις που να ρυθμίζουν τη λύση της ομόρρυθμης εταιρείας γι' αυτό και εφαρμόζονται τα άρθρα 765-775 του αστικού κώδικα.

Εκκαθάριση είναι το μεταβατικό στάδιο που διανύει η εταιρεία από τη λύση της μέχρι και τον οριστικό διακανονισμό των εταιρικών δοσοληψιών της και αποβλέπει στην ρευστοποίηση της περιουσίας της, στην εξόφληση των δανειστών της και στη διανομή του τυχόν πλεονάσματος της. Η εκκαθάριση της ΟμΕ ρυθμίζεται

⁹⁷ Για τις προσωπικές εταιρείες αμφισβητείται στη θεωρία και στη νομολογία αν μετά τη λύση των εταιρειών αυτών πρέπει να ακολουθήσει υποχρεωτικά το στάδιο της εκκαθάρισεως, ή αντίθετα αν είναι δυνατό οι εταίροι να διανεμούν μεταξύ τους το ενεργητικό, αναλαμβάνοντας καθένας από αυτούς να πληρώσει το αντίστοιχο παθητικό. Υπέρ του υποχρεωτικού της εκκαθάρισεως τάσσεται ο Καραβάς (βλ. σελ 531. "Εγχειρίδιον Εμπορ. Δικαίου"), ενώ ο Αναστασιάδης (Ελληνικόν Εμπορικόν Δίκαιον, τόμ. 1^{ος} σελ. 259) και Τσιριντάνης (Στοιχεία Εμπορικού Δικαίου τεύχος Β', Αθήναι, σελ 61) θεωρούν ότι η εκκαθάριση δεν αποτελεί υποχρεωτικό στάδιο παρεμβαλλόμενο μεταξύ λύσεως της εταιρείας και διανομής. Τρίτη άποψη (η εκκαθάριση υποχρεωτική, αλλά ο τρόπος διεξαγωγής της μπορεί να καθορίζεται από τους εταίρους ελεύθερα) υποστηρίζεται από τον Παμπούκη.

από τα άρθρα 777 του αστικού κώδικα. Προϋποθέτει, την ύπαρξη επωνυμίας (της εταιρείας) και εταιρικής περιουσίας.

Όταν επέλθει η λύση της εταιρείας παύει η εξουσία του οργάνου που ασκούσε διοίκηση (διαχειριστής, διοικητικό συμβούλιο) και αρχίζει η εξουσία του οργάνου που είναι επιφορτισμένο με τη διεξαγωγή του έργου της εκκαθάρισης⁹⁸.

Ο εκκαθαριστής με την ανάληψη των καθηκόντων του, είναι υποχρεωμένος να συντάξει απογραφή της εταιρικής περιουσίας και βάσει αυτής, ισολογισμό ενάρξεως της εκκαθάρισεως⁹⁹.

5.2 Διαδικασία εκκαθάρισεως.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η διαδικασία εκκαθάρισεως ορίζεται στα άρθρα 779 επ. του αστικού κώδικα.

Σύμφωνα με αυτά, πρώτα αποδίδονται αυτούσια στους εταίρους τα πράγματα (κινητά και ακίνητα) που εισφέρθηκαν στην εταιρεία κατά χρήση. Στη συνέχεια εξοφλούνται τα κοινά χρέη των εταίρων προς τρίτους¹⁰⁰ και ακολουθεί η εξόφληση των χρεών που υπάρχουν μεταξύ των εταίρων (άρθρο 789 §1 Α.Κ.). Τέλος, επιστέφονται στους εταίρους οι εισφορές τους, Στην περίπτωση όμως που οι εισφορές συνίστανται σε είδος, δεν αποδίδονται αυτούσιες (εάν υπάρχουν κατά τον χρόνο διανομής) αλλά καταβάλλεται η αξία σε χρήμα έκαστου αντικειμένου (εισφοράς) που είχε κατά το χρόνο πραγματοποιήσεως¹⁰¹. Τέλος αν η εισφορά συνίσταται σε εργασία ή χρήση πράγματος τότε δεν αποδίδεται.

5.2.1 Η μετατροπή του ενεργητικού της εταιρείας σε χρήμα.

Η μετατροπή του ενεργητικού της εταιρείας σε χρήμα προκειμένου να εξοφληθούν τα εταιρικά κέρδη και να αποδοθούν οι εισφορές στους εταίρους γίνεται κατά τις διατάξεις περί πωλήσεως κοινού πράγματος (άρθρο 781 Α.Κ.).

⁹⁸ Ωστόσο σε πολλές εταιρείες εκκαθαριστής ή εκκαθαριστές μπορεί να είναι και τα όργανα που μέχρι τώρα ήταν επιφορτισμένα με τα έργα διοικήσεως της εταιρείας.

⁹⁹ Εφόσον η εκκαθάριση δεν περατώνεται, οι εκκαθαριστές θα πρέπει να καταρτίζουν κατ' έτος ισολογισμό.

¹⁰⁰ Δηλαδή τους πιστωτές της εταιρείας (άρθρο 780 § 1 Α.Κ.).

¹⁰¹ Δηλαδή κατά το χρόνο εισφοράς (άρθρο 780 § 2 Α.Κ.). Ωστόσο δεν αποκλείεται αντίθετη συμφωνία κατά τη σύσταση της εταιρικής συμβάσεως, η οποία θα περιλαμβάνεται στο καταστατικό, και θα προβλέπει ότι η απόδοση εισφοράς σε είδος θα γίνει με την τιμή που θα έχει αυτή κατά τον χρόνο διανομής.

5.3 Η λογιστική πλευρά της εκκαθάρισεως .

Ειδικότερα η εκκαθάριση, από λογιστική άποψη, περιλαμβάνει τα εξής στάδια:

α). Σύνταξη του ισολογισμού εκμεταλλεύσεως και του αρχικού ισολογισμού εκκαθαρίσεως .

Ο ισολογισμός εκμεταλλεύσεως αναφέρεται συνήθως σε χρονικό διάστημα μικρότερο της δωδεκάμηνης διαχειριστικής χρήσεως¹⁰² και περιλαμβάνει αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως για το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από τη λήξη της προηγούμενης διαχειριστικής χρήσεως έως την ημερομηνία λύσεως . Επιπλέον περιλαμβάνει και λογαριασμούς αποθεματικών ή ζημιών παρελθουσών χρήσεων.

Όσον αφορά τον ισολογισμό εκκαθαρίσεως, παρότι δεν περιλαμβάνονται στο νόμο διατάξεις που να προσδιορίζουν το περιεχόμενο του, είναι φανερό από τη φύση και το σκοπό του, ότι διαφέρει από αυτούς¹⁰³ που συντάσσονται κατά τη διάρκεια λειτουργίας της εταιρείας. Σκοπός του ισολογισμού εκκαθαρίσεως είναι η απεικόνιση της οικονομικής θέσης της εταιρείας , ενόψει της επικείμενης ρευστοποίησης των περιουσιακών στοιχείων και β) ο προσδιορισμός του αποτελέσματος , το οποίο πιθανολογείται να πραγματοποιηθεί από τις εν γένει εργασίες της εκκαθαρίσεως. Το αναφερθέν (παραπάνω) αποτέλεσμα προκύπτει από το γεγονός ότι το ίδιο περιουσιακό στοιχείο αποτιμάται κατά διαφορετικό τρόπο στους δύο ισολογισμούς.

Όσον αφορά τη λογιστική διαδικασία, για τις επιπλέον ή επί έλαττον διαφορές των ενεργητικών και παθητικών στοιχείων που προκύπτουν κατά τη σύνταξη του αρχικού ισολογισμού εκκαθαρίσεως λειτουργεί ο λογαριασμός "Διαφορές αποτιμήσεως ". Ο λογαριασμός αυτός χρεώνεται, όταν στον αρχικό ισολογισμό εκκαθαρίσεως ένα στοιχείο εμφανίζεται με μικρότερη αξία ή ένα παθητικό στοιχείο με μεγαλύτερη, από αυτή που εμφανίζεται στον τελευταίο ισολογισμό εκμετάλλευσης. Πιστώνεται δε, όταν στον αρχικό ισολογισμό εκκαθαρίσεως το στοιχείο του ενεργητικού εμφανίζεται με μεγαλύτερη αξία ή το στοιχείο του παθητικού με μικρότερη, από αυτή που εμφανίζεται στον τελευταίο ισολογισμό.

Τέλος θα πρέπει να λεχθεί, ότι στον αρχικό ισολογισμό εκκαθαρίσεως εμφανίζονται μόνο τα ενεργητικά στοιχεία που μπορούν εκποιούμενα να αποδώσουν ένα ποσό και όχι οι λογαριασμοί¹⁰⁴ που εμφανίζονται κατά τη διάρκεια λειτουργίας της εταιρείας αλλά δεν έχουν καμία αξία.

¹⁰² Κατά την λήξη ή διακοπή των εργασιών της εταιρείας, η διαχειριστική περίοδος μπορεί να είναι μικρότερη του δωδεκαμήνου (άρθρα 29 § 1 Ν. 2238/1994 και 26 § 1 Κ.Β.Σ.).

¹⁰³ Οι συντασσόμενοι κατά τη διάρκεια της λειτουργίας ισολογισμοί σκοπό έχουν να καθορίσουν τα κέρδη και όχι την εταιρική περιουσία. Συντάσσονται με βάση την υπόθεση ότι η επιχείρηση θα συνεχίσει να υπάρχει και στο μέλλον και διαπνέονται από τις αρχές της συντηρητικότητας και της διατηρήσεως του εταιρικού κεφαλαίου .

¹⁰⁴ Για παράδειγμα δεν εμφανίζεται ο λογαριασμός "Εξόδα ιδρύσεως και οργανώσεως " που δεν έχει προλάβει να αποσβεστεί πλήρως .

β). Ρευστοποίηση των ενεργητικών στοιχείων και προσδιορισμός του αντίστοιχου αποτελέσματος.

Στο στάδιο αυτό δημιουργείται ο λογαριασμός "Αποτελέσματα Εκκαθαρίσεως" στον οποίο καταχωρούνται οι διαφορές που προκύπτουν μεταξύ της αξίας αποτιμήσεως και της αξίας ρευστοποιήσεως των λογαριασμών. Στον παραπάνω λογαριασμό μεταφέρεται και το υπόλοιπο του λογαριασμού "Διαφορές αποτιμήσεως".

γ). Εξόφληση του (πραγματικού) παθητικού¹⁰⁵ και προσδιορισμός του αντίστοιχου αποτελέσματος.

δ). Καταβολή των εξόδων εκκαθαρίσεως.

Ο λογαριασμός που σχηματίζεται σ' αυτό το στάδιο είναι τα "Έξοδα Εκκαθαρίσεως" στον οποίο καταχωρούνται τα έξοδα που δημιουργούνται για την εξυπηρέτηση των σκοπών της εκκαθαρίσεως και οι αμοιβές των εκκαθαριστών.

ε). Διανομή της τελικής καθαρής θέσεως.

Ως διανομή νοείται η μεταβίβαση της καθαρής περιουσίας της εταιρείας, η οποία προέκυψε από την εκκαθάριση, στους δικαιούχους εταίρους.

Ως προς το καθαρά τεχνικό μέρος των λογιστικών διαδικασιών, έχουν διατυπωθεί δύο διδασκαλίες :

- Οι λογιστικές εγγραφές να διενεργούνται στα ήδη τηρούμενα βιβλία της υπό εκκαθάριση εταιρείας,
- Τα βιβλία της υπό εκκαθάριση εταιρείας να δέχονται μόνο τις εγγραφές που είναι απαραίτητες για την κατάρτιση του ισολογισμού, κατά το χρόνο παύσεως της επαγγελματικής δραστηριότητας της, και τα υπόλοιπα όλων των λογαριασμών να μεταβιβάζονται στον εκκαθαριστή. Έτσι τα βιβλία της εταιρείας κλείνουν και ο εκκαθαριστής ανοίγει νέα στο όνομα της "Χ, Ο.Ε. υπό εκκαθάριση".

Στην τελευταία περίπτωση, η μεταβίβαση των υπολοίπων γίνεται με τη δημιουργία ενός λογαριασμού, στο όνομα του εκκαθαριστή, στον οποίο μεταφέρονται όλα τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού.

¹⁰⁵ Δηλαδή των υποχρεώσεων της εταιρείας προς τρίτους. Από τις υποχρεώσεις προς τρίτους προηγούνται οι απαιτήσεις των εργαζομένων, του δημοσίου και των ασφαλιστικών οργανισμών και ακολουθούν οι τράπεζες και οι πιστωτές της εταιρείας.

Στην περίπτωση που η ρευστοποίηση του ενεργητικού δεν φθάνει να καλύψει τις υποχρεώσεις προς τρίτους, οι ομόρρυθμοι εταίροι θα πρέπει να αναλαμβάνουν ο καθένας με την αναλογία συμμετοχής του στις ζημιές (αν διαφέρει από τη συμμετοχή τους στα κέρδη, όχι όμως στο κεφάλαιο), την κάλυψη του υπολοίπου των υποχρεώσεων στους τρίτους. Ο νόμος όμως δεν προβλέπει κάτι τέτοιο, αλλά θεσπίζοντας τους κανόνες του " αλληλέγγυου και απεριόριστου της ευθύνης " για τους ομόρρυθμους εταίρους, κάνει αναγκαία την ικανοποίηση των απαιτήσεων των τρίτων έστω και από έναν μόνο απ' τους ομόρρυθμους εταίρους, παρέχοντας του το δικαίωμα να απαιτήσει από τους άλλους το ποσό που τους αναλογεί και που για λογαριασμό τους αυτός πλήρωσε στους τρίτους.

✓ Πρακτική εφαρμογή- Λογιστικές εγγραφές.

Έστω η Ο.Ε. "Αντωνίου- Βασιλείου- Γεωργιάδης" η οποία διαλύεται την 19-8-Χ και έχει τα εξής περιουσιακά στοιχεία στον ισολογισμό της.

Ισολογισμός Ο.Ε "Α – Β – Γ " την 19.8.Χ			
Γήπεδα – Οικόπεδα	8.000	Καταβλ. Εταιρικό κεφ.	10.000
Κτίρια –Εγκαταστάσεις 20.000	10.000	Αποθεματικά	4.000
-Αποσβ. Κτίρια –Εγκατ. <u>10.000</u>		Ζημία (1/1-19/8)	<u>-1000</u>
Μηχανήματα 40.000	24.000	Καθαρή θέση	13.000
-Αποσβ. Μηχ/τα <u>16.000</u>		Ενυπόθηκα δάνεια	15.000
Έπιπλα 4.000	1.000	Δάνεια με ενέχυρα εμπ.	5.000
-Αποσβ. Έπιπλα <u>3.000</u>		Προμηθευτές	22.000
Υπεραξία επιχ/σεως 8.000	2.000	Βραχ. Υποχρ. προς ετ. Β	8.000
-Αποσβ. Υπεραξία <u>6.000</u>		Μεταβ. λογ. Παθητικού	1.000
Έξοδα ίδρυσης – πρώτ. εγκ. 5.000	500		
-Αποσβ. Έξοδα ίδρυσης <u>4.500</u>			
Εμπορεύματα	2.000		
Εμπορεύματα μας σε αποθήκη τρίτου λόγω ενέχυρου	6.500		
Πελάτες	3.000		
Γραμμάτια εισπρακτέα	1.000		
Δοσολ. Λογ/σμός εταίρου Γ	2.000		
Καταθέσεις όψεως	3.500		
Ταμείο	500		
	64.000		64.000

Οι εταίροι μετέχουν στο κεφάλαιο με τις αναλογίες 20%, 30% και 50%, στα αποτελέσματα δε με τις αναλογίες 30%, 30% και 40% αντίστοιχα.

Σύμφωνα με το άρθρο 780 του Α.Κ. " κατά την εκκαθάριση πρώτα εξοφλούνται τα κοινά χρέη των εταίρων απέναντι σε τρίτους , καθώς και όσα υπάρχουν μεταξύ των εταίρων , και κατόπιν επιστρέφονται οι εισφορές. Αν η εισφορά δεν συνίσταται σε χρήμα, καταβάλλεται η αξία του αντικειμένου της κατά το χρόνο πραγματοποίησης της. Αν η εισφορά συνίσταται σε εργασία ή σε χρήση πράγματος δεν αποδίδεται."

Αν υποθεθεί τώρα ότι οι πράξεις ρευστοποιήσεως του ενεργητικού, απέδωσαν τα εξής ποσά,

- τα γήπεδα – οικόπεδα 10.000,
- τα κτίρια –εγκαταστάσεις 4.000,
- τα μηχανήματα 20.000,
- τα έπιπλα 100,
- τα εμπορεύματα σε αποθήκες τρίτων αγοράζονται από τον Ωραιόπουλο που είχε χορηγήσει το δάνειο με ενέχυρο εμπορευμάτων. Ο Ωραιόπουλος προσέφερε μεταξύ των άλλων πλειοδοτών την καλύτερη τιμή των 5.500 € και καταβάλλει στον εκκαθαριστή τη διαφορά,
- τα λοιπά εμπορεύματα εκποιούνται αντί 2.500,
- από τους πελάτες εισπράττονται 2.800 και το υπόλοιπο θεωρείται ανεπίδεκτο εισπράξεως ,
- από τα γραμμάτια ομοίως 900€ (η διαφορά οφείλεται σε τόκους),
- η αμοιβή του εκκαθαριστή και τα λοιπά έξοδα εκκαθάρισεως ανέρχονται σε 1300€ , ο παρακρατούμενος φόρος σε 15% και καταβάλλεται το καθαρό ποσό,
- καταβάλλεται στη Δ.Ο.Υ ο παρακρατηθείς φόρος εισοδήματος ελευθέρων επαγγελματιών (εκκαθαριστή) ,
- ο μοναδικός ενυπόθηκος δανειστής Ψωμιάδης παίρνει το ποσό που απέδωσε η εκποίηση των οικοπέδων και οικοδόμων, και διατηρεί αξίωση για το υπόλοιπο,
- αναλαμβάνονται οι καταθέσεις από την Τράπεζα, και ο εταίρος Γεωργιάδης, καταβάλλει στον εκκαθαριστή Ελευθερίου το ποσό που απαιτείται για την ολοσχερή εξόφληση των υποχρεώσεων προς τρίτους (περιλαμβανομένου και του εταίρου Βασιλείου για το δάνειο του), εξοφλούνται δε οι υποχρεώσεις αυτές της εταιρείας,
- τα βιβλία της εταιρείας κλείνονται με την ανάληψη υποχρεώσεως, εκ μέρους των εταίρων που εμφανίζονται ως οφειλόντες , να καταβάλλουν στους εταίρους που έχουν να λαμβάνουν.

Περίπτωση 1^η : *Οι εγγραφές γίνονται μόνο στα βιβλία της εταιρείας.*

11 Κτίρια – Εγκαταστάσεις – Τεχνικά Έργα	10.000
11.99 Αποσβ/να κτίρια –Εγκατ. Κτιρίων- Τεχνικά έργα	
11.99.00 Αποσβ. Κτίρια –Εγκ.	
12 Μηχ/τα –Τεχν. Εγκατ. – Λοιπός μηχ. Εξοπλισμός	16.000
12.99 Αποσβ/να Μηχ/τα –Τεχν. Εγκατ. –	
Λοιπός μηχ. Εξοπλισμός	
12.99.00 Αποσβ/να μηχανήματα	
14 Έπιπλα και λοιπός εξοπλισμός	3.000
14.99 Αποσβ/να έπιπλα και αποσβ/νος λοιπός εξοπλισμός	
14.99.00 Αποσβ/να έπιπλα	
16 Ασώματες ακινητοποιήσεις και έξοδα πολ. Απόσβεσης	10.500
16.99 Αποσβεσμένες Ασώματες ακινητοποιήσεις	
και έξοδα πολ. Απόσβεσης	
16.99.00 Αποσβ/νη υπεραξία	6.000
16.99.10 Αποσβ/να έξοδα πρώτης εγκ/σης	4.500
11Κτίρια–Εγκαταστάσεις–Τεχνικά Έργα	10.000
11.00 Κτίρια – Εγκαταστάσεις κτιρίων	
12 Μηχ/τα–Τεχν.Εγκατ.–Λοιπός μηχ. Εξοπλισμό	16.000
12.00 Μηχανήματα	
14 Έπιπλα και λοιπός εξοπλισμός	3.000
14.00 Έπιπλα	
16 Ασώματες ακινητοποιήσεις και έξοδα πολ. Απόσβεσης	10.500
16.00 Υπεραξία επιχείρησης	6.000
16.10 Έξοδα ίδρυσης και πρώτης εγκ/σης	4.500

Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο.

38 Χρηματικά Διαθέσιμα	14.000
38.00 Ταμείο	
86 Αποτελέσματα χρήσης	6.000
86.XX Αποτελέσματα εκκαθάρισεως	
10 Εδαφικές εκτάσεις	8.000
10.00 Γήπεδα οικόπεδα	
11Κτίρια–Εγκαταστάσεις–Τεχνικά Έργα	10.000
11.00 Κτίρια – Εγκαταστάσεις κτιρίων	
86 Αποτελέσματα χρήσης	2.000
86.XX Αποτελέσματα εκκαθάρισεως	

Εκποίηση των ακινήτων ως το υπ' αριθμό συμβολαιογραφικό έγγραφο του...

38 Χρηματικά Διαθέσιμα	20.100
38.00 Ταμείο	

86 Αποτελέσματα χρήσης	4.900	
86.XX Αποτελέσματα εκκαθαρίσεως		
12 Μηχ/τα –Τεχν. Εγκατ. – Λοιπός μηχ. Εξοπλισμό		24.000
12.00 Μηχανήματα		
14 Έπιπλα και λοιπός εξοπλισμός		1.000
14.00 Έπιπλα		
<u>Εκποίηση μηχανημάτων και επίπλων</u>		
45 Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	5.000	
45.90 Δάνειο με ενέχυρο εμπορευμάτων		
38 Χρηματικά Διαθέσιμα	500	
38.00 Ταμείο		
86 Αποτελέσματα χρήσης	1.000	
86.XX Αποτελέσματα εκκαθαρίσεως		
20 Εμπορεύματα		6.500
20.ΠΠ.ΖΖ Εμπορεύματα σε αποθήκες τρίτων λόγω ενέχυρου		
<u>Πώληση εμπορευμάτων στον δανειστή Ωραιόπουλο ως τιμ... και Συμφηρισμός απαιτήσεων του κ.τ.λ.</u>		
38 Χρηματικά Διαθέσιμα	6.200	
38.00 Ταμείο		
86 Αποτελέσματα χρήσης	300	
86.XX Αποτελέσματα εκκαθαρίσεως		
20 Εμπορεύματα		2.000
20.XX.ΨΨ Εμπορεύματα		
30 Πελάτες		3.000
31 Γραμμάτια Εισπρακτέα		1.000
86 Αποτελέσματα χρήσης		500
86.XX Αποτελέσματα εκκαθαρίσεως		
<u>Είσπραξη από πελάτες γραμ. εισπρακτέων και από εκποίηση εμπορευμάτων ως τιμ ...</u>		
61 Αμοιβές και έξοδα τρίτων	1.300	
61.00 Αμοιβές και έξοδα υποκείμενες σε φόρο παρακράτησης		
38 Χρηματικά Διαθέσιμα		1.105
38.00 Ταμείο		
54 Υποχρεώσεις από Φ-Τ		195
54.04 Φόροι-Τέλη αμοιβών τρίτων		
<u>Καταβολή αμοιβής εκκαθαριστή</u>		
86 Αποτελέσματα χρήσης	1.300	

86.XX Αποτελέσματα εκκαθαρίσεως		
61 Αμοιβές και έξοδα τρίτων		1.300
61.00 Αμοιβές και έξοδα υποκείμενες σε φόρο παρακράτησης		
<i>Μεταφορά του δεύτερου στον πρώτο</i>		
<u>54 Υποχρεώσεις από Φ-Τ</u>	195	
54.04 Φόροι τέλη αμοιβών τρίτων		
38 Χρηματικά Διαθέσιμα		195
38.00 Ταμείο		
<i>Καταβολή παρακρατηθέντος φόρου</i>		
<u>45 Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις</u>	14.000	
45.90 Ενυπόθηκα δάνεια		
45.90.44 Ενυπόθηκα Δάνεια		
38 Χρηματικά Διαθέσιμα		14.000
38.00 Ταμείο		
<i>Καταβολή Ψωμιάδη του προϊόντος εκποίησης ακινήτων</i>		
<u>38 Χρηματικά Διαθέσιμα</u>	6.000	
38.00 Ταμείο		
38 Χρηματικά Διαθέσιμα		3.500
38.03 Καταθέσεις όψεως		
33 Χρεώστες		2.500
33.07 Δοσοληπτικοί λογ/σμοί εταίρων		
33.07.02 Εταίρος Γεωργιάδης		
<i>Ανάληψη καταθέσεων και καταβολή εταίρου Γεωργιάδη</i>		
<u>45 Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις</u>	1.000	
45.90.44 Ενυπόθηκα Δάνεια		
53 Πιστωτές διάφοροι	8.000	
53.14 Βραχ. υποχρεώσεις προς εταίρους		
50 Προμηθευτές	22.000	
56 Μεταβατικοί λογ/σμοί Παθητικού	1.000	
38 Χρηματικά Διαθέσιμα		32.000
38.00 Ταμείο		
<i>Εξόφληση λοιπών υποχρεώσεων της εταιρείας</i>		
<u>86 Αποτελέσματα χρήσης</u>	2.500	
86.XX Αποτελέσματα εκκαθαρίσεως		
16 Ασώματες ακινητοποιήσεις και έξοδα πολ. Απόσβεσης		2.500
16.00 Υπεραξία επιχείρησης	2.000	

16.10 Έξοδα ιδρύσεως και πρ. εγκαταστάσεως 500

Μεταφορά του δεύτερο στον πρώτο

33 Χρεώστες	10.500	
33.07 Δοσοληπτικοί λογ/σμοί εταίρων		
33.07.00 Αντωνίου 3.150		
33.07.01 Βασιλείου 3.150		
33.07.02 Γεωργιάδη 4.200		
41 Αποθεματικά	4.000	
88 Αποτελέσματα προς διάθεση		1.000
88.01 Ζημίες χρήσεως 1/1- 19/8		
86 Αποτελέσματα χρήσης		13.500
86.XX Αποτελέσματα εκκαθαρίσεως		
<i>Μεταφορά αποθεματικών και απολήψεων στους δοσοληπτικούς λογ/σμούς</i>		
40 Κεφάλαιο	10.000	
40.06 Εταιρικό κεφάλαιο		
40.06.00 Καταβλ. Εταιρ. Κεφ.		
33 Χρεώστες		10.000
33.07 Δοσοληπτικοί λογ/σμοί εταίρων		
33.07.00 Αντωνίου 2.000		
33.07.01 Βασιλείου 3.000		
33.07.02 Γεωργιάδη 5.000		
<i>Μεταφορά του κεφαλαίου στους δοσοληπτικούς λογ/σμούς.</i>		
33 Χρεώστες	1.300	
33.07 Δοσοληπτικοί λογ/σμοί εταίρων		
33.07.02 Γεωργιάδη 1.150		
33 Χρεώστες 150		
33.07 Δοσοληπτικοί λογ/σμοί εταίρων		1.300
33.07.00 Αντωνίου 1.150		
33.07.01 Βασιλείου 150		
<i>Για την εξίσωση των λογ/σμών και κλείσιμο βιβλίων</i>		

Περίπτωση 2^η : Οι εγγραφές γίνονται στα βιβλία της εταιρείας και τον εκκαθαριστή.

α). Εγγραφές στα βιβλία της εταιρείας.

11 Κτίρια – Εγκαταστάσεις – Τεχνικά Έργα	10.000	
11.99 Αποσβ/να κτίρια –Εγκατ. Κτιρίων- Τεχνικά έργα		
11.99.00 Αποσβ. Κτίρια –Εγκ. Κτιρίων- Τεχνικά έργα		
12 Μηχ/τα –Τεχν. Εγκατ. – Λοιπός μηχ. Εξοπλισμός	16.000	
12.99 Αποσβ/να Μηχ/τα –Τεχν. Εγκατ. – Λοιπός μηχ. Εξοπλισμός		
12.99.00 Αποσβ/να μηχανήματα		
14 Έπιπλα και λοιπός εξοπλισμός		3.000
14.99 Αποσβ/να έπιπλα και αποσβ/νος λοιπός εξοπλισμός		
14.99.00 Αποσβ/να έπιπλα		
16 Ασώματε ακινητοποιήσεις και έξοδα πολ. Απόσβεσης	10.500	
16.99 Αποσβεσμένες Ασώματες ακινητοποιήσεις και έξοδα πολ. Απόσβεσης		
16.99.00 Αποσβ/νη υπεραξία	6.000	
16.99.10 Αποσβ/να έξοδα πρώτης εγκ/σης	4.500	
11Κτίρια–Εγκαταστάσεις–Τεχνικά Έργα		10.000
11.00 Κτίρια – Εγκαταστάσεις κτιρίων		
12 Μηχ/τα–Τεχν.Εγκατ.–Λοιπός μηχ. Εξοπλισμό		16.000
12.00 Μηχανήματα		
14 Έπιπλα και λοιπός εξοπλισμός		3.000
14.00 Έπιπλα		
16 Ασώματες ακινητοποιήσεις και έξοδα πολ. Απόσβεσης		10.500
16.00 Υπεραξία επιχείρησης	6.000	
16.10 Έξοδα ίδρυσης και πρώτης εγκ/σης	4.500	

Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο

33 Χρεώστες	34.100	
33.95 Λοιποί χρεώστες διάφοροι		
33.95.00 Εκκαθαριστής Ελευθερίου		
10.00 Γήπεδα – οικόπεδα		10.000
11.00 Κτίρια –Εγκαταστάσεις		4.000
12.00 Μηχανήματα		20.000
14.00 Έπιπλα		100

Όσα εισέπραξε από την εκποίηση των παραπάνω στοιχείων ως τα υπ' αριθμόν...

33 Χρεώστες	500	
33.95 Λοιποί χρεώστες διάφοροι		
33.95.00 Εκκαθαριστής Ελευθερίου		
45Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις		

45.90.XX Δάνειο με ενέχυρο εμπορευμάτων	5.000	
20 Εμπορεύματα		
20.ΠΠ.ΖΖ Εμπορεύματα σε αποθήκες τρίτων		5.500
λόγω ενέχυρου		
<i>Εξόφληση δανειστή από εκποίηση εμπορευμάτων και</i>		
<i>είσπραξη υπολοίπου από εκκαθαριστή</i>		
<hr/>		
33 Χρεώστες	6.200	
33.95 Λοιποί χρεώστες διάφοροι		
33.95.00 Εκκαθαριστής Ελευθερίου		
20 Εμπορεύματα		2.500
20.ΧΧ.ΨΨ Εμπορεύματα		
30 Πελάτες		2.800
31 Γραμμάτια Εισπρακρέα		900
<i>Όσα εισάπρεξε κ.τ.λ</i>		
<hr/>		
61 Αμοιβές και έξοδα τρίτων	1.300	
61.00 Αμοιβές και έξοδα υποκείμενα σε		
παρακράτηση φόρου εισοδήματος		
33Χρεώστες		1.105
33.95 Λοιποί Χρεώστες διάφοροι		
54 Υποχρεώσεις από Φ-Τα		195
54.04 Φ-Τ αμοιβών τρίτων		
<i>Καταβολή αμοιβής του με παρακράτηση φόρου</i>		
<hr/>		
54 Υποχρεώσεις από Φ-Τ	195	
54.04 Φόροι –Τέλη αμοιβών τρίτων		
33Χρεώστες		195
33.95 Λοιποί Χρεώστες διάφοροι		
33.95.00 Εκκαθαριστής Ελευθερίου		
<i>Καταβολή στη Δ.Ο.Υ του παρακρατηθέντος φόρου.</i>		
<hr/>		
45 Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	14.000	
45.90.ΨΨ Ενυπόθηκα δάνεια		
33Χρεώστες		14.000
33.95 Λοιποί Χρεώστες διάφοροι		
33.95.00 Εκκαθαριστής Ελευθερίου		
<i>Καταβολή στον ενυπόθηκο δανειστή του προϊόντος εκποίησης ακινήτων.</i>		
<hr/>		
33Χρεώστες	6.000	
33.95 Λοιποί Χρεώστες διάφοροι		
33.95.00 Εκκαθαριστής Ελευθερίου		
38 Χρηματικά Διαθέσιμα		3.500
38.03 Καταθέσεις όψεως		

33 Χρεώστες	2.500
33.07 Δοσοληπτικοί. Λογ/σμοί εταίρων	
33.07.02 Εταίρος Γεωργιάδης	
<u>Όσα εισέπραξε κ.τ.λ.</u>	
45 Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	1.000
45.99.ΨΨ Ενυπόθηκα δάνεια	8.000
53 Πιστωτές διάφοροι	1.000
53.14 Βραχυπρόθεσμες υποχρ. προς εταίρους	
53.14.01 Βραχ. Υποχ. Προς εταίρο Β	
50 Προμηθευτές	22.000
56 Μεταβατικού λογαριασμοί παθητικού	
33Χρεώστες	32.000
33.95 Λοιποί Χρεώστες διάφοροι	
33.95.00 Εκκαθαριστής Ελευθερίου	
<u>Καταβολές του ωςκ.τ.λ.</u>	
86 Αποτελέσματα χρήσης	16.000
86.XX Αποτελέσματα εκκαθαρίσεως	
61 Αμοιβές και έξοδα τρίτων	1.300
61.00 Αμφοβές και έξοδα υποκείμενα σε παρακράτηση φόρου εισοδήματος	
11 Κτίρια–Εγκαταστάσεις–Τεχνικά Έργα	6.000
11.00 Κτίρια – Εγκαταστάσεις κτιρίων	
12 Μηχ/τα–Τεχν.Εγκατ.–Λοιπός μηχ. Εξοπλισμό	4.000
12.00 Μηχανήματα	
14 Έπιπλα και λοιπός εξοπλισμός	900
14.00 Έπιπλα	
16 Ανώματες ακινητοποιήσεις και έξοδα πολ. Απόσβεσης	2.500
16.00 Υπεραξία επιχείρησης	2.000
16.10 Έξοδα ίδρυσης και πρώτης εγκ/σης	500
20 Εμπορεύματα	
20.ΠΠ.ΖΖ Εμπορεύματα σε αποθήκες τρίτων λόγω ενέχυρου	1.000
30 Πελάτες	200
31 Γραμμάτια εισπρακτέα	100
<u>Προκύψαντα αρνητικά αποτελέσματα εκκαθαρίσεως .</u>	
10 Εδαφικές εκτάσεις	2.000
10.00 Γήπεδα –Οικόπεδα	
20 Εμπορεύματα	500
20.XX.ΨΨ Εμπορεύματα	
86 Αποτελέσματα χρήσης	2.500
86.XX Αποτελέσματα εκκαθαρίσεως	

Προκύψαντα θετικά αποτελέσματα εκκαθάρισεως

Β.) Εγγραφές στα βιβλία του εκκαθαριστή.

Αναλυτικά ο εκκαθαριστής θα κάνει τις εξής εγγραφές στα βιβλία του:

38 Χρηματικά διαθέσιμα	500	
38.00 Ταμείο		
53 Πιστωτές διάφοροι		500
53.XX Ο.Ε. Αντωνίου και Σία υπό εκκαθάριση		
<u>Αύξηση του ταμείου του εκκαθαριστή</u>		
38 Χρηματικά Διαθέσιμα	45.800	
38.00 Ταμείο		
από Γήπεδα- οικόπεδα	10.000	
Κτίρια	4.000	
Μηχανήματα	20.000	
Έπιπλα	100	
Εμπορεύματα σε αποθήκες		
τρίτων	5.500	
Εμπορεύματα	2.500	
Πελάτες	2.800	
Γραμ. εισπρακτέα	900	
53 Πιστωτές διάφοροι		45.800
53.XX Ο.Ε. Αντωνίου και Σία υπό εκκαθάριση		
<u>Είσπραξη κ.τ.λ....</u>		
53 Πιστωτές διάφοροι	20.300	
53.XX Ο.Ε. Αντωνίου και Σία υπό εκκαθάριση		
38 Χρηματικά διαθέσιμα		20.300
38.00 Ταμείο		
για αμοιβή εκκαθαριστή		
ενυπόθηκα δάνεια		
δάνειο με ενέχυρο		
<u>Καταβολή κ.τ.λ.</u>		
38 Χρηματικά διαθέσιμα	6.000	
38.00 Ταμείο		
από καταθέσεις όψεως		
Εταίρο Γεωργιάδη		
53 Πιστωτές διάφοροι		6.000
53.XX Ο.Ε. Αντωνίου και Σία υπό εκκαθάριση		

Είσπραξη κ.τ.λ.

53 Πιστωτές διάφοροι	32.000
53.XX Ο.Ε. Αντωνίου και Σία υπό εκκαθάριση	
38 Χρηματικά Διαθέσιμα	32.000
38.00 Ταμείο	
<i>για ενυπόθηκα δάνεια</i>	
<i>δάνεια εταίρων</i>	
<i>προμηθευτές</i>	
<i>προεισ. ενοίκια</i>	

Καταβολή κ.τ.λ.

Μετά τις παραπάνω εγγραφές τόσο ο λογαριασμός Ταμείο, όσο και ο λογαριασμός της εταιρείας θα είναι εξισωμένοι . Ο εκκαθαριστής όσα εισέπραξε τόσα πλήρωσε και αν υπάρξει περίπτωση πλεονάσματος αυτό επιστρέφεται στους εταίρους.

5.4 Η φορολογική διαδικασία της εκκαθάρισεως.

Ειδικότερα κατά την εκκαθάριση, οι εκκαθαριστές προβαίνουν στις ακόλουθες ενέργειες:

Α). Σχετικά με την τελευταία χρήση της λυόμενης εταιρείας.

α). Συντάσσουν όπως αναφέρθηκε και προηγούμενα, τον τελευταίο ισολογισμό και υποβάλλουν δήλωση φόρου εισοδήματος στην αρμόδια Δ.Ο.Υ.

Εντός τρεισήμισι μηνών από την ημερομηνία λήξεως της διαχειριστικής περιόδου υποβάλλεται στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. η δήλωση φόρου εισοδήματος για την τελευταία διαχειριστική περίοδο της ομόρρυθμης εταιρείας¹⁰⁶ και καταβάλλονται τα αναλογούντα ποσά φόρου εισοδήματος και χαρτοσήμου, στα τυχόν κέρδη της τελευταίας διαχειριστικής περιόδου.

β). Υποβάλλουν δήλωση Φ.Π.Α.

Όπως είδαμε και στην προηγούμενη παράγραφο από την ημέρα που τίθεται η εταιρεία σε εκκαθάριση και σε όλο το διάστημα που διαρκεί αυτή (η εκκαθάριση), η εταιρεία υφίσταται και λειτουργεί κανονικά. Ρευστοποιείται η περιουσία της, εισπράττονται οι απαιτήσεις της, εξοφλούνται οι υποχρεώσεις της κ.ο.κ. Σε όλο αυτό το διάστημα που συμβαίνουν οι παραπάνω πράξεις, υποβάλλονται από την υπό εκκαθάριση εταιρεία περιοδικές (μηνιαίες) δηλώσεις Φ.Π.Α.

¹⁰⁶ Όπως ορίζεται στην § 1 περίπτωση γ' του άρθρου 64 του Ν. 2238/1994.

Επιπρόσθετα, υποβάλλεται και ετήσια εκκαθαριστική δήλωση Φ.Π.Α. για την τελευταία διαχειριστική χρήση της εταιρείας μέσα σε προθεσμία εκατόν τριάντα ημερών από τη λύση της και θέση αυτής υπό εκκαθάριση¹⁰⁷.

Όταν τελειώσει δε, το στάδιο της εκκαθαρίσεως δηλώνεται στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. η παύση των εργασιών της εταιρείας, με το κατάλληλο έντυπο διακοπής δραστηριότητας¹⁰⁸.

Β). Σχετικά με το στάδιο της εκκαθαρίσεως .

α). Υποβάλλουν στην Δ.Ο.Υ. τον αρχικό ισολογισμό εκκαθαρίσεως.

Εντός προθεσμίας δέκα ημερών από τη θέση της εταιρείας σε εκκαθάριση, υποβάλλονται στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. το έγγραφο λύσεως της εταιρείας (διαλυτικό) σε τρία αντίγραφα με συνημμένα α) τον αρχικό ισολογισμό εκκαθαρίσεως, β) το έντυπο μεταβολών, κατάλληλα συμπληρωμένο και γ) βεβαίωση ενημερότητας από το οικείο επιμελητήριο στο οποίο είναι γραμμένη η εταιρεία.

β). Υποβάλλουν διαλυτικό έγγραφο στο Πρωτοδικείο.

Ένα αντίγραφο του διαλυτικού του εγγράφου θεωρημένο από την Δ.Ο.Υ. υποβάλλεται στο αρμόδιο πρωτοδικείο για να καταχωρηθεί στα βιβλία εταιρειών αυτού.

γ). Παραγγέλνουν νέες σφραγίδες της εταιρείας με την προσθήκη της ενδείξεως " υπό εκκαθάριση " και θεωρούν στη Δ.Ο.Υ. νέα στοιχεία ή επαναθεωρούν τα ήδη χρησιμοποιούμενα με την ίδια ένδειξη.

5.4.1 Φόρος μεταβίβασης ακινήτων στη διάλυση προσωπικής εταιρείας.

Σχετικά με τον υπολογισμό του φόρου μεταβίβασης ακινήτων που οφείλεται σε περίπτωση διαλύσεως ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρείας και μεταβίβασης των ακινήτων της εταιρείας στους πρώην εταίρους αυτής, το Υπουργείο Οικονομικών παρέχει τις εξής οδηγίες:

«Από τον συνδυασμό των διατάξεων της παρ. 4 του άρθρου 1 του ν. 1587/50 και του εδαφίου γΙ της παρ. ΙΑ ι του άρθρου 4 του ίδιου νόμου, συνάγεται ότι σε περίπτωση διάλυσης ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρείας ή εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, ο φόρος κατά τη μεταβίβαση της ακίνητης περιουσίας της προς τα μέλη της, κατά το λόγο της εταιρικής τους μερίδας υπολογίζεται στο τέταρτο του φόρου, που αναλογεί με βάση τον ακέραιο συντελεστή, που ισχύει κατά περίπτωση¹⁰⁹.

Εξαιρετικά, αν έχει λάβει χώρα εκχώρηση της εταιρικής μερίδας ενός των εταίρων ή μεριδιούχων κατά το τελευταίο έτος πριν από τη διάλυση της εταιρείας, ο φόρος μεταβίβασης θα υπολογισθεί επί της αγοραίας αξίας αυτής και με ακέραιο φορολογικό συντελεστή.

¹⁰⁷ Όπως ορίζει το άρθρο 31 § 1 περ. β' Ν.1642/86.

¹⁰⁸ Όπως ορίζει το άρθρο 29 § 1 Ν. 1642/86.

¹⁰⁹ Υπ. Οικ. Κ 5407/πολ. 244/86, ΛΟΓΙΣΤΗΣ 1986, σελ. 825.

Σε περίπτωση που η αξία του μεταβιβαζόμενου ακινήτου ή του εμπράγματος επί ακινήτου δικαιώματος, δεν είναι ανάλογη με την εταιρική μερίδα του εταίρου ή μεριδιούχου, πρέπει να ερευνάται αν για τη διαφορά καταβλήθηκε αντάλλαγμα. Αν δηλώνεται ή διαπιστώνεται η καταβολή ανταλλάγματος επί της αγοραίας αξίας της διαφοράς, επιβάλλεται φόρος μεταβίβασης με ακέραιο φορολογικό συντελεστή, διαφορετικά η διαφορά αυτή θα υπαχθεί σε φόρο δωρεάς.

Επίσης σύμφωνα με το εδάφιο δ' της παρ. ΙΑ' του ίδιου άρθρου και νόμου σε περίπτωση απόληψης μερίδων, από αποσυρόμενους εταίρους, από την ακίνητη περιουσία ομόρρυθμης, ετερόρρυθμης εταιρείας ή εταιρείας περιορισμένης ευθύνης κατά το λόγο της εταιρικής τους μερίδας, ο φόρος μεταβίβασης υπολογίζεται με μειωμένο φορολογικό συντελεστή στο τέταρτο του ακεραίου που ισχύει κατά περίπτωση επί της αγοραίας αξίας του μεταβιβαζόμενου ακινήτου ή τμήματος αυτού, το οποίο εξέρχεται της εταιρικής περιουσίας.

Αν το αυτουσίως μεταβιβαζόμενο ακίνητο στον αποσυρόμενο της εταιρείας εταίρο δεν είναι κατ' ανάλογο της εταιρικής του μερίδας, τότε αν για τη διαφορά δηλώνεται ή διαπιστώνεται ότι καταβλήθηκε αντάλλαγμα οφείλεται φόρος μεταβίβασης με τον ακέραιο συντελεστή, διαφορετικά η διαφορά αυτή θα υπαχθεί σε φόρο δωρεάς.

Εξάλλου, με τις διατάξεις της παρ. ΙΑ' εδαφ. α' του άρθρου 4 του ίδιου νόμου ορίζεται σε αυτούσια διανομή ακινήτων μεταξύ συγκυρίων, ο φόρος μεταβίβασης υπολογίζεται στο τέταρτο του φόρου, που αναλογεί με βάση τον ακέραιο συντελεστή, που ισχύει κατά περίπτωση.

Επισημαίνεται, ότι σε περίπτωση διάλυσης εταιρείας και μεταβίβασης της ακίνητης περιουσίας της στα μέλη της δεν υφίσταται διανομή, όπως εσφαλμένα πολλές φορές υποστηρίχεται (ενδεχόμενα εκ του ότι και οι δύο περιπτώσεις υπάγονται σε φόρο με μειωμένο φορολογικό συντελεστή στο τέταρτο του ακεραίου που ισχύει κατά περίπτωση), αλλά μεταβίβαση από το νομικό πρόσωπο της διαλυόμενης εταιρείας στα μέλη της, η οποία θα πρέπει να περιβληθεί τον τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου (ΣΧΕΤ: η απόφαση 1993/1978 του Σ.τ.Ε.).

Συνεπώς, ο μειωμένος φορολογικός συντελεστής εφαρμόζεται στις περιπτώσεις μεταβίβασης κατά τη διάλυση προσωπικής ή περιορισμένης εταιρείας στους εταίρους ή μεριδιούχους της ακίνητης περιουσίας της είτε αυτουσίως είτε κατά συγκυριότητα, εφόσον η αξία των μεταβιβαζόμενων ακινήτων ή των τμημάτων αυτών είναι ανάλογη με την εταιρική τους μερίδα και δεν έχει λάβει χώρα εκχώρηση της εταιρικής μερίδας κατά το τελευταίο έτος πριν από τη διάλυση της εταιρείας.

Στην περίπτωση όμως που η ακίνητη περιουσία μεταβιβαστεί κατά συγκυριότητα (ποσοστά εξ αδιαιρέτου) στα μέλη της προσωπικής εταιρείας ή εταιρείας περιορισμένης ευθύνης που διαλύθηκε και επακολούθησε διανομή των ακινήτων, θα οφείλεται και φόρος διανομής.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι Η ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΠΟ ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΠΟΨΗ

1. ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

1.1 Ορισμοί.

Ανώνυμη (εταιρεία) είναι η εταιρεία της οποίας τα μέλη δεν ευθύνονται προσωπικά για τις εταιρικές υποχρεώσεις και στην οποία η εταιρική ιδιότητα μπορεί να ενσωματωθεί σε μετοχές (κατά κανόνα μεταβιβάστες), που αντιστοιχούν σε ίσα τμήματα του εταιρικού κεφαλαίου.

1.2 Νομοθετική ρύθμιση.

Το νομικό πλαίσιο που διέπει τις ανώνυμες εταιρείες στη χώρα μας άργησε να διαμορφωθεί. Επί σειρά ετών ο θεσμός της Α.Ε. ρυθμιζόταν (ανεπαρκώς) από ολιγάριθμα άρθρα του εμπορικού κώδικα, ενώ το 1918 με το νόμο 1348 επιχειρήθηκε η επιβολή διοικητικής εποπτείας στις Α.Ε., καθορίστηκαν κάποιες υποχρεώσεις σχετικά με την σύνταξη του ισολογισμού και θεσπίστηκαν ποινικές διατάξεις.

Ωστόσο και ο νόμος αυτός υπήρξε ατελής, γι αυτό και αντικαταστάθηκε σύντομα από το νεότερο Ν. 2190/1920, ο οποίος αποτελεί τον πυρήνα, της περί ανωνύμου εταιρείας, νομοθεσία. Νεότερες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις έγιναν με τα Π.Δ. 409/1986 και 498/1987¹¹⁰ καθώς και με σειρά πιο πρόσφατων νομοθετημάτων, κυριότερα από τα οποία είναι ο Ν. 2239/1995 και το Π.Δ. 367/1994.

1.3 Οικονομική σημασία της Α.Ε.

Οι νέες οικονομικές συνθήκες που δημιουργήθηκαν, το ριζοκίνδυνο ορισμένων επιχειρήσεων, το πολύπλοκο της οικονομικής ζωής, η ανάγκη συγκεντρώσεως κεφαλαίων που σπάνια θα μπορούσε να τα διαθέσει ένα άτομο ή και αν τα διέθετε δεν θα ήταν πρόθυμο να τα ριζοκινδυνεύσει όλα σε μία επιχείρηση, η μεγάλη διάρκεια ορισμένων έργων και η ανάγκη αποσύνδεσης της ζωής και τύχης της επιχειρήσεως από τη ζωή του επιχειρηματία, δημιούργησαν το κλίμα που ευνόησε την ανάπτυξη ορισμένων εταιρικών τύπων όπως η ανώνυμη εταιρεία.

Ο τύπος της εταιρείας αυτής, έλαβε μεγάλη ανάπτυξη για τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει. Ειδικότερα:

¹¹⁰ Με το οποίο προσαρμόστηκε η περί Α.Ε. νομοθεσία μας στις οδηγίες της Ε.Ο.Κ. 1^η, 2^η, 3^η, 4^η, 6^η και 7^η.

α) Η μοναδική υποχρέωση που έχει κανείς για να μετάσχει σε μία τέτοια εταιρεία, είναι να εισφέρει ένα τμήμα του όλου κεφαλαίου της, το οποίο διαιρείται σε πολλά μικρά μέρη, σε τρόπο που να είναι δυνατή η συμμετοχή εκατοντάδων ή χιλιάδων προσώπων.

β) Ο εταίρος μπορεί να αποδεσμεύσει εύκολα το κεφαλαίο που δέσμευσε στην εταιρεία, δεδομένου ότι καθένα από τα ίσα μέρη που στα οποία διαιρείται το κεφάλαιο ενσωματώνεται σε έγγραφο (μετοχή), το οποίο αποτελεί εμπορεύσιμο τίτλο και που όταν είναι ανώνυμο, η απλή παράδοση του επιφέρει μεταβίβαση όλων των δικαιωμάτων που αντιπροσωπεύει.

γ) Η ανώνυμη εταιρεία ως εταιρεία μεγάλου κεφαλαίου, εμπνέει αυξημένη εμπιστοσύνη στον κύκλο των συναλλασσόμενων με αυτή (τράπεζες, προμηθευτές, πελάτες, κ.ο.κ.).

δ) Τα φορολογικά πλεονεκτήματα που προσφέρει. Για παράδειγμα, η απαλλαγή του εισφερόμενου κεφαλαίου, κατά τη σύσταση της, των καταστατικών, της μεταβιβάσεως μετοχών, της διανομής κερδών κ.λ.π, από τα τέλη χαρτοσήμου ή άλλη εισφορά υπέρ Δημοσίου ή τρίτων (άρθρο 11 § 4 Α.Ν. 148/67¹¹¹). Η μη ζήτηση τεκμηρίου υπέρξεως εισοδήματος (πόθεν έσχες) για τα μετρητά που καταθέτουν οι μέτοχοι της Α.Ε. για σύσταση ή αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου, η μη φορολόγηση της υπεραξίας των εισφερόμενων ειδών για το σχηματισμό του μετοχικού κεφαλαίου, εφόσον η Α.Ε. προέρχεται από μετατροπή ή συγχώνευση, η οποία γίνεται κατά τις διατάξεις του Ν.Δ. 1297/77 και του Ν. 2166/93.

Όστόσο θα πρέπει να αναφερθεί ότι η τυπική μορφή της ανώνυμης εταιρείας με το μεγάλο αριθμό μετόχων δεν συναντάται με ιδιαίτερα μεγάλη συχνότητα στην χώρα μας, όπου όταν ιδρύεται μια εταιρεία υπό μορφής ανώνυμης εταιρείας, έχει συχνά -από ουσιαστικής άποψης-, όλα τα στοιχεία άλλης εταιρικής μορφής. Για παράδειγμα: μικρό αριθμό προσώπων, μικρή διασπορά τίτλων, μικρή διάρκεια σε βαθμό που να " πεθαίνει " η εταιρεία μαζί με το πρόσωπο που την έχει αναπτύξει.

1.4 Τυπολογικά χαρακτηριστικά της Α.Ε.

Η ανώνυμη εταιρεία έχει τα εξής τυπολογικά χαρακτηριστικά: αποτελεί τη σοβαρότερη μορφή επιχειρηματικής δράσης με το νομικό τύπο της εταιρείας: το κεφαλαίο της διαιρείται σε ίσα μερίδια, που ενσωματώνονται σε έγγραφα (τις μετοχές)· για την σύσταση της απαιτούνται αυστηροί όροι δημοσιότητας· έχει μακρά διάρκεια· η ευθύνη των μετόχων της είναι περιορισμένη· οι αποφάσεις παίρνονται κατά πλειοψηφία· έχει δική της νομική προσωπικότητα και περιουσία· έχει την εμπορική ιδιότητα κατά το τυπικό κριτήριο.

¹¹¹ Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, με το Ν.1676/86 άρθρα (17-31) επιβλήθηκε φόρος στη συγκέντρωση κεφαλαίου με συντελεστή 1%.

1.4.1 Κεφάλαιο, διαιρεμένο σε ίσα μερίδια.

Οι μετοχές είναι αξιόγραφα που μεταβιβάζονται εύκολα. Αν είναι ανώνυμες (έχουν εκδοθεί στον κομιστή), μεταβιβάζονται όπως κάθε κινητό πράγμα, δηλαδή με παράδοση της νομής και συμφωνία των μερών της ότι μεταβιβάζεται και η κυριότητα. Αν είναι ονομαστικές, απαιτείται και εγγραφή στο ειδικό βιβλίο μετόχων της εταιρείας και γραπτή συμφωνία μεταβίβασης της κυριότητας. Μετά το Ν. 2459/97, η μεταβίβαση εν ζώή ή λόγω θανάτου ονομαστικών ή ανώνυμων εταιρειών μη εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών πραγματοποιείται αποκλειστικώς με συμβολαιογραφικό έγγραφο ή με ιδιωτικό έγγραφο θεωρημένο από τον προϊστάμενο της οικείας δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας (Δ.Ο.Υ.).

Με βάση τα δικαιώματα που παρέχουν στους κατόχους τους οι μετοχές διακρίνονται σε :

- Κοινές μετοχές, οι οποίες παρέχουν τα βασικά δικαιώματα στους κατόχους τους, δηλαδή α) συμμετοχή κατ' αναλογία στα κέρδη που πραγματοποιεί η εταιρεία, β) συμμετοχή κατ' αναλογία στη διοίκηση της εταιρείας η οποία υλοποιείται με τη συμμετοχή και την ψήφο του μετόχου στις γενικές συνελεύσεις, γ) συμμετοχή κατ' αναλογία στο προϊόν εκκαθαρίσεως της εταιρείας, δ) συμμετοχή κατ' αναλογία σε κάθε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου που υλοποιείται με το δικαίωμα προτιμήσεως που παρέχεται υπέρ των παλιών μετόχων.
- Προνομιούχες μετοχές, από τις οποίες αφαιρούνται κάποια από τα παραπάνω δικαιώματα και σε αντάλλαγμα τις χορηγούνται κάποια άλλα. Όπως, προνομιακή απόληψη του πρώτου μερίσματος, προνομιακή απόδοση του προϊόντος εκκαθαρίσεως, καταβολή σταθερού μερίσματος κ.α.
- Μετοχές επικαρπίας. Τις μετοχές αυτές χορηγεί η εταιρεία σε αντικατάσταση των κοινών μετοχών, τις οποίες, ακυρώνει λόγω αποσβέσεως του μετοχικού κεφαλαίου.

Στο τίτλο της μετοχής αποδίδονται ορισμένες αξίες, οι σπουδαιότερες από τις οποίες είναι:

- ο Η ονομαστική αξία¹¹². Είναι το τμήμα του μετοχικού κεφαλαίου που εκπροσωπεί η μετοχή. Η αξία αυτή δεν μπορεί να είναι κατώτερη από τριάντα λεπτά (0.30 €) και ανώτερη από εκατό ευρώ (100 €).

Η ονομαστική αξία ισούται με το πηλίκο της διαιρέσεως του μετοχικού κεφαλαίου δια του συνολικού αριθμού των μετόχων.

¹¹² Η ονομαστική αξία μπορεί να συμπίπτει με την τιμή εκδόσεως. Η τιμή εκδόσεως είναι η τιμή με την οποία διατίθεται η μετοχή στην αγορά. Απαγορεύεται ρητά ωστόσο, η έκδοση μετοχών υπό το άρτιο.

- Η λογιστική ή εσωτερική αξία. Προκύπτει από τη διαίρεση της λογιστικής καθαρής θέσεως της εταιρείας δια του συνολικού αριθμού των μετοχών της.
- Η πραγματική αξία. Προκύπτει από τη διαίρεση της πραγματικής αξίας, λαμβανόμενης και της υπεραξίας, της επιχειρήσεως δια του αριθμού των μετοχών της.
- Η Χρηματιστηριακή αξία. Είναι αυτή που διαμορφώνεται στο Χρηματιστήριο από την προσφορά και την ζήτηση της μετοχής .
- Αξία ρευστοποιήσεως ή εκκαθαρίσεως. Είναι το ποσό που αναλογεί στη μετοχή από το καθαρό προϊόν της περιουσίας της επιχειρήσεως.

1.4.2 Αυξημένοι όροι δημοσιότητας.

Για την σύσταση της ανώνυμης εταιρείας απαιτείται συμβολαιογραφικό έγγραφο, έγκριση της εποπτεύουσας αρχής και δημοσίευση του καταστατικού στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Δημοσιότητα απαιτείται και καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής της εταιρείας (για στοιχεία όπως τον ετήσιο ισολογισμό, ανακοίνωσης των μελών του Δ.Σ., μεταβολή της έδρας και των προσώπων, που αποτελούν τη διοίκηση της εταιρείας), προκειμένου κάθε ενδιαφερόμενος να μπορεί να πληροφορηθεί έγκαιρα βασικά γεγονότα και εξελίξεις που συνδέονται με αυτή.

1.4.3 Μακρά διάρκεια.

Η διάρκεια της ανώνυμης εταιρείας ορίζεται συνήθως πενήντα (50) έτη. Καταγγελία της ανώνυμης εταιρείας πριν από τη λήξη της, δεν επιτρέπεται. Επιτρέπεται όμως η λύση της, με απόφαση πλειοψηφίας των μετόχων αυτής στη Γενική Συνέλευση.

1.4.4 Περιορισμένη ευθύνη των μετόχων.

Οι μέτοχοι δεν ευθύνονται προσωπικά με την ατομική τους περιουσία για τις υποχρεώσεις της εταιρείας. Η ευθύνη τους περιορίζεται στην εκπλήρωση της υποχρέωσης που ανάλαβαν για την καταβολή της εισφοράς τους.

1.4.5 Αποφάσεις κατά πλειοψηφία.

Οι αποφάσεις για τα τρέχοντα ζητήματα και για την όλη διοίκηση και διαχείριση της εταιρικής περιουσίας, είναι αρμοδιότητα του Διοικητικού Συμβουλίου. Οι σοβαρότερες αποφάσεις (διορισμός Δ.Σ., αύξηση κεφαλαίου, αλλαγή σκοπού, διάλυση της εταιρείας) είναι αρμοδιότητα της Γ.Σ. των μετόχων. Στη Γενική Συνέλευση έχουν δικαίωμα να παραστούν και να ψηφίσουν όλοι οι μέτοχοι. Κάθε μετοχή αντιπροσωπεύει μία ψήφο.

1.4.6 Νομική προσωπικότητα.

Η ανώνυμη εταιρεία αποκτά νομική προσωπικότητα με την καταχώρηση στο οικείο μητρώο Ανώνυμων Εταιρειών της διοικητικής απόφασης για την σύσταση και έγκριση του καταστατικού της.

Μετά την καταχώρηση στο Μ.Α.Ε. οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να πάρουν με αίτηση τους σχετική βεβαίωση από την νομαρχία και να αρχίσουν τις συναλλαγές και τις δοσοληψίες τους.

1.4.7 Εμπορική ιδιότητα.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Κ.Ν. (2190/1920) "Πάσα ανώνυμος εταιρεία είναι εμπορική και εάν ο σκοπός αυτής δεν είναι εμπορική επιχείρησης".

2. Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

2.1 Εισαγωγικά.

Για την ίδρυση της ανώνυμης εταιρείας πρέπει να συμπράξουν δύο τουλάχιστον μέρη ή σύμφωνα με την έκφραση του νόμου το κεφάλαιο αυτής πρέπει να αναληφθεί από δύο τουλάχιστον ιδρυτές (άρθρο 8 §1 Κ.Ν. 2190/1920).

Ιδρυτικά μέλη της Α.Ε. μπορεί να είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Τα φυσικά πρόσωπα πρέπει να έχουν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο (18^ο) έτος της ηλικίας τους, δηλαδή να έχουν δικαιοπρακτική ικανότητα (σύμφωνα με το άρθρο 127 του Α.Κ. όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 του Ν. 1329/83).

Συμμετοχή ανηλίκου στην ίδρυση της Α.Ε. επιτρέπεται μόνο κατόπιν δικαστικής άδειας.

2.2 Διαδικασία ιδρύσεως της Α.Ε.

Η διαδικασία για την ίδρυση της ανώνυμης εταιρείας είναι συνοπτικά η ακόλουθη:

α) Σύνταξη καταστατικού.

Η ανώνυμη εταιρεία καταρτίζεται με έγγραφο, το οποίο πρέπει να περιληφθεί τον τύπο δημοσίου εγγράφου (συμβολαιογραφικού τίτλου). Σύμφωνα με το Ν. 2190/1920 § 2 το καταστατικό της Α.Ε. πρέπει υποχρεωτικά να περιέχει:

- την εταιρική επωνυμία¹¹³ και το σκοπό της εταιρείας,
- την έδρα της,
- τη διάρκεια της,
- το ποσό και τον τρόπο καταβολής του εταιρικού κεφαλαίου,
- το είδος των μετοχών, καθώς και τον αριθμό, την ονομαστική αξία και την αξία έκδοσης τους,

¹¹³ Η Α.Ε. αντλεί την επωνυμία της από το αντικείμενο εκμετάλλευσής της. Δεν πρέπει να ταιριάζει με άλλη επωνυμία και να προκαλεί έτσι την παραπλάνηση των δανειστών της και του συναλλασσόμενου με αυτήν κοινού. Μπορεί να συμπεριλαμβάνει το όνομα του ιδρυτή της ή άλλου φυσικού ή νομικού προσώπου. Οποσδήποτε όμως θα πρέπει να περιλαμβάνει τις λέξεις « ανώνυμη εταιρεία».

Η επωνυμία δεν πρέπει να συγγέται με το σήμα (το οποίο μπορεί να είναι σχηματικό, γραμμικό ή γραμματικό) και την περιληπτική ονομασία της, η οποία μπορεί να περιλαμβάνεται στην επωνυμία. Ακόμη δεν πρέπει να συγγέται με τον διακριτικό τίτλο της εταιρείας που μπορεί να είναι το όνομα των ιδρυτών ή οποιαδήποτε άλλη λέξη ή φράση που δεν είναι σχετική με το αντικείμενο της.

Μεταβολή της επωνυμίας μπορεί να κάνει μόνο η καταστατική Γενική Συνέλευση.

- τον αριθμό των μετοχών κάθε κατηγορίας, εάν υπάρχουν περισσότερες κατηγορίες μετοχών,
- τη μετατροπή ονομαστικών μετοχών σε ανώνυμες και το αντίθετο,
- τη σύγκλιση, τη συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου,
- τη σύγκλιση, τη συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες των Γενικών Συνελεύσεων,
- τους ελεγκτές,
- τα δικαιώματα των μετόχων,
- τον ισολογισμό και τη διάθεση των κερδών,
- τη λύση της εταιρείας και την εκκαθάριση της περιουσίας της.

Σύμφωνα με την § 2 του άρθρου 2 το καταστατικό της Α.Ε. πρέπει να αναφέρει επίσης :

- ✚ τα ατομικά στοιχεία των φυσικών ή νομικών προσώπων που υπέγραψαν το καταστατικό της εταιρείας ή στο όνομα και για λογαριασμό των οποίων έχει υπογραφεί το καταστατικό αυτό,
- ✚ το συνολικό ποσό, τουλάχιστον κατά προσέγγιση όλων των δαπανών που απαιτήθηκαν για τη σύσταση της εταιρείας και βαρύνουν αυτή.

Καταστατικό που δεν περιέχει ένα ή περισσότερα από τα παραπάνω στοιχεία, δεν είναι έγκυρο. Ωστόσο, μπορεί να περιέχει και άλλες διατάξεις εκτός από τις παραπάνω.

β) Υπογραφή της ιδρυτικής πράξεως της Α.Ε.

Το ιδρυτικό συμβόλαιο της Α.Ε. υπογράφεται από τα μέλη της και τον συμπράττοντα δικηγόρο ενώπιον συμβολαιογράφου. Όταν μεταξύ των συνιδρυτών υπάρχουν και νομικά πρόσωπα¹¹⁴, αυτά εξουσιοδοτούν – μέσω των αρμοδίων οργάνων τους - τα κατάλληλα φυσικά πρόσωπα να παραστούν και να υπογράψουν ενώπιον του συμβολαιογράφου το ιδρυτικό έγγραφο.

Στη συνέχεια, ένα αντίγραφο του συμβολαίου υποβάλλεται στην εποπτεύουσα αρχή (αρμόδια νομαρχία) για έγκριση¹¹⁵.

γ) Φόρος συγκεντρώσεως κεφαλαίου¹¹⁶ 1%.

¹¹⁴ Στην περίπτωση που Α.Ε. συμμετέχει στη σύσταση άλλης Α.Ε., το διοικητικό συμβούλιο της ιδρύτριας μπορεί να παραστεί σύσσωμο ενώπιον συμβολαιογράφου ή να εξουσιοδοτήσει ένα ή περισσότερα μέλη του για την υπογραφή του ιδρυτικού συμβολαίου.

Στην περίπτωση που μεταξύ των συνιδρυτών υπάρχει Ε.Π.Ε. ή προσωπική εταιρεία, απαιτείται απόφαση της συνελεύσεως των εταίρων και εξουσιοδότηση προς το διαχειριστή της εταιρείας να υπογράψει για λογαριασμό αυτής το συμβόλαιο συστάσεως της Α.Ε.- διαφορετικά πρέπει να παραστούν και να υπογράψουν όλοι οι εταίροι-.

¹¹⁵ Σύμφωνα με την § 1 του άρθρου 4 του Κ.Ν. 2190/1920 την άδεια συστάσεως Α.Ε. χορηγεί ο Υπουργός Εμπορίου. Ωστόσο με το Ν.Δ. 532/70 περί διοικητικής αποκεντρώσεως, το δικαίωμα αυτό εκχωρήθηκε στους νομάρχες, εκτός από τις τραπεζικές και ασφαλιστικές Α.Ε., τις εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου και αμοιβαίων κεφαλαίων(Ν.Δ. 608/70), τις αθλητικές Α.Ε. (άρθρο 20 Ν. 2339/95) και τις Α.Ε. που έχουν τις μετοχές τους εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών.

¹¹⁶ Ο ν. 1676/86 (άρθρα 17-31) επιβάλλει φόρο συγκεντρώσεως κεφαλαίου με συντελεστή 1 % επί του κεφαλαίου που σχηματίζεται με εισφορά περιουσιακών στοιχείων οποιουδήποτε είδους (χρήματα, πάγια, εμπορεύματα ή άλλα αγαθά). Έτσι τόσο επί του αρχικού- ιδρυτικού κεφαλαίου των εμπορικών

Μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες από την καταχώρηση της πράξεως συστάσεως, μετατροπής, ή συγχωνεύσεως ανώνυμης εταιρείας στο Μητρώο Α.Ε. της οικείας νομαρχίας, οι ιδρυτές της εταιρείας οφείλουν να καταβάλλουν στη Δ.Ο.Υ. της έδρας αυτής, το φόρο συγκεντρώσεως κεφαλαίου¹¹⁷ που ανέρχεται σε ποσοστό ένα τοις εκατό (1%) στο ύψος του μετοχικού κεφαλαίου.

δ) Ανταποδοτικό τέλος 1% υπέρ Επιτροπής Ανταγωνισμού.

Με το άρθρο 1§ 8 του Ν 2837/2000¹¹⁸ καθιερώθηκε η καταβολή ανταποδοτικού τέλους ένα τοις χιλίσις (1‰) στη σύσταση και αύξηση κεφαλαίου μόνο των ανώνυμων εταιρειών.

ε) Θεώρηση ιδρυτικού συμβολαίου από το οικείο Επιμελητήριο.

Κατά το άρθρο 7 του Ν. 2081/92, το ιδρυτικό συμβόλαιο, που περιέχει και το καταστατικό της συστηνόμενης Α.Ε., προσκομίζεται στο οικείο επιμελητήριο, το οποίο χορηγεί βεβαίωση περί του ελέγχου της επωνυμίας και του διακριτικού τίτλου αυτής.

στ) Έγκριση καταστατικού και χορήγηση άδειας συστάσεως Α.Ε.

Με την υπογραφή του ιδρυτικού συμβολαίου, ένα κυρωμένο αντίγραφο αυτού υποβάλλεται, με φροντίδα του ιδίου του συμβολαιογράφου ή ενός ιδρυτή της Α.Ε., στην αρμόδια νομαρχία για την έκδοση εγκριτικής αποφάσεως.

εταιρειών (Α.Ε, Ε.Π.Ε, Ο.Ε., Ε.Ε., και οι ετερόρρυθμες κατά μετοχές) που συνεισφέρετε από τους μετόχους ή εταίρους, όσο και επί του κεφαλαίου που συνεισφέρεται από αυτούς μεταγενέστερα για την αύξηση του αρχικού- ιδρυτικού κεφαλαίου, επιβάλλεται φόρος 1% (χωρίς καμία άλλη προσαύξηση υπέρ Ο.Γ.Α. κ.λ.π.) και δεν οφείλεται χαρτόσημο.

Ο φόρος υπολογίζεται επί της πραγματικής αξίας των κάθε είδους περιουσιακών στοιχείων που εισφέρονται στην εταιρεία, η οποία προσδιορίζεται από τη φορολογική αρχή και η οποία δε δεσμεύεται από την αποτίμηση που έγινε από τους εταίρους κ.λ.π.. Από το φόρο εξαιρούνται:

- Η αύξηση του κεφαλαίου που γίνεται με κεφαλαιοποίηση κερδών, αποθεματικών ή προβλέψεων, ανεξάρτητα εάν εμφανίζονται ως "υπόλοιπο κερδών εις νέο" ή στη πίστωση του λογαριασμού "μερίσματα πληρωτέα" ή των προσωπικών λογαριασμών των εταίρων (άρθρο 22 §2β ν. 1676/86 και Εγκ. Υπ. Οικονομικών Ν. 2522/335/Πολ. 1056/1989 και Σ 1467/235/ Πολ. 145/1987).

- Η αύξηση του κεφαλαίου που γίνεται με την κεφαλαιοποίηση υπεραξίας από την αναπροσαρμογή της αξίας περιουσιακών στοιχείων, που γίνεται με βάση ειδικό νόμο (Εγκ. Υπ. Οικονομικών 1129550/15706/Β0012/ Πολ.1315/1996, Σ.τ.Ε. 219/1958, 3056/1974).

- Η διαφορά από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο δεν υπόκειται σε φόρο συγκεντρώσεως κεφαλαίου κατά την καταβολή της αλλά κατά την κεφαλαιοποίηση της εάν αυτή γίνει και όποτε γίνει. (Εγκ. Υπ. Οικονομικών 1115824/9651/Πολ. 1230/1994). Τέλος ο φόρος συγκεντρώσεως κεφαλαίου συνιστά δαπάνη που βαρύνει την εταιρεία, η οποία εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα της.

¹¹⁷ Ο φόρος συγκεντρώσεως κεφαλαίου επιβλήθηκε με το Ν. 1676/86 (άρθρα 17-31) και η αρχική διάταξη προέβλεπε την πληρωμή του εντός 15 ημερών από την υπογραφή του ιδρυτικού συμφωνητικού, αλλά η § 1 του άρθρου 1 του Ν. 2941/2001 τροποποίησε τη σχετική διάταξη του άρθρου 23 § 2 εδάφιο α' και όρισε προθεσμία καταβολής του φόρου 15νθήμερη από της καταχωρήσεως της ιδρυτικής συμβολαιογραφικής πράξεως στο Μητρώο Α.Ε. της οικείας νομαρχίας.

¹¹⁸ Τις λεπτομέρειες καθορίζει η υπ' αριθ. 2279/10.11.2000 κοινή υπουργική απόφαση, η οποία περιλαμβάνει τα εξής:

« 1. Καθορίζουμε τα όργανα, τον τρόπο και τη διαδικασία είσπραξης του επιβαλλόμενου ανταποδοτικού τέλους, στις ανώνυμες εταιρείες που ιδρύονται ή αυξάνουν το κεφάλαιο του ύψους ένα τοις χιλίσις (0,001) υπολογιζόμενο επί του ιδρυτικού κεφαλαίου ή επί του ποσού της αύξησης του κεφαλαίου αντιστοίχως υπέρ της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

2. Το τέλος αυτό εισπράττεται στο όνομα και για λογαριασμό της Επιτροπής Ανταγωνισμού και κατατίθεται στον Ειδικό Λογαριασμό της Επιτροπής Ανταγωνισμού στην ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Τ.Ε.) – Κεντρικό Κατάστημα Αθήνας Νο 040/54619103».

η) Δημοσιότητα συστάσεως Α.Ε.

Μετά την έγκριση του καταστατικού και τη χορήγηση της σχετικής άδειας λειτουργίας της ανώνυμης εταιρείας, η αρμόδια υπηρεσία της νομαρχίας εγγράφει τη νεοϊδρυθείσα εταιρεία στο ειδικό μητρώο, το οποίο τηρεί για τις ανώνυμες εταιρείες (όπως προβλέπεται από το άρθρο 7β του Κ.Ν. 2190/20).

Στη συνέχεια, η ίδια υπηρεσία της Νομαρχίας αποστέλλει για δημοσίευση¹¹⁹ στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως σχετική ανακοίνωση περί της συστάσεως της ανώνυμης εταιρείας και καταχώρησεως της συστατικής πράξεως στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών.

Μέσα σε ένα μήνα από τη δημοσίευση της συστάσεως, η Α.Ε. είναι υποχρεωμένη να ανακοινώσει και να δημοσιεύσει στο Φ.Ε.Κ. την επωνυμία, την έδρα, τη διεύθυνση των γραφείων της, το ονοματεπώνυμο των μελών του διοικητικού συμβουλίου, το επάγγελμα των μελών της, τη διεύθυνση τους, καθώς και των ιδιοτήτων τους στη διοίκηση της εταιρείας.

¹¹⁹ Η δημοσίευση αυτή γίνεται με δαπάνες της ίδιας της εταιρείας. Απαιτείται παράβολο από Δ.Ο.Υ. και άλλες επιβαρύνσεις για εισφορά Τ.Α.Π.Ε.Τ. κ.λ.π.

2.3 Πράξεις κατά το ιδρυτικό στάδιο.

Τα πρόσωπα που ενεργούν στο όνομα της υπό ίδρυση εταιρείας, ευθύνονται για τις πράξεις αυτές, απεριόριστα και σε ολόκληρο. Η εταιρεία ευθύνεται για τις πράξεις, που έγιναν στο όνομα της κατά το ιδρυτικό στάδιο, εάν μέσα σε τρεις μήνες από την απόκτηση της νομικής προσωπικότητας ανέλαβε τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτές τις πράξεις (άρθρο 7δ Κ.Ν. 2190/20 το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 7 του Π.Δ. 409/86).

2.4 Ακυρότητα Α.Ε.

Σύμφωνα με το άρθρο 4α του Κ.Ν.2190/1920 η ανώνυμη εταιρεία κηρύσσεται άκυρη με δικαστική απόφαση εάν:

- Το καταστατικό δεν περιλαμβάνει διατάξεις για την επωνυμία, το σκοπό, το ύψος και τον τρόπο καταβολής του μετοχικού κεφαλαίου. Δηλαδή δεν τηρούνται οι διατάξεις των άρθρων 2 §1 περιπτώσεις α και δ, 4 §1 και 8 § 2.
- Ο σκοπός της εταιρείας είναι παράνομος ή αντίκειται στη δημόσια τάξη.
- Ο αριθμός των ιδρυτών είναι κατώτερος των δύο.
- Όλοι οι ιδρυτές, όταν υπογράφηκε η εταιρική σύμβαση, δεν είχαν ικανότητα για δικαιοπραξία.
- Το καταστατικό έγγραφο της εταιρείας δεν είναι δημόσιο.

Η ακύρωση της εταιρείας επέρχεται με την έκδοση της τελεσίδικης δικαστικής αποφάσεως. Η τελεσίδικη απόφαση καταχωρείται στο μητρώο ανωνύμων εταιρειών της οικείας νομαρχίας, με την φροντίδα της οποίας δημοσιεύεται και σχετική ανακοίνωση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

3. ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΗΣ Α.Ε.

Το μετοχικό κεφάλαιο της ανώνυμης εταιρείας αποτελεί μία αφηρημένη και σταθερή μαθηματική ποσότητα, η οποία κατά την ίδρυση της εταιρείας αντιστοιχεί στην αξία των εισφορών των μετόχων.

Ο Κ.Ν. 2190/20 επιβάλλει η ανώνυμη εταιρεία να έχει ένα ορισμένο ύψος ιδίου (μετοχικού) κεφαλαίου. Το κατώτατο όριο αυτού¹²⁰ είναι εξήντα χιλιάδες (60.000) ευρώ.

Ωστόσο, υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις κατά τις οποίες ο νόμος απαιτεί μεγαλύτερα ποσά, ελάχιστου ορίου μετοχικού κεφαλαίου, όπως :

- α) για τις Α.Ε. που προσφεύγουν εν όλο ή εν μέρει στη κάλυψη του μετοχικού τους κεφαλαίου με δημόσια εγγραφή. Στην περίπτωση αυτή απαιτείται

¹²⁰ Άρθρο 8 § 2 Κ.Ν. 2190/20 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 11 § 1 του Ν. 2579/98 και 11 § 1 του Ν. 2842/2000.

κεφάλαιο¹²¹ ύψους τριακοσίων χιλιάδων (300.000) ευρώ, ολοσχερώς καταβλημένο.

β) οι προερχόμενες από μετατροπή ή συγχώνευση, κατά τις διατάξεις του Ν.Δ. 1297/72 και του Ν. 2166/93 ανώνυμες εταιρείες πρέπει να έχουν ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο τριακοσίων χιλιάδων (300.000) ευρώ¹²². Το ίδιο ισχύει και για τις ανώνυμες εταιρείες που απορροφούν κλάδο άλλης επιχειρήσεως, καθώς και τις επωφελούμενες Α.Ε. από διάσπαση ανώνυμης εταιρείας, εφόσον οι διαδικασίες αυτές γίνονται με τις διατάξεις του Ν.Δ. 1297/72.

γ) οι τραπεζικές ανώνυμες εταιρείες πρέπει να έχουν ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο δεκαοκτώ εκατομμυρίων (18.000.000) ευρώ και τα πιστωτικά ιδρύματα με τη μορφή πιστωτικού συνεταιρισμού του Ν. 1667/86 από 6.000.000 έως 8.000.000 ευρώ, ανάλογα αν θα αναπτύσσουν τη δραστηριότητά τους σε ένα ή περισσότερους νομούς¹²³.

δ) οι ασφαλιστικές ανώνυμες εταιρείες. Ελάχιστο κεφάλαιο 1.600.000 ευρώ για όσες έχουν αντικείμενο τις ασφάλειες ζωής και 1.200.000 ευρώ για όσες έχουν αντικείμενο τις ασφάλειες ζημιών¹²⁴.

ε) οι χρηματιστηριακές ανώνυμες εταιρείες, σύμφωνα με το άρθρο 24 του Ν. 2324/95, πρέπει να έχουν ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο¹²⁵ 200.000.000 δρχ. (600.000 €).

στ) Οι Α.Ε. επενδύσεων χαρτοφυλακίου πρέπει να έχουν ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο 2.000.000.000 δρχ. ή 6.000.000 € (άρθρο 1 Ν. 1969/91 και απόφαση Ε.Κ.12/177/1999 – Φ.Ε.Κ. 2203/Β'99).

ζ) Οι ανώνυμες εταιρείες αμοιβαίων κεφαλαίων κατώτατο όριο κεφαλαίου 400.000.000 δρχ. ή 1.200.000 € (άρθρο 26 Ν. 1969/91 και απόφαση 10/193/2000 Ε.Κ.).

η) Οι ανώνυμες εταιρείες χρηματοδοτικών μισθώσεων (Leasing), οφείλουν να έχουν το ίδιο κατώτατο όριο μετοχικού κεφαλαίου με τις τραπεζικές Α.Ε., εκτός αν είναι θυγατρικές τραπεζής, οπότε αρκεί το μισό, (άρθρο 2 Ν. 1665/86).

θ) Οι ανώνυμες εταιρείες Factoring πρέπει να έχουν ελάχιστο μετοχικό το εκάστοτε ισχύον για τις τραπεζικές Α.Ε. (άρθρο 4 Ν. 1905/90).

ι) Οι Ποδοσφαιρικές Α.Ε. πρέπει να έχουν ελάχιστο όριο μετοχικού κεφαλαίου, ως εξής : Π.Α.Ε. πρώτης κατηγορίας 600.000 ευρώ, δεύτερης κατηγορίας 360.000 ευρώ και τρίτης κατηγορίας 160.000 ευρώ (Κ.Υ.Α. Κ2 - 18002/2001).

Οι Καλαθοσφαιρικές Α.Ε. εθνικής κατηγορίας Α1 πρέπει να έχουν ελάχιστο

¹²¹ Άρθρο 8 α § 1 Κ.Ν. 2190/20, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 11 § 1 περ. δ' Ν. 2842/2000.

¹²² Υπ. απόφαση 1038678/ πολ. 1106/11.4.2001 - ΛΟΓΙΣΤΗΣ 2001 σελ. 1014.

¹²³ Βλ. Πράξη Διοικητή Τραπεζής της Ελλάδος 2471/10.4.2001.

¹²⁴ Βλ. Ν.Δ. 400/70 και Π.Δ. 118/85.

¹²⁵ Βλ. και απόφαση 6685513.11.94 – Φ.Ε.Κ. 842/Β'/11.11.94.

όριο κεφαλαίου 240.000 ευρώ και οι Κ.Α.Ε. κατηγορίας Α2 150.000 ευρώ(απόφαση Υπ. Ανάπτυξης και Πολιτισμού Κ2-18002/31.12.2001-ΦΕΚ 47/Β./ 23.1.2002).

ια) Οι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών ανώνυμες εταιρείες πρέπει να έχουν κατώτατο όριο μετοχικού κεφαλαίου σήμερα εκατό εκατομμυρίων (100.000.000) δραχμών ή 300.000 €. Το ελάχιστο αυτό ποσό προβλέπεται για όλες τις Α.Ε. που προβαίνουν σε κάλυψη του μετοχικού τους κεφαλαίου με δημόσια εγγραφή. Παράλληλα, όμως, πρέπει το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων της ανώνυμης εταιρείας να είναι ύψους τεσσάρων δισεκατομμυρίων (4.000.000.000) δραχμών ή 12.000.000 € τουλάχιστον (άρθρο 1 § 2 Ν. 2651/98 – Φ.Ε.Κ. 248/Α'/3.11.98).

ιβ) Οι ανώνυμες εμπορικές εξαγωγικές εταιρείες πρέπει να έχουν κατώτατο μετοχικό κεφάλαιο 50.000.000 δρχ. ή 150.000 € (άρθρο 1 αποφάσεως Ε 4/7310/87 Υπ. Εμπορίου – Φ.Ε.Κ. 613/Β'/26.11.87) και οι αν. εταιρείες παροχής επιχειρηματικού κεφαλαίου ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο 500.000.000 δρχ. ή 1.500.000 (άρθρο 2 Ν. 1775/88).

ιγ) Οι Α.Ε. τηλεοπτικών σταθμών πρέπει να έχουν ελάχιστο καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο 1.000.000.000 δρχ. (άρθρο 1 § 9 Ν. 2328/95).

ιδ) Οι ανώνυμες εταιρείες διαχείρισεως αμοιβαίων κεφαλαίων (Α.Ε.Δ.Α.Κ) πρέπει να έχουν μετοχικό κεφάλαιο τουλάχιστον 1.000.000.000 δρχ. ή 3.000.000 € (άρθρο 2 § 2 Ν.2778/99).

ιε) Οι ανώνυμες εταιρείες επενδύσεων σε ακίνητη περιουσία πρέπει να έχουν κατώτατο όριο κεφαλαίου δέκα δισεκατομμύρια δραχμές (άρθρο 21 Ν. 2778/99).

ιστ) Οι Εταιρείες Προσωρινής Απασχόλησης που έχουν ως αντικείμενο την παραχώρηση (δανεισμό) των μισθωτών τους σε τρίτους, επιτρέπεται να συσταθούν μόνο με τη μορφή Α.Ε. και με κατώτατο μετοχικό κεφάλαιο 60.000.000 δρχ. (άρθρο 21 § 1 Ν. 2956/2001).

Παράλληλα απαγορεύεται από το νόμο, η μεταβολή του ύψους του μετοχικού κεφαλαίου χωρίς να τηρηθούν οι διαδικασίες εγκρίσεως και δημοσιεύσεως της μεταβολής. Για παράδειγμα απαγορεύεται η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου αν δεν προηγηθεί η έγκριση του διοικητικού συμβουλίου ή της γενικής συνελεύσεως των μετόχων αυτής, η τροποποίηση του καταστατικού, η έγκριση του από την εποπτεύουσα αρχή και τέλος η δημοσίευση της αυξήσεως, στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

3.1 Τμηματική καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου.

Το αρχικό κεφάλαιο της Α.Ε. επιτρέπεται να καταβληθεί και τμηματικά σε χρόνο που δεν μπορεί να ξεπερνά τα δέκα χρόνια. Η πρώτη δόση δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 20.000.000 δρχ. συνολικά (άρθρο 8 §§ 1 και 2 Κ.Ν.2190/20) ή των εξήντα (60.000) χιλιάδων ευρώ από 1/1/2002. Τέλος το τμήμα της αξίας κάθε μετοχής δεν μπορεί να είναι κατώτερο από το 1/4 της ονομαστικής αξίας (άρθρο 12 § 2 Κ.Ν. 2190/20 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 11 § 1 του Ν 2842/2000).

Η τμηματική καταβολή υπόκειται, από το νόμο, σε σειρά περιορισμών οι οποίοι αποβλέπουν στο να ελαχιστοποιήσουν τους κινδύνους που μπορεί να δημιουργήσει. Οι περιορισμοί αυτοί είναι:

- Το κατώτατο όριο κεφαλαίου που καθορίζεται εκάστοτε από το νόμο πρέπει να καταβληθεί ολοσχερώς κατά τη σύσταση της εταιρίας.
- Αν η έκδοση των μετοχών γίνεται πάνω από το άρτιο, η υπέρ το άρτιο διαφορά καταβάλλεται ολόκληρη εφάπαξ κατά την αρχική καταβολή.
- Οι μετοχές παραμένουν ονομαστικές μέχρι την ολοκληρωτική εξόφλησή των και η μεταβίβασή των υπόκειται στις διατυπώσεις που προβλέπονται για την κατηγορία αυτή των μετοχών.
- Σε περίπτωση μεταβίβασης μετοχής που δεν έχει πληρωθεί ολοσχερώς, ο παλιός κάτοχός της ευθύνεται αλληλεγγύως με το νέο κύριο για το οφειλόμενο τμήμα της μετοχής επί μια δεκαετία από τη μεταβίβαση.
- Μερική καταβολή του κεφαλαίου δεν επιτρέπεται σε περίπτωση εισφοράς σε είδος.

Τέλος, θα πρέπει να λεχθεί ότι κάθε δόση μέχρι την πλήρη καταβολή του Μ.Κ. αναφέρεται σε ποσοστό της αξίας κάθε μετοχής και όχι σε ποσοστό του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου. Για παράδειγμα, αν ο μέτοχος Α ανέλαβε τμήμα του Μ.Κ. της Α.Ε. " Ω" για 1.500 € που είναι η αξία 150 μετοχών ονομαστικής αξίας 10 € η κάθε μία. Αν στην αρχή κατέβαλε το ελάχιστο όριο που επιτρέπει ο νόμος, δηλαδή $1.500 \times 25\% = 375$ € και το υπόλοιπο θα το εξοφλήσει σε τρεις δόσεις, τότε μετά την καταβολή και της άλλης δόσεως ο Α δεν θα είναι κύριος των 75 μετοχών αλλά του 50% κάθε μίας από τις 1.500.

3.2 Εισφορές προς σχηματισμό κεφαλαίου.

Οι εισφορές μπορεί να συνίστανται :

- σε χρήμα (μετρητά ή επιταγές¹²⁶),
- σε είδος (κινητά ή ακίνητα πράγματα, χρήση ή επικαρπία πράγματος, απαιτήσεις κατά τρίτων κ.α.

Η αξία των εισφορών σε είδος εξακριβώνεται από τριμελή επιτροπή, η οποία διορίζεται από το Υπουργείο Εμπορίου μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου. Η τριμελής επιτροπή μπορεί να αποφανθεί και επί της ουσίας των εισφορών, δηλαδή αν κάποιο είδος μπορεί ή όχι να αποτελέσει αντικείμενο εισφοράς και κατά συνέπεια μέρος του μετοχικού κεφαλαίου.

Σύμφωνα με το άρθρο 6 §1 του Ν. 2339/95 η επιτροπή των εμπειρογνομόνων, προκειμένου να εκτελεί το έργο της με μεγαλύτερη αντικειμενικότητα, πρέπει να λαμβάνει υπόψη : α) όσον αφορά τα γήπεδα τους τίτλους κτήσεως, το πρόσφατο τοπογραφικό διάγραμμα, την εμπορικότητα της περιοχής, τις προοπτικές ανάπτυξης, την τιμή κτήσεως, τις πραγματικά τρέχουσες τιμές σε συνδυασμό πάντοτε με την αντικειμενική αξία του ακινήτου, β) όσον αφορά τα κτίρια, τους τίτλους κτήσεως, τις άδειες οικοδομής και την αντίστοιχη τεχνοοικονομική έκθεση του μηχανικού, γ) όσον αφορά τα μηχανήματα, τα μεταφορικά μέσα και τα έπιπλα, την χρονολογία και την αξία κτήσεως, το βαθμό χρησιμοποίησής τους, το βαθμό συντήρησης, την ενδεχόμενη τεχνολογική απαξίωσή τους και τις τρέχουσες τιμές των ιδίων ή παρεμφερών παγίων στοιχείων.

Τέλος θα πρέπει να λεχθεί ότι λόγω του κεφαλαιακού χαρακτήρα της ανώνυμης εταιρείας, δεν αποτελούν η προσωπική εργασία, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, το σήμα, η εργολαβία, η διοικητική παραχώρηση και γενικά όλα τα άυλα στοιχεία, αντικείμενο εισφοράς.

¹²⁶ Οι επιταγές δεν επιτρέπεται να είναι μεταχρονολογημένες.

4. ΤΑ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ ΟΡΓΑΝΑ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΗΣ Α.Ε.

Μετά τη σύσταση της Α.Ε., σύμφωνα με το νόμο, αρχίζει η λειτουργία της την οποία διασφαλίζουν τα όργανα της. Αυτά είναι:

- η γενική συνέλευση των μετόχων,
- το διοικητικό συμβούλιο,
- οι ελεγκτές.

4.1 Η Γενική Συνέλευση.

Κατά το νόμο, (άρθρο 33) " η γενική συνέλευσις είναι το ανώτατο όργανο της εταιρείας και δικαιούται να αποφασίζει περί πάσης εταιρικής υποθέσεως ", οι δε αποφάσεις της δεσμεύουν τόσο τα απόντα ή διαφωνήσαντα μέλη της, όσο και τα λοιπά όργανα της εταιρείας.

Ωστόσο από την γενική αρμοδιότητα της Γ.Σ., εξαιρούνται ορισμένες ενέργειες, οι οποίες ανατίθενται σε άλλα όργανα. Ειδικότερα εξαιρούνται:

- η εκπροσώπηση της εταιρείας,
- ο έλεγχος της διαχείρισεως της εταιρείας.

Στην αποκλειστική αρμοδιότητα της γενικής συνελεύσεως ανήκουν τα παρακάτω θέματα:

- οι τροποποιήσεις του καταστατικού (καταστατική συνέλευση),
- η εκλογή μελών του διοικητικού συμβουλίου και ελεγκτών,
- η έγκριση του ισολογισμού της εταιρείας και η διάθεση των ετήσιων κερδών,
- η έκδοση ομολογιακού δανείου,
- η συγχώνευση, παράταση ή διάλυση της εταιρείας,
- ο διορισμός εκκαθαριστών.

Η γενική συνέλευση συγκαλείται από το δ.σ. τακτικά, μια φορά το χρόνο, υποχρεωτικά, μέσα σε έξη μήνες από τη λήξη της εταιρικής χρήσεως (άρθρο 25) με αντικείμενο την έγκριση του ισολογισμού, τη διάθεση των ετήσιων κερδών και το διορισμό των ελεγκτών της επόμενης χρήσεως, και έκτακτα όποτε το δ.σ. κρίνει απαραίτητο.

Το δ.σ. είναι υποχρεωμένο να συγκαλέσει έκτακτη γενική συνέλευση αν :

- το ζητήσουν οι ελεγκτές με αίτηση τους προς τον πρόεδρο του δ.σ.,
- η καθαρή περιουσία της εταιρείας γίνει μικρότερη από το ½ του μετοχικού κεφαλαίου (άρθρο 47),
- το ζητήσουν μέτοχοι εκπροσωπώντας το 5% του καταβεβλημένου κεφαλαίου (άρθρο 39 §1),

Η πρόσκληση του Δ.Σ. στους μετόχους για σύγκλιση Γ.Σ., ανακοινώνεται σε σημείο του καταστήματος της εταιρείας είκοσι (20) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημέρα της συνεδρίασης. Χώρος της συνεδρίασης μπορεί να είναι άλλος, εκτός από τα

γραφεία της εταιρείας, ο οποίος δημοσιεύεται σε ημερήσια πολιτική ή εβδομαδιαία οικονομική εφημερίδα που κυκλοφορεί σ' όλη τη χώρα. Ακόμη δημοσιεύεται δέκα (10) μέρες πριν την συνεδρίαση, στο Φ.Ε.Κ. των Ε.Π.Ε. και Α.Ε. Περιλαμβάνει ημέρα, ημερομηνία, τόπο και τέλος τα θέματα της ημερήσιας διάταξης.

Προκειμένου να συνεδριάσει και να αποφασίσει νόμιμα η Γ.Σ., πρέπει να υπάρχει ορισμένη απαρτία και πλειοψηφία¹²⁷. Τόσο η απαρτία, όσο και η πλειοψηφία διαμορφώνονται με βάση το εκπροσωπούμενο από τους παριστάμενους μετόχους κεφάλαιο. Ο κάθε μέτοχος διαθέτει τόσους ψήφους, όσος είναι και ο αριθμός των μετοχών τις οποίες κατέθεσε προκειμένου να παραστεί στη Γ.Σ.

Η γενική συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία, αν παρίσταται ή εκπροσωπείται το 20% τουλάχιστον του καταβλημένου κεφαλαίου. Στην περίπτωση που δεν συγκεντρώνεται το παραπάνω ποσοστό, μπορεί να συγκληθεί επαναληπτική γενική συνέλευση που βρίσκεται σε απαρτία οποιοδήποτε κι αν είναι το ποσοστό του κεφαλαίου (άρθρα 29 §1 και 2).

Τόσο η απαρτία όσο και η πλειοψηφία διακρίνονται σε συνήθη και αυξημένη. Αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία απαιτείται σε ορισμένα θέματα, λόγω της σοβαρότητας τους. Συγκεκριμένα στα θέματα αυτά, απαιτείται να παρίστανται ή να εκπροσωπούνται τα 2/3 του καταβλημένου κεφαλαίου. Αν δεν πραγματοποιηθεί απαρτία μπορούν να συγκληθούν δύο επαναληπτικές Γ.Σ. που για να έχουν απαρτία αρκούν αντίστοιχα το 1/2 και το 1/3 του καταβλημένου κεφαλαίου (άρθρο 29 §4).

Αυξημένη απαρτία ζητά ο νόμος να έχει η Γ.Σ., όταν συνεδριάζει για ν' αποφασίσει:

- Για μεταβολή της εθνικότητας της εταιρείας.
- Για μεταβολή του αντικειμένου της.
- Για αύξηση των υποχρεώσεων των μετοχών.
- Για αύξηση του ΜΚ που δεν προβλέπεται απ' το καταστατικό, αλλά και που δεν απαγορεύεται, ρητά, η αύξηση του ΜΚ απ' αυτό.
- Για μείωση του ΜΚ.
- Για έκδοση δανείου με ομολογίες.
- Για μεταβολή του τρόπου διάθεσης των κερδών.
- Για συγχώνευση της εταιρείας με άλλη.
- Για παράταση της διάρκειας ζωής της εταιρείας.
- Για διάλυση της εταιρείας.

Με τον όρο πλειοψηφία εννοούμε το ελάχιστο ποσοστό κεφαλαίου που απαιτείται για να ληφθεί έγκυρα απόφαση από τη Γ.Σ. Ο κανόνας είναι ότι για τη λήψη αποφάσεως, απαιτείται απόλυτη πλειοψηφία (άνω του 50%) του παριστάμενου ή εκπροσωπούμενου κεφαλαίου. Ως προς την αυξημένη πλειοψηφία οι αποφάσεις λαμβάνονται με τα 2/3 των ψήφων που διαθέτουν οι παριστάμενοι μέτοχοι.

Παμψηφία και ομοψηφία απαιτείται για την τροποποίηση των όρων του καταστατικού, εκτός αν αναγράφεται σ' αυτό ότι απαγορεύεται να τροποποιηθούν οι όροι αυτοί (άρθρο 34 §1).

¹²⁷ Ποικίλουν ανάλογα με τη σοβαρότητα των θεμάτων.

4.2 Το Διοικητικό Συμβούλιο.

Το διοικητικό συμβούλιο εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση, λειτουργεί και παίρνει αποφάσεις κατά πλειοψηφία προσώπων. Έργο του είναι η διαχείριση και εκπροσώπηση της εταιρείας. Σύμφωνα με το νόμο (άρθρο 21 § 3) το διοικητικό συμβούλιο πρέπει να αποτελείται τουλάχιστον από τρία μέλη, τα οποία, μπορούν και να μην είναι μέτοχοι (Εμπ Ν.αρ. 31). Η θητεία των μελών του διοικητικού συμβουλίου¹²⁸ δεν μπορεί να υπερβαίνει τα έξι έτη, αλλά οι σύμβουλοι είναι πάντα επανεκλέξιμοι.

Το δ.σ. οφείλει κατά νόμο (άρθρο 20 § 1) να συνέρχεται τουλάχιστον μία φορά κατά τον ημερολογιακό μήνα, στην έδρα της εταιρείας και έχει αρμοδιότητα να αποφασίζει κάθε πράξη σχετική με την διοίκηση της εταιρείας, τη διαχείριση της εταιρικής περιουσίας και την επιδίωξη του εταιρικού σκοπού.

Το δ.σ. βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σ' αυτό το " ήμισυ πλέον ενός των συμβούλων ". Ποτέ όμως ο αριθμός των παρόντων συμβούλων, δεν μπορεί να είναι κατώτερος των τριών. Εφόσον ο νόμος ή το καταστατικό δεν περιέχει άλλη διάταξη, οι αποφάσεις λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων και αντιπροσωπευόμενων μελών.

Επειδή το δ.σ. είναι όργανο που ενεργεί συλλογικά, για λόγους μεγαλύτερης ευελιξίας, είναι δυνατό εφόσον υπάρχει σχετική καταστατική διάταξη¹²⁹, να εκχωρεί όλες τις αρμοδιότητες του σε ένα σύμβουλο, του Διευθύνοντα Σύμβουλο. Επίσης μπορεί να εκχωρούνται περιορισμένες ειδικές αρμοδιότητες σε ένα σύμβουλο, τον Εντεταλμένο Σύμβουλο.

Η εκλογή του δ.σ. πραγματοποιείται με τα εξής συστήματα:

- Το σύστημα του αριθμού των μετοχών (statutory voting), σύμφωνα με το οποίο κάθε μέτοχος έχει τόσες ψήφους όσες μετοχές κατέχει. Κάθε μετοχή παρέχει δικαίωμα ψήφου που καλύπτει το σύνολο των μελών του δ.σ. το οποίο προκρίνει ο κάτοχός της. Συνεπώς ένας μέτοχος που κατέχει το 50% των ψήφων που παρίστανται στη Γ.Σ. πλέον μία ακόμη ψήφο, εκλέγει ολόκληρο το δ.σ.
- Το αθροιστικό σύστημα ψηφοφορίας (cumulative voting) κατά το οποίο ο μέτοχος που κατέχει τις περισσότερες μετοχές μπορεί να εκλέξει μόνο την πλειοψηφία των μελών του δ.σ., οπότε σ' αυτό θα εκπροσωπηθεί και η μειοψηφία.

Στην Ελλάδα, ο νόμος (αρθρ. 18, Ν. 2190) δίνει τη δυνατότητα να ορίζεται με το καταστατικό ότι ο μέτοχος ή οι μέτοχοι μπορούν να διορίσουν μέλη του δ.σ. σε αριθμό που να μην υπερβαίνει το 1/3 του προβλεπόμενου συνολικού αριθμού αυτών. Ο διορισμός πρέπει να γνωστοποιείται στην Α.Ε. τρεις τουλάχιστον ημέρες πριν από

¹²⁸ Το καταστατικό μπορεί να ορίζει την τμηματική ανανέωση των μελών του Δ.Σ.

¹²⁹ Το καταστατικό μπορεί να δίνει στο δ.σ. το δικαίωμα να εκλέγει προσωρινούς συμβούλους σε αντικατάσταση παραιτηθέντων ή αποθανόντων ή έκπτωτων συμβούλων. Η εκλογή αυτή είναι προσωρινή και ισχύει μέχρι τη σύγκλιση της πρώτης Γ.Σ., η οποία επικυρώνει την εκλογή τους ή εκλέγει άλλους.

τη συνεδρίαση της Γ.Σ. και οι μέτοχοι που άσκησαν αυτό το δικαίωμα δεν μετέχουν στην εκλογή των υπολοίπων μελών του δ.σ.

Ως προς το ζήτημα της αμοιβής των μελών του δ.σ., πρέπει να λεχθεί ότι οι σύμβουλοι είναι δυνατό να είναι και άμισθοι (Εμπ. Ν. 31) . Σε περιπτώσεις δε που αμείβονται, ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 24.

4.3 Ελεγκτές.

Στην ανώνυμη εταιρεία λόγω του μεγάλου αριθμού των μετόχων, δεν είναι δυνατός ο έλεγχος της διοίκησης από μέρους των ιδίων των μετόχων. Γι ' αυτό και ο έλεγχος αυτός διενεργείται από άλλα πρόσωπα, τους ελεγκτές.

Οι ελεγκτές είναι τα πρόσωπα που ασκούν τον λεγόμενο τακτικό έλεγχο¹³⁰. Εκλέγονται από την τακτική γενική συνέλευση για την επόμενη εταιρική χρήση, ανέρχονται σε δύο με ισάριθμους αναπληρωματικούς και η θητεία τους είναι ετήσια με δυνατότητα να ανανεώνονται απεριόριστα.

Οι εταιρείες που υπερβαίνουν για δύο συνεχείς χρήσεις τα αριθμητικά όρια των δύο από τα τρία κριτήρια :

- α) σύνολο ενεργητικού 1.500.000 €,
- β) καθαρό κύκλο εργασιών ετησίως 3.000.000 €,
- γ) απασχολούμενο προσωπικό 50 άτομα,

είναι υποχρεωμένες να εκλέγουν τους ελεγκτές τους, ένα τακτικό και ένα αναπληρωματικό, από τα μέλη του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών¹³¹. Από ορκωτούς ελεγκτές ελέγχονται επίσης, ανεξαρτήτων ορίων, οι εταιρείες που οι μετοχές τους είναι διαπραγματεύσιμες στο Χρηματιστήριο, οι Ανώνυμες Χρηματιστηριακές Εταιρείες, καθώς και οι Τραπεζικές Εταιρείες.

Ως προς τα καθήκοντα των ελεγκτών:

- Κατά τη διάρκεια της χρήσεως οφείλουν να παρακολουθούν τη λογιστική και διαχειριστική κατάσταση της εταιρίας, να προβαίνουν στις αναγκαίες υποδείξεις προς το διοικητικό συμβούλιο, σε περίπτωση δε παραβάσεως των διατάξεων του νόμου ή του καταστατικού, να αναφέρονται στον ασκούντα την εποπτεία Υπουργό· επίσης να αναφέρονται στη γενική συνέλευση, όταν αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον της

¹³⁰ Δεδομένου ότι στην Α.Ε. ασκούνται και άλλοι έλεγχοι.

¹³¹ Με το άρθρο 38 § 3 του Ν.2733/99 το Σ.Ο.Ε. μετονομάστηκε σε Σ.Ο.Ε.Λ. (Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών). Όταν οι ελεγκτές της Α.Ε. δεν προέρχονται από το Σ.Ο.Ε. τότε πρέπει να έχουν τα προσόντα που αναφέρει το άρθρο 36 α του Κ.Ν. 2190/20 όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 13 του Ν. 2339/95 και έχει ως εξής: α) Πτυχίο ανωτάτης σχολής (νοούνται οι σχολές που παρέχουν δικαίωμα στους κατόχους αυτών να εγγραφούν στο Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας).

β) Άδεια ασκήσεως οικονομολογικού επαγγέλματος που χορηγεί το Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδας στους άνω πτυχιούχους. Δεν επιτρέπεται ο διορισμός ως ελεγκτών, των κάτωθι προσώπων:

- Ιδρυτές ή μέλη του διοικητικού συμβουλίου της ανώνυμης εταιρείας και συγγενείς αυτών μέχρι και του δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή αγχιστείας (άρθρα 37 § 4 και 10 § 1 Κ.Ν. 2190/20).
- Υπάλληλοι της εταιρείας ή εξαρτημένης προς αυτήν εταιρείας (άρθρο 37 § 4 Κ.Ν. 2190/20, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 13 § 2 του Ν. 2339/95).
- Δημόσιοι υπάλληλοι, υπάλληλοι νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, τραπεζών και επιχειρήσεων κοινής ωφελείας (άρθρο 37 § 4).

εταιρίας. Από τα παραπάνω προκύπτει, ότι το έργο των ελεγκτών δεν έχει μόνο λογιστικό χαρακτήρα, αλλά και ουσιαστικό και αφορά την όλη εταιρική διαχείριση και τη νομιμότητα των ενεργειών του διοικητικού συμβουλίου και των εγγραφών.

- Μετά τη λήξη της χρήσεως οφείλουν να ελέγξουν τον ισολογισμό και το λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως και να υποβάλουν προς την τακτική γενική συνέλευση έκθεση¹³² σχετικά με το πόρισμα του ελέγχου τους. Οφείλουν να παρίστανται κατά τη γενική συνέλευση και να παρέχουν κάθε πληροφορία σχετική με τον έλεγχο που έκαναν.

Τέλος ανώνυμες εταιρίες που για τον τακτικό τους έλεγχο εκλέγουν τους ελεγκτές από το Σώμα .Ορκωτών Ελεγκτών, έχουν τη δυνατότητα αντί δύο ελεγκτών να εκλέγουν ένα μόνο ορκωτό ελεγκτή (άρθρο 36 § 1).

5. ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΒΑΤΩΝ ΤΟΥ Κ.Ν. 2190/20.

Ο Κ.Ν. 2190/20 στα άρθρα 54-63 περιλαμβάνει τις ποινικές διατάξεις, που ορίζουν τις ποινές που επιβάλλονται σε όσους παραβαίνουν τις διατάξεις του.

Οι ποινές αυτές κυμαίνονταν από 40.000δρχ. μέχρι 100.000 δρχ. και από το 1995 με το άρθρο 15 § 1 του Ν.2339, αναπροσαρμόστηκαν στο ποσό των 300.000 δρχ. ή 880 € (από 1.1.2002). Ειδικότερα :

α) Τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή τουλάχιστον 880 € (300.000 δρχ.) όποιος συναλλάσσεται ως εκπρόσωπος Α.Ε. που δεν έχει την προβλεπόμενη άδεια λειτουργίας (άρθρο 54).

β) Τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή τουλάχιστον 880 € (300.000 δρχ.) η με τη μία από τις ποινές αυτές :

- Ο ιδρυτής της Α.Ε. ή το μέλος του δ.σ. ή ο διευθυντής αυτής , που εν γνώσει του κάνει ψευδή δήλωση προς τις αρχές, σχετικά με το μετοχικό κεφάλαιο, την τιμή εκδόσεως των μετοχών και τον ισολογισμό (άρθρο 55).
- Τα ίδια ως άνω πρόσωπα που κάνουν ψευδείς δηλώσεις για να προκαλέσουν εγγραφές μετοχών, ομολογιών κ.λ.π. (άρθρο 56).
- Όποιος εκ προθέσεως δεν συνέταξε ισολογισμό στις νόμιμες προθεσμίες, ή συνέταξε ή ενέκρινε παράνομο ισολογισμό ή δολίως επιχείρησε τη διανομή κερδών ή εκ προθέσεως παρέλειψε να συγκαλέσει γενική συνέλευση (άρθρο 57).
- Όποιος εκδίδει πλαστές βεβαιώσεις περί καταθέσεως μετοχών για να ασκηθεί το δικαίωμα ψήφου στη γενική συνέλευση (άρθρο 58).

¹³² Το τί πρέπει να αναφέρει η έκθεση, το καθορίζει ο νόμος (άρθρο 37 § 1). Σύμφωνα με αυτόν, η έκθεση θα πρέπει να αναφέρει τουλάχιστον: α) αν τα αρμόδια πρόσωπα της εταιρείας έδωσαν στους ελεγκτές όλες τις πληροφορίες που είχαν ανάγκη για να επιτελέσουν το έργο τους, β) αν οι ελεγκτές έλαβαν γνώση του απολογισμού των εργασιών των υποκαταστημάτων της εταιρείας, γ) αν τηρείται κανονικά λογαριασμός κόστους παραγωγής (μόνο για τις βιομηχανικές εταιρείες), δ) αν άλλαξε η μέθοδος απογραφής σε σχέση με την προηγούμενη χρήση.

- Κάθε μέλος του δ.σ. που παραλείπει να γνωστοποιήσει στο Υπουργείο Εμπορίου την καταβολή ή μη του μετοχικού κεφαλαίου ή δεν προβαίνει στη διαταχθείσα από το δικαστήριο τροποποίηση του ισολογισμού, καθώς και όποιος χορηγεί δάνεια κατά παράβαση του άρθρου 23α του Κ.Ν. 2190/20 σε ιδρυτές ή μέλη του δ.σ. κ.λ.π. (άρθρο 58 α).
- γ) Τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους και με χρηματική ποινή τουλάχιστον 880 € ή 300.000 δρχ. ή με τη μία από τις άνω ποινές:
- Όποιος με αθέμιτη αιτία εν γνώσει του δέχεται ωφέλεια για να ψηφίσει κατά ορισμένη κατεύθυνση στη γενική συνέλευση ή για να μη παραστεί σ' αυτήν και όποιος για τον ίδιο λόγο παρέχει τέτοια ωφέλεια (άρθρο 59).
 - Όποιος χωρίς εξουσιοδότηση ψηφίζει στη γενική συνέλευση με μετοχές που δεν του ανήκουν ή για τον ίδιο σκοπό παραδίδει σε άλλον μετοχές τρίτου προσώπου (άρθρο 60).
- δ) Τιμωρείται με χρηματική ποινή τουλάχιστον 880 € (300.000 δρχ.) κάθε μέλος του διοικητικού συμβουλίου ή διευθυντής ή εκκαθαριστής Α.Ε. που παραλείπει να υποβάλλει στην εποπτεύουσα αρχή τα από το νόμο προβλεπόμενα στοιχεία (άρθρο 61).
- ε) Τιμωρείται με χρηματική ποινή τουλάχιστον 880 € (300.000) δρχ. κάθε μέλος του δ.σ., διευθυντής ή υπάλληλος ανώνυμης εταιρείας, που παρεμβάλλει εμπόδια στους υπαλλήλους του Υπουργείου Εμπορίου, τους εντεταλμένους να ασκήσουν το νόμιμο έλεγχο (άρθρο 62).
- στ) Τιμωρείται με χρηματική ποινή τουλάχιστον 880 € (300.000 δρχ.) κάθε μέλος του δ.σ. διευθυντής ή υπάλληλος που αρνείται να δώσει τις αιτούμενες πληροφορίες ή στοιχεία στους ελεγκτές ανωνύμων εταιρειών (άρθρο 63γ § 1).
- ζ) Τιμωρείται με φυλάκιση:
- Κάθε δημόσιος υπάλληλος που δεν κρατά απόλυτη εχεμύθεια σχετικά με όσα έμαθε από τη θέση του για τις ανώνυμες εταιρείες ή εκμεταλλεύτηκε τη θέση του για να ενεργήσει κερδοσκοπικές πράξεις στο Χρηματιστήριο (άρθρο 63).
 - Όποιος, χωρίς συναίνεση του κυρίου τους, πωλεί ή ενεχυριάζει μετοχές, χρεόγραφα κ.λ.π. που δόθηκαν προς φύλαξη ή παρακαταθήκη (άρθρο 63α).
 - Οι ελεγκτές ανωνύμων εταιρειών και τα πρόσωπα που υπογράφουν κατά νόμο τον ισολογισμό τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι τριών μηνών και χρηματική ποινή τουλάχιστον 880 € (300.000 δρχ.), αν υπέγραψαν από αμέλεια ως καλώς έχοντα τον ισολογισμό. Αν υπάρχει δόλος, η ποινή της φυλακίσεως μπορεί να είναι και μεγαλύτερη των τριών μηνών (άρθρο 63β).
- η) Οι ελεγκτές ανωνύμων εταιρειών τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι τριών μηνών αν δεν τηρήσουν απόλυτη εχεμύθεια σχετικά με όσα παρατήρησαν στη λειτουργία της εταιρείας που έλεγξαν (άρθρο 63γ § 2). Με την ίδια ποινή τιμωρείται και το πρόσωπο που άσκησε τα καθήκοντα ελεγκτή, ενώ

δεν είχε τέτοιο δικαίωμα λόγω νομίμου κωλύματος (άρθρο 63γ § 3).

Πρόστιμο για εκπρόθεσμη υποβολή πράξεων και στοιχείων στην Εποπτεύουσα Αρχή (οικεία Νομαρχία ή Κεντρική Υπηρεσία Υπουργείου Εμπορίου). Με το άρθρο 15 του Ν. 2339/95 προστέθηκε στον Κ.Ν. 2190/20 το άρθρο 63δ, το οποίο προβλέπει ότι: Για κάθε εκπρόθεσμη υποβολή στην αρμόδια εποπτεύουσα Δημόσια Αρχή, πράξεων και στοιχείων των ανωνύμων εταιρειών, που προβλέπονται στα άρθρα 11 παράγραφος 5, 20 παράγραφος 7, 26α παράγραφος 2 και 43β παράγραφος 3 και 6, επιβάλλεται πρόστιμο 150 € (50.000 δρχ.) υπέρ του Δημοσίου.

Οι περιπτώσεις εκπρόθεσμης υποβολής πράξεων και στοιχείων για τις οποίες επιβάλλεται το άνω πρόστιμο είναι οι εξής:

α) Εκπρόθεσμη υποβολή του πρακτικού συνεδριάσεως του δ.σ. για την πιστοποίηση της καταβολής του αρχικού κεφαλαίου και κάθε αυξήσεως αυτού. Το πρακτικό αυτό πρέπει να υποβληθεί μέσα σε είκοσι (20) ημέρες από τη λήξη της δίμηνης προθεσμίας από τη νόμιμη σύσταση της εταιρείας για την πιστοποίηση καταβολής του αρχικού κεφαλαίου ή από τη λήξη της δίμηνης προθεσμίας για την πιστοποίηση της καταβολής της αυξήσεως αυτού.

β) Εκπρόθεσμη υποβολή των πρακτικών κ.λ.π. δικαιολογητικών κάθε γενικής συνελεύσεως (άρθρο 26α § 2 Κ.Ν. 2190/20) και εγκεκριμένου αντιγράφου οικονομικών καταστάσεων από τη γενική συνέλευση.

γ) Εκπρόθεσμη υποβολή των ετησίων οικονομικών καταστάσεων (ισολογισμός) με τις εκθέσεις Δ. Συμβουλίου και Ελεγκτών, που πρέπει να υποβάλλονται 20 ημέρες πριν από τη γενική συνέλευση (άρθρο 43β § 3 Κ.Ν. 2190 /20).

δ) Εκπρόθεσμη υποβολή πρακτικών συνεδριάσεων Δ. Συμβουλίου, για τα οποία υπάρχει υποχρέωση καταχωρήσεώς τους στο μητρώο ανωνύμων εταιρειών σύμφωνα με το άρθρο 7α Κ.Ν. 2190/20 (π.χ. διορισμός και παύση για οποιοδήποτε λόγο μελών του Δ.Σ.). Βλ. σχετικά και άρθρο 20 § 7 Κ.Ν. 2190/20, ως ισχύει μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 10 § 2 του Ν. 2339/95.

Η επιβολή του ανωτέρω προστίμου των 150€ (50.000 δρχ.) για κάθε παράλειψη υποβολής πράξεων και στοιχείων στην αρμόδια εποπτεύουσα αρχή, άρχισε να ισχύει από τη δημοσίευση της κοινής υπουργικής απόφασεως υπ' αριθ. Κ2-8860/15 Νοεμβρίου 1995 των υπουργών Οικονομικών και Εμπορίου (ΦΕΚ941/Β/15.11.95). Η εν λόγω απόφαση κοινοποιήθηκε στις νομαρχίες με το υπ' αριθ. Κ2-9576/22.11.95 έγγραφο του Υπουργείου Εμπορίου, το οποίο διαλαμβάνει και τα εξής:

«Κρίνουμε σκόπιμο να σας διευκρινίσουμε ότι οι διατάξεις του άρθρου 63δ του Κ.Ν. 2190/20 ισχύουν για πράξεις, που η υποχρέωση υποβολής των σχετικών στοιχείων είναι η 15/11/1995 και μεταγενέστερα.

Επισημαίνουμε ότι σύμφωνα με το άρθρο 2 του Α.Κ., δηλαδή την αρχή της διαχρονικότητας, δεν μπορούν να επιβληθούν πρόστιμα για πράξεις και στοιχεία που υποβλήθηκαν εκπρόθεσμα και αναφέρονται σε προγενέστερες της 25-9-1995 υποχρεώσεις της εταιρείας».

6. ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ Α.Ε.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 § 2 του Κ.Β.Σ. οι ημεδαπές και αλλοδαπές ανώνυμες εταιρείες, υποχρεούνται να τηρούν βιβλία τρίτης κατηγορίας του Κ.Β.Σ., ανεξάρτητα από το ύψος των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων τους.

Τα βιβλία της τρίτης κατηγορίας ορίζει το άρθρο 7 του Κ.Β.Σ. Σύμφωνα με την § 1 του άρθρου 7 αυτού, " ο επιτηδευματίας της τρίτης κατηγορίας, για την άσκηση του επαγγέλματός του, τηρεί λογιστικά βιβλία κατά τη διπλογραφική μέθοδο και με οποιοδήποτε λογιστικό σύστημα, σύμφωνα με τις παραδεκτές αρχές της λογιστικής ". Στην § 2 του ίδιου άρθρου ορίζεται: " ο επιτηδευματίας της τρίτης κατηγορίας βιβλίων εφαρμόζει υποχρεωτικά το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο μόνο ως προς τη δομή, την ονοματολογία και το περιεχόμενο των πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων λογαριασμών, με εξαίρεση τους λογαριασμούς της ομάδας 9, οι οποίοι δεν τηρούνται ". Όμως, οι ανώνυμες εταιρείες που ελέγχονται από το Σ.Ο.Λ. (τώρα Σ.Ο.Ε.Λ.) υποχρεούνται να τηρούν και τους λογαριασμούς της ομάδας 9 (άρθρο 7 Ν. 1882/90).

Ο ελάχιστος αριθμός υποχρεωτικών βιβλίων που πρέπει να τηρεί μία Α.Ε., ανεξάρτητα από το αντικείμενο των εργασιών της, το μέγεθος της και το λογιστικό σύστημα που εφαρμόζει, είναι :

- 1) Βιβλίο απογραφών και ισολογισμών. Στο βιβλίο αυτό καταχωρείται η απογραφή ενάρξεως και στο τέλος κάθε εταιρικής χρήσεως, η απογραφή και ο ισολογισμός¹³³ τέλους.
- 2) Συγκεντρωτικό ημερολόγιο. Στο βιβλίο αυτό καταχωρούνται, στο τέλος κάθε μήνα, όλες οι λογιστικές εγγραφές, όπως προέρχονται από τα αναλυτικά ημερολόγια.
- 3) Γενικό καθολικό, στους λογαριασμούς του οποίου μεταφέρονται όλες οι εγγραφές από το συγκεντρωτικό ημερολόγιο.
- 4) Αναλυτικά καθολικά, που τηρούνται σε βιβλία ή καρτέλες.
- 5) Βιβλίο γραμματίων εισπρακτέων και βιβλίο γραμματίων πληρωτέων, στα οποία καταχωρούνται ένα προς ένα τα γραμμάτια εισπρακτέα και τα γραμμάτια πληρωτέα αντίστοιχα.
- 6) Αναλυτικά ημερολόγια.
- 7) Βιβλίο πρακτικών συνεδριάσεων των γενικών συνελεύσεων των μετόχων.
- 8) Βιβλίο πρακτικών συνεδριάσεων¹³⁴ διοικητικού συμβουλίου.
- 9) Βιβλίο μετόχων¹³⁵.

¹³³ Ο ισολογισμός συνοδεύεται από ανάλυση αποτελεσμάτων χρήσεως και πίνακα διανομής κερδών. Τα πρόσωπα που έχουν οριστεί να υπογράψουν τον ισολογισμό, υπογράφουν και στο βιβλίο απογραφών-ισολογισμών.

¹³⁴ Βιβλία πρακτικών γενικών συνελεύσεων και διοικητικού συμβουλίου τηρούν μόνο οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες. Οι αλλοδαπές ανώνυμες εταιρείες δεν έχουν υποχρέωση τηρήσεως τέτοιων βιβλίων, γιατί οι συνελεύσεις των μετόχων και οι συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου γίνονται στην έδρα τους, που βρίσκεται στην αλλοδαπή. Αν, όμως, το διοικητικό τους συμβούλιο συνεδριάσει στην Ελλάδα, τότε πρέπει να τηρούν το αντίστοιχο βιβλίο πρακτικών.

10) Βιβλίο μετοχών¹³⁶.

7. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ Α.Ε.

Με το άρθρο 99 § 1 του ν.2238/1994 ορίζεται ότι " σε ημεδαπές γενικά ανώνυμες εταιρίες και εταιρίες περιορισμένης ευθύνης, με εξαίρεση τις τραπεζικές και ασφαλιστικές εταιρίες, αντικείμενο του φόρου είναι, το συνολικό καθαρό εισόδημα ή κέρδος που προκύπτει στην ημεδαπή ή αλλοδαπή. Τα διανεμόμενα κέρδη λαμβάνονται από το υπόλοιπο των κερδών, που απομένει μετά την αφαίρεση του αναλογούντος φόρου εισοδήματος..." Δηλαδή στο όνομα του νομικού προσώπου φορολογείται το συνολικό φορολογητέο εισόδημα ανεξάρτητα αν το εισόδημα αυτό διανέμεται στους μετόχους, στα μέλη του Δ.Σ. και λοιπούς δικαιούχους ή παραμένει στην εταιρία με τη μορφή αποθεματικών ή κερδών εις νέο.

Με τις διατάξεις του προαναφερόμενου άρθρου 99 § 1 του ν.2238/1994 " ορίζεται περαιτέρω ότι «σε περίπτωση διανομής, στα προκύψαντα φορολογούμενα κέρδη, προστίθεται το μέρος των αφορολόγητων κερδών ή των φορολογούμενων κατ' ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης, που αναλογούν στα διανεμόμενα κέρδη με οποιαδήποτε μορφή, μετά την αναγωγή του εξευρισκόμενου ποσού σε μικτό ποσό με την προσθήκη του αναλογούντος σε αυτό φόρου ... ".

Με τις διατάξεις του άρθρου 106 § 1 του ίδιου ν.2238/1994 ορίζεται περαιτέρω ότι: « 1. Όταν μεταξύ των εισοδημάτων των νομικών προσώπων της παραγράφου 1 του άρθρου 101 (σ.σ. Α.Ε., Ε.Π.Ε., κ.λ.π.) του παρόντος, συμπεριλαμβάνονται και μερίσματα ή κέρδη από συμμετοχή σε άλλες εταιρίες, των οποίων τα κέρδη έχουν φορολογηθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος ή του άρθρου 10, τα εισοδήματα αυτά αφαιρούνται από τα συνολικά καθαρά κέρδη προκειμένου υπολογισμού των φορολογητέων κερδών του νομικού προσώπου.

Σε περίπτωση όμως, που στα καθαρά κέρδη ημεδαπής ανώνυμης εταιρίας, εταιρείας περιορισμένης ευθύνης και συνεταιρισμού, συμπεριλαμβάνονται, εκτός από τα μερίσματα και τα κέρδη από συμμετοχή σε άλλες εταιρίες, που αναφέρονται πιο πάνω, και εισοδήματα φορολογηθέντα κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης ή αφορολόγητα έσοδα και περαιτέρω λαμβάνει χώρα

¹³⁵ Το βιβλίο αυτό έχει ειδική γραμμογράφηση, ώστε να μπορούν να καταχωρηθούν τα στοιχεία εκάστου μετόχου (ονοματεπώνυμο, επάγγελμα, διεύθυνση κ.λ.π.), καθώς και ο αριθμός των μετοχών και των τίτλων που αυτός κατέχει.

Όπως προκύπτει σαφώς από τις διατάξεις του άρθρου 8β του Κ.Ν. 2190/20, η ανώνυμη εταιρεία υποχρεούται να τηρεί ειδικό Βιβλίο Μετοχών, στο οποίο καταχωρεί τα ονόματα κ.λ.π. στοιχεία των μετόχων της, που είναι κύριοι ονομαστικών μετοχών.

¹³⁶ Και το βιβλίο αυτό, επίσης, έχει ειδική γραμμογράφηση και σ' αυτό καταχωρούνται οι τίτλοι τόσο των ονομαστικών, όσο και των ανωνύμων μετοχών (κάθε τίτλος μπορεί να αντιπροσωπεύει πολλές μετοχές) κατά αριθμητική σειρά και κατά σειρά εκδόσεως. Στο βιβλίο μετοχών καταχωρούνται όχι μόνον οι οριστικοί τίτλοι, αλλά και οι προσωρινοί τίτλοι.

διανομή κερδών, για τον προσδιορισμό των διανεμόμενων κερδών, που αναλογούν στα εισοδήματα, που προβλέπουν οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του παρόντος άρθρου, λαμβάνονται τα συνολικά καθαρά, που προκύπτουν από τους ισολογισμούς των νομικών αυτών προσώπων.

" 2. Αν στα καθαρά κέρδη, που προκύπτουν από ισολογισμούς συνεταιρισμών, εταιριών περιορισμένης ευθύνης και ημεδαπών ανώνυμων εταιριών, πλην τραπεζικών και ασφαλιστικών, συμπεριλαμβάνονται και έσοδα αφορολόγητα για τον προσδιορισμό των φορολογητέων κερδών του νομικού προσώπου προστίθενται σε αυτά το μέρος των αφορολόγητων εσόδων, που αναλογεί στα διανεμόμενα κέρδη με οποιαδήποτε μορφή, μετά την αναγωγή του εξευρισκόμενου αυτού ποσού σε μικό ποσό με την προσθήκη του αναλογούντος σε αυτό φόρου.

Αν όμως τα αφορολόγητα έσοδα του νομικού προσώπου είναι μεγαλύτερα από τα προκύψαντα, βάσει ισολογισμού, καθαρά κέρδη και περαιτέρω λαμβάνει - διανομή κερδών με οποιαδήποτε μορφή, το μέρος των κερδών που διανέμεται φορολογείται στο όνομα του νομικού προσώπου κατά την αναγωγή αυτού σε μικό ποσό με την προσθήκη του αναλογούντος σε αυτό φόρου. Στην περίπτωση αυτή, επί της ζημίας που προκύπτει μετά τη λογιστική αναμόρφωση των προκυψάντων αποτελεσμάτων, η οποία λαμβάνει χώρα με την υποβολή της δήλωσης του άρθρου 107, δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της παραγράφου άρθρου 4 ", δηλαδή η ζημία αυτή δεν μεταφέρεται για συμψηφισμό στα επόμενα πέντε (5) οικονομικά έτη".

7.1 Συντελεστής υπολογισμού του φόρου.

Με τις διατάξεις του άρθρου 109 του ν.2238/1994 ο φόρος υπολογίζεται στο συνολικό φορολογητέο εισόδημα της υπόχρεης ανώνυμης εταιρίας με τους ακόλουθους συντελεστές :

- για τις ημεδαπές ανώνυμες εταιρίες των οποίων οι μετοχές κατά τη
- λήξη της χρήσεως δεν είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών
- για τις ανώνυμες τραπεζικές εταιρίες και τα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν με τη μορφή αμιγούς πιστωτικού συνεταιρισμού του ν.1667/1986
- για τις αλλοδαπές εταιρίες και οργανισμούς που αποβλέπουν στην απόκτηση οικονομικών ωφελημάτων
- για τις ημεδαπές ανώνυμες εταιρίες, των οποίων οι μετοχές κατά τη λήξη της χρήσεως είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών
- Επιπλέον των προαναφερόμενων ποσοστών φόρου επιβάλλεται και συμπληρωματικός φόρος στο εισόδημα από ακίνητα που αποκτά η εταιρία με συντελεστή 3 %.

7.2 Εκπτώσεις από το συνολικό ποσό του φόρου.

Κατά τις διατάξεις του άρθρου 109 § 4 του ν.2238/1994 από το συνολικό ποσό του φόρου, που αναλογεί στο φορολογούμενο εισόδημα και τον συμπληρωματικό φόρο, εκπίπτουν :

- Ο φόρος που προκαταβλήθηκε έναντι του φόρου εισοδήματος της κλειόμενης χρήσεως, όπως αμέσως παρακάτω εκτίθεται.
- Ο φόρος που παρακρατήθηκε από τα εισοδήματα της κλειόμενης χρήσεως
- Ο φόρος που αναλογεί στο μέρος των φορολογηθέντων κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης εισοδημάτων που διανέμονται
- Ο φόρος που αποδεδειγμένα καταβλήθηκε στην αλλοδαπή για το εισόδημα που προέκυψε σε αυτήν και υπόκειται σε φόρο. Ο φόρος αυτός σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι ανώτερος από το ποσό του φόρου που αναλογεί για το εισόδημα αυτό στην Ελλάδα.

Τέλος όταν το ποσό του φόρου που προκαταβλήθηκε ή παρακρατήθηκε είναι μεγαλύτερο από το φόρο που αναλογεί, η επιπλέον διαφορά συμψηφίζεται στο υπόλοιπο ποσό που προκύπτει για βεβαίωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

1. ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ.

Το άρθρο 31 του Π.Δ. 409/86 αντικατέστησε το άρθρο 42γ του Κ.Ν. 2190/20 και επέβαλλε οι ισολογισμοί των Α.Ε. να συντάσσονται υποχρεωτικά, σύμφωνα με το υπόδειγμα του Γενικού λογιστικού σχεδίου (Γ.Λ.Σ.).

Στη συνέχεια το άρθρο 7 του Ν.1882/90 υποχρέωσε όλες τις Α.Ε. και Ε.Π.Ε., οι οποίες υποχρεούνταν να επιλέγουν τους ελεγκτές τους από το Σ.Ο.Ε.Λ., να εφαρμόζουν πλήρως το Ε.Γ.Λ.Σ.¹³⁷.

Επιπρόσθετα όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, με το άρθρο 7 του Π.Δ. 186/92 του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (Κ.Β.Σ.) ορίστηκε οι επιτηδευματίες που τηρούν βιβλία Γ' κατηγορίας να εφαρμόζουν από 1.1.1993, το Γ.Λ.Σ. με εξαίρεση τους λογαριασμούς της ομάδας 9.

Τέλος από 1.1.1997, όλες οι επιχειρήσεις της γ' κατηγορίας του Κ.Β.Σ. οφείλουν να τηρούν όχι μόνο τους πρωτοβάθμιους και δευτεροβάθμιους λογαριασμούς αλλά και τους υπογραμμισμένους τριτοβάθμιους (του Γ.Λ.Σ.)¹³⁸.

2. Η ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ Α.Ε.

Η σύσταση οποιασδήποτε ανώνυμης εταιρείας μπορεί να πραγματοποιηθεί :

- Με σύμβαση μεταξύ των ιδρυτών της (ιδιωτική κάλυψη),
- Με δημόσια εγγραφή (δημόσια κάλυψη),

Η πρώτη περίπτωση είναι στη χώρα μας η συνήθης. Για τη σύσταση με δημόσια εγγραφή απαιτείται μετοχικό κεφάλαιο ύψους 300.000 €, ολοσχερώς καταβλημένο. Επιπρόσθετα, απαιτείται άδεια της επιτροπής κεφαλαιαγοράς και εντός του έτους εγγραφή των μετοχών (της εταιρείας) στο Χρηματιστήριο (άρθρο 8 α Ν. 2190/20).

¹³⁷ Να τηρούν δηλαδή και τους λογαριασμούς της ομάδας 9 (αναλυτική λογιστική).

¹³⁸ Η ανάπτυξη των τριτοβάθμιων λογαριασμών σε επίπεδο τεταρτοβάθμιων, καθώς και η ανάπτυξη των δευτεροβάθμιων σε μη θεσμοθετημένους στο Γ.Λ.Σ. τριτοβάθμιους γίνεται σύμφωνα με τις αρχές της λογιστικής και τις ανάγκες της επιχείρησης.

2.1 Εγγραφές συστάσεως της Α.Ε.

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο η διαδικασία συστάσεως περιλαμβάνει δύο στάδια:

- το στάδιο της κάλυψης (ανάληψη της ευθύνης),
- το στάδιο της καταβολής (πραγματοποίηση Μ.Κ.)

Η λογιστική οφείλει να απεικονίσει τόσο την κάλυψη, όσο και την καταβολή¹³⁹.

Κάλυψη του Μ.Κ.

Ο νόμος 2190/20 απαγορεύει στην εταιρεία και σε κάθε άλλο πρόσωπο που ενεργεί με το δικό του όνομα, αλλά για λογαριασμό δικό της, να αναλαμβάνει την κάλυψη ιδίων μετοχών της. (άρθρο 15 β). Ακόμη υποχρεώνει τους ιδρυτές της¹⁴⁰, κατά τη σύσταση, να καταβάλλουν την αξία των μετοχών που έχουν αναλάβει, κατά παράβαση των διατάξεων του παραπάνω άρθρου.

Καταβολή του Μ.Κ.

Η υποχρέωση για καταβολή είναι αμέσως ληξιπρόθεσμη με τη σύνταξη του καταστατικού της εταιρείας. Το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται μέσα σε δύο μήνες από την ίδρυση της εταιρείας να πιστοποιήσει, σε ειδική συνεδρίαση, αν το κεφάλαιο καταβλήθηκε σύμφωνα με όσα ορίζει το καταστατικό και να υποβάλλει αντίγραφο του πρακτικού της συνεδρίασης στο Υπουργείο Εμπορίου.

Σε περίπτωση μη πληρωμής κάποιας δόσεως, "αι μετοχαί καθίστανται αυτοδικαίως άκυροι" η δε εταιρεία υποχρεούται, αφού τηρήσει την προθεσμία που προβλέπει ο νόμος, να πουλήσει στο Χρηματιστήριο Αθηνών νέες ισάριθμες μετοχές.

Η εκποίηση ενεργείται για λογαριασμό των οφειλετών μετόχων, στους οποίους κατά το νόμο "καταβάλλεται παν προκύπτον πλεόνασμα, μετά την αφαίρεση πάντων των εξόδων, και καθ' ων η εταιρεία δύναται ν' αξιώση πάσαν προκύψασαν ζημίαν".

Στην περίπτωση όμως που οι νέες μετοχές δεν καθίστανται δυνατό να εκποιηθούν στο Χρηματιστήριο, η εταιρεία υποχρεούται να προβεί σε μείωση του εταιρικού της κεφαλαίου, κατά το ποσό των μη εκποιηθέντων μετοχών, στη πρώτη μετά την εκποίηση Γενική Συνέλευση.

¹³⁹ Η καταβολή μπορεί να είναι ολοσχερής ή μερική. Ολοσχερής θα πρέπει να είναι, όταν το κεφάλαιο είναι ίσο προς το ελάχιστο όριο που απαιτεί ο νόμος και όταν το κεφάλαιο αποτελείται από εισφορές σε είδος.

¹⁴⁰ Οι πιο πάνω ιδρυτές μπορούν να απαλλαγούν από αυτή την υποχρέωση, αν αποδείξουν ότι δεν τους βαρύνει οποιαδήποτε υπαιτιότητα.

2.1.1 Ολοσχερής καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου.

α) Όταν οι μετοχές αναλαμβάνονται από τους ιδρυτές.

Οι εγγραφές που θα διενεργηθούν στην περίπτωση αυτή, είναι:

Κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου.

33 Χρεώστες διάφοροι

33.03 Μέτοχοι λογ/σμός κάλυψης

κεφαλαίου

33.03.00 Μέτοχος Α

33.03.01 Μέτοχος Β

κ.ο.κ

40 Κεφάλαιο

40.02 Οφειλόμενο μετοχικό κεφάλαιο

Κάλυψη του Μ.Κ. σύμφωνα με το υπ' αριθμό

άρθρο του καταστατικού που δημοσιεύθηκε στον υπ' αρ. Φ.Ε.Κ.

33 Χρεώστες διάφοροι

33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο

33.04.00 Μέτοχος Α

33.04.01 Μέτοχος Β

κ.ο.κ.

33 Χρεώστες διάφοροι

33.03 Μέτοχοι λογ/σμός κάλυψης

κεφαλαίου

33.03.00 Μέτοχος Α

33.03.01 Μέτοχος Β

κ.ο.κ

Μεταφορά του δεύτερου στον πρώτο

Καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου

Διάφορα

Ενεργητικά

Στοιχεία

Διάφορα παθητικά στοιχεία

33 Χρεώστες διάφοροι

33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο

33.04.00 Μέτοχος Α

33.04.01 Μέτοχος Β

Κ.Ο.Κ.

Καταβολή μετοχικού κεφαλαίου

40 Κεφάλαιο

40.02 Οφειλόμενο μετοχικό κεφάλαιο

40 Κεφάλαιο

40.00 Καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο

Μεταφορά του πρώτου στο δεύτερο

Στην πράξη, σε περίπτωση ολοσχερούς καταβολής, το κεφάλαιο καταβάλλεται κατά την σύσταση και σε άλλες περιπτώσεις, πριν από αυτή. Αν συμβαίνει αυτό, δεν είναι απαραίτητο να γίνουν οι παραπάνω εγγραφές αλλά αρκεί η εγγραφή της καταβολής του κεφαλαίου.

β) Οι μετοχές αναλαμβάνονται από το κοινό με δημόσια εγγραφή.

Οι εγγραφές που θα γίνουν, είναι:

33 Χρεώστες διάφοροι

33.03 Μέτοχοι λογ/σμός κάλυψης
κεφαλαίου

33.03.00 Μέτοχος Α

33.03.01 Μέτοχος Β

κ.ο.κ

40 Κεφάλαιο

40.02 Οφειλόμενο μετοχικό κεφάλαιο

Κάλυψη του Μ.Κ. ως προς το έγγραφο της Τράπεζας.

33 Χρεώστες διάφοροι

33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο

33.04.00 Μέτοχος Α

33.04.01 Μέτοχος Β

κ.ο.κ.

33 Χρεώστες διάφοροι

33.03 Μέτοχοι λογ/σμός κάλυψης
κεφαλαίου

33.03.00 Μέτοχος Α

33.03.01 Μέτοχος Β

κ.ο.κ

Μεταφορά του δεύτερου στον πρώτο

38 Χρηματικά Διαθέσιμα

38.03 Καταθέσεις όψεως

33 Χρεώστες διάφοροι

33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο

33.04.00 Μέτοχος Α

33.04.01 Μέτοχος Β

κ.ο.κ.

Καταβολή από τους μετόχους στην τράπεζα.

40 Κεφάλαιο

40.02 Οφειλόμενο μετοχικό κεφάλαιο

40 Κεφάλαιο

40.00 Καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο

Μεταφορά του πρώτου στο δεύτερο λόγω καταβολής

Στα παραπάνω άρθρα θεωρήσαμε ότι η συμμετοχή του κοινού στο κεφάλαιο της εταιρείας έγινε σε δύο στάδια (κάλυψη - καταβολή).

Στην πράξη όμως ο εγγραφόμενος στο κεφάλαιο της εταιρείας, καταβάλει και το αντίστοιχο ποσό ολόκληρο (εφόσον ορίστηκε καταβλητέο εφάπαξ). Έτσι, αν υιοθετήσουμε αυτή την άποψη αντί των τεσσάρων πρώτων άρθρων, θα μπορούσε να γίνει ένα με χρέωση του λογαριασμού 38.03 " Καταθέσεις όψεως " και πίστωση του 40.00 " Καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο ".

2.2.2 Τμηματική (κατά δόσεις) καταβολή του κεφαλαίου.

Στην περίπτωση αυτή, μετά την εγγραφή Ν^ο 1 θα ακολουθήσουν οι εγγραφές:

33 Χρεώστες διάφοροι

33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο

33.04.00 Μέτοχος Α

33.04.01 Μέτοχος Β

κ.ο.κ.

18 Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις

18.12 Οφειλόμενο κεφάλαιο

18.12.00 Μέτοχος Α

18.12.01 Μέτοχος Β

κ.ο.κ.

33 Χρεώστες Διάφοροι

33.03 Μέτοχοι λογ/σμός καλύψεως
κεφαλαίου

33.03.00 Μέτοχος Α

33.03.01 Μέτοχος Β

κ.ο.κ.

Διάφορα

Εισφερόμενα

Ενεργητικά

Στοιχεία

Διάφορα εισφερόμενα

παθητικά στοιχεία

33 Χρεώστες διάφοροι

33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο

33.04.00 Μέτοχος Α

33.04.01 Μέτοχος Β

κ.ο.κ.

40 Κεφάλαιο

40.02 Οφειλόμενο μετοχικό κεφάλαιο

40 Κεφάλαιο

40.00 Καταβλημένο μετ. κεφάλαιο

Στις παραπάνω εγγραφές θα πρέπει να γίνουν οι παρακάτω παρατηρήσεις-επεξηγήσεις :

- Το τμήμα που είναι καταβλημένο συγχρόνως με την κάλυψη, καθώς και το τμήμα που έχει κληθεί να καταβληθεί και είναι καταβλητέο σε δόσεις, οι οποίες λήγουν μέχρι το τέλος της επόμενης χρήσεως, εμφανίζονται στο λογαριασμό 33.04 "Οφειλόμενο κεφάλαιο " . Το τμήμα που δεν έχει κληθεί να καταβληθεί και οι δόσεις του οποίου οι δόσεις λήγουν μετά το τέλος της επόμενης χρήσεως, καταχωρείται στο λογαριασμό 18.12 "Οφειλόμενο κεφάλαιο " .

- Στο τέλος κάθε χρήσεως, ο λογαριασμός 18.12 "Οφειλόμενο κεφάλαιο "¹⁴¹ θα πιστώνεται με χρέωση του λογαριασμού 33.04 "Οφειλόμενο κεφάλαιο" για το τμήμα του κεφαλαίου που θα γίνει ληξιπρόθεσμο και θα καταβληθεί μέχρι το τέλος της επόμενης χρήσεως¹⁴² .

Στην περίπτωση δε που η δόση γίνεται απαιτητή και οι μέτοχοι την καταβάλλουν κανονικά, θα ακολουθήσουν οι εγγραφές:

38 Χρηματικά Διαθέσιμα

38.00 Ταμείο

33 Χρεώστες διάφοροι

33.04 Δόση

Καταβολή δόσης

40 Κεφάλαιο

40.02 Οφειλόμενο μετ. κεφάλαιο

40 Κεφάλαιο

40.00 Καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο

Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο.

¹⁴¹ Οι λογαριασμοί 33.04 και 18.12 με το υπόλοιπο τους δίνουν πληροφορίες για τη ληκτότητα των απαιτήσεων της εταιρείας κατά των εταίρων ή μετόχων τους (για το οφειλόμενο κεφάλαιο).

¹⁴² Πρόκειται για μεταφορά μακροπρόθεσμης απαίτησης σε λογαριασμό βραχυπρόθεσμης απαίτησης.

2.2.3 Καθυστέρηση κατά την καταβολή μίας δόσεως.

α) Όταν καθίσταται δυνατή η διάθεση των νέων μετοχών.

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, αν κάποιος μέτοχος δεν καταβάλλουν την οφειλόμενη δόση μέσα σε τρεις μήνες από τη λήξη της προθεσμίας που τέθηκε για την καταβολή της, οι μετοχές αυτών καθίστανται άκυρες και η εταιρεία είναι υποχρεωμένη μέσα σε ένα μήνα από την λήξη του τριμήνου να εκδώσει και να πωλήσει νέες μετοχές, ίσες στον αριθμό, μέσω του Χρηματιστηρίου Αθηνών.

Η πώληση αυτή διενεργείται για λογαριασμό των οφειλετών μετόχων. Αν από την πώληση, έπειτα από αφαίρεση των εξόδων που πραγματοποιήθηκαν γι' αυτή, προκύψει πλεόνασμα, (αυτό) αποδίδεται αυτούσιο στους υπερήμερους μετόχους. Αντίθετα αν η πώληση αποβεί για την εταιρεία ζημιογόνα, τότε δικαιούται να αξιώσει από αυτούς την αποκατάσταση της ζημίας.

Η τιμή στην οποία μπορούν να πωληθούν οι νέες μετοχές μπορεί να είναι μικρότερη ή μεγαλύτερη από την ονομαστική αξία ή την τιμή εκδόσεως των μετοχών που ακυρώθηκαν.

Η εταιρεία διαθέτοντας τις νέες μετοχές, θα προσπαθήσει να τις πωλήσει σε τιμή που να ισούται τουλάχιστον με την αξία των δόσεων που κατέβαλλε ο υπερήμερος μέτοχος, την δόση που βρίσκεται σε καθυστέρηση και τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν για την πώληση των νέων μετοχών.

Κατά συνέπεια, ο εταίρος θα πιστωθεί με την παραπάνω τιμή, θα έχει όμως προηγουμένως χρεωθεί με την καθυστερούμενη δόση και τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν για την πώληση. Τα παραπάνω θα έχουν ως αποτέλεσμα, ο λογαριασμός του υπερήμερου μετόχου να παρουσιάζει πιστωτικό υπόλοιπο (ίσο με την αξία των δόσεων που έχει ήδη καταβάλει).

Στην περίπτωση όμως που η τιμή εκποίησης είναι μικρότερη από τη δόση που βρίσκεται σε καθυστέρηση και τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν για την πώληση, τότε η εταιρεία διατηρεί το δικαίωμα να αξιώσει την αποκατάσταση της ζημίας.

Λογιστικώς για την απεικόνιση των σχέσεων που προκύπτουν κατά την υπερημερία των μετόχων, χρησιμοποιείται ο λογαριασμός 33.05 " Δόσεις μετοχικού κεφαλαίου σε καθυστέρηση ".

✓ **Πρακτική εφαρμογή - Λογιστικές εγγραφές.**

Έστω η Α.Ε. "Ω" κεφαλαίου 400.000 € (20.000 μετοχές ονομαστικής αξίας 20 €) η οποία όρισε να καταβληθεί το κεφάλαιο σε τέσσερις δόσεις ως εξής:

- α' δόση 5 € (αμέσως κατά τη σύσταση),
- β' δόση 5 €
- γ' δόση 5 €

- δ' δόση 5 € κατά μετοχή

Οι δύο πρώτες δόσεις καταβλήθηκαν κανονικά για όλους τους μετόχους και έγιναν οι σχετικές εγγραφές. Η γ' δόση γίνεται ληξιπρόθεσμη και οι μέτοχοι την καταβάλουν κανονικά εκτός από τον Αλεβίζο, ο οποίος καθίσταται υπερήμερος. Η εταιρεία μετά την τήρηση των διατυπώσεων του νόμου, πουλάει χρηματιστηριακά τις εκδιδόμενες νέες μετοχές στον Γαβριηλίδη, ο οποίος καταβάλει 12 € κατά μετοχή. Η εταιρεία καταβάλει 60 € για διάφορα έξοδα εκποίησης των μετοχών και επιστρέφει στον Αλεβίζο το ποσό που έχει να παίρνει.

• **Παρατηρήσεις – Επεξηγήσεις.**

Ο εταίρος Γαβριηλίδης αγοράζοντας τις νέες μετοχές, οφείλει να καταβάλει τουλάχιστον τη ληξιπρόθεσμη γ' δόση και να αναλάβει την υποχρέωση για μελλοντική καταβολή της δ' δόσης.

Αν θα δεχθεί να καταβάλει ή όχι και τις δύο πρώτες δόσεις που κατέβαλε ήδη ο έκπτωτος μέτοχος εξαρτάται από την οικονομική κατάσταση της εταιρείας, κατά τη στιγμή διαθέσεως των μετοχών, καθώς και από τις προοπτικές για τη μελλοντική πορεία της εταιρείας.

× Η εταιρεία πρέπει να έχει στο ταμείο της, $100 \times (5 + 5 + 5) + 60 = 1.560 \text{ €}$

× Έχει εισπράξει ήδη $100 \times (5 + 5) = 1.000 \text{ €}$
 και $100 \times 12 = 1.200 \text{ €}$
 2.200 €

× Οπότε οφείλει να επιστρέψει $2.200 - 1.560 = 640 \text{ €}$

× Ο έκπτωτος μέτοχος Αλεβίζος ζημιώνει κατά $1.000 - 640 = 360 \text{ €}$

Τους παραπάνω υπολογισμούς, αποδίδουν τα άρθρα που ακολουθούν:

33 Χρεώστες διάφοροι	100.000
33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο	
33.04.01 Τρίτη δόση	

(20.000 X 5)		
18 Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις		100.000
18.12 Οφειλόμενο κεφάλαιο		
18.12.01 Τρίτη δόση		
<i>Μεταφορά του δεύτερου λογαριασμού στον πρώτο</i>		
<u>38 Χρηματικά Διαθέσιμα</u>	99.500	
38.00 Ταμείο		
33 Χρεώστες διάφοροι		99.500
33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο		
33.04.01 Τρίτη δόση		
(19.900 X 5)		
<i>Καταβολή δόσεως.</i>		
<hr/>		
33 Χρεώστες διάφοροι	500	
33.05 Δόσεις μετοχικού κεφαλαίου		
σε καθυστέρηση		
33.05.00 Αλεβίζος		
(100 X 5)		
33 Χρεώστες διάφοροι		500
33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο		
33.04.01 Τρίτη δόση		
<i>Μεταφορά του δεύτερου λογαριασμού στον</i>		
<i>πρώτο λόγω υπερημερίας.</i>		
<u>38 Χρηματικά Διαθέσιμα</u>	1.200	
38.00 Ταμείο		
33 Χρεώστες διάφοροι		1.200
33.05 Δόσεις μετοχικού κεφαλαίου		
σε καθυστέρηση		
33.05.00 Αλεβίζος		
<i>Όσα εισπράχθηκαν από τον Γαβριηλίδη από</i>		
<i>την εκποίηση των μετοχών Αλεβίζου.</i>		
<u>33 Χρεώστες διάφοροι</u>	60	
33.05 Δόσεις μετοχικού κεφαλαίου		
σε καθυστέρηση		
33.05.00 Αλεβίζος		
38 Χρηματικά Διαθέσιμα		60
38.00 Ταμείο		
<i>Καταλογισμός των εξόδων εκποιήσεως.</i>		
<hr/>		
33 Χρεώστες διάφοροι	640	
33.05 Δόσεις μετοχικού κεφαλαίου		
σε καθυστέρηση		
33.05.00 Αλεβίζος		
38 Χρηματικά Διαθέσιμα		640
38.00 Ταμείο		
<i>Καταβολή σε αυτόν του προκύψαντος αποτελέσματος.</i>		
<u>40 Κεφάλαιο</u>	100.000	
40.02 Οφειλόμενο μετ. κεφάλαιο		

κοινών μετοχών		
40 Κεφάλαιο		100.000
40.00 Καταβλημένο μετ. κεφάλαιο κοινών μετοχών		
<i>Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο.</i>		
<hr/>		
18 Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	500	
18.12 Οφειλόμενο κεφάλαιο		
18.12.01 Τέταρτη δόση		
18.12.01.XX Γαβριηλίδης		
18 Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις		500
18.12 Οφειλόμενο κεφάλαιο		
18.12.01 Τέταρτη δόση		
18.12.01.ΨΨ Αλεβίζος		
<i>Μεταφορά από μερίδα Αλεβίζου σε μερίδα Γαβριηλίδη.</i>		
<hr/>		

β) Όταν η διάθεση των μετοχών αποτυγχάνει.

Στην περίπτωση αυτή, όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, η εταιρεία υποχρεούται να προβεί σε ελάττωση του μετοχικού της κεφαλαίου. Η ελάττωση γίνεται για όλες τις δόσεις και όχι μόνο για τις οφειλόμενες.

Χρησιμοποιώντας το παράδειγμα της προηγούμενης περίπτωσης όπου η Α.Ε. " Ω" με κεφάλαιο 400.000 € (20.000 μετοχές ονομαστικής αξίας 20 €) το οποίο ορίστηκε να καταβληθεί σε τέσσερις δόσεις ως εξής:

- α' δόση 5 € (αμέσως κατά τη σύσταση),
- β' δόση 5 €
- γ' δόση 5 €
- δ' δόση 5 € κατά μετοχή.

Η γ' δόση γίνεται ληξιπρόθεσμη και ενώ όλοι οι μέτοχοι την καταβάλλουν κανονικά, ο μέτοχος Αλεβίζος γίνεται υπερήμερος και η εταιρεία, μετά την τήρηση των διατυπώσεων που προβλέπει ο νόμος, πουλά τις νέες μετοχές στο Χρηματιστήριο αλλά αποτυγχάνει και τις δύο φορές.

✓ Οι εγγραφές που θα γίνουν στην περίπτωση αυτή είναι:

33 Χρεώστες διάφοροι	100.000	
33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο		
33.04.01 Τρίτη δόση (20.000 X 5)		
18 Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις		100.000
18.12 Οφειλόμενο κεφάλαιο		
18.12.01 Τρίτη δόση		
<i>Μεταφορά του δεύτερου στον πρώτο.</i>		
<hr/>		

38 Χρηματικά Διαθέσιμα	99.500	
38.00 Ταμείο		
33 Χρεώστες διάφοροι		99.500
33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο		
33.04.01 Τρίτη δόση		
(19.900 X 5)		
<i>Καταβολή κ.τ.λ.</i>		
<hr/>		
33 Χρεώστες διάφοροι	500	
33.05 Δόσεις μετοχικού κεφαλαίου σε καθυστέρηση		
33 Χρεώστες διάφοροι		500
33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο		
33.04.01 Τρίτη δόση		
(19.900 X 5)		
<i>Μεταφορά του δεύτερου στον πρώτο.</i>		
<hr/>		
40 Κεφάλαιο	2.000	
40.00 Καταβλημένο μετοχ. κεφάλαιο κοινών μετοχών 1.000		
100 X (5 + 5)		
40.02 Οφειλόμενο μετοχικό κεφάλαιο κοινών μετοχών 1000		
100 X (5 + 5)		
41 Αποθεματικά – Διαφορές αναπροσαρμογής επιχορηγήσεις επενδύσεων		1.000
41.90 Έκτακτο Αποθεματικό από την υποχρεωτική ελάττωση του κεφαλαίου		
33 Χρεώστες Διάφοροι		500
33.05 Δόσεις μετοχ. κεφαλαίου σε καθυστέρηση		
33.05. XX Αλεβίζος		
(100 X 5)		
18 Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις		500
18.12 Οφειλόμενο κεφάλαιο		
18.12.02 Τέταρτη δόση		
(100 X 5)		
<i>Υποχρεωτική μείωση κεφαλαίου με την υπ' αριθμόν'.. Απόφαση της Γενικής Συνελεύσεως.</i>		
<hr/>		
40 Κεφάλαιο	99.500	
40.02 Οφειλόμενο κεφάλαιο κοινών μετοχών		
(19.900 X 5)		
40 Κεφάλαιο		99.500
40.00 Καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο κοινών μετοχών.		

Μεταφορά του πρώτου στο δεύτερο.

Σύμφωνα με το νόμο (άρθρο 12 § 2) " η λαμβανομένη απόφασις περί μειώσεως του εταιρικού κεφαλαίου δεν απαλλάσσει τους οφειλέτας μετόχους πάσης προς την την εταιρείαν οφειλής, εκ της λυθείσας μετοχικής σχέσεως ".

Κατά συνέπεια, αν θεωρήσουμε ότι η διάταξη αυτή σημαίνει ότι η εταιρεία μπορεί να αξιώσει¹⁴³ τις δόσεις που δεν κατέβαλε ο έκπτωτος μέτοχος και δεχθούμε ότι ακόμη κι αν καταβάλει τις δόσεις αυτές , δεν επανακτά την ιδιότητα του μετόχου τότε πρέπει να ακολουθήσουν οι παρακάτω εγγραφές:

04 Διάφοροι λογ/σμοί πληροφοριών χρεωστικοί	1000
04.XX Απαιτήσεις από υποχρωτική ελάττωση του κεφαλαίου	
08 Διάφοροι λογ/σμοί πληροφοριών πιστωτικοί	1000
08.ΨΨ Πιθανή προσαύξηση καθαρής περιουσίας	
<i>Απόδοση (με λογ. τάξεως) απαιτήσεως κατά του πρώην εταίρου.</i>	

Στην απίθανη δε περίπτωση, που ο έκπτωτος μέτοχος καταβάλει τις δύο δόσεις (γ' και δ') θα πρέπει να γίνει αντιλογισμός των παραπάνω δύο λογαριασμών τάξεως και να δημιουργηθεί ένας λογαριασμός έκτακτου αποθεματικού για το ποσό που θα καταβληθεί (από τον έκπρωτο μέτοχο). Ειδικότερα:

38 Χρηματικά διαθέσιμα	1000
38.00 Ταμείο	
41 Αποθεματικά – Διαφορές	1000

¹⁴³ Η άποψη αυτή αποκρούεται από τον *Πασσιά* (όπ. παρ απ. σελ. 278) που γράφει: «Η διάταξις αυτή αφορά εις άλλας υποχρεώσεις του μετόχου, και ουχί την προς καταβολήν μετοχικού κεφαλαίου, τουτέστιν εις την υποχρέωσιν προς καταβολήν αποζημίωσεως δι' έξοδα της εταιρίας, ή άλλην συμφωνηθείσαν ως άνω ποινικήν ρήτραν. Δεν είναι εύλογον να θεωρήσωμεν ότι ο μέτοχος, καίτοι ακυρωθείσης της συμβάσεως, δι' ης κατέστη μέτοχος, υποχρεούται να καταβάλει μετοχικόν κεφάλαιον, της εταιρίας δικαιουμένης να αξιώσει το υπόλοιπον ποσόν της μετοχής, καίτοι ακυρωθείσης, και να εισπράξει το ισότιμον της μειώσεως του κεφαλαίου της, και δεν νομίζομεν ορθήν την αντίληψιν ότι το καταβληθέν παρ' αυτού τμήμα της μετοχής παρακρατείται υπό της εταιρίας ως «αποζημίωσις» αυτής, κατ' αποκοπήν ούτω νοούμενης. Νομίζομεν αντιθέτως, ότι μετά την μείωσιν του κεφαλαίου, λύεται η ενοχή του παλαιού μετόχου ως προς την υποχρέωσιν τ η ς καταβολής παρ' αυτού του υπολοίπου του κεφαλαίου, και γεννάται η αξίωσις του προς ανάληψιν του καταβληθέντος» .

αναπροσαρμογής επιχορηγήσεις επενδύσεων
 41.90 Έκτακτο Αποθεματικό
 από την υποχρεωτική ελάττωση
 του κεφαλαίου

Καταβολή από τον πρώην μέτοχο Αλεβίζο.

08 Διάφοροι λογ/σμοί πληροφοριών πιστωτικοί	1000	
08.ΨΨ Πιθανή προσαύξηση καθαρής περιουσίας		
04 Διάφοροι λογ/σμοί πληροφοριών χρεωστικοί		1000
04.XX Απαιτήσεις από υποχρεωτική ελάττωση του κεφαλαίου		

Αντιλογισμός λογαριασμών τάξεως.

3. ΕΞΟΔΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ

Κατά τη σύσταση της ανώνυμης εταιρείας δημιουργούνται διάφορα έξοδα, όπως συμβολαιογραφικά, έξοδα καταρτίσεως και δημοσιεύσεως του καταστατικού, αμοιβή δικηγόρου, φόρο συγκεντρώσεως κεφαλαίου, ανταποδοτικό τέλος υπέρ της επιτροπής ανταγωνισμού κ.α.

Οι δαπάνες αυτές αποδίδονται από λογιστική άποψη με το τίτλο "Δαπάνες (ή έξοδα) ιδρύσεως και οργανώσεως ή έξοδα πρώτης εγκαταστάσεως " και περιλαμβάνουν όλες τις δαπάνες που δημιουργούνται κατά το διάστημα που μεσολαβεί από τη μέρα που ελήφθη η απόφαση για την ίδρυση της εταιρείας, μέχρι και την ημέρα που θα αρχίσουν οι εργασίες της.

Το χαρακτηριστικό των δαπανών αυτών είναι, ότι δημιουργούνται κατά τη σύσταση, δεν επαναλαμβάνονται και ωφελούν όλες τις χρήσεις που θα λειτουργήσει η εταιρεία. Γι' αυτό και δεν είναι ορθό, να βαρύνουν στο σύνολο τους την πρώτη χρήση.

Το Ε.Γ.Α.Σ. κατ' εφαρμογή της αρχής της συντηρητικότητας, που διέπει την λογιστική, έχει προβλέψει τα έξοδα αυτά να παρακολουθούνται στους λογαριασμούς 16.10 " Έξοδα ιδρύσεως και πρώτης εγκαταστάσεως" και 16.10.99 "Αποσβεσμένα έξοδα ιδρύσεως και πρώτης εγκαταστάσεως ".

1. Απόσβεση εξόδων ιδρύσεως και πρώτης εγκαταστάσεως κατά το Ν. 2190/20.

Ο ελληνικός νόμος 2190/20 για τις Α.Ε., μετά την προσαρμογή του στα κοινοτικά δεδομένα ορίζει ότι τα ποσά των εξόδων εγκαταστάσεως αποσβένονται είτε εφάπαξ κατά το έτος πραγματοποιήσεως τους, είτε τμηματικά και ισόποσα σε μία πενταετία.

Επιπρόσθετα, μέχρι την πλήρη απόσβεση όλων των εξόδων εγκαταστάσεως, (πολυετούς απόσβεσης) απαγορεύει οποιαδήποτε διανομή κέρδους¹⁴⁴, εκτός αν το αναπόσβεστο υπόλοιπο των εξόδων αυτών είναι μικρότερο από το άθροισμα των προαιρετικών αποθεματικών και του υπολοίπου των κερδών εις νέο.

2. Φορολογία Εισοδήματος.

Ο φορολογικός νόμος προέβλεπε αρχικά την εντός δεκαετίας κατ' ανώτατο όριο απόσβεση των εξόδων ιδρύσεως και πρώτης εγκαταστάσεως. Μετά το ν. 2065/92 (άρθρο 10 § 13) εξαλείφθηκε η διαφορά αυτή δεδομένου ότι ο νεότερος αυτός φορολογικός νόμος προβλέπει απόσβεση των εξόδων πρώτης εγκαταστάσεως είτε εφάπαξ κατά το έτος πραγματοποιήσεως τους, είτε τμηματικά και ισόποσα μέσα σε μία πενταετία¹⁴⁵.

Με τα έξοδα πρώτης εγκατάστασης ασχολείται και άλλη διάταξη του νόμου για την Α.Ε. άρθρο 2 § 2 περ. β', όπου απαιτείται να αναφέρεται στο καταστατικό το συνολικό ποσό, τουλάχιστον κατά προσέγγιση, όλων των δαπανών που απαιτήθηκαν για τη σύσταση της εταιρείας.

Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί ότι πολλά από τα έξοδα που αναφέρθηκαν παραπάνω, καταβάλλονται πριν υπογραφεί ή δημοσιευθεί το καταστατικό. Κατά συνέπεια δεν υπάρχει νομικό πρόσωπο κατά τη διενέργεια των δαπανών αυτών και δεν μπορούν να θεωρηθούν βιβλία, από την οικονομική εφορία στο όνομα του νομικού προσώπου.

Σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ. άρθρο 10 § 2 (π.δ. 186/92) " τα έξοδα πρώτης εγκατάστασης και λοιπές συναλλαγές αναγκαίες για την σύσταση του νομικού προσώπου ή την έναρξη της λειτουργίας της επιχείρησης, καταχωρούνται σε βιβλία

¹⁴⁴ Κατά τον Αρ. Ιγνατιάδη 1993, « Θεωρητική και εφαρμοσμένη λογιστική εταιρικών επιχειρήσεων», σελ 109, "Ο λόγος της διάταξης αυτής, είναι προφανής: η ύπαρξη του λογαριασμού των εξόδων αυτών στον ισολογισμό δεν υποδηλώνει παρά την... ανυπαρξία του αντίστοιχου ποσού κι επομένως κατά το ίδιο ποσό το κεφάλαιο της Α.Ε. είναι στην ουσία ανύπαρκτο. Αν επιτρεπόταν η διανομή των κερδών, παρά την ύπαρξη του αναπόσβεστου υπολοίπου των εξόδων αυτών αυτό θα σήμαινε παραγνώριση της οικονομικής πραγματικότητας της εταιρείας."

¹⁴⁵ Το ίδιο ρυθμίζεται και με το Ν. 2238/1994 άρθρο 31 § 1 περ. β'.

που θεωρούνται στο όνομα του ιδρυτή από τον προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. της κατοικίας ή της έδρας του, με μνεία της υπό σύσταση επιχείρησης. Αν ο ιδρυτής είναι πρόσωπο που έχει έδρα, κατοικία ή διαμονή ή εγκατάσταση σε άλλη χώρα, τα βιβλία θεωρούνται στο όνομα του νόμιμου εκπροσώπου του στην Ελλάδα. Οι εγγραφές που καταχωρήθηκαν στα προσωρινά βιβλία μεταφέρονται στα οριστικά βιβλία, αναλυτικά ή συγκεντρωτικά αμέσως μετά τη σύσταση του νομικού προσώπου ή την έναρξη λειτουργίας της επιχείρησης.

4. ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ.

1. Εμπορικός νόμος 2190/1920.

Ο Ν .2190/20 (άρθρο 41) ορίζει ότι "κατά την έναρξιν της λειτουργίας της ανώνυμης εταιρείας, η εταιρεία οφείλει να ενεργήσει την κατά το άρθρο 9 του εμπορικού νόμου απογραφήν."

2. Κ.Β.Σ.

Στον Κ.Β.Σ. (π.δ. 186/86, άρθρο 27) ορίζεται ότι κάθε επιχείρηση, ανεξάρτητα από τη νομική της μορφή, υποχρεούται να συντάξει απογραφή ενάρξεως , εφόσον πρόκειται να τηρήσει βιβλία τρίτης κατηγορίας.

Ο Ν .2190/20 (άρθρο 41) ορίζει ότι "κατά την έναρξιν της λειτουργίας της ανώνυμης εταιρείας, η εταιρεία οφείλει να ενεργήσει την κατά το άρθρο 9 του εμπορικού νόμου απογραφήν."

5. ΙΔΡΥΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ.

5.1 Γενικά.

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη ενότητα, κατά την σύσταση της Α.Ε., αντικείμενα εισφοράς δεν αποτελούν οι υπηρεσίες προσώπων ή τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι τα παραπάνω αντικείμενα, δεν έχουν αξία για την εταιρεία. Γι αυτό και ο εισφέρων σε αντάλλαγμα, δεν λαμβάνει μετοχές αλλά τίτλους · γνωστούς ως ιδρυτικούς τίτλους.

Οι ιδρυτικοί τίτλοι¹⁴⁶ εκδίδονται από την ανώνυμη εταιρεία και χορηγούνται στους ιδρυτές της, για τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους, και σε εκείνους που εισφέρουν στην εταιρεία διάφορα περιουσιακά στοιχεία. Διακρίνονται σε κοινούς και εξαιρετικούς.

Οι κοινόι ιδρυτικοί τίτλοι κατά το νόμο (άρθρο 15),

¹⁴⁶ Η § 1 του άρθρου 15 του Κ.Ν.2190/20 απαιτεί να ορίζονται σαφώς στο καταστατικό οι παραχθείσες υπηρεσίες για τις οποίες χορηγούνται οι ιδρυτικοί τίτλοι (προς αποφυγή καταχρήσεως).

- χορηγούνται μόνο κατά την ίδρυση της εταιρείας, σε όλους ή σε μερικούς από τους ιδρυτές της προς αντάλλαγμα των υπηρεσιών τους στην εταιρεία¹⁴⁷,
- ο αριθμός τους δεν μπορεί να υπερβεί το 1/10 του αριθμού των μετοχών που έχουν εκδοθεί.
- δεν έχουν ονομαστική αξία,
- δεν παρέχουν (στον κάτοχο τους) δικαίωμα συμμετοχής στη διοίκηση και διαχείριση της εταιρείας,
- δεν παρέχουν (στον κάτοχο τους) δικαίωμα¹⁴⁸ συμμετοχής στο προϊόν εκκαθάρισεως της εταιρικής περιουσίας. Παρέχουν όμως, δικαίωμα στα κέρδη (έως το 1/4 των καθαρών κερδών) μετά την αφαίρεση του ποσοστού για το σχηματισμό του τακτικού αποθεματικού και του ποσοστού για το πρώτο μέρισμα,
- η εταιρεία δικαιούται δέκα έτη μετά την έκδοση τους να τους εξαγοράσει και να τους ακυρώσει, καταβάλλοντας στους κατόχους τους το ποσό που ορίζει το καταστατικό. Το ποσό αυτό, κατά ρητή διάταξη (άρθρο 15 § 4), σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό που προκύπτει από τη κεφαλαιοποίηση με 15 % του μέσου ετήσιου μερίσματος που πληρώθηκε στους ιδρυτικούς τίτλους κατά την τελευταία τριετία.
- δεν μετατρέπονται σε μετοχές, είναι όμως δυνατό με ορισμένες προϋποθέσεις να κεφαλαιοποιηθεί το ποσό που προκύπτει από την εξαγορά τους.

Η εξαγορά των κοινών ιδρυτικών τίτλων δημιουργεί ορισμένα νομικά προβλήματα, λόγω του ότι ο νόμος δεν προσδιορίζει πως μπορούν να εξαγοραστούν, στην περίπτωση που την τελευταία τριετία δεν έχουν καταβληθεί καθόλου μερίσματα ή έχουν διανεμηθεί μόνο κατά τα δύο προηγούμενα έτη. Στην περίπτωση που δεν έχουν διανεμηθεί καθόλου μερίσματα επικρατεί η άποψη ότι πρέπει να αναβληθεί η εξαγορά, εφόσον δεν τηρούνται οι προϋποθέσεις. Υποστηρίζεται επίσης, ότι δεν μπορεί να γίνει εξαγορά κοινών ιδρυτικών τίτλων μετά τη λήξη του χρόνου διάρκειας της ανώνυμης εταιρείας.

Οι εξαιρετικοί ιδρυτικοί τίτλοι διαφέρουν από τους κοινούς ως προς την αιτία χορηγήσεως και ως προς την έκταση συμμετοχής στα κέρδη. Ειδικότερα, οι εξαιρετικοί ιδρυτικοί τίτλοι :

- ❖ χορηγούνται κατά τη σύσταση της εταιρείας, όσο και κατά τη διάρκεια λειτουργίας της, σε αντάλλαγμα εισφορών σε είδος. Κατά κανόνα οι εισφορές σε είδος, λόγω των οποίων παρέχονται οι εξαιρετικοί ιδρυτικοί τίτλοι, δεν

¹⁴⁷ Κατά συνέπεια αποτελούν αμοιβή εργασίας που καταβλήθηκε για την σύσταση της εταιρείας.

¹⁴⁸ Τα συμφέροντα των κομιστών των κ.ι.τ. και των μετόχων είναι ενδεχόμενο να συγκρούονται υπό διττή έννοια, σε περίπτωση αύξησεως του κεφαλαίου, και με την προϋπόθεση ότι τα κέρδη δεν θα αυξηθούν ανάλογα (πράγμα που είναι δυνατό να συμβεί όταν η αύξηση είναι απλώς λογιστική, π.χ. από κεφαλαιοποίηση αποθεματικών) : πρώτο διότι με αυτό τον τρόπο θα μειωθεί το ποσό που θα απομείνει για την καταβολή μερίσματος στους κ.ι.τ. (αφού θα αυξηθεί το μέρισμα που θα καταβληθεί στους μετόχους) και δεύτερο διότι η καταβολή μειωμένου μερίσματος στους κ.ι.τ. θα επιδράσει μειωτικά στην αξία εξαγοράς τους.

αποτελούν τμήμα του μετοχικού κεφαλαίου. Γι' αυτό και ο νόμος 2190/20 δεν απαιτεί εκτίμηση της αξίας τους από την επιτροπή¹⁴⁹ του άρθρου 9 του ν.2190/20. Τίποτε όμως δεν αποκλείει να δοθούν και σε αντάλλαγμα εισφορών σε είδος, οι οποίες θα μπορούσαν να καταστήσουν τον εισφέροντα μέτοχο¹⁵⁰ (π.χ. ακίνητα, μηχανήματα κ.τ.λ.).

- ❖ η διάρκεια τους δεν μπορεί να ορισθεί ανώτερη από την προβλεπόμενη διάρκεια χρησιμοποίησης του εισφερόμενου αντικειμένου,
- ❖ δεν έχουν ονομαστική αξία,
- ❖ η εταιρεία είναι ελεύθερη να καθορίσει οποιουσδήποτε όρους συμμετοχής στα κέρδη. Είναι δυνατό δηλαδή, να οριστεί οι τίτλοι αυτοί να δίνουν δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη πριν από τη διανομή του πρώτου μερίσματος,
- ❖ δεν μετέχουν στο προϊόν εκκαθάρισης,
- ❖ η εταιρεία έχει δικαίωμα να εξαγοράσει και να ακυρώσει τους τίτλους οποτεδήποτε. Δεν υπάρχει κανένας περιορισμός ως προς το χρόνο και την έκταση τους,
- ❖ μπορούν να μετατραπούν σε μετοχές.

Για τη χορήγηση τους, απαιτείται σχετική πρόβλεψη στο καταστατικό της εταιρείας. Επιπρόσθετα απαιτείται, να αναγράφεται πάνω στον τίτλο ότι πρόκειται για εξαιρετικό τίτλο.

5.2 Η λογιστική των ιδρυτικών τίτλων.

α). Η έκδοση των ιδρυτικών τίτλων.

Ο νόμος ορίζει ότι " οι μετοχές επικαρπίας ή οι ιδρυτικοί τίτλοι που εκδόθηκαν από ανώνυμη εταιρεία πρέπει να αναφέρονται στον ισολογισμό ή στο προσάρτημα."

Δεδομένου ότι τόσο οι κοινοί όσο και οι εξαιρετικοί ιδρυτικοί τίτλοι δεν έχουν ονομαστική αξία αλλά ούτε και αποτελούν τμήμα του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας, οι εγγραφές που θα αποδίδουν την έκδοσή τους, θα περιλαμβάνουν λογαριασμούς τάξεως¹⁵¹.

Ειδικότερα στην περίπτωση των εξαιρετικών ιδρυτικών τίτλων, οι οποίοι δίδονται σε αντάλλαγμα εισφορών για τις οποίες όμως θα μπορούσαν να εκδοθούν και μετοχές, οι εγγραφές που θα αποδίδουν την έκδοσή τους θα περιλαμβάνουν και λογαριασμούς ουσίας. Κι' αυτό γιατί, στην περίπτωση που κάποιος εισφέρει κατά κυριότητα στην εταιρεία ένα ακίνητο και συμφωνεί αντί μετοχών να του δοθούν ε.ι.τ., από τη μία θα πρέπει να χρεωθεί ο λογαριασμός του στοιχείου που εισφέρθηκε (ώστε να φαίνεται μεταξύ των λοιπών στοιχείων του ενεργητικού) και από την άλλη, να

¹⁴⁹ Η επιτροπή αρκείται στο να εξακριβώσει την ύπαρξη των εισφορών σε είδος και την προβλεπόμενη διάρκεια χρησιμοποίησης του εισφερόμενου αντικειμένου.

¹⁵⁰ Εφόσον η εταιρεία κρίνει ότι συμφέρει η παροχή εξαιρετικών ιδρυτικών τίτλων αντί μετοχών και συμφωνήσει και ο εταίρος.

¹⁵¹ Οι λογαριασμοί τάξεως είναι απαραίτητοι αφού οι τίτλοι δεν έχουν ονομαστική αξία.

πιστωθεί κάποιος λογαριασμός της καθαρής περιουσίας (εκτός από το μετοχικό κεφάλαιο, αφού αυτό είναι πάντα το γινόμενο της ονομαστικής αξίας επί τον αριθμό των μετοχών).

✓ **Πρακτική εφαρμογή – Λογιστικές εγγραφές.**

Έστω Α.Ε. "Ω" η οποία εκδίδει κατά τη σύσταση της 100 Κ.Ι.Τ., τους οποίους παρέχει στους τέσσερις ιδρυτές της, και 200 Ε.Ι.Τ., τους οποίους παρέχει στον Οικονόμου σε αντάλλαγμα εισφοράς κατά κυριότητα ενός οικοπέδου και ενός βιομηχανοστασίου. Όπως προβλέπει ο νόμος, η επιτροπή του άρθρου 9 εξακριβώνει την ύπαρξη των παραπάνω ακινήτων (όχι όμως και της αξίας τους), ενώ η Δ.Ο.Υ. εκτιμά την αξία του οικοπέδου σε 30.000 € και του βιομηχανοστασίου σε 40.000 €.

Οι εγγραφές που θα διενεργηθούν στην περίπτωση αυτή, είναι:

04 Διάφοροι λογαριασμοί πληροφοριών χρεωστικοί	100	
04.XX Υπηρεσίες ιδρυτών		
08 Διάφοροι λογαριασμοί πληροφοριών πιστωτικοί		100
08.XX Κοινοί Ιδρυτικοί Τίτλοι		
<i>Έκδοση και χορήγηση 100 Κ.Ι.Τ στους ιδρυτές.</i>		
04 Διάφοροι λογαριασμοί πληροφοριών χρεωστικοί	200	
04.ΨΨ Εισφορές σε είδος κατόχων Ε.Ι.Τ.		
08 Διάφοροι λογαριασμοί πληροφοριών πιστωτικοί		200
08.ΨΨ Εξαιρετικοί Ιδρυτικοί Τίτλοι		
<i>Έκδοση και χορήγηση στον Οικονόμου 200 Ε.Ι.Τ έναντι εισφερθέντων ακινήτων του.</i>		
10 Εδαφικές εκτάσεις	30.000	
10.00 Γήπεδα – Οικόπεδα		
11 Κτίρια – Εγκαταστάσεις – Τεχνικά έργα	40.000	
11.00 Κτίρια – Εγκαταστάσεις Κτιρίων		
41 Αποθεματικά – Διαφορές Αναπροσαρμογής – Επιχορηγήσεις επενδύσεων		70.000
41.90 Αποθεματικό από εισφορά κατόχων Ε.Ι.Τ		
<i>Εισφορά ως άνω ακινήτων από Οικονόμου ως το υπ' αριθμόν συμβολαιογραφικό έγγραφο του....</i>		

Τέλος θα πρέπει να λεχθεί ότι ο λογιστικός χειρισμός των παγίων που εισέφερε ο Οικονόμου, δεν διαφέρει από, αυτόν, των υπολοίπων παγίων που αγόρασε ή κατασκεύασε η εταιρεία. Κατά συνέπεια, στο βιομηχανοστάσιο που απέκτησε η εταιρεία θα διενεργεί κανονικά αποσβέσεις.

Στην περίπτωση δε, που η εταιρεία θέλει να πουλήσει το οικόπεδο ή το βιομηχανοστάσιο δεν απαιτείται συναίνεση του κατόχου των Ε.Ι.Τ., αφού η εταιρεία κατέχει τα πάγια κατά κυριότητα.

β). Η συμμετοχή στα κέρδη.

Η εγγραφή που γίνεται προκειμένου να αποδοθεί η αξίωση των κατόχων των ιδρυτικών τίτλων στα κέρδη, δεν διαφέρει από αυτή που γίνεται για τα μερίσματα των μετόχων.

Ειδικότερα, αν υποθεθεί ότι σε μία χρήση τα μερίσματα που αναλογούν στους κατόχους των κ.ι.τ. ανήλθαν σε 1000 € και στους κατόχους των ε.ι.τ. σε 3000 €, τότε οι λογαριασμοί που θα κινηθούν είναι:

88 Αποτελέσματα προς διάθεση	X	
88.00 Καθαρά κέρδη χρήσης		
88 Αποτελέσματα προς διάθεση		X
88.99 Κέρδη προς διάθεση		
<i>Μεταφορά του πρώτου στο δεύτερο.</i>		
88 Αποτελέσματα προς διάθεση	4.000	
88.99 Κέρδη προς διάθεση		
53 Πιστωτές διάφοροι		4.000
53.01 Μερίσματα πληρωτέα		
53.01.02 Μερίσματα Κ.Ι.Τ. 1.000		
53.01.03 Μερίσματα Ε.Ι.Τ. 3.000		
<i>Απόφαση γενικής συνέλευσης.</i>		

Όταν καταβληθούν τα αντίστοιχα ποσά οι εγγραφές που θα γίνουν, είναι:

53 Πιστωτές διάφοροι	4.000	
53.01 Μερίσματα πληρωτέα		
53.01.02 Μερίσματα Κ.Ι.Τ. 1.000		
53.01.03 Μερίσματα Ε.Ι.Τ. 3.000		
38 Χρηματικά Διαθέσιμα		4.000
38.00 Ταμείο		
<i>Εξόφληση μερισμάτων.</i>		

γ). Η εξαγορά των Ιδρυτικών Τίτλων.

Η εξαγορά των ιδρυτικών τίτλων είναι δυνατό να καλυφθεί:

- είτε από σχηματισμένο αποθεματικό¹⁵² (ειδικό για την εξαγορά ή γενικού προορισμού),
- είτε από τα κέρδη του έτους εξαγοράς,
- είτε να υπαχθεί σε τμηματική απόσβεση από τα κέρδη μελλοντικών χρήσεων,
- είτε να καλυφθεί με συνδυασμό των παραπάνω τρόπων.

Βασική προϋπόθεση για την εξαγορά των Κ.Ι.Τ. είναι , όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα, να έχουν διανεμηθεί κέρδη την τελευταία τριετία¹⁵³. Όσον αφορά τους Ε.Ι.Τ., μοναδική προϋπόθεση για την εξαγορά τους αποτελεί η εξακρίβωση και η διαπίστωση της προβλεπόμενης διάρκειας ζωής του πράγματος, για το οποίο εκδόθηκαν, από την επιτροπή του άρθρου 9. Με την εξαγορά του (πράγματος) η κυριότητα του περνά στην εταιρεία , η οποία μέχρι τη στιγμή της εξαγοράς είχε μόνο τη χρήση του.

✓ Πρακτική εφαρμογή - Λογιστικές εγγραφές.

Έστω Α.Ε. " Χ " η οποία έχει εκδώσει 100 Κ.Ι.Τ., τους οποίους διένειμε στους τέσσερις ιδρυτές της, και 200 εξαιρετικούς τίτλους τους οποίους έδωσε στον Οικονόμου σε αντάλλαγμα εισφοράς κατά κυριότητα οικοπέδου και βιομηχανοστασίου αξίας 30.000 και 40.000 αντίστοιχα.

Η εταιρεία κατά την τελευταία τριετία διένειμε στις δύο κατηγορίες τίτλων τα εξής μερίσματα :

	2001	2002	2003
Κ.Ι.Τ.	1.200 €	500 €	2.300 €
Ε.Ι.Τ.	1.500 €	1.200 €	3.000 €

Η εταιρεία εξαγοράζει το 2004 τους Κ.Ι.Τ. και καταβάλλει για το σκοπό αυτό ποσό που προκύπτει από τη κεφαλαιοποίηση του μέσου όρου των μερισμάτων των τριών παραπάνω τελευταίων προς 20 %. Στον κάτοχο των Ε.Ι.Τ. καταβάλλεται το ποσό των 180.000 €.

Ο λογαριασμός της εξαγοράς των Κ.Ι.Τ. επιβαρύνει τα αποτελέσματα του έτους εξαγοράς. Από το ποσό εξαγοράς των Ε.Ι.Τ. επιβαρύνει τη χρήση του έτους εξαγοράς ποσό 90.000 €, από τα οποία τα 70.000 € καλύπτονται από το αποθεματικό που δημιουργήθηκε το έτος εκδόσεως των τίτλων, ενώ τα υπόλοιπα υπόκεινται σε πενταετή ισόποση απόσβεση.

¹⁵² Ειδικότερα για το ποσό που καταβάλλεται στους κατόχους των εξαιρετικών ιδρυτικών τίτλων πρέπει να λεχθεί ότι : κατά την έκδοση και χορήγηση αυτών των τίτλων έχει δημιουργηθεί λογαριασμός αποθεματικού, εφόσον οι τίτλοι αυτοί δόθηκαν σε αντάλλαγμα εισφορών σε είδους κατά κυριότητα. Κατά συνέπεια, πρόβλημα κάλυψης μπορεί να υπάρξει μόνο για τη διαφορά που τυχόν να δημιουργηθεί αν το ποσό εξαγοράς είναι μεγαλύτερο από την εκτιμηθείσα αξία της εισφοράς.

¹⁵³ Ωστε να μπορεί να προσδιοριστεί η αξία της εξαγοράς τους.

✓ Ο μέσος όρος των μερισμάτων των Κ.Ι.Τ. ανέρχεται σε :

$$(1.200 + 500 + 1.300) / 3 = 1000 \text{ €}$$

✓ Επομένως το τίμημα της εξαγοράς ανέρχεται σε $1000 / 20 * 100 = 5000 \text{ €}$

✓ Οι εγγραφές που αφορούν την εξαγορά , θα είναι οι παρακάτω:

81 Έκτακτα και ανόργανα αποτελέσματα	5.000
81.00 Έκτακτα και ανόργανα έξοδα	
81.00.XX Εξαγορά Κ.Ι.Τ.	
53 Πιστωτές διάφοροι	5.000
53.98 Λοιπές βραχ. υποχρεώσεις	
53.98.XX Δικαιούχοι από εξαγορά Κ.Ι.Τ.	
<i>Εξαγορά Κ.Ι.Τ. σύμφωνα με το υπ' αριθμόν .. άρθρο του καταστατικού.</i>	
16 Ασώματες ακινητοποιήσεις και έξοδα πολυετούς απόσβεσης	180.000
16.19 Λοιπά έξοδα πολυετούς απόσβεσης	
16.19.XX Εξαγορά Ε.Ι.Τ.	
53 Πιστωτές διάφοροι	180.000
53.98 Λοιπές βραχ. υποχρεώσεις	
53.98.XX Δικαιούχοι από εξαγορά Ε.Ι.Τ	
<i>Εξαγορά Ε.Ι.Τ. σύμφωνα με....</i>	
08 Διάφοροι λογαριασμοί πληροφοριών πιστωτικοί	300
08.XX Κοινοί ιδρυτικοί τίτλοι	100
08.ΨΨ Εξαιρετικοί ιδρυτικοί τίτλοι	200
04 Διάφοροι λογαριασμών πληροφοριών χρεωστικοί πιστωτικοί	300
04.XX Υπηρεσίες ιδρυτών	100
04.ΨΨ Εισφορές σε είδος κατεχόμενων Ε.Ι.Τ.	200
<i>Αντιλογισμός λόγω εξαγοράς ιδρυτικών τίτλων.</i>	
53 Πιστωτές διάφοροι	185.000
53.98 Λοιπές βραχ. υποχρεώσεις	
53.98.XX Δικαιούχοι Κ.Ι.Τ.	5.000
53.98.ΨΨ Δικαιούχοι Ε.Ι.Τ.	180.000
38 Χρηματικά Διαθέσιμα	185.000
38.00 Ταμείο	
<i>Καταβολή αξίας εξαγοράς Ιδρυτικών τίτλων.</i>	
85 Αποσβέσεις παγίων μη ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος	90.000

85.05 Αποσβέσεις ασώματων ακινητοποιήσεων & εξόδων πολυετούς απόσβεσης	
85.05.19 Αποσβέσεις λοιπών εξόδων πολυετούς απόσβεσης	
85.05.19.XX Αποσβέσεις εξαγοράς Ε.Ι.Τ	
16 Ασώματες ακινητοποιήσεις και έξοδα πολυετούς απόσβεσης	90.000
16.99 Αποσβεσμένες ασώματες ακινητοποιήσεις και αποσβ/να έξοδα πολυετούς απόσβεσης	
16.99.19 Αποσβ/να λοιπά έξοδα πολυετούς απόσβεσης	
16.99.19.XX Αποσβ/νη εξαγορά Ε.Ι.Τ.	
<i>Απόσβεση κ.τ.λ.</i>	
<hr/>	
41 Αποθεματικά - Διαφορές αναπροσ/γής – επιχορηγήσεις επενδύσεων	70.000
41.90 Αποθεματικό από εισφορές κατόχων Ε.Ι.Τ.	
88 Αποτελέσματα προς διάθεση	70.000
88.07 Λογ/σμός αποθεματικών προς διάθεση	
<i>Μεταφορά του πρώτου στο δεύτερο.</i>	
<hr/>	

• **Παρατηρήσεις- Επεξηγήσεις.**

- Το ποσό εξαγοράς των Κ.Ι.Τ. θα μεταφερθεί ολόκληρο στο λογαριασμό αποτελέσματα χρήσεως.
- Το ποσό εξαγοράς των εξαιρετικών ιδρυτικών τίτλων θα επιβαρύνει τη χρήση 2004 με καθαρό (τελικό) ποσό 20.000 € ως εξής : θα αποσβεστούν μεν τη χρήση αυτή 90.000 € από το σύνολο των 180.000 € αξίας εξαγοράς και επομένως θα μειωθούν τα αποτελέσματα χρήσεως και στη συνέχεια τα αποτελέσματα προς διάθεση κατά 90.000 €. τα αποτελέσματα προς διάθεση όμως θα αυξηθούν με το υπάρχον ήδη αποθεματικό των 70.000 €. Επομένως η τελική καθαρή μείωση των αποτελεσμάτων προς διάθεση θα είναι $90.000 - 70.000 = 20.000$ €.
- Σε κάθε ένα από τα πέντε επόμενα της εξαγοράς έτη θα χρεώνεται ο λογαριασμός 85.05.19 "Αποσβέσεις λοιπών εξόδων πολυετούς απόσβεσης", με το ποσό των 18.000 €, και θα πιστώνεται ο λογαριασμός 16.99.19 " Αποσβεσμένα λοιπά έξοδα πολυετούς αποσβέσεως".
- Από τους παραπάνω λογαριασμούς ο λογαριασμός 85.05.19.XX "Αποσβέσεις εξαγοράς Ε.Ι.Τ" θα μειώνει επί πενταετία τα αποτελέσματα κάθε χρήσης ενώ ο λογαριασμός 16.99.19.XX "Αποσβ/νη εξαγορά Ε.Ι.Τ." ως αντίθετος του 16.19.XX " Εξαγορά Ε.Ι.Τ." θα εμφανίζεται στον ισολογισμό μειώνοντας σταδιακά τον τελευταίο λογαριασμό.
- Στο τέλος του πέμπτου έτους, μετά το έτος εξαγοράς, ο λογαριασμός 16.99.19.XX "Αποσβ/νη εξαγορά Ε.Ι.Τ." θα εμφανίζεται πιστωμένος συνολικά με 180.000 € (90.000 € κατά το έτος εξαγοράς συν 18.000 επί 5 έτη), ενώ ο λογαριασμός 16.19.XX " Εξαγορά Ε.Ι.Τ." θα εμφανίζεται σε όλα αυτά τα έτη σταθερά

χρεωμένος με 180.000 €. Κατά συνέπεια στο τέλος του πέμπτου έτους, μετά το έτος εξαγοράς, οι δύο λογαριασμοί θα εξισωθούν με αντιλογισμό.

6. ΟΙ ΕΤΗΣΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ.

Κατά το άρθρο 42 α § 1 του Κ.Ν. 2190/1920 ,όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 29 του Π.Δ. 409/86¹⁵⁴, οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν:

- τον ισολογισμό,
- τον λογαριασμό « Αποτελέσματα Χρήσεως »,
- τον « Πίνακα διαθέσεως Αποτελεσμάτων »,
- το προσάρτημα (που είναι το νέο στοιχείο το οποίο καθιερώθηκε για πρώτη φορά με το Π.Δ. 409/86),

καταρτίζονται υποχρεωτικά με βάση τις διατάξεις του νόμου, και σύμφωνα με αυτόν εμφανίζουν με απόλυτη σαφήνεια την πραγματική εικόνα της περιουσιακής διάρθρωσης, της χρηματοοικονομικής θέσης και των αποτελεσμάτων χρήσεως της εταιρείας.

Τις άνω οικονομικές καταστάσεις¹⁵⁵ υποχρεούνται να συντάσσουν οι επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία τρίτης κατηγορίας του Κ.Β.Σ. (άρθρο 4 § 2).

Την ευθύνη για τη σύνταξη των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων έχει το διοικητικό συμβούλιο¹⁵⁶ και μάλιστα συλλογικά.

6.1 Οι γενικές αρχές των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων.

Από τη μελέτη των διατάξεων του Κ.Ν. 2190/1920 που αφορούν την κατάρτιση των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων, συνάγονται οι αρχές που πρέπει διέπουν τις καταστάσεις αυτές:

- η αρχή της συνεχίσεως της δραστηριότητας της επιχειρήσεως (Going concern assumption, principe de continuité de l' exploitation),
- αρχή του ιστορικού κόστους, αρχή της σταθερότητας της νομισματικής μονάδας (Cost principle, principe de stabilité de l' unité monétaire ou du nominalisme),
- αρχή της επαρκούς αποκαλύψεως ή της δημοσιότητας (adequate disclosure principle principe de publicité),
- αρχή της απόλυτης σαφήνειας, αρχή της ειλικρίνειας, ή αρχή της αποδόσεως της πραγματικής οικονομικής καταστάσεως της εταιρίας (True and fair view principle, principe de l' image fidèle, principe de sincerite) ,

¹⁵⁴ Μέχρι την τροποποίηση του Κ.Ν. 2190/1920 από το Π.Δ. 409/86 όλες οι (σχετικές) διατάξεις μιλούσαν μόνο για τον ισολογισμό. Με το Π.Δ. 409/86 αντικαταστάθηκαν όλα τα άρθρα του Ν. 2190/20 που αναφερόταν στον ισολογισμό και τέθηκαν νέες διατάξεις με τη διατύπωση " ετήσιες οικονομικές καταστάσεις".

¹⁵⁵ Συνάσσονται με βάση το Γενικό Λογιστικό Σχέδιο.

¹⁵⁶ Το δ.σ. καταρτίζει επίσης, την έκθεση διαχειρίσεως που παρέχει πληροφορίες για την εικόνα της οικονομικής θέσεως και των εργασιών της εταιρείας και υποβάλλεται στη Γενική Συνέλευση (άρθρο 43 α § 3).

- αρχή της συντηρητικότητας, ή αρχή της συνέσεως (Conservatism principle, principe de prudence),
- αρχή της ομοιογένειας, της σταθερότητας των λογιστικών μεθόδων και της συγκρισιμότητας (Consistency principle, principe de la permanence des methodes comptables),
- αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων και του ενιαίου του ισολογισμού. (Accrual basis of cost and revenue, principe d' autonomie des exercices ou principe de specialisation).

Ειδικότερα για κάθε μία από αυτές, ισχύει:

α). Αρχή της συνεχισεως της δραστηριότητας της επιχειρήσεως.

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, οι οικονομικές καταστάσεις συντάσσονται κανονικά με βάση την υπόθεση ότι η επιχείρηση θα συνεχίσει την επιχειρηματική της δραστηριότητα και ότι δεν αναμένεται ρευστοποίηση της, στο άμεσο μέλλον.

Εφόσον συντρέχουν οι συνθήκες της συνεχιζόμενης δραστηριότητας, το ενεργητικό της επιχειρήσεως αποτιμάται είτε στο κόστος ή σε κάποια άλλη κατάλληλη τιμή, που στηρίζεται στην υπόθεση ότι το ενεργητικό αυτό θα αναλωθεί ή θα διατεθεί κατά τη διάρκεια της ομαλής πορείας των εργασιών της επιχειρήσεως.

β). Αρχή του ιστορικού κόστους.

Η αρχή του ιστορικού κόστους διέπει ολόκληρη τη λογιστική διαδικασία. Σύμφωνα με αυτή, οι λογιστικές εγγραφές απεικονίσεως της απόκτησης περιουσιακών στοιχείων, της πραγματοποίησης εσόδων και εξόδων, της δημιουργίας υποχρεώσεων και στοιχείων της καθαρής θέσεως καταχωρούνται στα βιβλία στο κόστος κτήσεως¹⁵⁷. Ακόμη, η αρχή αυτή ορίζει ότι οι αξίες διατηρούνται καθόλη τη διάρκεια της λογιστικής διαδικασίας και εμφανίζονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις στο κόστος κτήσεως αυτών.

Η αρχή του ιστορικού κόστους δέχεται ότι οι χρηματοοικονομικές επιπτώσεις στην οικονομική μονάδα από μια ολοκληρωμένη (πραγματοποιημένη) αμφοτεροβαρή δοσοληψία πρέπει να εκφράζονται στην τιμή μετρητοίς που ίσχυε κατά το χρόνο της πραγματοποίησεως της δοσοληψίας. Η τιμή της συναλλαγής που πραγματοποιείται σε μια αμφοτεροβαρή σύμβαση αποτελεί τη βάση για τις λογιστικές καταχωρήσεις και παρουσιάσεις στις οικονομικές καταστάσεις.

Οι λόγοι που συνηγορούν στην παραδοχή του ιστορικού κόστους ως βάσης των λογιστικών καταχωρήσεων και παρουσιάσεων είναι κυρίως ότι:

¹⁵⁷ Στη λογιστική πρακτική, κόστος κτήσεως είναι το συνολικό αντάλλαγμα για την απόκτηση ενός περιουσιακού στοιχείου και τη θέση αυτού στην κατάλληλη που να μπορεί να προσφέρει την κατά προορισμό χρήση του.

- Το κόστος κτήσεως προσδιορίζεται αντικειμενικά στην αγορά βάσει της προσφοράς και της ζήτησεως, δηλ. προσδιορίζεται από λογικούς αγοραστές και πωλητές σε εκτέλεση αμοτεροβαρών συμβάσεων. Δεν είναι αποκύημα της φαντασίας των λογιστών.
- Το κόστος κτήσεως απεικονίζει την αξία του αποκτώμενου στοιχείου κατά το χρόνο της αποκτήσεώς του.
- Το κόστος κτήσεως μπορεί εύκολα να επαληθευθεί από τους λογιστές και ελεγκτές.
- Το κόστος κτήσεως είναι εύκολο να προσδιοριστεί, είναι συντηρητικό και σχετίζεται άμεσα με την παροχή της πραγματοποιήσεως των εσόδων.

γ) Αρχή της επαρκούς αποκάλυψης .

Η αρχή αυτή είναι μια προέκταση της αρχής της οικονομικής γνωστοποίησης (Financial reporting principle). Σύμφωνα με την τελευταία, οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να εκπονούνται κατά τρόπο που να εξασφαλίζουν λογικά πλήρη και κατανοητή παρουσίαση όλων των σημαντικών πληροφοριών, που αναφέρονται στις οικονομικές υποθέσεις της επιχειρήσεως.

δ). Αρχή της απόλυτης σαφήνειας – αρχή της ειλικρίνειας.

Σύμφωνα με την παραπάνω αρχή, τα οικονομικά στοιχεία θα πρέπει να δίνονται κατά τέτοιο τρόπο στις οικονομικές καταστάσεις ώστε ο καθένας που έχει " την συνήθη συναλλακτικήν πείρα και εξοικείωσιν προς την λογιστικήν τεχνικήν να δύναται ευκόλως και σαφώς να συναγάγει την αληθή οικονομικήν κατάστασιν της εταιρείας¹⁵⁸. "

Για παράδειγμα ο λογαριασμός "Αποτελέσματα Χρήσεως " είναι σαφείς όταν:

- οι χρησιμοποιούμενοι τίτλοι λογαριασμών υποδηλώνουν με σαφήνεια τα απεικονιζόμενα στοιχεία , ώστε να μη δημιουργείται αμφιβολία για την έννοια ή το περιεχόμενό τους,
- κάθε λογαριασμός περιέχει ομοιογενή κονδύλια και όταν δεν εμφανίζονται συμψηφισμοί στοιχείων του Ενεργητικού και του Παθητικού (ομοειδών ή μη) ή των λογαριασμών εσόδων και εξόδων.

Τέλος οι οικονομικές καταστάσεις είναι ειλικρινείς, όταν εμφανίζουν την πραγματική (αληθινή) οικονομική κατάσταση της εταιρείας¹⁵⁹. Περιλαμβάνουν δηλαδή, όλα τα ενεργητικά και παθητικά στοιχεία, όλα τα έσοδα – κέρδη και έξοδα-

¹⁵⁸ "Δεν σημαίνει όμως η αρχή αυτή ότι ο ισολογισμός πρέπει να είναι ευθύς εκ πρώτης όψεως νοητός από το πολύ κοινόν ." Τσιριντάνης Α. " Στοιχεία Εμπορικού Δικαίου" τ. Β΄ Αθήνα, σελ. 157.

¹⁵⁹ Η αρχή αυτή πρέπει να νοηθεί στο πλαίσιο των αποτιμήσεων που επιβάλλει ο ίδιος νόμος και γενικότερα στα πλαίσια και των άλλων αρχών (π.χ. της συντηρητικότητας κ.λ.π.).

ζημίες και όταν παρέχουν συμπληρωματικές πληροφορίες.

ε) Αρχή της συντηρητικότητας.

Η αρχή αυτή σκοπό έχει να εμποδίσει την υπεραισιόδοξη εκτίμηση της οικονομικής κατάστασεως της επιχειρήσεως.

Ειδικότερα, όταν υπάρχει δυνατότητα διαζευκτικών λογιστικών αντιμετώπισεων πρέπει να επιλέγεται εκείνη που έχει την μικρότερη ευνοϊκή επίδραση στην καθαρή περιουσία των μετόχων. Εκείνη δηλαδή, που εκτιμά λιγότερο το ενεργητικό ή το εισόδημα.

Η 4^η οδηγία της Ε.Ο.Κ. (άρθρο 31 § 1γ) ορίζει ότι "η αρχή της συνέσεως πρέπει σε όλες τις περιπτώσεις να τηρείται και ειδικότερα :

- στα αποτελέσματα της χρήσεως πρέπει να περιλαμβάνονται μόνον τα κέρδη που έχουν πραγματοποιηθεί μέσα σ' αυτή,
- πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλοι οι πιθανοί κίνδυνοι και όλες οι πιθανές ζημίες που αφορούν την κλειόμενη ή τις προηγούμενες χρήσεις, έστω και αν οι σχετικές ενδείξεις άρχισαν να διαφαίνονται μετά το τέλος της κλειόμενης χρήσης , αλλά μέσα στην περίοδο περάτωσης των πράξεων κλεισίματος του ισολογισμού.
- λογίζονται όλες οι απαραίτητες αποσβέσεις και προβλέψεις , ανεξάρτητα από το αν κατά τη χρήση προκύπτει καθαρό κέρδος ή ζημία."

στ). Αρχή της ομοιογένειας, συνέχειας και συγκρισιμότητας.

Η αρχή αυτή σημαίνει ότι δεν πρέπει να επέρχονται αλλαγές στη διάρθρωση ή συγκρότηση των οικονομικών καταστάσεων ή την ονοματολογία ή το περιεχόμενο των λογαριασμών που καθιστούν αδύνατη τη σύγκριση διαδοχικών οικονομικών καταστάσεων, για την εξαγωγή συμπερασμάτων για την πορεία της εταιρείας.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 42β §1 του Κ.Ν.2190/20 "η δομή του ισολογισμού και του λογαριασμού « αποτελέσματα χρήσεως » και ιδιαίτερα η ακολουθούμενη στα πλαίσια αυτού του νόμου μορφή εμφάνισης των οικονομικών αυτών καταστάσεων, απαγορεύεται να μεταβάλλεται από τη μία χρήση στην άλλη. Παρέκκλιση από την αρχή αυτή επιτρέπεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις με τον όρο ότι η παρέκκλιση αυτή θα αναφέρεται στο προσάρτημα και θα αιτιολογείται επαρκώς. "

ζ). Αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων και του ενιαίου των καταστάσεων.

Η πρώτη από τις δύο αρχές σημαίνει ότι όλα τα "έσοδα και τα έξοδα που αφορούν τη χρήση λογίζονται σ' αυτή, ανεξάρτητα από το χρόνο της είσπραξης ή της πληρωμής τους."

Η αρχή αυτή γνωστή στην αγγλοαμερικανική βιβλιογραφία ως *accrual basis of revenues and expenses*, διατυπώθηκε ρητά στο νόμο μας για τις Α.Ε., όπως τροποποιήθηκε το 1986 (π.δ. 408/86) για να προσαρμοσθεί στα κοινοτικά δεδομένα. Αποκλίσεις από αυτή, προβλέπονται στο άρθρο 43 του νόμου, για τα έξοδα ιδρύσεως και πρώτης εγκαταστάσεως, για τους τόκους δανείου κατασκευαστικής περιόδου, για τα έξοδα αυξήσεως κεφαλαίου και εκδόσεως ομολογιακών δανείων, για τα έξοδα κτήσεως ακινητοποιήσεων, για τα έξοδα αναδιοργανώσεως, για τις διαφορές εκδόσεως ή εξοφλήσεως ομολογίων, για τις συναλλαγματικές διαφορές από υποχρεώσεις, ή δάνεια σε ξένο νόμισμα που χρησιμοποιήθηκαν αποκλειστικά για την απόκτηση παγίων περιουσιακών στοιχείων, για τα έξοδα ερευνών και αναπτύξεως, για τις παραχωρήσεις και δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

Η αρχή του ενιαίου σημαίνει ότι οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις πρέπει να απεικονίζουν (ή να περιέχουν πληροφορίες για) το σύνολο της εταιρικής περιουσίας και δραστηριότητας έστω και αν υπάρχουν περισσότεροι, μη νομικά αυτοτελείς , κλάδοι ή κέντρα δραστηριότητας, όπως υποκαταστήματα¹⁶⁰ κ.τ.λ.

Συνοψίζοντας, θα πρέπει να λεχθεί ότι οι αρχές που αναλύθηκαν παραπάνω, ισχύουν και στη περίπτωση¹⁶¹ που υπάρχει υποχρέωση καταρτίσεως ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Ειδικότερα:

- "οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις καταρτίζονται με σαφήνεια και εμφανίζουν την πραγματική εικόνα της περιουσιακής διάρθρωσης, της χρηματοοικονομικής θέσης, καθώς και των αποτελεσμάτων χρήσης του συνόλου των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση",
- "Οι μέθοδοι ενοποίησης δεν πρέπει να μεταβάλλονται από τη μία χρήση στην άλλη",
- "Τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού , που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση, αποτιμούνται με ομοιόμορφες μεθόδους και σύμφωνα με τους κανόνες αποτίμησης του άρθρου 42 § 14 και του άρθρου 43".

¹⁶⁰ Άρθρο 42β § 6.

¹⁶¹ Πότε υπάρχει υποχρέωση καθορίζεται από το άρθρο 18 του π.δ. 498/31.12.87.

6.2 Ο Ισολογισμός.

Σύμφωνα με το άρθρο 42β, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από το άρθρο 30 Π.Δ. 409/86,

- ο Ισολογισμός καταρτίζεται σε δύο πολύπλευρα σκέλη στο πρώτο από τα οποία περιλαμβάνεται το ενεργητικό και στο δεύτερο το παθητικό, σύμφωνα με το υπόδειγμα της παρ. 4.1.103 του άρθρου 1 του Π.Δ. 1123/1989 "περί ορισμού του περιεχομένου και του χρόνου ενάρξεως της προαιρετικής εφαρμογής του Γενικού Λογιστικού Σχεδίου" (Φ.Ε.Κ. Α' 75/1980) σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στις παρ. 4.1.101 και 4.1.102 του άρθρου 1 του ίδιου Π.Δ. αναφορικά με το περιεχόμενο κάθε κατηγορίας και κάθε λογαριασμού του ισολογισμού αυτού". Η δομή του και ιδιαίτερα η ακολουθούμενη στα πλαίσια του νόμου μορφή εμφάνισης του, απαγορεύεται να μεταβάλλεται από τη μία χρήση στην άλλη. Παρέκκλιση από την αρχή αυτή επιτρέπεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, με τον όρο ότι η παρέκκλιση αυτή θα αναφέρεται στο προσάρτημα και θα αιτιολογείται επαρκώς.
- Οι λογαριασμοί που προβλέπονται στο υπόδειγμα του ισολογισμού καταχωρούνται ξεχωριστά ο καθένας με τη σειρά που καθορίζεται στο υπόδειγμα. Λογαριασμός στον οποίο δεν υπάρχει ποσό, ούτε της κλειόμενης ούτε της προηγούμενης χρήσης, παραλείπεται. Επιτρέπεται η παραπέρα ανάλυση των λογαριασμών, με τον όρο ότι δεν θα μεταβάλλεται η σειρά των λογαριασμών αυτών. Επιπρόσθετα, επιτρέπεται η προσθήκη και άλλων λογαριασμών εφόσον το περιεχόμενό τους δεν περιλαμβάνεται σε κάποιον από τους υποχρεωτικούς λογαριασμούς.
- Η δομή και οι τίτλοι των λογαριασμών που έχουν την αραβική αρίθμηση στο υπόδειγμα του ισολογισμού πρέπει να προσαρμόζονται ανάλογα, όταν η ειδική φύση της επιχείρησης το απαιτεί, ώστε οι χρησιμοποιούμενοι τίτλοι λογαριασμών να υποδηλώνουν με σαφήνεια τα απεικονιζόμενα στοιχεία. Απαγορεύεται, η καταχώρηση ανομοιογενών στοιχείων στον ίδιο λογαριασμό. Τέλος, κάθε προσαρμογή που γίνεται σύμφωνα με τα παραπάνω αναφέρεται και αιτιολογείται στο προσάρτημα.
- Οι λογαριασμοί του υποδείγματος του ισολογισμού, οι οποίοι έχουν αραβική αρίθμηση, μπορούν να συγχωνεύονται όταν: α) τα ποσά τους είναι ασήμαντα και η συγχώνευση τους δε θίγει τις αρχές της § 2¹⁶² του άρθρου 42 α και β) όταν η συγχώνευση γίνεται για χάρη μεγαλύτερης σαφήνειας με τον όρο ότι οι συγχωνευόμενοι λογαριασμοί θα αναλύονται στο προσάρτημα.
- Τα ποσά των λογαριασμών του ενεργητικού και του παθητικού του

¹⁶² Αρχή της απόλυτης σαφήνειας, αρχή της ειλικρίνειας ή αρχή της αποδόσεως της πραγματικής οικονομικής κατάστασης της εταιρείας.

ισολογισμού, απεικονίζονται σε δύο τουλάχιστον στήλες στις οποίες αντιπαραθέτονται τα αντίστοιχα και ομοειδή κονδύλια της κλειόμενης και της προηγούμενης χρήσης. Σε περίπτωση που τα στοιχεία της προηγούμενης χρήσης δεν είναι ομοειδή και συγκρίσιμα με τα αντίστοιχα της κλειόμενης χρήσης, γίνεται κατάλληλη αναμόρφωση τους. Κάθε τέτοια αναμόρφωση πρέπει να αναφέρεται και να επεξηγείται στο προσάρτημα.

- Εταιρεία που έχει υποκαταστήματα, ενσωματώνει στον ετήσιο ισολογισμό τα ενεργητικά και παθητικά στοιχεία των υποκαταστημάτων της και συγχωνεύει τα σχετικά ποσά στους οικείους λογαριασμούς του ισολογισμού, συμψηφίζοντας κάθε αμοιβαία χρεωαπαίτηση, τόσο των υποκαταστημάτων μεταξύ τους, όσο και μεταξύ υποκαταστημάτων και κεντρικού.
- Απαγορεύεται οποιοσδήποτε συμψηφισμός μεταξύ κονδυλίων των λογαριασμών ενεργητικού και παθητικού και η εμφάνιση μόνο της μεταξύ τους διαφορά.
- Κάθε εταιρεία η οποία, κατά την ημερομηνία κλεισίματος του Ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα αριθμητικά όρια των δυο από τα παρακάτω κριτήρια:
 - σύνολο ισολογισμού 1.500.000 € όπως αυτό προκύπτει από την άθροιση των στοιχείων Α μέχρι και Ε του Ενεργητικού στο υπόδειγμα του Ε.Γ.Λ.Σ.,
 - καθαρός κύκλο εργασιών 3.000.000 €,
 - μέσο όρο προσωπικού που απασχολήθηκε κατά τη διάρκεια της χρήσεως 50 άτομα,

μπορεί να δημοσιεύσει συνοπτικό ισολογισμό που να εμφανίζει μόνο τους λογαριασμούς οι οποίοι στο υπόδειγμα χαρακτηρίζονται με γράμματα και λατινικούς αριθμούς, με τον όρο ότι οι απαιτήσεις και υποχρεώσεις θα διαχωρίζονται σε βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες. Η ευχέρεια παύει να υφίσταται στις εταιρείες που μεταγενέστερα σε δυο συνεχείς χρήσεις υπερβαίνουν τα όρια των 2 από τα 3 κριτήρια. Αντίθετα, η ευχέρεια παρέχεται και στις εταιρείες που μεταγενέστερα παύουν να υπερβαίνουν τα όρια δύο κριτηρίων σε δυο συνεχείς χρήσεις.

Η ευχέρεια ισχύει μόνο για τον δημοσιευόμενο ισολογισμό, ενώ ο καταρτιζόμενος, που κατατίθεται στο Μητρώο Α.Ε., πρέπει να είναι πλήρης. Στον δημοσιευόμενο ισολογισμό γίνεται μνεία ότι είναι συνοπτικός και αναφέρεται το Μητρώο Α.Ε. στο οποίο πρόκειται να καταχωρηθεί ο πλήρης.

6.2.1 Ειδικές διατάξεις για ορισμένα στοιχεία του Ισολογισμού.

Στο άρθρο 42ε¹⁶³ περιέχονται ειδικές διατάξεις για ορισμένα στοιχεία του Ισολογισμού. Ειδικότερα :

- Έξοδα εγκατάστασης (πολυετούς απόσβεσης) είναι οι υποκείμενες σε τμηματική απόσβεση δαπάνες, οι οποίες πραγματοποιούνται για την ίδρυση και οργάνωση της εταιρείας, την απόκτηση των διαρκών μέσων εκμετάλλευσης και την επέκταση ή την αναδιοργάνωση της.
- Στο πάγιο ενεργητικό περιλαμβάνεται το σύνολο των αγαθών, αξιών και δικαιωμάτων, που προορίζονται να παραμείνουν μακροχρόνια και με την ίδια περίπου μορφή στην εταιρεία, με στόχο να χρησιμοποιούνται για την επίτευξη των σκοπών της. Επίσης, περιλαμβάνονται οι συμμετοχές και οι μακροπρόθεσμες απαιτήσεις, με την έννοια των παρ. 5 και 6 αυτού του άρθρου.
- Ασώματες ακινητοποιήσεις (άυλα πάγια στοιχεία) είναι τα ασώματα οικονομικά αγαθά, που αποκτούνται από την εταιρεία με σκοπό να χρησιμοποιούνται παραγωγικά για χρονικό διάστημα οπωσδήποτε μεγαλύτερο από ένα έτος. Στους λογαριασμούς της κατηγορίας των ασώματων ακινητοποιήσεων περιλαμβάνονται τα ποσά που καταβάλλονται για την απόκτηση τέτοιων αγαθών καθώς και τα ποσά που δαπανούνται από την εταιρεία για τη δημιουργία των αγαθών αυτών.
- Ενσώματα πάγια στοιχεία είναι τα υλικά αγαθά που αποκτούνται από την εταιρεία για να τα χρησιμοποιεί για την εκπλήρωση του σκοπού της, κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής τους, η οποία οπωσδήποτε είναι μεγαλύτερη από ένα έτος.
- Ως συμμετοχές, που καταχωρούνται στους λογαριασμούς της κατηγορίας, "συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις", ορίζονται τα δικαιώματα συμμετοχής στο κεφάλαιο άλλων επιχειρήσεων, οποιασδήποτε νομικής μορφής, τα οποία αντιπροσωπεύουν ποσοστό τουλάχιστον 10% του κεφαλαίου των επιχειρήσεων αυτών και αποκτούνται με σκοπό διαρκούς κατοχής τους. Οι συμμετοχές και οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις σε συνδεδεμένες¹⁶⁴ επιχειρήσεις, καθώς και οι μετοχές της

¹⁶³ Όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 33 του Π.Δ. 409/86.

¹⁶⁴ Συνδεδεμένες επιχειρήσεις είναι: α. Οι επιχειρήσεις εκείνες μεταξύ των οποίων υπάρχει σχέση μητρικής επιχείρησης προς θυγατρική. Σχέση μητρικής επιχείρησης προς θυγατρική υπάρχει όταν μία επιχείρηση (μητρική): αα. ή έχει την πλειοψηφία του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου μίας άλλης (θυγατρικής) επιχείρησης, έστω και αν η πλειοψηφία αυτή σχηματίζεται ύστερα από συνυπολογισμό των τίτλων και δικαιωμάτων που κατέχονται από τρίτους για λογαριασμό της μητρικής επιχείρησης. ββ. ή ελέγχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου μίας άλλης (θυγατρικής) επιχείρησης ύστερα από συμφωνία με άλλους μετόχους ή εταίρους της επιχείρησης αυτής. γγ. ή συμμετέχει στο κεφάλαιο μίας άλλης επιχείρησης και έχει το δικαίωμα, είτε άμεσα, είτε μέσω τρίτων, να διορίζει ή να παύει την πλειοψηφία των μελών των οργάνων διοίκησης της επιχείρησης αυτής (θυγατρικής). δδ. ή ασκεί

εταιρείας που κατέχονται από την ίδια (ίδιες μετοχές) σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά, καταχωρούνται μόνο στους λογαριασμούς που έχουν προβλεφτεί για τις περιπτώσεις αυτές στο υπόδειγμα ισολογισμού του άρθρου 42γ.

- Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις είναι οι απαιτήσεις των οποίων η προθεσμία εξόφλησης λήγει μετά το τέλος της επόμενης χρήσης. Όλες οι άλλες απαιτήσεις είναι βραχυπρόθεσμες και καταχωρούνται στους οικείους λογαριασμούς του κυκλοφορούντος ενεργητικού.

Τα ανωτέρω ισχύουν, αναλόγως, και για τη διάκριση των υποχρεώσεων σε μακροπρόθεσμες" και βραχυπρόθεσμες, για το σκοπό της χωριστής εμφάνισής τους στους οικείους λογαριασμούς υποχρεώσεων του παθητικού.

- Οι αποσβέσεις των στοιχείων του πάγιου ενεργητικού και των εξόδων εγκατάστασης καταχωρούνται στο ενεργητικό, αφαιρετικά από την αξία κτήσης ή ιδιοκατασκευής του κάθε στοιχείου του ισολογισμού, ώστε για κάθε λογαριασμό να εμφανίζεται η αξία κτήσης ή ιδιοκατασκευής, οι σωρευμένες μέχρι τη λήξη της χρήσης αποσβέσεις και η αναπόσβεστη αξία του στοιχείου.
- Οι μεταβολές που έγιναν μέσα στη χρήση στα στοιχεία πάγιου ενεργητικού και στις αποσβέσεις τους, αναφέρονται στο προσάρτημα. Ειδικότερα, για τον καθένα από τους λογαριασμούς πάγιων στοιχείων που εμφανίζονται στο ενεργητικό αναφέρονται χωριστά, η αξία κτήσης ή το κόστος

δεσπόζουσα επιρροή σε μία άλλη. επιχείρηση (θυγατρική). Δεσπόζουσα επιρροή υπάρχει όταν η μητρική επιχείρηση διαθέτει, άμεσα ή έμμεσα, δηλαδή μέσω τρίτων που ενεργούν για λογαριασμό της επιχείρησης αυτής, τουλάχιστον το 20% του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου της θυγατρικής και, ταυτόχρονα, ασκεί κυρίαρχη επιρροή στη διοίκηση ή τη λειτουργία της τελευταίας. Για την εφαρμογή των παραπάνω υποπεριπτώσεων στα ποσοστά συμμετοχής ή στα δικαιώματα ψήφου, καθώς και στα δικαιώματα διορισμού ή ανάκλησης που έχει η μητρική επιχείρηση, πρέπει να προστίθενται τα ποσοστά συμμετοχής και τα δικαιώματα κάθε άλλης επιχείρησης που είναι θυγατρική της ή θυγατρική θυγατρικής της. "Για την εφαρμογή των παραπάνω υποπερ. αα', ββ', γγ' και δδ' από τα αναφερόμενα ποσοστά συμμετοχής ή δικαιώματα ψήφου πρέπει να αφαιρούνται εκείνα που απορρέουν από: (1) τις μετοχές ή τα μερίδια που κατέχονται για λογαριασμό άλλου προσώπου εκτός της μητρικής ή θυγατρικής επιχείρησης, ή (2) τις μετοχές ή τα μερίδια που κατέχονται για εγγύηση, εφόσον τα δικαιώματα αυτά ασκούνται σύμφωνα με τις οδηγίες που έχουν δοθεί, ή που κατέχονται για ασφάλεια δανείων που χορηγήθηκαν στα πλαίσια συνήθους επιχειρηματικής δραστηριότητας στον τομέα της χορήγησης δανείων, υπό τον όρο ότι αυτά τα δικαιώματα ψήφου ασκούνται προς όφελος του παρέχοντος την εγγύηση". Για την εφαρμογή των παραπάνω υποπερ. αα' και ββ', από το σύνολο του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου των μετόχων ή εταίρων της θυγατρικής επιχείρησης πρέπει να αφαιρούνται τα ποσοστά κεφαλαίου ή τα δικαιώματα που απορρέουν από τις μετοχές ή μερίδια που κατέχονται, είτε από την ίδια την επιχείρηση, είτε από θυγατρικές της επιχειρήσεις, είτε από πρόσωπο που ενεργεί στο όνομά του, αλλά για λογαριασμό των επιχειρήσεων αυτών. β. Οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις της προηγούμενης περ. α', και κάθε μία από τις θυγατρικές ή θυγατρικές των θυγατρικών των συνδεδεμένων αυτών επιχειρήσεων. γ. Οι θυγατρικές επιχειρήσεις των προηγούμενων περ. α' και β', άσχετα αν μεταξύ των θυγατρικών αυτών δεν υπάρχει απευθείας δεσμός συμμετοχής. "δ. Οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις των προηγούμενων περ. α', β' και γ' και κάθε άλλη επιχείρηση που συνδέεται με αυτές με τις σχέσεις των διατάξεων της παρ. 1 του άρθρου 96. Βλ. Λ. Σκαλίδης – Βελέντζας "Εμπορικός Κώδικας".

ιδιοκατασκευής, οι προσθήκες και βελτιώσεις, οι μειώσεις και οι μεταφορές που έγιναν μέσα στη χρήση, καθώς και οι αποσβέσεις της χρήσης, οι τυχόν διορθώσεις που έγιναν μέσα στη χρήση πάνω στις αποσβέσεις των προηγούμενων χρήσεων, οι συνολικές αποσβέσεις μέχρι την ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού και η αναπόσβεστη αξία κατά την ημερομηνία αυτή.

Σε περίπτωση που κατά την πρώτη εφαρμογή της διάταξης αυτής της παρ. ανακύψουν δυσκολίες στη συγκέντρωση των δεδομένων της παραπάνω ανάλυσης, είναι δυνατό να ληφθεί σαν αξία κτήσης ή κόστος ιδιοκατασκευής η αναπόσβεστη αξία των στοιχείων αυτών κατά την έναρξη της χρήσης, με την προϋπόθεση ότι θα γίνεται σχετική διευκρίνιση στο προσάρτημα.

- Οι διατάξεις αυτής της παρ. εφαρμόζονται αναλόγως και για τα έξοδα εγκατάστασης.

Εμπράγματα δικαιώματα της εταιρίας σε ακίνητα απεικονίζονται στην κατηγορία των ενσώματων ακινητοποιήσεων.

Εμπράγματες ασφάλειες, που χορηγήθηκαν από την εταιρεία, σε ενσώματες ακινητοποιήσεις της, αναφέρονται στον ισολογισμό ή στο προσάρτημα, με ιδιαίτερη μνεία των εμπράγματων ασφαλειών που χορηγήθηκαν υπέρ συνδεδεμένων επιχειρήσεων. Όμοια παρουσίαση γίνεται επίσης και για κάθε μορφή εγγύησης που χορηγήθηκε από την εταιρεία.

- Μετοχές επικαρπίας ή ιδρυτικοί τίτλοι, που εκδόθηκαν από ανώνυμη εταιρεία, αναφέρονται στον ισολογισμό ή στο προσάρτημα.
- Στους "λογαριασμούς τάξεως" απεικονίζονται ιδίως τα αλλότρια περιουσιακά στοιχεία, οι αμφοτεροβαρείς συμβάσεις και οι κάθε μορφής εγγυήσεις, καθώς και οι εμπράγματες ασφάλειες. Σχετικές αναλύσεις παρέχονται στο προσάρτημα.

Τα ποσά των "λογαριασμών τάξεως" αποτελούν ιδιαίτερο άθροισμα, το οποίο δεν προστίθεται στα συνολικά αθροίσματα των λογαριασμών του ενεργητικού και του παθητικού.

- Έξοδα που πληρώθηκαν μέσα στην κλειόμενη χρήση, αλλά αφορούν την επόμενη ή τις επόμενες χρήσεις, καθώς και έσοδα που αφορούν την κλειόμενη χρήση, αλλά δεν εισπράχτηκαν ή δεν χρεώθηκαν σε προσωπικούς λογαριασμούς μέσα σ' αυτή, εμφανίζονται χωριστά στους μεταβατικούς λογαριασμούς ενεργητικού.

Έσοδα που εισπράχτηκαν μέσα στην κλειόμενη χρήση, αλλά αφορούν την επόμενη ή τις επόμενες χρήσεις, καθώς και έξοδα που πραγματοποιήθηκαν και αφορούν την κλειόμενη χρήση, αλλά δεν πληρώθηκαν ή δεν πιστώθηκαν σε προσωπικούς λογαριασμούς μέσα σ' αυτή, εμφανίζονται χωριστά στους μεταβατικούς λογαριασμούς παθητικού.

Όταν το σύνολο των εσόδων που αφορούν την κλειόμενη χρήση, αλλά δεν εισπράχθηκαν ή δεν χρεώθηκαν μέσα σ' αυτή, ή το σύνολο των εξόδων που πραγματοποιήθηκαν και αφορούν την κλειόμενη χρήση, αλλά δεν πληρώθηκαν ή δεν πιστώθηκαν μέσα σ' αυτή, είναι σημαντικό να γίνεται σχετική ανάλυση στο προσάρτημα.

- Σε περίπτωση που στο τέλος της χρήσης κατέχονται ίδιες μετοχές σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά, σχηματίζεται αποθεματικό ισόποσο με την αξία κτήσης των μετοχών αυτών. Το σχετικό ποσό καταχωρείται σε λογαριασμό του παθητικού με τίτλο "αποθεματικό για ίδιες μετοχές". Το αποθεματικό αυτό σχηματίζεται από τα κέρδη της χρήσης, από τα οποία επιτρέπεται να αφαιρεθούν προηγουμένως μόνο τα ποσά που είναι αναγκαία για το σχηματισμό του τακτικού αποθεματικού και για τη διανομή πρώτου μερίσματος.

Αν δεν υπάρχουν κέρδη για σχηματισμό του παραπάνω αποθεματικού, ο λογαριασμός του ενεργητικού "ίδιες μετοχές" εμφανίζεται στο παθητικό αφαιρετικά από το άθροισμα των ίδιων κεφαλαίων.

- Οι προβλέψεις για κινδύνους και έξοδα προορίζονται να καλύψουν ζημίες, δαπάνες ή υποχρεώσεις της κλειόμενης και των προηγούμενων χρήσεων, που διαφαίνονται σαν πιθανές κατά την ημέρα σύνταξης του ισολογισμού, αλλά δεν είναι γνωστό το ακριβές μέγεθός τους ή ο χρόνος στον οποίο θα προκύψουν. Οι προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, που υπολογίζονται και σχηματίζονται στο τέλος κάθε χρήσης, καλύπτουν, τουλάχιστον, τις αποζημιώσεις εξόδου από την υπηρεσία λόγω συνταξιοδότησης.

- Κατά την πρώτη χρήση εφαρμογής των διατάξεων αυτού του Νόμου παρέχεται η δυνατότητα στις εταιρείες να καταχωρήσουν στο λογαριασμό "λοιπά έξοδα πολυετούς αποσβέσεως" τις σωρευμένες προβλέψεις για αποζημιώσεις προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, που αντιστοιχούν στην προϋπηρεσία του προσωπικού τους κατά τις προηγούμενες χρήσεις.

Οι προβλέψεις αυτές αποσβένονται τμηματικά και ισόποσα, μέσα σε μια πενταετία.

Αν το ποσό που εμφανίζεται στο λογαριασμό "λοιπές προβλέψεις" είναι σημαντικό, παρέχεται ανάλυσή του στο προσάρτημα.

Οι προβλέψεις που αφορούν υποτιμήσεις περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού σχηματίζονται σε ύψος που καλύπτει τις υποτιμήσεις των στοιχείων αυτών, κατά την ημερομηνία κλεισίματος και ισολογισμού, και εμφανίζονται στο ενεργητικό του ισολογισμού αφαιρετικά από τα στοιχεία στα οποία αναφέρονται.

6.3 Λογαριασμός Αποτελεσμάτων Χρήσεως.

Σύμφωνα με το άρθρο 42β¹⁶⁵ του Ν. 2190/20, ο λογαριασμός " Αποτελέσματα Χρήσεως ",

- ❖ καταρτίζεται σε κάθετη διάταξη, σύμφωνα με το υπόδειγμα της παρ. 4.1.202 του άρθρου 1 του Π.Δ. 1123/1980 σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στην παρ. 4.1.201 του άρθρου 1 του ίδιου Π.Δ. , αναφορικά με το περιεχόμενο κάθε επιμέρους κατηγορίας του πίνακα αυτού.
- ❖ Η δομή του και ιδιαίτερα η ακολουθούμενη στα πλαίσια του νόμου μορφή εμφάνισης του, απαγορεύεται να μεταβάλλεται από τη μία χρήση στην άλλη έκτος αν υπάρχει εξαιρετική περίπτωση, που πρέπει όμως να αιτιολογείται στο προσάρτημα.
- ❖ Για την συγκριτική απεικόνιση των στοιχείων του λογαριασμού με εκείνα της προηγούμενης χρήσεως, τη σειρά των λογαριασμών τους οποίους προβλέπει το υπόδειγμα, την παραπέρα ανάλυση, τη δομή, τους τίτλους, τη συγχώνευση των λογαριασμών αυτών, και την εμφάνιση των αποτελεσμάτων των υποκαταστημάτων ισχύουν κατ' αναλογία όσα αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα περί ισολογισμού.
- ❖ Απαγορεύεται συμψηφισμός μεταξύ κονδυλίων εξόδων και εσόδων και η εμφάνιση στον λογαριασμό Αποτελεσμάτων μόνο της μεταξύ των διαφοράς.
- ❖ Ευχέρεια συντάξεως συνοπτικού λογαριασμού αποτελεσμάτων δεν υπάρχει.

6.3.1 Ειδικές διατάξεις για ορισμένα στοιχεία του λογαριασμού " αποτελέσματα χρήσεως ".

Σύμφωνα με το άρθρο 42ε¹⁶⁶,

- Το καθαρό ύψος του " κύκλου εργασιών " περιλαμβάνει τα ποσά των εσόδων που πραγματοποιούνται από την πώληση προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών, μέσα στα πλαίσια της συνήθους δραστηριότητας της εταιρείας, από τα οποία

¹⁶⁵ Όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 30 Π.Δ. 409/86. Συγκρίνοντας το ν. 2190/20 πριν και μετά την τροποποίηση του 1986, διαπιστώνουμε ότι πριν από την τροποποίηση, ο νόμος υποχρέωνε την Α.Ε. να εμφανίσει, με τη δημοσίευση του λογαριασμού «Αποτελέσματα Χρήσεως», το μικτό της κέρδος και τα κονδύλια που προσθαφαιρούνται απ' αυτό προκειμένου να φθάσουμε στο καθαρό αποτέλεσμα χρήσεως (κέρδος ή ζημία) προ φόρων. Δεδομένου ότι το μικτό κέρδος είναι, ως γνωστό, η διαφορά μεταξύ κύκλου εργασιών (πωλήσεων) και κόστους πωληθέντων, και ότι η παράθεση των κονδυλίων γινόταν από το μικτό κέρδος (περιλαμβανομένου) και μετά, η Α.Ε. δεν ήταν υποχρεωμένη με το προηγούμενο καθεστώς να αποκαλύψει ούτε τον κύκλο εργασιών της, ούτε το κόστος πωληθέντων της.

¹⁶⁶ Όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 33 Π.Δ. 409/86.

έχουν αφαιρεθεί οι εκπτώσεις πωλήσεων και οι υπέρ δημοσίου και τρίτων εισπραττόμενοι φόροι.

- Στους λογαριασμούς " έκτακτα και ανόργανα έσοδα " και " έκτακτα και ανόργανα έξοδα " καταχωρούνται τα έσοδα ή έξοδα που δεν προέρχονται από τη συνήθη δραστηριότητα της εταιρείας. Αν τα ποσά των εσόδων ή των εξόδων αυτών είναι σημαντικά, παρέχεται ανάλυση τους στο προσάρτημα, μαζί με διευκρινήσεις, αναφορικά με τη φύση τους και την επίδραση τους στον υπολογισμό του φόρου εισοδήματος της εταιρείας για την κλειόμενη χρήση. Τα ανωτέρω ισχύουν και για τυχόν έσοδα ή έξοδα που καταχωρήθηκαν στην κλειόμενη χρήση, αλλά αφορούν προηγούμενες χρήσεις.

6.4 Ο Πίνακας Διαθέσεως Αποτελεσμάτων.

Σύμφωνα με το άρθρο 42 δ¹⁶⁷, ο " πίνακας διαθέσεως αποτελεσμάτων " καταρτίζεται σύμφωνα με το υπόδειγμα της παρ. 4.1.302 του άρθρου 1 του Π.Δ. 1123/1980, σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στην παρ. 4.1.301 του ίδιου Π.Δ., αναφορικά με το περιεχόμενο κάθε επιμέρους κατηγορίας του πίνακα αυτού."

6.5 Το Προσάρτημα.

Το προσάρτημα είναι ένα απαραίτητο συμπλήρωμα των προηγούμενων οικονομικών καταστάσεων που περιέχει πρόσθετες πληροφορίες, επεξηγήσεις ή αναλύσεις των κονδυλίων που εμφανίζονται σ' αυτές.

Εισηγήθηκε για πρώτη φορά στην ελληνική νομοθεσία με το Π.Δ. 1123/1980. Ωστόσο ο προαιρετικός του χαρακτήρας, είχε ως αποτέλεσμα να μην εφαρμοσθεί στην πράξη, μέχρι που οι τροποποιήσεις και οι συμπληρώσεις του Νόμου περί Α.Ε. το κατέστησαν υποχρεωτικό για τις Α.Ε., από το 1987.

Το προσάρτημα είναι η μόνη από τις ετήσιες καταστάσεις που δεν δημοσιεύεται στον τύπο. Οι μέτοχοι μπορούν να το ζητήσουν πριν από την ετήσια τακτική γενική συνέλευση και κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να λάβει αντίγραφο του, από το Μητρώο Α.Ε., στο οποίο καταχωρείται.

Το ελάχιστο περιεχόμενο των πληροφοριών που πρέπει να περιλαμβάνει, καθορίζεται στο άρθρο 43α¹⁶⁸. Ωστόσο διατάξεις που αφορούν το περιεχόμενο του, υπάρχουν διάσπαρτες και στα άρθρα 42α, 42β, 42ε και 43 του Κ.Ν. 2190/20. Ειδικότερα, στο προσάρτημα πρέπει να περιλαμβάνονται και οι παρακάτω τουλάχιστον πληροφορίες:

¹⁶⁷ Όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 32 Π.Δ. 409/86.

¹⁶⁸ Όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 35 Π.Δ. 409/1986.

1. Οι μέθοδοι που εφαρμόστηκαν για την αποτίμηση των διάφορων περιουσιακών στοιχείων του ισολογισμού, καθώς και οι μέθοδοι υπολογισμού των αποσβέσεων και των προβλέψεων. Προκειμένου για απαιτήσεις, υποχρεώσεις και άλλα στοιχεία του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης, που η δραχμική τους αξία προκύπτει από μετατροπή των ξένων νομισμάτων (πράξεις και συνάλλαγμα), παρατίθενται οι βάσεις της μετατροπής των ξένων νομισμάτων και ο λογιστικός χειρισμός των συναλλαγματικών διαφορών, δηλαδή, αν μεταφέρθηκαν ή καταχωρήθηκαν στο λογαριασμό "αποτελέσματα χρήσεως" ή σε οποιοδήποτε λογαριασμό του ισολογισμού. Στην τελευταία αυτή περίπτωση αναφέρεται και ο τρόπος της μελλοντικής τακτοποίησης τους.
2. Προκειμένου για συμμετοχές της εταιρείας στο κεφάλαιο άλλων επιχειρήσεων, που πραγματοποιούνται, είτε από την ίδια, είτε από άλλο πρόσωπο που ενεργεί με το όνομα αλλά για λογαριασμό της, σε ποσοστό μεγαλύτερο από 10% του κεφαλαίου τους, παρατίθεται ανάλυση η οποία περιλαμβάνει την επωνυμία και την έδρα της κάθε επιχείρησης, το ποσοστό συμμετοχής στο κεφάλαιο της, το σύνολο και το συνολικό αποτέλεσμα της τελευταίας χρήσης για την οποία καταρτίστηκαν οικονομικές καταστάσεις της. Προκειμένου για συμμετοχές της εταιρείας στο κεφάλαιο άλλων επιχειρήσεων, στις οποίες η εταιρεία είναι απεριόριστα ευθυνόμενος εταίρος, παρατίθεται ανάλυση η οποία περιλαμβάνει την επωνυμία, την έδρα, και το νομικό τύπο της κάθε μιας από αυτές τις επιχειρήσεις. Η πληροφορία αυτή είναι δυνατόν να παραλείπεται όταν είναι ασήμαντη σε σχέση με τις αρχές της παρ. 2 του άρθρου 42α". Οι ανώνυμες εταιρίες της παρ. 4¹⁶⁹ του άρθρου 42α μπορούν να παραλείπουν τις πληροφορίες αυτής της περίπτωσης. Την παράλειψη των παραπάνω πληροφοριών από το προσάρτημα είναι δυνατό να επιτρέψει ο Υπουργός Εμπορίου, εφόσον κρίνει ότι η δημοσιότητα τους θα ήταν σε σοβαρό βαθμό επιζήμια για την εταιρία ή για οποιαδήποτε από τις λοιπές επιχειρήσεις που περιλαμβάνονται στις πληροφορίες αυτές. Κάθε τέτοια παρέκκλιση αναφέρεται στο προσάρτημα. Οι παραπάνω πληροφορίες είναι δυνατό να παραλείπονται και όταν είναι ασήμαντες σε σχέση με τις αρχές της παρ. 2 του άρθρου 42α. Επίσης, οι πληροφορίες οι σχετικές με τα ίδια κεφάλαια και τα αποτελέσματα της τελευταίας χρήσης μπορεί να παραλείπονται, όταν οι επιχειρήσεις, στις οποίες αναφέρονται οι πληροφορίες αυτές, δεν δημοσιεύουν ισολογισμό και εφόσον η συμμετοχή στις εταιρείας στις επιχειρήσεις αυτές είναι μικρότερη από το 50% του κεφαλαίου τους. "Όταν η εταιρία είναι μητρική κατά την έννοια της παρ. 5 του άρθρου 42ε¹⁷⁰, στην παραπάνω ανάλυση για τις συμμετοχές της είναι δυνατό να μην

¹⁶⁹ Βλ. " Εμπορικός Κώδικας " Λ. Σκαλίδης- Γ. Βελέντζας σελ. 672.

¹⁷⁰ Παραπομπή στη σελ. 141.

περιλαμβάνονται για τις θυγατρικές της επιχειρήσεις το σύνολο ιδίων κεφαλαίων και το συνολικό αποτέλεσμα της τελευταίας χρήσης, εφόσον οι πληροφορίες αυτές περιλαμβάνονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις που καταρτίζονται από τη μητρική επιχείρηση."¹⁷¹

3. Ο αριθμός και η ονομαστική αξία των μετοχών που εκδόθηκαν μέσα στη χρήση για κάλυψη αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου, καθώς και η αξία έκδοσης των μετοχών αυτών.
4. Ο αριθμός και η ονομαστική αξία των μετοχών της κάθε κατηγορίας, όταν το μετοχικό κεφάλαιο της εταιρίας διαιρείται σε μετοχές δύο ή περισσότερων κατηγοριών.
5. Ο αριθμός των τίτλων κατά κατηγορία και τα ενσωματωμένα σ' αυτούς δικαιώματα, όταν η εταιρεία έχει εκδώσει προνομιούχες μετοχές, μετατρέψιμες ομολογίες, μετοχές επικαρπίας ή ιδρυτικούς τίτλους.
6. Τα ποσά των υποχρεώσεων των οποίων η προθεσμία εξόφλησης είναι μεγαλύτερη από πέντε έτη από την ημέρα κλεισίματος του ισολογισμού, καθώς και τα ποσά των υποχρεώσεων για εξασφάλιση των οποίων η εταιρεία έχει χορηγήσει εμπράγματα ασφάλειες. Στην τελευταία αυτή περίπτωση παρέχονται και διευκρινίσεις αναφορικά με το είδος και την έκταση των ασφαλειών που χορηγήθηκαν. Όλες αυτές οι πληροφορίες αναφέρονται χωριστά για κάθε υποχρέωση του υποδείγματος ισολογισμού του άρθρου 42γ.
7. Τα συνολικά ποσά οικονομικών δεσμεύσεων από συμβάσεις, εγγυήσεις και άλλες συμβατικές ή από την ισχύουσα νομοθεσία επιβαλλόμενες πιθανές υποχρεώσεις, οι οποίες δεν εμφανίζονται στους "λογαριασμούς τάξεως" του ισολογισμού, εφόσον, η πληροφορία αυτή είναι χρήσιμη για την εκτίμηση της χρηματοοικονομικής θέσης της εταιρίας. Οι υποχρεώσεις για καταβολές ειδικών μηνιαίων παροχών, όπως Π.χ. μηνιαίων βοηθημάτων, καθώς και οι οικονομικές δεσμεύσεις σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις, αναφέρονται χωριστά.
8. Ανάλυση του κύκλου εργασιών με την έννοια της περ. α' της παρ. 15 του άρθρου 42ε, κατά κατηγορίες δραστηριότητας και κατά γεωγραφικές αγορές, στο μέτρο που οι κατηγορίες και οι αγορές αυτές διαφέρουν ουσιαστικά μεταξύ τους από πλευράς οργάνωσης των πωλήσεων ή της παροχής υπηρεσιών της εταιρίας. Την παράλειψη των παραπάνω πληροφοριών από το προσάρτημα είναι δυνατό να επιτρέψει ο Υπουργός Εμπορίου, εφόσον κρίνει ότι η δημοσιότητά τους θα ήταν σε σοβαρό βαθμό επιζήμια για την εταιρεία. Κάθε τέτοια παρέκκλιση αναφέρεται στο προσάρτημα.
9. Ο μέσος όρος του αριθμού του προσωπικού που απασχολήθηκε στη διάρκεια της χρήσης, ο οποίος προσδιορίζεται με βάση το συνολικό αριθμό των ατόμων που απασχολήθηκαν στην κάθε εργάσιμη ημέρα. Ο μέσος αυτός αριθμός αναλύεται σε κατηγορίες (π.χ. εργατοτεχνικό προσωπικό, διοικητικό

¹⁷¹ Το εδ. Προστέθηκε με το άρθρο 5 Π.Δ. 498/87.

προσωπικό) για τις οποίες παρατίθεται αναλυτικά η επιβάρυνση της εταιρείας, για τη χρήση, από μισθούς και ημερομίσθια, κοινωνικές επιβαρύνσεις και βοηθήματα.

10. Οι διαφορές από υποτίμηση κυκλοφορούντων στοιχείων του ενεργητικού, οι λόγοι στους οποίους οφείλονται και η φορολογική τους μεταχείριση.
11. Η έκταση επηρεασμού των αποτελεσμάτων χρήσης, σε περίπτωση που στη μέθοδο αποτίμησης, την οποία εφάρμοσε η εταιρεία έγινε παρέκκλιση από τις αρχές του άρθρου 43¹⁷² για λόγους φορολογικών ελαφρύνσεων. Σε περίπτωση που από την παρέκκλιση αυτή αναμένεται να προκύψουν ουσιώδεις φορολογικές επιβαρύνσεις σε επόμενες χρήσεις, παρέχονται λεπτομερείς επεξηγήσεις.
12. Τα ποσά των φόρων που οφείλονται, καθώς και εκείνα που αναμένεται να προκύψουν σε βάρος της κλειόμενης και των προηγούμενων χρήσεων, εφόσον τα ποσά αυτά είναι σημαντικά και δεν εμφανίζονται στις υποχρεώσεις ή στις προβλέψεις της εταιρείας.
13. Τα ποσά που βαρύνουν τη χρήση για αμοιβές σε μέλη των οργάνων διοίκησης και διεύθυνσης, καθώς και οι υποχρεώσεις που δημιουργήθηκαν ή αναλήφθηκαν για βοηθήματα σε αποχωρήσαντα μέλη των οργάνων αυτών, κατά κατηγορία. "Η ανωτέρω πληροφορία μπορεί να παραλείπεται όταν από αυτήν καθίσταται δυνατόν να προσδιορισθεί η ταυτότητα και τα εισοδήματα ενός μέλους των οργάνων διοικήσεως και διευθύνσεως."¹⁷³
14. Τα ποσά προκαταβολών και πιστώσεων που δόθηκαν, με βάση τις κείμενες διατάξεις¹⁷⁴, σε μέλη διοικητικών συμβουλίων και διαχειριστές.
15. Την επωνυμία και την έδρα των επιχειρήσεων που συντάσσουν ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, στις οποίες περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν και οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας, καθώς και τον τόπο όπου οι ενοποιημένες αυτές καταστάσεις είναι διαθέσιμες.
16. Όταν η εταιρεία έχει αποκτήσει μέσα στη χρήση δικές της μετοχές (ίδιες μετοχές) σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 16, πρέπει να αναφέρονται: - οι λόγοι για τους οποίους αποκτήθηκαν οι μετοχές αυτές. - ο αριθμός και η ονομαστική αξία των δικών της μετοχών που απέκτησε η εταιρεία ή που μεταβίβασε μέσα στη χρήση, καθώς και το τμήμα του μετοχικού κεφαλαίου που αντιπροσωπεύουν, και - το τυχόν αντίτιμο των πιο πάνω μετοχών, που έχει

¹⁷² Βλ. " Εμπορικός Κώδικας " Λ. Σκαλίδης – Γ. Βελέντζας, σελ. 678.

¹⁷³ Το εδ. προστέθηκε με το άρθρο 3 Π.Δ. 325/1994.

¹⁷⁴ Ποιες είναι "οι κείμενες διατάξεις " με βάση τις οποίες μπορεί να έχουν χορηγηθεί πιστώσεις σε μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου αφήνεται για κρίση στον ειδικό νομικό. Σύμφωνα με το άρθρο 23α του Κ.Ν. 2190/1920 §1 " Δάνεια της εταιρείας προς ... μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ως και η παροχή πιστώσεων προς αυτούς καθ' οιονδήποτε τρόπον απαγορεύεται απολύτως και είναι άκυρα." Οι ειδικοί συγγραφείς του κλάδου γράφουν (βλ. π.χ. Πασσιά όπως παρ. σελ. 572), ότι η απαγόρευση υπάρχει ακόμη και όταν παρέχεται υπέρ της εταιρείας εγγύηση έστω και εμπράγματα και ότι δεν προβλέπεται η δυνατότητα εγκρίσεως από τη Γενική Συνέλευση όπως προβλέπεται (στην § 2 του ίδιου άρθρου) "δια οποιοσδήποτε άλλας συμβάσεις της εταιρείας μετά των άνω προσώπων."

- καταβληθεί για την απόκτησή τους ή έχει εισπραχθεί για τη μεταβίβασή τους.
17. Οποιοσδήποτε άλλες πληροφορίες που απαιτούνται από ειδικές διατάξεις της νομοθεσίας που ισχύει κάθε φορά ή που κρίνονται αναγκαίες για την επίτευξη των σκοπών της αρτιότερης πληροφόρησης των μετόχων και των τρίτων και της παρουσίασης μιας πιστής εικόνας της περιουσίας, της χρηματοοικονομικής κατάστασης (θέσης) και των αποτελεσμάτων χρήσης της εταιρείας.
18. Οι εταιρείες που πληρούν τις προϋποθέσεις της παρ. 6¹⁷⁵ του άρθρου 42α μπορούν να καταρτίζουν συνοπτικό προσάρτημα, στο οποίο δεν θα περιλαμβάνουν τις πληροφορίες που προβλέπονται στις περιπτώσεις 5 μέχρι 13, εκτός από τις πληροφορίες της περιπτώσεως 6.
 "Οι εταιρείες αυτές δικαιούνται να μην περιλαμβάνουν στο Προσάρτημα τις πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 42ε παρ. 8, 12 τελευταίο εδ., 14 εδ. δ' και 15, περ. β' και στο άρθρο 43 παρ. 3 περ. ε' και παρ. 7 περ. γ'."¹⁷⁶
 Οι παρ. 7 και 8 του άρθρου 42α εφαρμόζονται αναλόγως και στην περίπτωση αυτής της διάταξης.
19. Η έκθεση διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου προς την τακτική γενική συνέλευση πρέπει να παρέχει σαφή και πραγματική εικόνα της εξέλιξης των εργασιών και της οικονομικής θέσης της εταιρείας, καθώς και πληροφορίες για την προβλεπόμενη πορεία της εταιρείας και για τις δραστηριότητές της στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης. Επιπλέον, στην έκθεση αυτή αναφέρονται : τα κατεχόμενα χρεόγραφα, κατά είδη, ποσά και τιμή μονάδας, το διαθέσιμο συνάλλαγμα, με ανάλυση, κατά είδος και μέση τιμή απόκτησής του, οι οικοδομές και, γενικά τα ακίνητα της εταιρίας, με ανάλυση κατά μονάδα, είδος, θέση και τιμή απόκτησης ή κατασκευής, με μνεία των τυχόν εμπράγματων βαρών, καθώς και σημαντικές ζημιές που κατά το χρόνο υποβολής της έκθεσης, είτε υπάρχουν, είτε αναμένονται να προκύψουν. Στην έκθεση αυτή αναφέρεται επίσης και κάθε άλλο σημαντικό γεγονός που έχει συμβεί μέσα σε χρονικό διάστημα από τη λήξη της χρήσης μέχρι την ημέρα υποβολής της έκθεσης "ως και η ύπαρξη υποκαταστημάτων της εταιρείας"¹⁷⁷γ. Οι ελεγκτές της εταιρίας, εκτός από τις υποχρεώσεις που ορίζονται στις παρ. 1 και 2 του άρθρου 37, οφείλουν να επαληθεύουν και τη συμφωνία του περιεχομένου της έκθεσης του Διοικητικού Συμβουλίου με τις σχετικές οικονομικές καταστάσεις. Για το σκοπό αυτό η έκθεση πρέπει να έχει τεθεί υπόψη τους τουλάχιστο 30 ημέρες πριν τη γενική συνέλευση.

¹⁷⁵ Κάθε εταιρεία η οποία κατά την ημερομηνία κλεισίματος του Ισολογισμού, δεν υπερβαίνει τα αριθμητικά όρια των δύο από τα παρακάτω κριτήρια: α) σύνολο ισολογισμού 1.500.000 €, β) καθαρό κύκλο εργασιών 3.000.000 € και γ) μέσο όρο προσωπικού που απασχολήθηκε κατά τη διάρκεια της χρήσεως 50 άτομα.

¹⁷⁶ Το εδ. προστέθηκε με το άρθρο 4 Π.Δ. 325/1994

¹⁷⁷ Η τελευταία φράση προστέθηκε με το άρθρο 5 Π.Δ. 360/1993.

6.6 Η δημοσιότητα των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων.

Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις (ισολογισμός, αποτελέσματα χρήσεως, πίνακας διαθέσεως αποτελεσμάτων και προσάρτημα), αρχικές και τροποποιημένες από τη Γενική Συνέλευση, και οι σχετικές εκθέσεις του Δ.Σ. και των ελεγκτών της εταιρείας υποβάλλονται στη δημοσιότητα που ορίζουν τα άρθρα 7α και 7β του Κ.Ν. 2190/1920.

Η δημοσιότητα περιλαμβάνει:

- Καταχώρηση, ύστερα από έλεγχο, στο μητρώο ανώνυμων εταιρειών της νομαρχίας της έδρας της εταιρείας.
- Δημοσίευση του ισολογισμού, των αποτελεσμάτων χρήσεως του πίνακα διαθέσεως αυτών, καθώς και του πιστοποιητικό ελέγχου, όταν προβλέπεται ο έλεγχος από ορκωτούς ελεγκτές, - το προσάρτημα δεν δημοσιεύεται - στις ακόλουθες εφημερίδες : αα) Στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως είκοσι (20) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη συνεδρίαση της γενικής συνέλευσης και σε περίπτωση τροποποίησης τους (απ' αυτήν) μέσα σε είκοσι (20) ημέρες από την ημέρα της συνελεύσεως. ββ) Σε μία ημερήσια πολιτική εφημερίδα που πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 3 του Ν.Δ. 3757/1957, όπως ισχύει, η οποία εκδίδεται στην Αθήνα και έχει ευρύτερη κυκλοφορία σε ολόκληρη τη χώρα. γγ) σε μία ημερήσια οικονομολογική εφημερίδα που ορίζει με απόφαση του ο Υπουργός Εμπορίου.

Αν η εταιρία δεν εδρεύει σε δήμο ή κοινότητα του νομού Αττικής, τα έγγραφα αυτά πρέπει να δημοσιεύονται και σε ημερήσια ή εβδομαδιαία τουλάχιστον εφημερίδα, από εκείνες που εκδίδονται στην έδρα της ή στην πρωτεύουσα του νομού, στον οποίο η εταιρία έχει την έδρα της. Ως προς τις εφημερίδες αυτές ισχύουν οι προϋποθέσεις του τελευταίου εδ. της παρ. 2 του άρθρου 26.

Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις υποβάλλονται στις διατυπώσεις δημοσιότητας με τη μορφή και το περιεχόμενο, με βάση το οποίο ο ελεγκτής ή οι ελεγκτές έχουν συντάξει την έκθεση ελέγχου τους.

Στην περίπτωση που οι ελεγκτές έχουν παρατηρήσεις ή αρνούνται την έκφραση γνώμης, τότε το γεγονός αυτό πρέπει να αναφέρεται και να αιτιολογείται στις δημοσιευόμενες οικονομικές καταστάσεις, έκτος αν αυτό προκύπτει από το δημοσιευόμενο σχετικό πιστοποιητικό ελέγχου.

- Μέσα σε είκοσι ημέρες από την έγκριση των οικονομικών καταστάσεων από την τακτική Γενική Συνέλευση¹⁷⁸, υποβάλλεται στην Υπηρεσία του

¹⁷⁸ Σε δύο σημεία του ο Κ.Ν. 2190/20 (§ 1 άρθρου 36 και § 5 άρθρου 42α) αναφέρει ότι η γενική συνέλευση των μετόχων παίρνει απόφαση επί των οικονομικών καταστάσεων της εταιρείας. Για να λάβει, όμως, έγκυρη απόφαση η γενική συνέλευση, οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να έχουν ελεγχθεί από τους ελεγκτές, όπως προβλέπει το άρθρο 36 και να έχουν υπογραφεί από τα πρόσωπα που προβλέπει το άρθρο 42α § 5 του νόμου (πρόεδρος δ. συμβουλίου, διευθύνων σύμβουλος, προϊστάμενος

Υπουργείου Εμπορίου, της οικείας νομαρχίας, και αντίτυπο των εγκεκριμένων οικονομικών καταστάσεων, μαζί με το επικυρωμένο αντίγραφο των πρακτικών της Γενικής Συνελεύσεως.

7. Η ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΕΛΟΥΣ ΧΡΗΣΕΩΣ ΣΤΗΝ Α.Ε.

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, η συμμετοχή των εταίρων στα κέρδη και στις ζημίες είναι απαραίτητος όρος σε μία εταιρική σχέση. Η συμμετοχή αυτή στις ανώνυμες εταιρείες ρυθμίζεται από το Κ.Ν. 2190/20 που τις διέπει, και το καταστατικό.

Από φορολογική άποψη, τα κέρδη των ανωνύμων εταιρειών (που είναι υποχρεωμένες στην τήρηση πλήρους διπλογραφικού συστήματος ανεξάρτητα από το ύψος των ακαθάριστων εσόδων τους) προσδιορίζονται κατά τη μέθοδο της αντιπαραθέσεως των δαπανών και εσόδων (matching of expenses and revenues), τα δε κατά αυτό τον τρόπο προσδιοριζόμενα κέρδη, θα πρέπει να συμφωνούν και προς τα προκύπτοντα από την σύγκριση των αντίστοιχων δύο διαδοχικών ισολογισμών.

7.1 Λογιστική αντιμετώπιση των Αποτελεσμάτων Χρήσεως.

7.1.1 Περίπτωση κερδών.

Τα κέρδη που προέκυψαν σε μία εταιρική χρήση, είναι δυνατόν να πάρουν τις εξής κατευθύνσεις:

α) Να διανεμηθούν εξ' ολοκλήρου στους μετόχους όταν η εταιρεία έχει σχηματίσει το αποθεματικό που της επιβάλλει ο νόμος και δεν επιθυμεί την παραπέρα παρακράτηση για την αύξηση του αποθεματικού αυτού ή για σχηματισμό άλλων προαιρετικών αποθεματικών. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να ληφθεί ότι από τη στιγμή που θα ληφθεί η απόφαση για τη διάθεση των κερδών στους μετόχους, το

λογιστηρίου). Η γενική συνέλευση των μετόχων, που συνέρχεται το αργότερο έξι μήνες μετά τη λήξη της διαχειριστικής χρήσεως, εγκρίνει όλες τις οικονομικές καταστάσεις (ισολογισμός, λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσεως, πίνακας διαθέσεως αποτελεσμάτων, προσάρτημα).

Αν η γενική συνέλευση δεν εγκρίνει τις οικονομικές καταστάσεις ή έστω μια από τις τρεις πρώτες και προτείνει τροποποιήσεις, το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται να τις προσαρμόσει σύμφωνα με τις υποδείξεις της, επιφέροντας τις κατάλληλες λογιστικές εγγραφές και δημοσιεύοντας εκ νέου τις διορθωμένες οικονομικές καταστάσεις, αλλά μόνο στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (πρβλ. και § 1 άρθρου 4 Π.Δ. 16/1/30). Φυσικά, θα επακολουθήσει νέα (έκτακτη) γενική συνέλευση, που θα εγκρίνει τις τροποποιημένες οικονομικές καταστάσεις, οι οποίες στη συνέχεια θα υποβληθούν στην εποπτεύουσα αρχή (νομαρχία), αλλά και τη φορολογούσα αρχή.

αντίστοιχο ποσό θα πρέπει να παύσει να αποτελεί τμήμα της καθαρής θέσεως της εταιρείας και θα πρέπει να μεταφερθεί στο πραγματικό παθητικό της.

Η εγγραφή που θα ακολουθήσει, θα πρέπει να αποδίδει τα δύο αυτά γεγονότα και θα είναι του τύπου:

88 Αποτελέσματα προς διάθεση	XX
88.00 Καθαρά κέρδη χρήσης	

88 Αποτελέσματα προς διάθεση	XX
88.99 Κέρδη προς διάθεση	

Μεταφορά του α' στο β'.

88 Αποτελέσματα προς διάθεση	XX
88.99 Κέρδη προς διάθεση	
53 Πιστωτές διάφοροι	XX
53.01 Μερίσματα πληρωτέα	

Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο.

β) Να μη διανεμηθούν καθόλου, αλλά να παρακρατηθούν εξ' ολοκλήρου για τη δημιουργία αποθεματικών. Η περίπτωση αυτή, είναι σπάνια στις κεφαλαιουχικές εταιρείες όπου προβλέπεται από το νόμο διανομή μερίσματος στους μετόχους.

Οι εγγραφές στην περίπτωση αυτή θα είναι της μορφής:

88 Αποτελέσματα προς διάθεση	XX
88.99 Κέρδη προς διάθεση	
41 Αποθεματικά – Διαφορές αναπροσαρμογή	XX
- Επιχορηγήσεις	
41.02 Τακτικό Αποθεματικό	
41.03 Αποθ/κα καταστατικού	
41.04 Ειδικά Αποθεματικά	
41.05 Έκτακτα Αποθεματικά	
41.08 Αφορολόγητα Αποθ/κα	
ειδικών διατάξεων	

Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο λογ/σμό.

γ) Ένα μέρος των κερδών να διανεμηθεί και ένα μέρος να παρακρατηθεί για τη δημιουργία αποθεματικών. Στην περίπτωση αυτή το άρθρο θα είναι της μορφής:

88 Αποτελέσματα προς διάθεση	XX
88.99 Κέρδη προς διάθεση	
53 Πιστωτές διάφοροι	
53.01 Μέρισματα πληρωτέα	
ή	
41 Αποθεματικά – Διαφορές αναπροσαρμογής	XX
- Επιχορηγήσεις	
41.02 Τακτικό Αποθεματικό	
41.03 Αποθ/κα καταστατικού	
41.04 Ειδικά Αποθεματικά	
41.05 Έκτακτα Αποθεματικά	
41.08 Αφορολόγητα Αποθ/κα	
ειδικών διατάξεων	
<i>Μεταφορά του α' στο β'.</i>	

7.1.2 Περίπτωση ζημιών.

Στην περίπτωση που δεν υπάρχουν αποθεματικά ή τα υπάρχοντα, δεν επαρκούν για να καλύψουν τις ζημιές ο αντίστοιχος λογαριασμός (των ζημιών) θα παραμείνει στον Ισολογισμό και θα μειώνει τους λοιπούς θετικούς λογαριασμούς της Καθαρής Περιουσίας.

7.2 Διάθεση των κερδών της Α.Ε.

7.2.1 Ένοια και διακρίσεις των κερδών της Α.Ε.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 45 § 1 του Ν.2190/20 "καθαρά κέρδη της εταιρείας είναι τα προκύπτοντα μετά την αφαίρεση εκ των πραγματοποιηθέντων ακαθάριστων κερδών παντός εξόδου, πάσης ζημίας, των κατά Νόμον αποσβέσεων και παντός άλλου εταιρικού βάρους. "

Το καθαρό κέρδος λοιπόν, προκύπτει αν από την αξία των στοιχείων του Ενεργητικού αφαιρεθεί η συνολική αξία των στοιχείων του Παθητικού, στα οποία περιλαμβάνονται το μετοχικό κεφάλαιο και τα ήδη σχηματισθέντα αποθεματικά.

Ωστόσο το καθαρό κέρδος προκύπτει και από το πιστωτικό υπόλοιπο του λογαριασμού "Αποτελέσματα Χρήσεως". Ο λογαριασμός αυτός συνοδεύει πάντα τον Ισολογισμό και εμφανίζει "τα πραγματικός επιτευχθέντα κέρδη και τας πραγματοποιήσας ζημίας" (άρθρο 42β Ν.2190/20).

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινισθεί η έννοια των όρων διάθεση και διανομή κερδών. Διάθεση κερδών σημαίνει τον καθορισμό του τελικού προορισμού και την κατανομή των σε μερίσματα, αποθεματικά, αμοιβές μελών Δ.Σ., συμμετοχή εργαζόμενων, φόρο εισοδήματος, κάλυψη παλαιότερων ζημιών. Κέρδη για τα οποία δεν έχει καθορισθεί τελικός προορισμός καλούνται αδιάθετα και μεταφέρονται ως "κέρδη εις νέο" στην επομένη χρήση για να βρουν τον τελικό προορισμό τους στο μέλλον.

Η διανομή κερδών είναι έννοια μερικότερη και περιλαμβάνει την κατανομή των κερδών που διατίθενται σε τρίτα πρόσωπα και συνεπάγονται για την Α.Ε. εκταμίευση. Έτσι, από αυτή την άποψη, τα κέρδη διακρίνονται σε διανεμόμενα, όπως τα μερίσματα, οι αμοιβές Δ.Σ., η συμμετοχή εργαζομένων, και μη διανεμόμενα όπως τα διατιθέμενα για αποθεματικά ή κάλυψη παλαιών ζημιών. Ο φόρος εισοδήματος, παρόλο που εκ πρώτης όψεως θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι ανήκει στα διανεμόμενα κέρδη, αποτελεί ουσιαστικά μειωτικό κονδύλι των συνολικών κερδών, μετά την αφαίρεση του οποίου τα απομένοντα κέρδη διακρίνονται σε διανεμόμενα και μη.

7.2.2 Προϋποθέσεις για τη διάθεση των κερδών.

Προκειμένου να γίνει διανομή των κερδών πρέπει να εγκριθεί από την τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων ο ισολογισμός, ο λογαριασμός των "αποτελεσμάτων χρήσεως", και ο πίνακας διαθέσεως κερδών.

Τη διανομή των κερδών αποφασίζει καταρχήν το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας. Η απόφασή του αποτελεί πρόταση προς τη Γενική Συνέλευση για τον τρόπο διανομής των κερδών. Η τακτική Γενική Συνέλευση είναι αυτή που θα εγκρίνει ή θα τροποποιήσει τον πίνακα διανομής των κερδών που καταρτίστηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο¹⁷⁹.

Το προς διανομή ποσό καταβάλλεται στους μετόχους μέσα σε δύο μήνες από την απόφαση της τακτικής Γενικής Συνελεύσεως που ενέκρινε τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις (άρθρο 44 α Κ.Ν. 2190/20 που προστέθηκε με το παραπάνω π.δ.).

¹⁷⁹ Στην περίπτωση που η Γ.Σ. τροποποιήσει τον πίνακα διαθέσεως κερδών, είναι αναγκαίο να δημοσιευθεί πάλι ο ισολογισμός και οι συνοδεύοντες αυτόν πίνακες, στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών και Ε.Π.Ε. της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως και να υποβληθεί πάλι στο Υπουργείο Εμπορίου.

7.2.3 Περιοριστικές διατάξεις ως προς τη διάθεση και τη διανομή κερδών.

Δεν επιτρέπεται να γίνει οποιαδήποτε διανομή κερδών στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- α) Εάν υπάρχουν αναγραφόμενες στον ισολογισμό ζημίες προηγούμενων χρήσεων, μεταφερόμενες εις νέον. Πρέπει πρώτα να καλυφθούν οι ζημίες αυτές από κέρδη της χρήσεως ή αποθεματικά που έχουν σχηματισθεί για το σκοπό αυτό¹⁸⁰ και έπειτα να γίνει διανομή κερδών. Εφόσον η εταιρεία αποφασίσει να αναγράψει την ζημία στον ισολογισμό, παρότι υπάρχουν σχηματισμένα αποθεματικά, αυτό υποδηλώνει τη βούληση της να εξαλείψει τη ζημία, από τα μελλοντικά της κέρδη¹⁸¹.
- β) Κατά το άρθρο 43 § 3δ του Κ.Ν. 2190/20, μέχρι την πλήρη απόσβεση όλων των εξόδων εγκαταστάσεως¹⁸² (πολυετούς αποσβέσεως) απαγορεύεται οποιαδήποτε διανομή κερδών, εκτός αν το αναπόσβεστο υπόλοιπο των εξόδων αυτών είναι μικρότερο από το άθροισμα των προαιρετικών¹⁸³ αποθεματικών και του υπολοίπου των κερδών εις νέον.
- γ) Το άρθρο 44α (που προστέθηκε στο Κ.Ν. 2190/20 με το άρθρο 37 του Π.Δ. 409/86) όρισε ότι δεν επιτρέπεται να γίνει οποιαδήποτε διανομή κερδών στους μετόχους, εφόσον, κατά την ημερομηνία λήξεως της τελευταίας χρήσεως, το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων της εταιρείας, όπως αυτά προσδιορίζονται από το υπόδειγμα του ισολογισμού που προβλέπεται από

¹⁸⁰ Βεβαίως η Α.Ε. μπορεί να εξαλείψει τη ζημία και με μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου ή με συνδυασμό των τρόπων που αναφέρθηκαν παραπάνω.

¹⁸¹ Αν συμβεί αυτό, τότε τα κέρδη που θα προκύψουν στο μέλλον θα χρησιμοποιηθούν κατά προτεραιότητα για την κάλυψη του κενού, που προκλήθηκε στα ίδια κεφάλαια, από την εμφάνιση της ζημίας.

¹⁸² Στα έξοδα εγκαταστάσεως (πολυετούς αποσβέσεως) περιλαμβάνονται:

1. Έξοδα ιδρύσεως και πρώτης εγκαταστάσεως.
2. Συναλλαγματικές διαφορές δανείων για κτήσεις παγίων στοιχείων.
3. Τόκοι δανείων κατασκευαστικής περιόδου.
4. Λοιπά έξοδα εγκαταστάσεως, στα οποία περιλαμβάνονται: α) Έξοδα αυξήσεως κεφαλαίου και ομολογιακών δανείων, β) Έξοδα κτήσεως ακινητοποιήσεων, γ) Διαφορές εκδόσεως και εξοφλήσεως ομολογιών, δ) Έξοδα αναδιοργανώσεως, ε) Συσσωρευμένες προβλέψεις για αποζημίωση του προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, για τις οποίες όμως υπάρχει εξαίρεση ως προς την εφαρμογή της διατάξεως αυτής και στ) Λοιπά έξοδα πολυετούς αποσβέσεως.

Με τα έξοδα εγκαταστάσεως εξομοιώνονται και τα έξοδα ερευνών και αναπτύξεως, που εμφανίζονται στο στοιχείο Γ1 του ενεργητικού (του υποδείγματος του ισολογισμού), καθώς και τα δικαιώματα εκμεταλλεύσεως ορυχείων - μεταλλείων λατομείων και λοιπές παραχωρήσεις που περιλαμβάνονται στο στοιχείο Γ2 του ενεργητικού (του υποδείγματος του ισολογισμού) και αποτελούν τμήμα του κονδυλίου αυτού.

¹⁸³ Προαιρετικά αποθεματικά είναι όλα τα αποθεματικά που η διανομή τους μπορεί να πραγματοποιηθεί με απόφαση της Γ.Σ. των μετόχων και χωρίς να προηγηθεί τροποποίηση του καταστατικού. Έτσι στα προαιρετικά αποθεματικά περιλαμβάνονται: α) Το τακτικό αποθεματικό μέχρι το ανώτατο όριο που προβλέπει ο νόμος και το οποίο ισούται προς το 1/3 του μετοχικού κεφαλαίου, β) Η διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο, γ) Τα αποθεματικά που σχηματίζονται με ειδικό προορισμό σύμφωνα με νόμο ή διάταξη του καταστατικού, δ) Οι διαφορές αναπροσαρμογής.

το άρθρο 42γ¹⁸⁴, είναι ή θα γίνει μετά τη διανομή κατώτερο από το ποσό του μετοχικού κεφαλαίου προσαυξημένου με τα αποθεματικά εκείνα των οποίων η διανομή απαγορεύεται από το νόμο ή το καταστατικό.

Σκοπός των παραπάνω περιοριστικών διατάξεων είναι να διασφαλισθεί αφενός η βιωσιμότητα της επιχείρησης η ακεραιότητα του κεφαλαίου της και το αλώβητο των μη προαιρετικών αποθεματικών της και αφετέρου, να εξασφαλισθούν οι μέτοχοι από κάποιες αποφάσεις της πλειοψηφίας που σκοπό θα είχαν να αποφευχθεί η διανομή μερίσματος.

7.2.4. Προτεραιότητα στη διανομή των καθαρών κερδών.

Ο Κ.Ν. 2190/20 ορίζει τον τρόπο διαθέσεως των ετήσιων καθαρών κερδών της Α.Ε., που, σε συνδυασμό με το άρθρο 3 του Α.Ν. 148/67, έχει ως εξής:

α) Από το σύνολο των ετήσιων καθαρών κερδών αφαιρείται υποχρεωτικώς το ένα εικοστό αυτών τουλάχιστον προς σχηματισμό τακτικού αποθεματικού¹⁸⁵. Η αφαίρεση αυτή παύει να είναι υποχρεωτική, μόλις ο λογαριασμός του τακτικού αποθεματικού φθάσει τουλάχιστον το ένα τρίτο του μετοχικού κεφαλαίου.

β) Στη συνέχεια αφαιρείται από τα καθαρά κέρδη ποσό για την καταβολή του πρώτου μερίσματος, που πρέπει να είναι ποσοστό έξι τοις εκατό (6%) τουλάχιστον του καταβλημένου εταιρικού κεφαλαίου (άρθρο 45 § 2β Κ.Ν. 2190/20). Για το ίδιο θέμα, το άρθρο 3 του Α.Ν. 148/67 ορίζει ότι οι ανώνυμες εταιρείες υποχρεούνται να διανέμουν κάθε χρόνο στους μετόχους τους ποσοστό από τα ετήσια καθαρά κέρδη τουλάχιστον τριάντα πέντε τοις εκατό (35%), εφόσον το ποσοστό αυτό είναι μεγαλύτερο από το ποσοστό 6% επί του μετοχικού κεφαλαίου. Η διάταξη αυτή του άρθρου 3 του Α.Ν. 148/67 δεν εφαρμόζεται αν η γενική συνέλευση των μετόχων με πλειοψηφία τουλάχιστον 65% του καταβλημένου κεφαλαίου αποφασίσει τούτο. Στην περίπτωση αυτή, το μη διανεμόμενο μέρος κεφαλαιοποιείται και εκδίδονται νέες μετοχές που παραδίδονται στους δικαιούχους μετόχους. Επίσης, η διάταξη του άρθρου 3 του Α.Ν. 148/67 περί υποχρεωτικής διανομής στους μετόχους ποσοστού κερδών 35% τουλάχιστον, δεν εφαρμόζεται ούτε υπάρχει υποχρέωση κεφαλαιοποίησης, εάν η γενική συνέλευση με πλειοψηφία τουλάχιστον 70% αποφασίσει έτσι¹⁸⁶.

¹⁸⁴ Το υπόδειγμα του ισολογισμού που προβλέπεται από το άρθρο 42γ του Κ.Ν. 2190/20 είναι αυτό που θέσπισε το Γενικό Λογιστικό Σχέδιο και μπορεί να το βρει ο αναγνώστης στο παράρτημα.

¹⁸⁵ Το τακτικό αποθεματικό χρησιμοποιείται αποκλειστικά για την εξίσωση (συμψηφισμό) του τυχόν χρεωστικού υπολοίπου του λογαριασμού "κέρδη και ζημίες" πριν από κάθε διανομή μερίσματος (άρθρο 44 Κ.Ν. 2190/20).

¹⁸⁶ Το κείμενο του άρθρου 3 του Α.Ν. 148/67, όπως ισχύει μετά τις τροποποιήσεις του Ν. 2753/99 και του Ν. 2789/2000, έχει ως εξής:

Ωστόσο ο νόμος επιτρέπει την έκδοση προνομιούχων μετοχών, των οποίων το προνόμιο, όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, "συνίσταται εις απόληψιν προ των κοινών μετοχών του πρώτου μερίσματος και εις την προνομιακήν απόδοσιν του καταβληθέντος υπό των κατόχων προνομιούχων μετοχών κεφαλαίου εκ του προϊόντος της εκκαθαρίσεως της εταιρικής περιουσίας. Ωσαύτως επιτρέπεται όπως ορισθή, ότι εν περιπτώσει μη διανομής μερίσματος κατά μίαν ή πλείονας χρήσεις, το προνόμιο αφορά εις προνομιακήν καταβολήν μερισμάτων και δια τας χρήσεις καθ' ας δεν εγένετο καταβολή μερίσματος" (άρθρο 3 § 1).

Όπως είναι προφανές, το προνόμιο των μετοχών αυτών αποκτά σημασία, στην περίπτωση που τα κέρδη μίας χρήσεως δεν επαρκούν για την καταβολή πρώτου μερίσματος και στις δύο κατηγορίες μετοχών.

✓ Πρακτική εφαρμογή.

Αν η Α.Ε. « X » έχει καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο 60.000 € αποτελούμενο από 2.000 κοινές μετοχές των 20€ και 1.000 προνομιούχες μετοχές της ίδιας ονομαστικής αξίας, με προνόμιο απολήψεως του πρώτου μερίσματος. Κατά την τρέχουσα χρήση τα μετά από φόρο κέρδη ανήλθαν σε 2.000 €. Ζητείται να καθορισθεί τι θα πάρουν οι κάτοχοι των δύο κατηγοριών μετοχών.

* Το ποσό που απομένει μετά την κράτηση για τακτικό αποθεματικό (2.000 X 5%) ανέρχεται σε 1.900 € .

* Όπως είναι προφανές το ποσό αυτό δεν επαρκεί για να καταβληθεί σε όλους τους

«1. Οι ανώνυμοι εταίροι υποχρεούνται να διανέμουν εις μετρητά, κατά έτος εις τους μετόχους ποσοστόν τουλάχιστον τριάκοντα πέντε επί τοις εκατόν (35%) επί των καθαρών κερδών, μετά την αφαίρεσιν μόνον του τακτικού αποθεματικού και των κερδών από την εκποίηση μετοχών οι οποίες κατέχονται τουλάχιστον από δεκαετίας και αντιπροσωπεύουν συμμετοχήν ανωτέρω του 20% επί του καταβληθέντος μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικής των εταιρείας, εφόσον το κατά το παρόν άρθρο διανεμητέον τμήμα κερδών είναι μεγαλύτερον από το προκύπτον εκ της εφαρμογής της διατάξεως της περιπτώσεως (β) της παραγράφου 2 του άρθρου 45 του ν. 2190/1920 «περί Ανωνύμων Εταιρειών», ως ούτος εκωδικοποιήθη δια του β.δ. 174/1963 «περί κωδικοποιήσεως των διατάξεων του ν. 2190/1920» και ισχύει.

Η παρούσα διάταξη ισχύει για ισολογισμούς οι οποίοι κλείουν από 31.12.1999 και εφεξής» (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 25 § 1 Ν. 2789/2000).

«2. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου δεν εφαρμόζονται αν η γενική συνέλευση των μετόχων με πλειοψηφία τουλάχιστον εξήντα πέντε τοις εκατόν (65%) του καταβληθέντος εταιρικού κεφαλαίου αποφασίσει αυτό. Στην περίπτωση αυτήν, το μη διανεμόμενο μέρος μέχρι τουλάχιστον ποσοστού τριάντα πέντε τοις εκατό (35%) επί των καθαρών κερδών, που προβλέπεται από την προηγούμενη παράγραφο μεταφέρεται στα βιβλία της εταιρείας σε ειδικό λογαριασμό αποθεματικού προς κεφαλαιοποίηση. Το αποθεματικό αυτό υποχρεούται η ανώνυμη εταιρεία εντός τετραετίας από το χρόνο του σχηματισμού του να κεφαλαιοποιήσει, με έκδοση νέων μετοχών που παραδίδει δωρεάν στους δικαιούχους μετόχους.

3. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 δεν εφαρμόζονται εφόσον το αποφασίσει η Γενική Συνέλευση με πλειοψηφία εβδομήντα τοις εκατό (70%) τουλάχιστον του καταβληθέντος εταιρικού κεφαλαίου» (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 § 18 Ν.2753/1999).

μετόχους πρώτο μέρισμα 6% ($6\% \times 60.000 = 3600$).

× Γι' αυτό και θα καταβληθεί ολόκληρο το μέρισμα στις 1.000 προνομιούχες μετοχές : $1.000 \times 20 \times 6\% = 1.200$ € και το υπόλοιπο θα καταβληθεί στους μετόχους των 2.000 κοινών μετοχών .

γ) Αν υπάρξει υπόλοιπο κερδών αυτό διατίθεται κατά τους ορισμούς του καταστατικού¹⁸⁷. Συνηθισμένοι τρόποι διαθέσεως του υπολοίπου είναι π.χ. για μέρισμα στους κατόχους ιδρυτικών τίτλων, για ποσοστά δ.σ., για δεύτερο ή τρίτο μέρισμα στους μετόχους, για σχηματισμό (πέρα από το τακτικό) αποθεματικών κ.α. Σε περίπτωση σιωπής του καταστατικού τεκμαίρεται η εξουσιοδότηση της Γενικής Συνέλευσης να αποφασίζει, κατά τη συνήθη απαρτία και πλειοψηφία, για τη διανομή του υπολοίπου των κερδών (άρθρο 34 § 1δ Ν.2190/20).

7.3 Διανεμόμενα κέρδη σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος.

Σύμφωνα με το Ν.2238/1994 άρθρο 99 §1 τα διανεμόμενα κέρδη λαμβάνονται από το υπόλοιπο των κερδών που απομένει μετά την αφαίρεση του αναλογούντος φόρου εισοδήματος.

8. ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ – ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ- ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ.

8.1 Αποθεματικά.

Η οικονομική φιλολογία δεν παρουσιάζεται ομόφωνη στον ορισμό των αποθεματικών. Έτσι ως αποθεματικό ορίζεται, κάθε αύξηση του ενεργητικού της επιχείρησης (από καθαρά κέρδη) που είτε εμφανίζεται στον ισολογισμό είτε δεν εμφανίζεται σ' αυτόν, χωρίς αντίστοιχη αύξηση του ονομαστικού κεφαλαίου ή των προς τρίτους υποχρεώσεων¹⁸⁸.

Τα αποθεματικά αποτελούν τμήμα του υπό οικονομική έννοια ιδίου κεφαλαίου μιας επιχείρησης και δημιουργούνται κατά κανόνα από την

¹⁸⁷ Από την παραπάνω διατύπωση προκύπτει το συμπέρασμα ότι μόνο το καταστατικό μπορεί να ορίζει πως θα διατίθεται το υπόλοιπο των ετήσιων καθαρών κερδών της εταιρείας μετά τις υποχρεωτικές κρατήσεις για τακτικό αποθεματικό και πρώτο μέρισμα. Γι' αυτό σκόπιμο είναι, να υπάρχει σχετική πρόβλεψη στο καταστατικό για το που θα διατίθεται το υπόλοιπο των κερδών.

¹⁸⁸ Μερικοί δέχονται ως αποθεματικό και τη σπάνια περίπτωση σχηματισμού αξίας με μείωση του ιδίου κεφαλαίου (περίπτωση αυτασφάλειας)

αποταμίευση κερδών οποιασδήποτε μορφής και από οποιαδήποτε αιτία.

Συνήθως προέρχονται από παρακράτηση από τα ετήσια κέρδη, είναι όμως δυνατό να προέρχονται και από άλλα έκτακτα γεγονότα, όπως από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο, από την υποχρεωτική ελάττωση του μετοχικού κεφαλαίου κ.ο.κ.

Οι σκοποί τους οποίους αποβλέπει ο σχηματισμός των αποθεματικών είναι οι εξής : α) η εξασφάλιση της ακεραιότητας του κεφαλαίου (όπου αυτή είναι από το νόμο ή και από άλλους λόγους επιβεβλημένη), β) η εξασφάλιση των επιχειρήσεων από απρόβλεπτες ζημιές ή δαπάνες, γ) η επαύξηση των παραγωγικών μέσων που έχει στη διάθεσή της η επιχείρηση, δ) η επαύξηση της εμπιστοσύνης των τρίτων, προς την επιχείρηση, ε) η εξασφάλιση σταθερότητας διανεμομένων κερδών¹⁸⁹, στ) η ενίσχυση γενικώς της οικονομικής θέσεως της επιχείρησης και ζ) η επαύξηση της ρευστότητας της.

Τα αποθεματικά εμφανίζονται στο παθητικό σκέλος του ισολογισμού, αφού αποτελούν και αυτά τμήμα του υπό οικονομική έννοια κεφαλαίου της επιχείρησης. Οι αξίες, τις οποίες αντιπροσωπεύουν, στο ενεργητικό σκέλος του ισολογισμού περιλαμβάνονται διάσπαρτα σ' αυτό χωρίς να αντιπροσωπεύουν κάποιο συγκεκριμένο στοιχείο αυτού.

Η ύπαρξη ενός αποθεματικού γενικά σημαίνει ότι το ενεργητικό, σαν σύνολο, υπερβαίνει το μετοχικό κεφάλαιο, το υπόλοιπο των κερδών εις νέο και τις προς τρίτους υποχρεώσεις¹⁹⁰.

8.1.1 Κατηγορίες αποθεματικών.

Τα αποθεματικά διακρίνονται:

- A) Ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκουν σε:
- α) Γενικά, που αποβλέπουν στην ισχυροποίηση της επιχείρησης, ώστε να καταστεί αυτή ικανή να αντιμετωπίζει όλους τους πιθανούς κινδύνους ζημιών ή έκτακτων δαπανών.
 - β) Ειδικά, που αποβλέπουν σε ένα συγκεκριμένο ειδικό σκοπό για τον οποίο συστήθηκαν και προς αντιμετώπιση του οποίου και μόνο πρέπει να χρησιμοποιούνται.
- B) Αναλόγως του τρόπου σχηματισμού τους σε:
- α) Υποχρεωτικά, που το σχηματισμό τους επιβάλλει ο νόμος (π.χ. το τακτικό αποθεματικό του άρθρου 44 του Κ.Ν.2190720).
 - β) Προαιρετικά, των οποίων ο σχηματισμός εναπόκειται στην ελεύθερη κρίση

¹⁸⁹ Η σταθερότητα του διανεμόμενου μερίσματος είναι σημαντικός παράγοντας που λαμβάνεται υπόψη από τους επενδυτές, προκειμένου να επιλέξουν μεταξύ μετοχών διαφόρων Α.Ε.

¹⁹⁰ Κατά το ποσό του αποθεματικού.

του επιχειρηματία.

Γ) Αναλόγως του αν η κράτηση για το σχηματισμό τους επαναλαμβάνεται τακτικά και ομοιόμορφα κάθε χρόνο ή πραγματοποιείται έκτακτα και με την ευκαιρία ορισμένου γεγονότος σε:

α) Τακτικά.

Τακτικό είναι ένα αποθεματικό, που προβλέπεται από το καταστατικό μιας εταιρείας και συνεπώς επαναλαμβάνεται κάθε φορά που η εταιρεία έχει κέρδη.

β) Έκτακτα.

Δ) Αναλόγως του αν εμφανίζονται στον ισολογισμό ή όχι σε:

α) Φανερά (η θέση τους στο παθητικό γίνεται σαφής από τον κατάλληλο τίτλο τους) και

β) Αφανή (η θέση τους δεν υποδηλώνεται με την παρουσία τους στο ισολογισμό είτε γιατί δεν εμφανίζονται καθόλου σ' αυτόν είτε γιατί εμφανίζονται μεν, αλλά κάτω από άσχετο τίτλο).

Περαιτέρω τα αφανή αποθεματικά διακρίνονται σε κρυμμένα, των οποίων η ύπαρξη δεν προδίδεται ούτε και με προσεκτική μελέτη του ισολογισμού και σε λανθάνοντα, των οποίων η ύπαρξη αναγνωρίζεται από την παρατήρηση των κονδυλίων του ισολογισμού (π.χ. ακίνητο συμβατικής αξίας 1 δραχμής).

8.2 Προβλέψεις.

8.2.1 Έννοια των προβλέψεων.

1. Σύμφωνα με το Ε.Γ.Α.Σ.

Σύμφωνα με το Ε.Γ.Α.Σ., πρόβλεψη είναι η κράτηση "ορισμένου ποσού, που γίνεται κατά το κλείσιμο του ισολογισμού της οικονομικής μονάδας, σε βάρος του λογαριασμού γενικής εκμεταλλεύσεως ή του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσεως. Η κράτηση αυτή αποβλέπει στην κάλυψη ζημίας ή εξόδων ή ενδεχόμενης υποτιμήσεως στοιχείων του ενεργητικού, όταν κατά την ημερομηνία συντάξεως του ισολογισμού είναι πιθανή η πραγματοποίησή τους, χωρίς όμως να είναι γνωστό το ακριβές μέγεθός τους ή ο χρόνος πραγματοποιήσεως ή και τα δύο".

2. Σύμφωνα με το Ν.2190/20.

Ο Ν. 2190/1920 με τη διάταξη του άρθρου 42ε § 14, υιοθετεί τον παραπάνω ορισμό του Ε.Γ.Α.Σ. και ορίζει ότι "οι προβλέψεις για κινδύνους και έξοδα προορίζονται να καλύψουν ζημίες ή δαπάνες ή υποχρεώσεις της κλειόμενης και των

προηγούμενων χρήσεων, που διαφαίνονται σαν πιθανές κατά την ημέρα συντάξεως του ισολογισμού, αλλά δεν είναι γνωστό το ακριβές μέγεθος τους ή ο χρόνος στον οποίο θα προκύψουν. Οι προβλέψεις αυτές σχηματίζονται κάθε χρόνο σε ύψος που καλύπτει τα αναγκαία όρια".

8.2.2 Προϋποθέσεις για τη διενέργεια προβλέψεως .

Ο νόμος και το Ε.Γ.Λ.Σ. ορίζει ότι για να γίνει πρόβλεψη, πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

- κατά το κλείσιμο του ισολογισμού πρέπει να είναι *πιθανή η πραγματοποίηση* ζημίας ή εξόδου ή υποτίμηση στοιχείων του ενεργητικού. Πρέπει δηλαδή να υπάρχει *αβεβαιότητα* σχετικά με την πραγματοποίηση της ζημίας ή του εξόδου ή της υποτιμήσεως στοιχείων του ενεργητικού.
- να μην είναι γνωστό το ακριβές μέγεθος της ζημίας ή του εξόδου υποτιμήσεως των στοιχείων του ενεργητικού ή ο χρόνος πραγματοποιήσεως αυτών ή και τα δύο (μέγεθος και χρόνος).

8.2.3 Διάκριση των προβλέψεων.

Το Ε.Γ.Λ.Σ. διακρίνει τις προβλέψεις στις ακόλουθες κατηγορίες:

- **Προβλέψεις εκμεταλλεύσεως.** Το χαρακτηριστικό των προβλέψεων εκμεταλλεύσεως είναι ότι προορίζονται να καλύψουν έξοδα της χρήσεως, που πιθανολογούνται ότι θα πραγματοποιηθούν μετά από το χρόνο σχηματισμού των προβλέψεων τα οποία, αν είχαν πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια της χρήσεως, θα είχαν καταχωρηθεί στους λογαριασμούς της ομάδας 6 (οργανικά κατ' είδος έξοδα). Γι' αυτή την κατηγορία των προβλέψεων το Ε.Γ.Λ.Σ. έχει αφιερώσει τους λογαριασμούς 68 (ως οργανικό έξοδο της χρήσεως που γίνεται η πρόβλεψη) και 44¹⁹¹ (44.00 – 44.09). Ως προβλέψεις εκμεταλλεύσεως το Ε.Γ.Λ.Σ. αναφέρει ρητά τις προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία (λογαριασμός 68.00 & 44.00) και τις προβλέψεις για υποτιμήσεις συμμετοχών σε λοιπές πλην Α.Ε. επιχειρήσεις (λογαριασμός 68.01- 44.09)
- **Προβλέψεις έκτακτων κινδύνων.** Είναι οι προβλέψεις που προορίζονται να καλύψουν έκτακτα έξοδα ή έκτακτες ζημίες ή ζημιές προηγούμενων χρήσεων, που πιθανολογούνται ότι θα πραγματοποιηθούν μετά το σχηματισμό των προβλέψεων. Για τις προβλέψεις εκτάκτων κινδύνων το Ε.Γ.Λ.Σ. έχει

¹⁹¹ Ως λογαριασμούς στα πλαίσια της ομάδας 4, οι οποίοι είναι προορισμένοι να καλύψουν σε επόμενη χρήση το γεγονός λόγω του οποίου δημιουργήθηκαν.

δημιουργήσει τους λογαριασμούς 83 (ως λογαριασμός επιβαρύνσεως της χρήσεως για την οποία γίνεται η πρόβλεψη) και 44.10 – 44.99¹⁹² Ως προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους το Ε.Γ.Λ.Σ. αναφέρει τις προβλέψεις απαξιώσεων και υποτιμήσεων πάγιων στοιχείων (λογ. 83.10 και 44.10), προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις (λογ. 83.11 και 44.11), προβλέψεις για εξαιρετικούς κινδύνους και έκτακτα έξοδα (83.12 και 44.12), προβλέψεις για έξοδα προηγούμενων χρήσεων (λογ. 83.13 και 44.13), προβλέψεις για συναλλαγματικές διαφορές από αποτίμηση απαιτήσεων και λοιπών υποχρεώσεων (λογ. 83.98 και 44.14) κ.τ.λ.

8.2.4 Λογιστικός χειρισμός των προβλέψεων κατά το Ε.Γ.Λ.Σ.

Σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ. κατά τη χρήση που σχηματίζονται οι προβλέψεις, εφόσον πρόκειται για πρόβλεψη εκμεταλλεύσεως ,χρεώνεται ο λογαριασμός της προβλέψεως εκμεταλλεύσεως ως εξόδου (κωδικός 68) και πιστώνεται ο λογαριασμός της προβλέψεως της ομάδας 4 (κωδικοί 44.00 – 44.09) ως λογαριασμός που θα καλύψει στο μέλλον τα γεγονότα που θα συμβούν (και για τα οποία σχηματίστηκε η πρόβλεψη). Στη συνέχεια ο λογαριασμός 68 "Προβλέψεις εκμετάλλευσης" μεταφέρεται στο λογαριασμό 80 "Γενική εκμετάλλευση"¹⁹³, προκειμένου σε συνδυασμό με τα οργανικά έσοδα να προσδιορισθεί το οργανικό αποτέλεσμα της χρήσεως.

Όσον αφορά τις προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους αντί του λογαριασμού 68, που αναφέρθηκε προηγουμένως , χρεώνεται ο λογαριασμός 83 " Προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους " και πιστώνεται ο λογαριασμός της προβλέψεως της ομάδας 4 (κωδικοί 44.10 – 44.15) ως λογαριασμός προορισμένος, να καλύψει τα έκτακτα γεγονότα για τα οποία συνεστήθη. Στη συνέχεια ο λογαριασμός 83 " Προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους " μεταφέρεται στο λογαριασμό 86 "Αποτελέσματα Χρήσεως " μειώνοντας έτσι το συνολικό αποτέλεσμα χρήσεως.

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω οι προβλέψεις σχηματίζονται με χρέωση λογαριασμού εξόδου ή αποτελεσματικού λογαριασμού. Επιβαρύνουν την χρήση στην οποία άρχισε να διαφαίνεται ο κίνδυνος και διενεργούνται ανεξάρτητα από την ύπαρξη ή όχι κερδών.

Τέλος όσον αφορά τους μελλοντικούς χειρισμούς των λογαριασμών προβλέψεων της ομάδας 4, αυτοί εξαρτώνται από την εξέλιξη των κινδύνων για τους οποίους δημιουργήθηκαν.

¹⁹² Ως λογαριασμός στα πλαίσια της ομάδας 4, οι οποίοι έχουν τον ίδιο προορισμό που έχουν και οι λογαριασμοί 44.00 – 44.09.

¹⁹³ Στο λογαριασμό αυτό μεταφέρεται και όλα τα άλλα οργανικά έξοδα εκμεταλλεύσεως.

Παράδειγμα. Αν υποθεθεί ότι ο μεταφορέας Ω που στη χρήση 200X μετέφερε στους πελάτες της επιχειρήσεως τα πωλημένα σ' αυτούς προϊόντα, ήγειρε αγωγή αυτής και ζητεί κόμιστρα, πέρα των όσων του καταβλήθηκαν, 5.000 € και ότι η αγωγή κατά το νομικό σύμβουλο της επιχειρήσεως κρίνεται βάσιμη για ποσό 3.000 €. Εφόσον υπάρχει η πιθανότητα σε έτος μεταγενέστερο του 200X να υποχρεωθεί η επιχείρηση με να καταβάλλει των παραπάνω ποσό μερικά ή ολικά, θα πρέπει να δημιουργηθεί η κατάλληλη πρόβλεψη με επιβάρυνση της χρήσεως 200X.

Η εγγραφή που γίνει, είναι:

68 Προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	3.000
68.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
68.09.64 Έξοδα μεταφορών	
44 Προβλέψεις	3.000
44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
44.09.00 Σχηματισμένες προβλέψεις	
44.09.00.XX Πρόβλεψη για έξοδα μεταφορών	
<i>Σχηματισμός προβλέψεως λόγω εκκρεμούς δίκης</i>	
<i>με τον "Ω" .</i>	

Σχετικά με τα έξοδα εκμεταλλεύσεως που πραγματοποιούνται τις επόμενες χρήσεις (με εξαίρεση τη ζημία από εκποίηση συμμετοχών και χρεογράφων) για τα οποία έχουν σχηματιστεί προβλέψεις το Ε.Γ.Λ.Σ. προβλέπει τους ακόλουθους χειρισμούς:

α) Πρώτος λογιστικός χειρισμός.

Τα έξοδα που καταβάλλονται στις επόμενες χρήσεις καταχωρούνται, στους οικείους λογαριασμούς των οργανικών εξόδων (ομάδα 6) της διανυόμενης χρήσεως. Μετά από κάθε καταχώρηση εξόδων της κατηγορίας αυτής, από τις σχηματισμένες προβλέψεις μεταφέρονται, με χρέωση των οικείων υπολογαριασμών του λογαριασμού, ισολογισμού 44 «προβλέψεις» και πίστωση του λογαριασμού εσόδων 78.05 "Χρησιμοποιημένες προβλέψεις για κάλυψη εξόδων εκμεταλλεύσεως", τα ποσά των προβλέψεων που είχαν σχηματιστεί για τα έξοδα που ήδη πραγματοποιήθηκαν. Η μεταφορά των ποσών αυτών γίνεται μέχρι το όριο καλύψεώς τους. Έτσι στο λογαριασμό 78.05 μεταφέρεται ολόκληρη η σχηματισμένη πρόβλεψη αν αυτή είναι μικρότερη ή ίση με τα έξοδα που ήδη πραγματοποιήθηκαν, αλλιώς μεταφέρεται ποσό ίσο με τα έξοδα που ήδη πραγματοποιήθηκαν.

Χρησιμοποιώντας το παράδειγμα που αναφέρθηκε προηγούμενα και

υποθέτοντας ότι μέσα στην επόμενη χρήση εκδίδεται η απόφαση του δικαστηρίου με την οποία δικαιώνεται ο μεταφορέας για το ποσό των 2.000 €, τότε οι εγγραφές που θα διενεργηθούν, στην περίπτωση αυτή, θα είναι:

64 Διάφορα έξοδα	2.000	
64.00 Έξοδα μεταφορών		
64.00.03 Έξοδα μεταφοράς υλικών –αγαθών πωλήσεων με μεταφορικά μέσα τρίτων		
38 Χρηματικά Διαθέσιμα		2.000
38.00 Ταμείο		
<i>Διπλότυπο υπ' αριθμόν....</i>		

44 Προβλέψεις	2.000	
44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως		
44.09.00 Σχηματισμένες προβλέψεις		
44.09.00.XX Προβλέψεις για έξοδα μεταφορών		
78 Ιδιοπαραγωγή παγίων –Τεκμαρτά έσοδα		2.000
78.05 Χρησιμοποιούμενες προβλέψεις προς κάλυψη εξόδων εκμεταλλεύσεως		
<i>Μεταφορά του πρώτου στο δεύτερο.</i>		

44 Προβλέψεις	1.000	
44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως		
44.09.00 Σχηματισμένες προβλέψεις		
44.09.00.XX Προβλέψεις για έξοδα μεταφορών		
84 Έσοδα από προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων		1.000
84.00 Έσοδα από αχρησιμοποίητες προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων		
84.00.09 Από λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως		
<i>Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο.</i>		

Στην περίπτωση που το δικαστήριο δικαίωσε το μεταφορέα για ποσό μεγαλύτερο της προβλέψεως π.χ. για ποσό 4.000 €, τότε οι εγγραφές που θα γινόταν θα ήταν της μορφής:

64 Διάφορα έξοδα	3.000	
64.00 Έξοδα μεταφορών		
64.00.03 Έξοδα μεταφοράς υλικών –αγαθών πωλήσεων με μεταφορικά μέσα τρίτων		

82 Έξοδα –έσοδα προηγούμενων χρήσεων	1.000	
82.00 Έξοδα προηγούμενων χρήσεων		
82.00.64.00 Έξοδα μεταφορών		
38 Χρηματικά διαθέσιμα		4.000
38.00 Ταμείο		
<i>Διπλότυπό υπ' αριθμόν....</i>		
<hr/>		
44 Προβλέψεις	3.000	
44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως		
44.09.00 Σχηματισμένες προβλέψεις		
44.09.00.XX Προβλέψεις για έξοδα μεταφορών		
78 Ιδιοπαραγωγή παγίων –Τεκμαρτά έσοδα		3.000
78.05 Χρησιμοποιούμενες προβλέψεις προς κάλυψη εξόδων εκμεταλλεύσεως		
<i>Μεταφορά του πρώτου στο δεύτερο.</i>		
<hr/>		

β) Δεύτερος λογιστικός χειρισμός.

Τα πραγματοποιούμενα σε επόμενες χρήσεις έξοδα εκμεταλλεύσεως, για τα οποία είχαν σχηματιστεί προβλέψεις, δεν καταχωρούνται στους οικείους λογαριασμούς εξόδων της ομάδας 6, αλλά καταχωρούνται απευθείας σε χρέωση των οικείων υπολογαριασμών των λογαριασμών 44.00 - 44.09 με τίτλο "Χρησιμοποιημένες Προβλέψεις".

Μετά την επαλήθευση καθεμιάς προβλέψεως και την καταβολή του ποσού με το οποίο βαρύνεται τελικά η επιχείρηση, γίνεται σύγκριση της σχηματισμένης με τη χρησιμοποιημένη πρόβλεψη και εφαρμόζονται υποχρεωτικά τα εξής:

- Εάν το ποσό της σχηματισμένης προβλέψεως είναι μεγαλύτερο από το ποσό που καταβλήθηκε, η επιπλέον διαφορά, με χρέωση των υπολογαριασμών των 44.00 – 44.09 με τον τίτλο «σχηματισμένες προβλέψεις», μεταφέρεται στην πίστωση 84.00 "Έσοδα από αχρησιμοποίητες προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων". Το Ε.Γ.Λ.Σ αναφέρει ότι η επιπλέον διαφορά μεταφέρεται στην πίστωση του 78.05 "Χρησιμοποιημένες προβλέψεις προς κάλυψη εξόδων εκμεταλλεύσεως". Η αντιμετώπιση όμως αυτή είναι εσφαλμένη, αφού το επανακτώμενο ποσό της προβλέψεως συνιστά έσοδο προηγούμενης χρήσεως.
- Εάν το ποσό της σχηματισμένης προβλέψεως υπολείπεται του ποσού που καταβλήθηκε, για την επί έλαττον διαφορά γίνεται συμπληρωματική πρόβλεψη. με χρέωση αρμόδιου υπολογαριασμού του 82.00 "Έξοδα προηγούμενων χρήσεων" και πίστωση του υπολογαριασμού "Σχηματισμένες προβλέψεις" των 44.00 – 44.09. Το Ε.Γ.Λ.Σ. αναφέρει ότι η συμπληρωματική πίστωση γίνεται με χρέωσή των οικείων υπολογαριασμών του 68. Η

αντιμετώπιση όμως αυτή είναι εσφαλμένη αφού το ποσό της συμπληρωματικής προβλέψεως συνιστά έξοδο προηγούμενης χρήσεως.

- Στο τέλος κάθε χρήσεως, τα χρεωστικά υπόλοιπα των οικείων υπολογαριασμών των λογαριασμών 44.00 – 44.09 με τον τίτλο "χρησιμοποιημένες προβλέψεις" μεταφέρονται στους οικείους υπολογαριασμούς των ιδίων λογαριασμών με το τίτλο "σχηματισμένες προβλέψεις".

Στην περίπτωση του προηγούμενου παραδείγματος όπου η επιχείρηση κατέβαλε 2.000 €, θα γίνουν οι εγγραφές:

44 Προβλέψεις	2.000
44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
44.09.01 Χρησιμοποιημένες προβλέψεις	
44.09.01.XX Προβλέψεις για έξοδα μεταφορών	
38 Χρηματικά Διαθέσιμα	2.000
38.00 Ταμείο	
<i>Χρησιμοποιημένες προβλέψεις....</i>	
44 Προβλέψεις	1.000
44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
44.09.00 Σχηματισμένες προβλέψεις	
44.09.00.XX Προβλέψεις για έξοδα μεταφορών	
84 Έσοδα από προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων	1.000
84.00 Έσοδα από αχρησιμοποίητες προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων	
84.00.09 Από λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
<i>Μεταφορά του α' στον β'.</i>	

Στο τέλος της χρήσεως, θα γίνει η εγγραφή:

44 Προβλέψεις	3.000
44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
44.09.00 Σχηματισμένες προβλέψεις	
44.09.00.XX Προβλέψεις για έξοδα μεταφορών	
44 Προβλέψεις	3.000
44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
44.09.01 Χρησιμοποιημένες προβλέψεις	
44.09.01.XX Προβλέψεις για έξοδα μεταφορών	
<i>Αντιλογισμός σχηματισμένες με χρησιμοποιούμενες προβλέψεις.</i>	

Αν το δικαστήριο δικάινε το μεταφορέα για ποσό 5.000 € τότε :

44 Προβλέψεις	5.000
44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
44.09.01 Χρησιμοποιούμενες προβλέψεις	
44.09.01.XX Προβλέψεις για έξοδα μεταφορών	
38 Χρηματικά Διαθέσιμα	5.000
38.00 Ταμείο	
<i>Μεταφορά του α' στον β'.</i>	
<hr/>	
82 Έξοδα –έσοδα προηγούμενων χρήσεων	2.000
82.00 Έξοδα προηγούμενων χρήσεων	
82.00.64.00 Έξοδα μεταφορών	
44 Προβλέψεις	2.000
44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
44.09.00 Σχηματισμένες προβλέψεις	
44.09.00.XX Προβλέψεις για έξοδα μεταφορών	
44 Προβλέψεις	5.000
44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
44.09.00 Σχηματισμένες προβλέψεις	
44.09.00.XX Προβλέψεις για έξοδα μεταφορών	
44 Προβλέψεις	5.000
44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
44.09.01 Χρησιμοποιημένες προβλέψεις	
44.09.01.XX Προβλέψεις για έξοδα μεταφορών	
<i>Αντιλογισμός σχηματισμένες με χρησιμοποιούμενες προβλέψεις.</i>	

γ) Τρίτος λογιστικός χειρισμός.

Το Ε.Σ.Υ.Α. με τη γνωμάτευση του 91/1683/1992 υποδεικνύει τον ακόλουθο χειρισμό των προβλέψεων εκμεταλλεύσεως:

« α) Τα καταβαλλόμενα ποσά εξόδων για τα οποία σε προηγούμενες χρήσεις είχαν σχηματιστεί προβλέψεις καταχωρούνται στη χρέωση του λογαριασμού 82.00 Έξοδα προηγούμενων χρήσεων και σε ανοιγόμενους τριτοβάθμιους λογαριασμούς αντίστοιχους των κατ' είδος εξόδων της ομάδας 6.

β) Οι σχηματισμένες για κάθε (καταβαλλόμενο) έξοδο προβλέψεις, ανεξάρτητα από το ύψος τους, με χρέωση του λογαριασμού 44 και των οικείων υπολογαριασμών του, μεταφέρονται στην πίστωση του λογαριασμού 84 "Έσοδα από προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων" και του νεοδημιουργούμενου δευτεροβάθμιου

του 84.91 "Έσοδα από χρησιμοποιημένες προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων προς κάλυψη εξόδων εκμεταλλεύσεως", ο οποίος αναλύεται σε τριτοβάθμιους, αντίστοιχους των δευτεροβάθμιων 44.00 και 44.09».

Αν στο προηγούμενο παράδειγμα, το δικαστήριο δικάινε τον μεταφορέα για ποσό 5.000 € ακολουθώντας τον παραπάνω τρόπο, θα πρέπει να γίνουν οι εξής εγγραφές:

82 Έξοδα –έσοδα προηγούμενων χρήσεων	5.000	
82.00 Έξοδα προηγούμενων χρήσεων		
82.00.64.00 Έξοδα μεταφορών		
38 Χρηματικά Διαθέσιμα		5.000
38.00 Ταμείο		
<i>Διπλότυπό υπ' αριθμόν...</i>		
<hr/>		
44 Προβλέψεις	3.000	
44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως		
44.09.00 Σχηματισμένες προβλέψεις		
44.09.00.XX Προβλέψεις για έξοδα μεταφορών		
84 Έσοδα από προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων		3.000
84.91 Έσοδα από αχρησιμοποιήτες προβλ. προηγούμενων χρήσεων προς κάλυψη εξόδων εκμεταλλεύσεως		
84.91.09 Από λοιπές προβλέψεις εκμ/σεως		
84.91.09.XX Από πρόβλεψη εξόδων μεταφοράς		
<hr/>		

Στο τέλος της χρήσεως οι υφιστάμενες προβλέψεις θα πρέπει να επανεκτιμώνται ανάλογα με τις επικρατούσες νέες συνθήκες.

8.2.5 Οι προβλέψεις από φορολογική πλευρά.

Για να αναγνωρισθεί ένα έξοδο ή μία δαπάνη ως εκπεστέα από τα ακαθάριστα έσοδα, θα πρέπει :

- ❖ Να είναι βέβαια, δηλαδή να μην τελεί υπό αίρεση ή προθεσμία,
- ❖ Να είναι εκκαθαρισμένη, δηλαδή τα ποσά αυτών να είναι προσδιορισμένα.

Συνεπώς προκειμένου να αναγνωρισθεί προς έκπτωση από τα έσοδα μιας χρήσεως η πρόβλεψη, θα πρέπει να προβλέπεται ρητά από τη φορολογική νομοθεσία.

Ο αριθμός των αναγνωριζόμενων για έκπτωση από τα έσοδα προβλέψεων δεν είναι σταθερός, αλλά μεταβάλλεται κατά περιόδους.

Οι προβλέψεις που αναγνωρίζονται φορολογικά ως εκπιπτόμενες από τα έσοδα είναι οι εξής:

α) Οι προβλέψεις " για απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων. Το ποσό της πρόβλεψης αυτής υπολογίζεται σε ποσοστό ένα τοις εκατό (1%) επί της αναγραφόμενης στα τιμολόγια πώλησης ή παροχής υπηρεσιών αξίας, μετά την αφαίρεση των επιστροφών ή εκπτώσεων, βάσει των τηρουμένων βιβλίων. Το ποσό αυτό για κάθε διαχειριστική χρήση δεν μπορεί να υπερβεί το 50% του συνολικού χρεωστικού υπολοίπου του λογαριασμού «πελάται», όπως αυτό εμφανίζεται στην απογραφή τέλους χρήσης.

Στον υπολογισμό του ποσοστού 1% δεν περιλαμβάνεται η αξία των πωλήσεων ή παροχής υπηρεσιών προς το δημόσιο ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Η έκπτωση της δαπάνης αυτής εμφανίζεται στα βιβλία της επιχείρησης σε ειδικό λογαριασμό «Προβλέψεις για απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων». Πέραν της πιο πάνω σχηματιζόμενης πρόβλεψης, ουδέν άλλο ποσό αναγνωρίζεται προς έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα για απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων".

β) "Τα ποσά των προβλέψεων για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, που σχηματίζονται στο τέλος κάθε διαχειριστικής χρήσης και καλύπτουν τις αποζημιώσεις προσωπικού λόγω συνταξιοδότησής κατά το επόμενο έτος".

Τα ποσά των προβλέψεων που δεν αναγνωρίζονται φορολογικά ως εκπιπτόμενα αντιμετωπίζονται ως λογιστικές διαφορές, προσαυξάνουσες τα φορολογητέα κέρδη της χρήσεως στην οποία οι προβλέψεις σχηματίζονται .

Τα πραγματοποιούμενα σε άλλες χρήσεις έξοδα, για τα οποία όμως έχει σχηματισθεί σε προηγούμενες χρήσεις πρόβλεψη, αναγνωρίζονται σαν έξοδα της χρήσεως στην οποία καθίστανται βέβαια. Τα έξοδα αυτά αντιμετωπίζονται στη φορολογική δήλωση στη χρήση την οποία πραγματοποιούνται ως εξής:

- Εάν κατά την πραγματοποίησή τους τα σχετικά ποσά έχουν καταχωρηθεί σε χρέωση των οικείων λογαριασμών των προβλέψεων, θα επαυξήσουν τα λογιστικά έξοδα της χρήσεως .
- Εάν κατά την πραγματοποίησή τους τα σχετικά ποσά έχουν καταχωρηθεί στους αρμόδιους λογαριασμούς των εξόδων, τα λογιστικά έσοδα της χρήσεως θα μειωθούν με τα ποσά των προβλέψεων.
- Σε περίπτωση που γίνεται επανάκτηση φορολογημένης πρόβλεψης, το επανακτούμενο ποσό της πρόβλεψης που μεταφέρεται στο λογαριασμό 84, αντιμετωπίζεται ως φορολογημένο έσοδο.
- Σε περίπτωση επανακτήσεως αφορολόγητης πρόβλεψης, το επανακτούμενο ποσό συμπεριλαμβάνεται στα λογιστικά κέρδη της χρήσεως και υποβάλλεται σε φορολογία.

8.3 Κρατήσεις.

Αποτελούν και αυτές έννοια συγγενή με τα αποθεματικά και τις προβλέψεις, με τις έννοιες των οποίων παρουσιάζει ομοιότητες αλλά και διαφορές.

Με τα αποθεματικά μοιάζουν δεδομένου ότι α) σχηματίζονται πάντοτε από κέρδη, β) αποβλέπουν συνήθως στην επαύξηση των μέσων δράσεως, γ) η ενσωμάτωσή τους στην καθαρή περιουσία οριστικοποιείται όταν πραγματοποιηθεί το γεγονός για το οποίο έγινε η κράτηση, δ) ο σχηματισμός τους κατά κανόνα δεν επιβάλλεται από το νόμο, αλλά από την επιχειρησιακή σκοπιμότητα. (σημειώνεται εντούτοις ότι ο σχηματισμός ορισμένων αποθεματικών σε ορισμένες εταιρικές μορφές είναι υποχρεωτικός από το νόμο).

Με τις προβλέψεις μοιάζουν δεδομένου ότι: α) αφορούν συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία, β) όταν δεν πραγματοποιηθεί το γεγονός για το οποίο έγινε η κράτηση μεταφέρονται στα αποτελέσματα (από τα οποία αφαιρέθηκαν), γ) η θέση τους στην καθαρή περιουσία είναι προσωρινή, μέχρις ότου πραγματοποιηθεί το γεγονός ή γίνει ανέφικτη η πραγματοποίησή του.

9. ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΤΗΣ Α.Ε.

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, το κεφάλαιο της ανώνυμης εταιρείας μπορεί να μεταβάλλεται. Κατά τους ορισμούς του Κ.Ν. 2190/20 (άρθρο 29 § 3), η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρείας επιτρέπεται μόνο κατόπιν τροποποίησης του καταστατικού της, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (Τεύχος Α.Ε. & Ε.Π.Ε.). Αυτό είναι σύμφωνο με την αρχή της σταθερότητας του μετοχικού κεφαλαίου, που ισχύει απόλυτα στην ανώνυμη εταιρεία. Η απόφαση για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου λαμβάνεται από τη γενική συνέλευση των μετόχων και μάλιστα με τις εξαιρετικές συνθήκες αυξημένης απαρτίας και πλειοψηφίας των άρθρων 29 § 3 και 31 § 2 του Κ.Ν. 2190/20. Εντούτοις, το άρθρο 13 του ίδιου νόμου προβλέπει δύο περιπτώσεις αυξήσεως του μετοχικού κεφαλαίου, με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου ή μία και της γενικής συνελεύσεως η δεύτερη, χωρίς τροποποίηση του καταστατικού. Οι περιπτώσεις αυτές είναι:

α) Η προβλεπόμενη από την παράγραφο 1 του άρθρου 13 του Κ.Ν. 2190/20 (όπως αυτή ισχύει μετά την αντικατάστασή της από το άρθρο 9 του Ν. 2339/95). Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, στο καταστατικό ή με απόφαση της γεν. συνελεύσεως είναι δυνατό να ορισθεί ότι κατά τη διάρκεια της πρώτης πενταετίας από τη σύσταση της εταιρείας ή μέσα σε πέντε έτη από τη σχετική απόφαση της γεν. συνελεύσεως, το δ. σ. έχει το δικαίωμα, με απόφαση του που λαμβάνεται με πλειοψηφία των 2/3 του συνόλου των μελών του, να αυξάνει (μερικά ή ολικά) το μετοχικό κεφάλαιο. με έκ-

δοση νέων μετοχών. Το ποσό των αυξήσεων δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό του μετοχικού κεφαλαίου που έχει ήδη καταβληθεί αρχικά ή του μετοχικού κεφαλαίου που έχει καταβληθεί κατά την ημερομηνία λήψεως της σχετικής απόφασης από τη γεν. συνέλευση. Η ανωτέρω εξουσία του δ.σ. μπορεί να ανανεώνεται από τη γεν. συνέλευση για χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη για κάθε ανανέωση.

β) Η προβλεπόμενη από την παράγραφο 2 του άρθρου 13 του Κ.Ν. 2190/20 (όπως ισχύει μετά την τροποποίησή της με το άρθρο 9 του Ν. 2339/95). Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, στο καταστατικό είναι δυνατό να ορισθεί ότι κατά τη διάρκεια της πρώτης πενταετίας από τη σύσταση της εταιρείας η γενική συνέλευση των μετόχων έχει το δικαίωμα, με απόφασή της, που λαμβάνεται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 29 §§ 1 και 2 και 31 § 1 (απλή πλειοψηφία και απαρτία) να αυξάνει το μετοχικό κεφάλαιο, μερικά ή ολικά, με την έκδοση νέων μετοχών, συνολικά μέχρι το πενταπλάσιο του αρχικού μετοχικού κεφαλαίου.

Οι ανωτέρω δύο περιπτώσεις αυξήσεως του μετοχικού κεφαλαίου κατ' εξαίρεση, όπως λέχθηκε, δεν απαιτούν τροποποίηση του καταστατικού και συνεπώς είναι λιγότερο γραφειοκρατικές. Πάντως, και στις περιπτώσεις αυτές υποβάλλεται το πρακτικό της συνεδριάσεως του δ. συμβουλίου ή της γενικής συνελεύσεως, κατά την οποία λήφθηκε η απόφαση αυξήσεως του εταιρικού κεφαλαίου -κατ' εφαρμογήν του άρθρου 13 του Κ.Ν. 2190/20 - στην αρμόδια νομαρχία για να εκδοθεί η σχετική εγκριτική απόφαση, η οποία θα καταχωρηθεί στο μητρώο ανωνύμων εταιρειών της νομαρχίας και μέσω αυτής θα δημοσιευθεί η σχετική ανακοίνωση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Εάν, όμως, τα αποθεματικά της εταιρείας υπερβαίνουν το ένα τέταρτο (1/4) του καταβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, για την αύξηση αυτού απαιτείται πάντοτε απόφαση της γενικής συνελεύσεως, λαμβανόμενη σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 29 §§ 3 και 4 και 31 § 2 του Κ.Ν. 2190/20.

- **Φόρος Συγκεντρώσεως Κεφαλαίου 1 %.**

Μετά τη λήψη της απόφασης περί αυξήσεως του μετοχικού κεφαλαίου από το διοικητικό συμβούλιο ή τη γενική συνέλευση, η εταιρεία προσκομίζει στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. δύο αντίγραφα του σχετικού πρακτικού (δ.σ. ή Γ. Σ. κατά περίπτωση), τα οποία υποβάλλει σ' αυτήν, μαζί με σχετική δήλωση, για την καταβολή του φόρου συγκεντρώσεως κεφαλαίου 1 %. Η καταβολή του φόρου αυτού πρέπει να γίνει εντός προθεσμίας 15 ημερών από την καταχώρηση της πράξεως στο Μητρώο Α.Ε.¹⁹⁴ αλλιώς επιβάλλεται προσαύξηση 1,5% επί του ποσού του φόρου για κάθε μήνα καθυστερήσεως. Η Δ.Ο.Υ., από τα δύο αντίγραφα πρακτικού, επιστρέφει το ένα θεωρημένο καταλλήλως, ώστε να αποδεικνύεται η καταβολή του φόρου.

¹⁹⁴ Άρθρο 1 §1 του Ν. 2941/2001.

Η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου είναι δυνατό να γίνει :

- ο με νέες εισφορές,
- ο με κεφαλαιοποίηση των υποχρεώσεων της εταιρείας
- ο με μετατροπή σε κεφάλαιο των αποθεματικών, κερδών χρήσεως, αδιανέμητων κερδών και μερισμάτων καθώς και της πιστωτικής διαφοράς αναπροσαρμογής στοιχείων (συνήθως παγίων) του ισολογισμού,
- ο με την απορρόφηση εταιρείας.

Η αύξηση του κεφαλαίου μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα α) την αύξηση της καθαρής θέσεως της εταιρείας ή β) να μην επηρεάζει την καθαρή της θέση. Η πρώτη περίπτωση συντρέχει όταν η αύξηση επιτυγχάνεται με νέες εισφορές των εταίρων, ή με μετατροπή των δανειστών της εταιρείας σε εταίρους. Αύξηση του κεφαλαίου της εταιρείας χωρίς παράλληλη αύξηση της καθαρής θέσεως υπάρχει όταν οποιοδήποτε τμήμα της καθαρής θέσεως μετατραπεί σε κεφάλαιο. Τέτοια περίπτωση υπάρχει όταν τα αποθεματικά της εταιρείας μετατρέπονται σε κεφάλαιο ή όταν κεφαλαιοποιούνται αδιανέμητα κέρδη ή η πιστωτική διαφορά αναπροσαρμογής στοιχείων του ισολογισμού¹⁹⁵.

9.1 Αύξηση με νέες εισφορές.

Στην περίπτωση αυτή, μιας και η εσωτερική αξία των μετοχών σπάνια συμπίπτει με την ονομαστική, γεννάται το ερώτημα τι ποσό θα καταβληθεί στους υπάρχοντες μετόχους ώστε να μην ζημιωθούν.

Αν όλες οι νέες μετοχές αναληφθούν από τους παλιούς μετόχους, τότε αυτοί δεν ζημιώνονται ακόμη κι αν καταβάλλουν μόνο την ονομαστική αξία κάθε μετοχής.

Αν όμως οι νέες μετοχές αναληφθούν από τρίτους, τότε προκειμένου να μη ζημιωθούν οι παλιοί μέτοχοι οι νέοι θα πρέπει να αναλάβουν τις μετοχές υπέρ το άρτιο ή να καταβάλλουν στην εταιρεία την ονομαστική αξία κάθε μετοχής και στους παλιούς μετόχους ένα δικαίωμα εγγραφής.

Παράδειγμα. Έστω η Α.Ε. " Χ " με μετοχικό κεφάλαιο 60.000 € (15 € X 4.000 μετοχές), αποθεματικά διάφορα 30.000 € της οποίας το κεφάλαιο αυξάνεται κατά 30.000 € (15 € X 2.000 μετοχές).

$$\times \text{ Η εσωτερική αξία κάθε μετοχής πριν την αύξηση, είναι : } (60.000 + 30.000) / 4000 = 22.5 \text{ €}.$$

¹⁹⁵ Είναι δυνατό στην περίπτωση κεφαλαιοποίησης της πιστωτικής διαφοράς η αύξηση του κεφαλαίου να μην είναι πραγματική αλλά να γίνεται για λόγους νομισματικής αναπροσαρμογής.

* Μετά την αύξηση, αν καταβληθεί μόνο η Ο.Α., η εσωτερική αξία για κάθε μετοχή είναι: $(60.000 + 30.000 + 30.000) / 6.000 = 20 \text{ €}$.

Αν όλες οι νέες μετοχές αναληφθούν από τους υπάρχοντες εταίρους, με καταβολή μόνο της ονομαστικής αξίας, τότε αυτοί δεν υφίστανται καμία ζημία. Στην περίπτωση όμως που αναληφθούν από τρίτους τότε οι παλιοί βλάπτονται σε αντίθεση με τους νέους που ευνοούνται. Κατά συνέπεια οι νέες μετοχές θα πρέπει να εκδοθούν υπέρ το άρτιο ή στο άρτιο με καταβολή στους παλιούς εταίρους το δικαίωμα εγγραφής.

Ωστόσο θα πρέπει να λεχθεί ότι ο νόμος, σε περίπτωση αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου, παρέχει στους παλιούς μετόχους δικαίωμα προτιμήσεως σε ολόκληρο το νέο κεφάλαιο και μόνο αν παρέλθει η προθεσμία για άσκηση του δικαιώματος αυτού, είναι δυνατό να διατεθούν οι μετοχές σε τρίτα πρόσωπα (άρθρο 13 § 5).

9.1.1 Λογιστική αντιμετώπιση της αύξησης του κεφαλαίου.

Από λογιστική άποψη, οι εγγραφές θα είναι όμοιες με αυτές που γίνονται κατά την κάλυψη και καταβολή του αρχικού κεφαλαίου. Έτσι οι εγγραφές που θα γίνουν, θα είναι της μορφής:

33 Χρεώστες διάφοροι

33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο

33.04.00 Μέτοχος Α

33.04.01 Μέτοχος Β

κ.ο.κ.

18 Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις

18.12 Οφειλόμενο κεφάλαιο

18.12.00 Μέτοχος Α

18.12.01 Μέτοχος Β

κ.ο.κ.

33 Χρεώστες Διάφοροι

33.03 Μέτοχοι λογ/σμός καλύψεως
κεφαλαίου

33.03.00 Μέτοχος Α

33.03.01 Μέτοχος Β

κ.ο.κ.

Διάφορα

Εισφερόμενα

Ενεργητικά

Στοιχεία

33 Χρεώστες διάφοροι

33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο

33.04.00 Μέτοχος Α

33.04.01 Μέτοχος Β

κ.ο.κ.

40 Κεφάλαιο

40.02 Οφειλόμενο μετοχικό κεφάλαιο

40 Κεφάλαιο

40.00 Καταβλημένο μετ. κεφάλαιο

• **Παρατηρήσεις.**

- Θα πρέπει να λεχθεί ότι στην αύξηση , όπως και κατά τη σύσταση, το νέο κεφάλαιο μπορεί να καταβληθεί είτε εξολοκλήρου, είτε σε δόσεις.
- Στην περίπτωση τμηματικής καταβολής, ισχύουν οι περιορισμοί που ισχύουν και κατά την ίδρυση της εταιρεία. Δηλαδή θα πρέπει να καταβάλλεται τουλάχιστο το $\frac{1}{4}$ της ονομαστικής αξίας κάθε μετοχής.
- Σε περίπτωση εισφορών σε είδος το στοιχείο αποτιμάται από την επιτροπή του άρθρου 9 του ν. 2190/20 και δεν επιτρέπεται καταβολής , σε δόσεις.
- Αν η έκδοση γίνει υπέρ το άρτιο, δεν επιτρέπεται η διαφορά από την υπέρ το

άρτιο έκδοση να καταβληθεί τμηματικά. Πρέπει να καταβληθεί ολόκληρη μαζί με την πρώτη δόση.

- Όσον αφορά τα έξοδα αυξήσεως, αυτά αποσβένονται είτε εφάπαξ κατά το έτος πραγματοποίησης τους, είτε τμηματικά και ισόποσα μέσα σε μία πενταετία.

9.2 Αύξηση με κεφαλαιοποίηση των υποχρεώσεων.

Διάφορες υποχρεώσεις που απορρέουν από το καταστατικό ή από την μετέπειτα λειτουργία της Α.Ε. μπορούν να μετατρέπονται σε Μετοχικό κεφάλαιο. Για παράδειγμα οι υποχρεώσεις που έχει η εταιρεία στους πιστωτές της μπορεί να μετατραπούν σε υποχρεώσεις προς τους μετόχους της.

Συνηθίζεται να λέγεται ότι η μετατροπή των υποχρεώσεων σε μετοχικό κεφάλαιο γίνεται σε περιόδους "κεφαλαιακής ανεπάρκειας". Με αυτόν τον τρόπο η Α.Ε. αποδεσμεύει κεφάλαια τα οποία θα χρησιμοποιούσε, προκειμένου να καλύψει τις υποχρεώσεις της προς τους πιστωτές της.

Ωστόσο αμφισβητείται αν η μετατροπή των υποχρεώσεων σε μετοχικό κεφάλαιο αποτελεί εισφορά σε πράγμα και αν είναι αναγκαία η εκτίμηση των υποχρεώσεων από την επιτροπή του άρθρου 9¹⁹⁶.

Η μετατροπή των υποχρεώσεων σε Μ.Κ. γίνεται με έκδοση νέων μετοχών οι οποίες δίνονται στους δανειστές της εταιρείας, σε εξόφληση των απαιτήσεών τους. Αν η πραγματική τιμή των μετοχών δεν είναι μεγαλύτερη από την ονομαστική, τότε οι μετοχές εκδίδονται στο άρτιο και οι παλιοί μέτοχοι παραιτούνται του δικαιώματος προτιμήσεως.

Οι μετατροπές υποχρεώσεων σε Μ.Κ. δεν μπορούν να θεωρηθούν σαν εισφορά που καλύπτεται με δόσεις, μιας και οι υποχρεώσεις προϋπάρχουν της απόφασης για κεφαλαιοποίηση και δεν είναι δυνατό να τεμαχισθούν.

Οι πιο χαρακτηριστικές περιπτώσεις κεφαλαιοποιήσεως υποχρεώσεων είναι οι ακόλουθες:

- Κεφαλαιοποίηση υποχρεώσεων προς τράπεζες – πιστωτές,
 - Μετατροπή ομολογιών σε μετοχές
 - Μετατροπή Ιδρυτικών Τίτλων σε μετοχές,
 - Μετατροπή με κεφαλαιοποίηση αδιανέμητων μερισμάτων.
- Ειδικότερα, για κάθε μία από τις παραπάνω περιπτώσεις ισχύει:

¹⁹⁶ Γίνεται δεκτό ότι εισφορές σε χρήμα είναι μόνο εισφορές σε χρήματα. Όλες οι άλλες αποτελούν εισφορές σε είδος.

α) Κεφαλαιοποίηση υποχρεώσεων προς τράπεζες – πιστωτές.

Στην περίπτωση αυτή εκδίδονται νέες μετοχές, ίσης ονομαστικής αξίας με τις παλιές, οι οποίες μοιράζονται στους πιστωτές ισόποσα με τις απαιτήσεις τους. Οι παλιοί μέτοχοι παραιτούνται από το δικαίωμα προτίμησης που τους παρέχει ο νόμος, γραπτά.

Οι σχετικές λογιστικές εγγραφές, έχουν ως εξής :

33 Χρεώστες διάφοροι

33.03 Μέτοχοι – λογ/σμοί καλύψεως κεφαλαίου

33.03.XX Τράπεζα Χ

40 Κεφάλαιο

40.00 Καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο
κοινών μετοχών

40.01 Καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο
προνομιούχων μετοχών

52 Τράπεζες – λογ/σμοί βραχυπρόθεσμων
υποχρεώσεων

52.XX Τράπεζα « Χ »

33 Χρεώστες διάφοροι

33.03 Μέτοχοι – λογ/σμοί καλύψεως κεφαλαίου

33.03.XX Τράπεζα Χ

β) Μετατροπή ομολογιών σε μετοχές.

Οι μετοχές που θα εκδοθούν, με μετατροπή ομολογιών, θα πρέπει να έχουν ίση Ο.Α. με τις προηγούμενες μετοχές. Θα πρέπει όμως να συνδυάζεται η τιμή τους και με την Ο.Α. των ομολογιών. Γι' αυτό σωστότερο είναι οι ομολογίες να εκδίδονται στην ίδια Ο.Α. των μετοχών της Α.Ε., που κάνει το ομολογιακό δάνειο. Προσδιορίζεται ακόμη απ' την παραπάνω Γ.Σ. ο χρόνος, μέσα στον οποίο οι ομολογιούχοι μπορούν ν' ασκήσουν το δικαίωμά τους. Δηλαδή να ζητήσουν από την Α.Ε. να τους μετατρέψει τις ομολογίες σε μετοχές. Όλες ή ποιες απ' τις ομολογίες θα είναι αυτές, που μπορούν να μετατραπούν σε μετοχές, προσδιορίζεται με κλήρωση των ομολογιών.

γ) Μετατροπή Ιδρυτικών τίτλων σε μετοχές.

Οι κοινοί ιδρυτικοί τίτλοι δεν είναι δυνατό να μετατραπούν σε μετοχές. Οι τίτλοι αυτοί εκδόθηκαν από την εταιρία και δόθηκαν στους ιδρυτές, όχι σε αντάλλαγμα περιουσιακών στοιχείων που αυτοί εισέφεραν στην εταιρία, αλλά για υπηρεσίες που προσέφεραν κατά την ίδρυσή της. Οι υπηρεσίες αυτές, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 8 § 6 εδ. β' του ν.2190/1920, δεν είναι δυνατό ν' αποτελέσουν στοιχεία του ενεργητικού. Κατά συνέπεια δεν μπορούν να αποτελέσουν και στοιχεία εισφοράς των μετόχων για τη συγκρότηση του κεφαλαίου της εταιρίας. Μόνο τα μερίσματα των κοινών ιδρυτικών τίτλων και το αντίτιμο της εξαγοράς τους, εφόσον αυτό προέρχεται από τα κέρδη της χρήσεως ή από αποθεματικό, είναι δυνατό να κεφαλαιοποιηθούν. Αλλά και στις δύο αυτές περιπτώσεις πρόκειται για μετατροπή υποχρεώσεως της εταιρίας (για καταβολή μερισμάτων ή αντίτιμου εξαγοράς) σε κεφάλαιο και όχι για μετατροπή των κοινών ιδρυτικών τίτλων σε μετοχές.

Από τους ιδρυτικούς τίτλους, μόνο οι εξαιρετικοί ιδρυτικοί τίτλοι μπορούν να μετατρέπονται σε μετοχές. Κι αυτό γιατί, αντικρίζουν εισφορά στην εταιρεία περιουσιακού στοιχείου, δεκτικού χρηματικής αποτιμήσεως.

Κατά τον χρόνο μετατροπής των Ε.Ι.Τ. σε μετοχές, πρέπει να γίνει εκτίμηση της αξίας του περιουσιακού στοιχείου -που είχε κατά χρήση ή εκμετάλλευση παραχωρηθεί στην εταιρεία- με την οποία θα αυξηθεί το κεφάλαιο της εταιρείας.

Η εταιρεία κατά τη συζητούμενη μετατροπή αποκτά, έναντι μετοχών εκδόσεώς της, την κυριότητα του περιουσιακού στοιχείου (ενώματου ή ασώματου). Η εκτίμηση της αξίας του στοιχείου προσδιορίζεται από την Επιτροπή του άρθρου 9 του ν.2190/1920.

Ο αριθμός των μετοχών που θα δοθούν έναντι των εξαιρετικών ιδρυτικών τίτλων, θα προκύψει με βάση την πραγματική αξία της μετοχής κατά το χρόνο της μετατροπής ή με βάση τη χρηματιστηριακή αξία της μετοχής, αν αυτές είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο, σε συνδυασμό με την εκτιμηθείσα αξία του

περιουσιακού στοιχείου (την κυριότητα του οποίου αποκτά η εταιρία).

Οι λογιστικές εγγραφές που θα γίνουν στην περίπτωση αυτή, θα έχουν την μορφή:

33 Χρεώστες διάφοροι

33.03 Μέτοχοι – λογ/σμός καλύψεως κεφαλαίου

40 Κεφάλαιο

40.00 Καταβλημένο κεφάλαιο κοινών μετοχών

40.01 Καταβλημένο κεφάλαιο προνομιούχων μετοχών

16 Ασώματες ακινητοποιήσεις και έξοδα

πολυετούς απόσβεσης

16.01 Δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας

16.01.00 Διπλώματα ευρεσιτεχνίας

ή

16.04 Δικαιώματα χρήσεως ενσώματων παγίων

33 Χρεώστες διάφοροι

33.03 Μέτοχοι – λογ/σμός καλύψεως κεφαλαίου

Μιας και οι Ε.Ι.Τ. παρακολουθούνται με λογαριασμούς τάξεως, μετά την μετατροπή τους σε μετοχές θα πρέπει να ακολουθήσει και η εγγραφή:

08 Διάφοροι λογαριασμοί πληροφοριών πιστωτικοί

08.XX Ε.Ι.Τ. σε κυκλοφορία

04 Διάφοροι λογαριασμοί πληροφοριών χρεωστικοί

04.XX Δικαιώματα χρήσεως ευρεσιτεχνίας

9.2.1 Η αύξηση του κεφαλαίου, με κεφαλαιοποίηση των υποχρεώσεων από φορολογική άποψη.

"Επί του ποσού αύξησεως του κεφαλαίου επιβάλλεται φόρος συγκεντρώσεως κεφαλαίου, σύμφωνα με το άρθρο 18 § 1 ν.1676/1986 που ορίζει ότι υπάγεται στο φόρο «η αύξηση του κεφαλαίου, που γίνεται με την εισφορά περιουσιακών στοιχείων οποιουδήποτε είδους», αφού οι κεφαλαιοποιούμενες υποχρεώσεις γεννήθηκαν από εισφορές περιουσιακών στοιχείων προς την εταιρία.

9.3 Αύξηση με μετατροπή σε κεφάλαιο των αποθεματικών, κερδών χρήσεως αδιανέμητων κερδών και μερισμάτων καθώς και της πιστωτικής διαφοράς αναπροσαρμογής στοιχείων (συνήθως παγίων) του ισολογισμού.

Ειδικότερα για κάθε μία από τις παραπάνω περιπτώσεις, ισχύει:

9.3.1 Αύξηση με μετατροπή σε κεφάλαιο των κερδών της χρήσεως.

Ο Κ.Ν. 2190/20 επιτρέπει τη κεφαλαιοποίηση των κερδών της χρήσεως και πολλές φορές την επιτάσσει.

Προκειμένου να γίνει κεφαλαιοποίηση των κερδών της χρήσεως,

- Απαιτείται απόφαση της τακτικής γενικής συνελεύσεως των μετόχων για τη διάθεση των κερδών και την τροποποίηση του καταστατικού της εταιρείας για την αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου.
- Πρέπει να τηρηθούν όλες οι διατυπώσεις που απαιτούνται για την τροποποίηση του καταστατικού.
- Δεν απαιτείται εκτίμηση της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων του άρθρου 9 του Κ.Ν.2190/1920 και αρκεί, η σύμφωνα με τις κοινές διατάξεις, εξεύρεση των κερδών της χρήσεως.
- Η αύξηση του κεφαλαίου μπορεί να γίνει με έκδοση νέων μετοχών, Δεν επιτρέπεται η αύξηση να συντελεστεί με αύξηση της ονομαστικής αξίας κάθε μετοχής.
- Είναι δυνατόν οι νέες μετοχές με απόφαση παμψηφίας των μετόχων να δοθούν και υπέρ το άρτιο.
- Η αύξηση του κεφαλαίου θεωρείται ότι πραγματοποιήθηκε " άμα τη παραδόσει " των νέων μετοχών στους μετόχους, δηλαδή όταν η εταιρεία θέσει τις νέες μετοχές στη διάθεση των μετόχων.

9.3.1.1 Λογιστικός χειρισμός της κεφαλαιοποίησης των κερδών της χρήσεως.

α) Κατά το κλείσιμο του ισολογισμού με απόφαση του Δ.Σ.

88 Αποτελέσματα προς διάθεση

88.99 Κέρδη προς διάθεση

53 Πιστωτές διάφοροι

53.01 Μερίσματα πληρωτέα

53 Πιστωτές διάφοροι

53.01 Μερίσματα πληρωτέα

43 Ποσά προορισμένα για αύξηση κεφαλαίου

43.02 Διαθέσιμα μερίσματα χρήσεως για αύξηση
μετοχικού κεφαλαίου

β) Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας αυξήσεως του κεφαλαίου :

33 Χρεώστες διάφοροι

33.03 Μέτοχοι – λογαριασμός καλύψεως

του κεφαλαίου

40 Κεφάλαιο

40.00 Καταβλημένο κεφάλαιο κοινών μετοχών

40.01 Καταβλημένο κεφάλαιο προνομιούχων μετοχών

43 Ποσά προορισμένα για αύξηση κεφαλαίου

43.02 Διαθέσιμα μερίσματα χρήσεως για αύξηση

μετοχικού κεφαλαίου

33 Χρεώστες διάφοροι

33.03 Μέτοχοι – λογαριασμός καλύψεως

του κεφαλαίου

9.3.1.2 Η κεφαλαιοποίηση των κερδών από φορολογική άποψη.

Το μέρισμα σε μετοχές αποτελεί διανεμόμενο στους μετόχους κέρδος και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 99 § 1 του ν.2238/1994 "τα διανεμόμενα κέρδη λαμβάνονται από το υπόλοιπο των κερδών που απομένει μετά την αφαίρεση του αναλογούντος φόρου εισοδήματος". Δηλαδή τόσο για την εταιρεία όσο και για το μέτοχο έχει εξαντληθεί η φορολογική υποχρέωση από άποψη φόρου εισοδήματος. Επιπρόσθετα, η αύξηση του κεφαλαίου με κεφαλαιοποίηση κερδών απαλλάσσεται από το φόρο συγκεντρώσεως κεφαλαίου (άρθρο 22 § 2β ν.1676/1986).

9.3.2 Αύξηση του κεφαλαίου με κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών.

Τα σχηματιζόμενα από την ανώνυμη εταιρεία αποθεματικά δε διατηρούνται σε μορφή μετρητών στο ταμείο, αλλά επενδύονται σε διάφορα στοιχεία του ενεργητικού (πάγια, κυκλοφορούντα κ.λ.π.).

Στην περίπτωση που η εταιρεία επιθυμεί να διανείμει στους μετόχους της ορισμένα αποθεματικά αλλά δεν μπορεί να ρευστοποιήσει τα περιουσιακά στοιχεία, στα οποία έχουν επενδυθεί τα αποθεματικά αυτά, και να διανείμει το προϊόν της ρευστοποίησεως, τότε καταφεύγει στην κεφαλαιοποίηση το αποθεματικών της και χορηγεί στους μετόχους της ισόποσης αξίας μετοχές. Μ' αυτό τον τρόπο, δίνει την ευχέρεια στους μετόχους της να εκποιήσουν τις μετοχές που θα πάρουν από την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών και να ποριστούν τα χρήματα που η ίδια είναι αδύναμη να τους καταβάλλει.

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη ενότητα, η κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών αποτελεί τυπική και όχι ουσιαστική αύξηση, αφού η καθαρή θέση της εταιρείας δεν αυξάνει αλλά τυπικά μεγαλώνει το της Μ.Κ.

9.3.2.1. Αύξηση του κεφαλαίου με κεφαλαιοποίηση αποθεματικών σύμφωνα με το Ν.2190.

Ο ν.2190/1920 επιτρέπει κατά κανόνα την κεφαλαιοποίηση των εμφανών αποθεματικών, ενώ αποκλείει κατ' αρχή την κεφαλαιοποίηση των αφανών αποθεματικών, εκτός εάν ειδικός νόμος την επιτρέπει.

Η κεφαλαιοποίηση του εμφανούς αποθεματικού είναι δυνατό να γίνει, είτε για ολόκληρο το ποσό του αποθεματικού, είτε για μέρος αυτού, εφόσον συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

 Τα αποθεματικά πρέπει να είναι κεφαλαιοποιήσιμα. Από τα κεφαλαιοποιήσιμα αποθεματικά, εξαιρούνται: το τακτικό αποθεματικό, όταν είναι

μικρότερο από το ελάχιστο υποχρεωτικό όριο που επιβάλλει ο νόμος ή το καταστατικό και του ειδικού σκοπού αποθεματικά.

✚ Για την πραγματοποίηση της κεφαλαιοποίησης, απαιτείται απόφαση της τακτικής Γ.Σ. των μετόχων. Στην περίπτωση που η έκτακτη Γ.Σ. των μετόχων ή το Δ.Σ. αποφασίσουν την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών, πρέπει να ακολουθήσει έγκριση της κεφαλαιοποίησης από την αμέσως επόμενη τακτική γενική συνέλευση των μετόχων, ανεξάρτητα αν η έγκριση γίνει ρητά ή έμμεσα με την έγκριση του ισολογισμού της τελευταίας εταιρικής χρήσεως, ο οποίος ισολογισμός έχει επηρεαστεί από την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών (βλ. και εγκύκλιο Υπουργ. Οικονομικών, Πολ. 13/Ε 1058/288/31.1.1978).

✚ Όπως είναι φανερό η κεφαλαιοποίηση του αποθεματικού, επιφέρει την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας. Την αύξηση αυτή θα πρέπει να έχει αποφασίσει το νόμιμο όργανο της εταιρείας, το οποίο μπορεί να είναι :

- Η γενική συνέλευση των μετόχων κατά τη μείζονα αυτής σύνθεση, αυξημένης απαρτίας και πλειοψηφίας (άρθρα 29 § 3 και 31 § 2 του ν.2190/1920).
- Η γενική συνέλευση απλής απαρτίας και πλειοψηφίας, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 13 του ν.2190/1920, ή
- Το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας κατά τους όρους του άρθρου 13 του Ν.2190/1920.

Στις δύο τελευταίες περιπτώσεις, απαιτείται απόφαση ή μεταγενέστερη έγκριση της τακτικής γενικής συνελεύσεως, όχι για την αύξηση του κεφαλαίου, αλλά για την τροποποίηση του ήδη εγκριμένου από τη συνέλευση ισολογισμού.

✚ Όπως είναι ευνόητο, πρέπει επίσης να τηρηθούν οι απαιτούμενες για κάθε αύξηση του κεφαλαίου προϋποθέσεις που απαριθμούνται στην αρχή της ενότητας.

9.3.2.2 Λογιστικός χειρισμός της κεφαλαιοποίησης των αποθεματικών.

Η κεφαλαιοποίηση αποθεματικών οδηγεί στη εξαφάνιση του λογαριασμού του αποθεματικού, σε μια εσωτερική "αναδόμηση" των επιμέρους λογαριασμών της καθαρής θέσεως της εταιρείας, η οποία είναι δυνατό να επιφέρει και μια ουσιαστική μείωση της καθαρής θέσεως στην περίπτωση που η κεφαλαιοποίηση συνεπάγεται και καταβολή φόρων στο δημόσιο¹⁹⁷. Τα κεφαλαιοποιούμενα ποσά αποθεματικών διέρχονται από το λογαριασμό 88.07 "Αποτελέσματα προς διάθεση / λογαριασμός αποθεματικών προς διάθεση» και οδηγούνται στην πίστωση των λογαριασμών των μετόχων, για την εξόφληση της οφειλής τους από την αύξηση του Μ.Κ.

Ειδικότερα οι εγγραφές που διενεργούνται, κατά την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών, είναι :

¹⁹⁷ Όπως συμβαίνει κατά την κεφαλαιοποίηση αφορολόγητων αποθεματικών.

α) Κατά το κλείσιμο του ισολογισμού, στην περίπτωση που η κεφαλαιοποίηση του αποθεματικού εγκριθεί από την τακτική γενική συνέλευση των μετόχων ή μετά την λήψη της σχετικής απόφασης από την έκτακτη γενική συνέλευση, η εγγραφή που θα γίνει είναι:

41 Αποθεματικά – Διαφορές αναπροσαρμογής –
Επιχορηγήσεις επενδύσεων.

41.05 Έκτακτα αποθεματικά

ή

41.08 Αφορολόγητα αποθεματικά ειδικών διατάξεων του νόμου

88 Αποτελέσματα προς διάθεση

88.07 Λογαριασμός αποθεματικών προς διάθεση

Σε περίπτωση που η κεφαλαιοποίηση συνεπάγεται καταβολή φόρου εισοδήματος η εγγραφή που γίνεται, είναι:

88 Αποτελέσματα προς διάθεση

88.08 Φόρος εισοδήματος

54 Υποχρεώσεις από Φ-Τ

54.07 Φόρος εισοδήματος φορολογητέων κερδών

88 Αποτελέσματα προς διάθεση

88.07 Λογαριασμός αποθεματικών προς διάθεση

88 Αποτελέσματα προς διάθεση

88.08 Φόρος εισοδήματος

88.99 Κέρδη προς διάθεση

88 Αποτελέσματα προς διάθεση

88.99 Κέρδη προς διάθεση

43 Ποσά προορισμένα για αύξηση κεφαλαίου

43.90 Αποθεματικά διατιθέμενα για αύξηση κεφαλαίου

β) Μετά την ολοκλήρωση της νόμιμης διαδικασίας αύξησης του Μ.Κ. οι εγγραφές που θα ακολουθήσουν, είναι¹⁹⁸:

33 Χρεώστες διάφοροι

33.03 Μέτοχοι –Λογ/σμός καλύψεως κεφαλαίου

40 Κεφάλαιο

40.00 Καταβλημένο κεφαλαίο κοινών μετοχών

ή

40.01 Καταβλημένο κεφαλαίο προνομιούχων μετοχών

43 Ποσά προορισμένα για αύξηση κεφαλαίου

43.90 Αποθεματικά διατιθέμενα για αύξηση κεφαλαίου

33 Χρεώστες διάφοροι

33.03 Μέτοχοι –Λογ/σμός καλύψεως κεφαλαίου

9.3.2.3 Η κεφαλαιοποίηση αποθεματικών από φορολογική άποψη.

Το ζήτημα της φορολογίας των κεφαλαιοποιούμενων αποθεματικών είναι από τα πλέον επίμαχα θέματα της φορολογίας. Από πολλούς συγγραφείς διεθνούς κύρους υποστηρίζεται ότι, όταν μια εταιρεία κεφαλαιοποιεί αποθεματικά, δε γεννάται θέμα επιβολής φόρου, γιατί ο μέτοχος δε γίνεται πλουσιότερος λαμβάνοντας περισσότερες μετοχές. Το δικαίωμά του επί της περιουσίας της επιχειρήσεως παραμένει το ίδιο, αφού οι παλιές μετοχές που κατείχε και οι νέες μετοχές που λαμβάνει αντικρίζουν την ίδια περιουσία και συνεπώς την ίδια αξία. Δεν υπάρχει, λοιπόν, στην εξεταζόμενη περίπτωση, εισόδημα για φορολογία. Κατ' άλλους αντίθετα, η πράξη της κεφαλαιοποίησης αναλύεται σε δύο επιμέρους πράξεις: (α) με διανομή των αποθεματικών στους μετόχους και (β) με επανεισφορά των αποθεματικών από τους μετόχους προς την εταιρία. Με την πρώτη πράξη μεταβιβάζονται τα ποσά από την περιουσία της εταιρίας προς το μέτοχο, η πράξη δε αυτή συνιστά διανομή, η οποία πρέπει να υποβληθεί σε φορολογία.

Στην Ελληνική φορολογική νομοθεσία το παραπάνω επίμαχο ζήτημα θεω-

¹⁹⁸ Σύμφωνα με τη γνωμάτευση του Ε.Σ.Υ.Α. 241/2228/1995 : " Μετά την έγκριση του ισολογισμού από την τακτική Γενική Συνέλευση και αφού πραγματοποιηθεί η προβλεπόμενη από το άρθρο 7β του Κ.Ν.2190/1920 δημοσιότητα, διενεργούνται οι γνωστές λογιστικές εγγραφές αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου, με τη διαφοροποίηση ότι, επειδή τα σχετικά ποσά για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου δεν εισφέρονται (σε χρήμα ή σε είδος) από τους μετόχους, αλλά λαμβάνονται από τα αποθεματικά, δύναται να μη χρησιμοποιείται ο λογαριασμός 33.04 "οφειλόμενο κεφάλαιο" καθώς και οι λογαριασμοί 40.02 και 40.03.

ρείται λυμένο. Πράγματι το άρθρο 25 § 1 του ν.2238/1994 ορίζει ότι «το εισόδημα που προέρχεται από αποθεματικά ανώνυμων εταιριών, τα οποία διανέμονται ή κεφαλαιοποιούνται με οποιοδήποτε τρόπο και σε οποιοδήποτε χρόνο, ανεξάρτητα αν η διανομή τους γίνεται σε χρήμα ή σε ακίνητα ή σε κινητά ή σε άλλες αξίες, λογίζεται ως εισόδημα από κινητές αξίες». Επομένως στο εισόδημα αυτό, η εταιρεία θα παρακρατήσει φόρο εισοδήματος από κινητές αξίες.

Στην περίπτωση όμως που τα αποθεματικά είχαν φορολογηθεί κατά το χρόνο συστάσεως τους, η εταιρεία θα έχει αξίωση επιστροφής του φόρου αυτού από τη Δ.Ο.Υ., διότι αλλιώς θα υπάρξει κίνδυνος διπλής φορολόγησης.

Σύμφωνα με το ν.2065/92 « κέρδη αδιανέμητα που έχουν φορολογηθεί στο όνομα του νομικού προσώπου , αν διανεμηθούν με οποιαδήποτε μορφή ή κεφαλαιοποιηθούν υπόκεινται σε φορολογία με συντελεστή φόρου 5% , μη επιστρεφόμενου ή συμψηφιζόμενου του φόρου που είχε καταβληθεί κατά το χρόνο που προέκυψαν τα κέρδη αυτά... Με την επιβολή του φόρου αυτού εξαντλείται κάθε υποχρέωση από το φόρο εισοδήματος της εταιρείας και των δικαιούχων για τα κέρδη που κεφαλαιοποιήθηκαν ή διανεμήθηκαν στους δικαιούχους ».

Ο φόρος αυτός, θεωρούμενος φόρος εισοδήματος, δεν εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα της Α.Ε. και για τον λόγο αυτό δεν φέρεται σε λογαριασμό εξόδου της ομάδας 6 του Ε.Γ.Λ.Σ. αλλά στον λογαριασμό 88.08 "Αποτελέσματα προς διάθεση / Φόρος εισοδήματος" με αντίστοιχη πίστωση κατάλληλου δευτεροβάθμιου του λογαριασμού 54 "Υποχρεώσεις από Φόρους - Τέλη".

Στην περίπτωση που κεφαλαιοποιούνται αποθεματικά που έχουν προκύψει από έσοδα απαλλασσόμενα της φορολογίας, τότε σύμφωνα με το άρθρο 106 § 4 του ν.2238/1994 "τα αφορολόγητα αποθεματικά των ανωνύμων εταιρειών, των εταιρειών περιορισμένης ευθύνης και των συνεταιρισμών, ανεξάρτητα από το χρόνο σχηματισμού τους, διανεμόμενα ή κεφαλαιοποιούμενα φορολογούνται αυτοτελώς κατά το χρόνο διανομής ή κεφαλαιοποίησης ,στο όνομα του νομικού προσώπου και δεν συναθροίζονται με τα λογιστικά κέρδη της χρήσεως".

Τέλος ειδικές ρυθμίσεις προβλέπονται για την περίπτωση κεφαλαιοποίησης ή διανομής αποθεματικών, που κατά το σχηματισμό τους είχαν φορολογηθεί με ειδικό τρόπο.

9.3.3 Αύξηση του κεφαλαίου με κεφαλαιοποίηση διαφοράς από αναπροσαρμογή αξίας περιουσιακών στοιχείων.

Με αυτό τον τρόπο αύξησεως του κεφαλαίου επιδιώκεται απλώς η προσαρμογή του μετοχικού κεφαλαίου προς την αξία της εταιρικής περιουσίας, η οποία κατέστη μεγαλύτερη λόγω αφανών, κυρίως δε νομισματογενών, αποθεματικών. Δεν εισέρχονται στην εταιρία νέα περιουσιακά στοιχεία, απλώς διορθώνεται η

λογιστική αξία των υαρχόντων περιουσιακών στοιχείων προκειμένου να προσεγγίσει η αξία αυτή την πραγματική τρέχουσα αξία των στοιχείων, να ενισχυθεί η φερεγγυότητα της εταιρίας και κυρίως να προσδιοριστεί η δαπάνη των αποσβέσεων των πάγιων στοιχείων σε ρεαλιστικότερα επίπεδα. Πρόκειται για ονομαστική και όχι πραγματική αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου.

Ο νόμος δεν καθορίζει το αρμόδιο ν' αποφασίσει την ονομαστική αύξηση του κεφαλαίου όργανο. Το όργανο αυτό καθορίζεται συνήθως από το ad hoc νομοθέτημα περί αναπροσαρμογής της αξίας των περιουσιακών στοιχείων.

Η λογιστική τεχνική των αναπροσαρμογών είναι απλή. Οι λογαριασμοί των στοιχείων που αναπροσαρμόζονται χρεώνονται με τις διαφορές που είναι απαραίτητες για να φθάσουν στην αναπροσαρμοσμένη τους αξία, με πίστωση του λογαριασμού 41.07 "Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας περιουσιακών στοιχείων" (του Ε.Γ.Λ.Σ.). Παράλληλα, αν τα αναπροσαρμοζόμενα στοιχεία υπόκεινται σε απόσβεση, θα γίνει και αναπροσαρμογή των ήδη σωρευμένων αποσβέσεων. Έτσι θα χρεωθεί ο λογαριασμός διαφορών αναπροσαρμογής και θα πιστωθεί αυτός των αντίθετων, στους οποίους εμφανίζονται οι σωρευμένες αποσβέσεις, ώστε και αυτές να φθάσουν στην αναπροσαρμοσμένη αξία τους.

Συνήθως ο νόμος παρέχει την ευχέρεια της κεφαλαιοποίησης του πιστωτικού υπολοίπου του λογαριασμού «Διαφορές αναπροσαρμογής» είτε με έκδοση νέων μετόχων που διανέμονται δωρεάν στους παλαιούς μετόχους κατ' αναλογία των μετοχών που ήδη διαθέτουν, είτε με αύξηση της Ο.Α. των παλαιών μετοχών, είτε με μικτό τρόπο. Η κεφαλαιοποίηση απεικονίζεται λογιστικά με την εγγραφή:

41 Αποθεματικά- Διαφορές αναπροσαρμογής –	
επιχορηγήσεις επενδύσεων	
41.07 Διαφορές από αναπροσαρμογή	
40 Κεφάλαιο	
40.00 Καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο	
κοινών μετοχών	
ή	
40.01 Καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο	
προνομιούχων μετοχών	

Επειδή και στην περίπτωση αυτή πρόκειται για τυπική αύξηση του Μετοχικού Κεφαλαίου δεν χρειάζεται να χρησιμοποιηθούν οι λογαριασμοί των Μετόχων για κάλυψη της αυξήσεως και για οφειλόμενο κεφάλαιο.

Σε περίπτωση που δεν υπάρχει ειδική διάταξη νόμου που να επιτρέπει την αναπροσαρμογή της αξίας των περιουσιακών στοιχείων και να προβλέπει την απαλλαγή της προκύπτουσας υπεραξίας από τη φορολογία, η υπεραξία υποβάλλεται

σε πλήρη φόρο εισοδήματος. Ακόμη φορολογείται και το ποσό της υπεραξίας που αντιστοιχεί στον πέρα του νόμιμου συντελεστή, εφόσον θεσπίζεται συντελεστής και γίνεται αναπροσαρμογή με μεγαλύτερο.

Στην περίπτωση που υπάρχει ειδική διάταξη για αναπροσαρμογή, η συζητούμενη πιστωτική διαφορά (υπεραξία) δεν φορολογείται, εφόσον δεν αντιπροσωπεύει καμία πραγματική αξία.

Σημειώνεται ότι η υπεραξία που κεφαλαιοποιήθηκε δεν λογίζεται φορολογικώς ως καταβληθέν μετοχικό κεφάλαιο και φορολογείται κατά τις διατάξεις περί φορολογίας εισοδήματος, μετά την έκπτωση των φόρων που καταβλήθηκαν για την αναπροσαρμογή της αξίας των πάγιων στοιχείων ή κατά την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών «του φορολογικού βάρους φερόμενου ισομερώς εφ' απασών των μετοχών της διαλυομενης εταιρείας» (άρθρα 1 και 9 α.ν. 148/1967).

Τέλος σημειώνουμε ότι η υπεραξία που προκύπτει από την αναπροσαρμογή της αξίας κτήσεως των ακινήτων με βάση τις διατάξεις του άρθρου 22 του ν.2065/1992 δεν αφαιρείται από τα καθαρά κέρδη των επιχειρήσεων για το σχηματισμό αφορολόγητων κρατήσεων με βάση τις διατάξεις οποιουδήποτε αναπτυξιακού νόμου.

9.3.4 Αύξηση με απορρόφηση εταιρείας.

Στην περίπτωση αυτή η αύξηση επέρχεται με τα εισφερόμενα περιουσιακά στοιχεία της απορροφώμενης εταιρείας, στους μετόχους της οποίας δίνονται μετοχές της απορροφώσας. Η απορρόφηση αποτελεί περίπτωση συγχωνεύσεως, επειδή δε με αυτή δημιουργούνται μεγάλες οικονομικές μονάδες, παρέχονται ειδικά κίνητρα. Η περίπτωση αυτή εξετάζεται εκτενέστερα, σε παρακάτω κεφάλαιο.

10. ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΟΧΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΤΗΣ Α.Ε.

Σε μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου προβαίνει μία ανώνυμη εταιρεία είτε εκουσίως είτε υποχρεωτικώς από το νόμο.

Εκουσίως θα προβεί στη μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου η ανώνυμη εταιρεία:

- α) Όταν αυτό είναι δυσανάλογα μεγάλο σε σχέση με τις ανάγκες της και έτσι καταλήγει να υπάρχει αντικοινωνική δέσμευση κεφαλαίου. Στην περίπτωση αυτή επιστρέφονται οι εισφορές στους μετόχους.
- β) Για απόσβεση ζημιών¹⁹⁹, ιδίως όταν αυτές σωρεύονται για πολλά χρόνια.

¹⁹⁹ Στην περίπτωση αυτή, μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της Α.Ε. επιτρέπεται εφόσον οι ζημιές δεν έχουν ξεπεράσει τα όρια που θέτει ο νόμος. Το άρθρο 47 του Κ.Ν. 2190/20 ορίζει ότι σε

Υποχρεωτικώς θα προβεί η εταιρεία σε μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου όταν δεν καταβληθεί μία ληξιπρόθεσμη δόση των μετόχων (στην τμηματική καταβολή του κεφαλαίου) και η εταιρεία δεν μπορέσει να πουλήσει τις μετοχές του.

Η μείωση του Μ.Κ., λόγω της ιδιαίτερης σημασίας που παρουσιάζει ως προς τη διασφάλιση των δανειστών της εταιρίας, υπόκειται σε αυστηρότερες διατυπώσεις από την αύξηση. Έτσι δεν αρκεί η λήψη της σχετικής αποφάσεως από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων να ληφθεί με πλειοψηφία των 2/3 των ψήφων που εκπροσωπούνται στη συνέλευση, της οποίας η απαρτία είναι αυξημένη, αλλά πρέπει επιπλέον:

- ο η πρόσκληση για τη σύγκληση της Γενικής Συνελεύσεως καθώς και η απόφασή της για τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου να ορίζει, με ποινή ακυρότητας, το σκοπό της μειώσεως καθώς και τον τρόπο πραγματοποιήσεώς της,
- ο η απόφαση να συνοδεύεται από έκθεση Ορκωτών Ελεγκτών στην οποία να βεβαιώνεται η ικανότητα της εταιρείας να ικανοποιήσει τους δανειστές της. Ο αρμόδιος Νομάρχης δεν εγκρίνει την απόφαση για μείωση αν, βασιζόμενος στην έκθεση αυτή, κρίνει ότι μετά από τη μείωση δεν απομένουν αρκετές εγγυήσεις για την ικανοποίηση των δανειστών.

Κατά τη μείωση του Μ.Κ., το ύψος του δεν θα πρέπει να κατέλθει κάτω από το κατώτατο όριο που ορίζει ο νόμος (60.000 €) εκτός αν η μείωση συνδυάζεται με ταυτόχρονη αύξηση²⁰⁰ που επαναφέρει το Μ.Κ. στο παραπάνω όριο. Επίσης, όταν η αύξηση γίνεται με μείωση της ονομαστικής αξίας, η νέα Ο.Α. των μετοχών δεν θα πρέπει να πέσει κάτω των 30 λεπτών (0.30 €), που σύμφωνα με το νόμο αποτελούν το κατώτατο όριο ονομαστικής αξίας της μετοχής.

Τέλος δεν γίνεται καμία καταβολή στους μετόχους από το αποδεσμευμένο με τη μείωση ενεργητικό της εταιρείας, με ποινή ακυρότητας αυτής της καταβολής, εκτός αν ικανοποιηθούν οι δανειστές της εταιρείας των οποίων οι απαιτήσεις γεννήθηκαν πριν από τη δημοσιότητα της αποφάσεως για μείωση, ή εάν το δικαστήριο αποφανθεί ότι οι απαιτήσεις αυτές είναι αβάσιμες (άρθρο 4 § 4 Κ.Ν. 2190/20).

Πρακτικά η μείωση του Μ.Κ. μπορεί να πραγματοποιηθεί :

- Με μείωση του αριθμού των μετοχών που μπορεί να γίνει είτε με

περίπτωση που το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων της εταιρείας, όπως προσδιορίζονται στο υπόδειγμα ισολογισμού που προβλέπεται από το άρθρο 42γ, γίνει κατώτερο από το μισό (1/2) του μετοχικού κεφαλαίου, το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται να συγκαλέσει τη γενική συνέλευση, μέσα σε προθεσμία έξι (6) μηνών από τη λήξη της χρήσεως, για να αποφασίσει αν θα λυθεί η εταιρεία ή θα υιοθετηθεί άλλο μέτρο.

²⁰⁰ Η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου συνδυάζεται κάποτε με ταυτόχρονη ουσιαστική αύξησή του. Τούτο κυρίως γίνεται όταν πρόκειται για μείωση που αποβλέπει στην απόσβεση ζημιών. Επειδή, λόγω του ότι αναγράφονται ζημίες στον ισολογισμό της εταιρείας, δεν επιτρέπεται η διανομή μερισμάτων - μέχρι την πλήρη απόσβεση των ζημιών-, η εταιρεία αποσβένει τη ζημία με μείωση κεφαλαίου και ταυτόχρονα, με ουσιαστική αύξηση, αποκαθιστά το κεφάλαιο στο προηγούμενο ή και σε διαφορετικό ύψος, ώστε να συντελεσθεί ουσιαστικά η χρηματοοικονομική εξυγίανσή της.

αντικατάσταση των μετοχών με μικρότερο αριθμό νέων, που δίδονται στους παλαιούς μετόχους κατ' αναλογία των παλαιών μετοχών, οι οποίες αποσύρονται, είτε με συνένωση περισσότερων μετοχών και αντικατάστασή τους με μία νέα, της οποίας η ονομαστική αξία είναι μικρότερη από το σύνολο των ονομαστικών αξιών των μετοχών που συνενώνονται.

- Με ισόποση μείωση της ονομαστικής αξίας όλων των μετοχών.
- Με αγορά αριθμού μετοχών που η ονομαστική των αξία αντιπροσωπεύει το ποσό μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου. Οι μετοχές αυτές, μετά την απόκτησή τους, ακυρώνονται.

10.1 Λογιστική της μείωσης του κεφαλαίου με επιστροφή των εισφορών.

✓ Πρακτική εφαρμογή.

Έστω Α.Ε. « X » με κεφαλαίο 90.000 € (30.000 X 3 €) το οποίο μειώνει κατά 20% (18.000 €), με μείωση της ονομαστικής αξίας όλων των μετοχών και απόδοση του αντίστοιχου ποσού στους μετόχους.

Στην περίπτωση αυτή οι έγγραφές που θα πρέπει να γίνουν, είναι της μορφής:

40 Κεφάλαιο	18.000	
40.00 Καταβλημένο Μ.Κ. κοινών μετοχών		
53 Πιστωτές διάφοροι		18.000
53.16 Μέτοχοι – αξία μετοχών τους προς απόδοση λόγω μείωσης του κεφαλαίου		
<i>Μείωση κατά 0.60 € της ονομαστικής αξίας 30.000 μετοχών σύμφωνα με την υπ' αριθμόν .. απόφαση Γ.Σ. που δημοσιεύθηκε στο υπ' αριθ. ..Φ.Ε.Κ.</i>		
53 Πιστωτές διάφοροι	18.000	
53.16 Μέτοχοι – αξία μετοχών τους προς απόδοση λόγω μείωσης του κεφαλαίου		
38 Χρηματικά διαθέσιμα		18.000
38.00 Ταμείο		
<i>Καταβολή κ.τ.λ.</i>		

Έστω Α.Ε. « Χ » με κεφαλαίο 90.000 € (30.000 Χ 3€) το οποίο μειώνει κατά 12.000 € με την εξαγορά και ακύρωση 4.000 μετοχών στο Χρηματιστήριο στην τιμή των 2.5 € ανά μετοχή.

34 Χρεόγραφα	12.000	
34.25 Ίδιες μετοχές		
34.25.XX Μετοχές αγοραζόμενες για μείωση του Μ.Κ.		
38 Χρηματικά Διαθέσιμα	10.000	
38.00 Ταμείο		
81 Έκτακτα και ανόργανα αποτ/τα.	2.000	
81.03 Έκτακτα κέρδη		
81.03.99 Λοιπά έκτακτα κέρδη		
<i>Εξαγορά από το Χρηματιστήριο και ακύρωση 4.000 Μετοχών προς 2.5 €, ονομαστικής αξίας 3 €</i>		
40 Κεφάλαιο	12.000	
40.00 Καταβλημένο Μ.Κ. κοινών μετοχών		
34 Χρεόγραφα	12.000	
34.25 Ίδιες μετοχές		
34.25.XX Μετοχές αγοραζόμενες για μείωση του Μ.Κ.		
<i>Μεταφορά του δεύτερου στον πρώτο.</i>		
81 Έκτακτα και ανόργανα αποτ/τα.	2.000	
81.03 Έκτακτα κέρδη		
81.03.99 Λοιπά έκτακτα κέρδη	2.000	
86 Αποτελέσματα Χρήσεως		
86.02 Έκτακτα και ανόργανα αποτελέσματα		
86.02.01 Έκτακτα κέρδη		
<i>Μεταφορά του πρώτου στο δεύτερο.</i>		
86 Αποτελέσματα Χρήσεως	2.000	
86.02 Έκτακτα και ανόργανα αποτελέσματα		
86.02.01 Έκτακτα κέρδη		
86 Αποτελέσματα Χρήσεως	2.000	
86.99 Καθαρά αποτ. Χρήσεως.		
<i>Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο</i>		
86 Αποτελέσματα Χρήσεως	2.000	

86.99 Καθαρά αποτ. Χρήσεως.	
88 Αποτελέσματα προς διάθεση	2.000
88.00 Καθαρά κέρδη χρήσεως	
<i>Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο.</i>	
<hr/>	
88 Αποτελέσματα προς διάθεση	2.000
88.00 Καθαρά κέρδη χρήσεως	
88 Αποτελέσματα προς διάθεση	2.000
88.99 Κέρδη προς διάθεση	
<i>Μεταφορά του δευτέρου στον πρώτο.</i>	
<hr/>	
88 Αποτελέσματα προς διάθεση	2.000
88.99 Κέρδη προς διάθεση	
41 Αποθεματικά – Διαφ. Αναπροσαρμογής -	
Επιχορ. Επενδύσεων	
41.05 Έκτακτα αποθεματικά	2.000
41.05.XX Έκτακτο αποθ. Από αγορά	
μετοχών μας.	
<i>Μεταφορά του α' στον β'.</i>	
<hr/>	

• **Παρατηρήσεις – Επεξηγήσεις.**

- Γενικά ο νόμος απαγορεύει στην Α.Ε. να αποκτήσει δικές της μετοχές. Με ρητή διάταξη του νόμου όμως, επιτρέπεται η απόκτηση αν γίνεται στις περιπτώσεις που προβλέπει ο νόμος όπως π.χ. για μείωση του κεφαλαίου ή μετά από καθολική μεταβίβαση της περιουσίας, οπότε όμως « οι μετοχές που αποκτούνται πρέπει να ακυρώνονται αμέσως.»

- Στην περίπτωση που ο λογαριασμός 34.25 " Ίδιες μετοχές " μείνει ανοικτός κατά το τέλος της χρήσεως, το Ε.Γ.Λ.Σ. προβλέπει ότι θα εμφανισθεί « στο ισολογισμό στην κατηγορία "Χρεόγραφα" του ενεργητικού.. όταν σχηματίζεται στο τέλος της χρήσεως αποθεματικό ισόποσο με την αξία κτήσεως των ιδίων μετοχών .

Αν δεν υπάρχουν κέρδη για σχηματισμό του παραπάνω αποθεματικού, ο λογαριασμός 34.25 εμφανίζεται στο παθητικό, αφαιρετικά από το άθροισμα των Ιδίων κεφαλαίων.»

- Όπως φαίνεται από τις παραπάνω εγγραφές η εξαγορά των μετοχών απέφερε στην εταιρεία κέρδος. Το ποσό του κέρδους μεταφέρεται στο λογαριασμό " Αποτελέσματα Χρήσεως " ως έκτακτο κέρδος, που δεν προέρχεται από τις συνήθεις εργασίες τις και στη συνέχεια καταλήγει σε λογαριασμό Έκτακτου Αποθεματικού.

- Είναι δυνατό η όμως η εταιρεία να εξαγοράσει τις μετοχές της σε τιμή υψηλότερη από την ονομαστική τους αξία. Στην περίπτωση αυτή, θα χρεωθεί ο λογαριασμός 81.01.99 Λοιπές έκτακτες ζημίες και στη συνέχεια θα μεταφερθεί στα Αποτελέσματα Χρήσεως,

10.2 Μείωση του κεφαλαίου για την κάλυψη ζημιών.

10.2.1 Μείωση του κεφαλαίου για την κάλυψη ζημιών σύμφωνα με το Ν.2190/20.

Σύμφωνα με το Ν. 2190/20 η εξάλειψη των ζημιών με μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου, είναι προαιρετική. Ο νόμος δεν υποχρεώνει την εταιρεία να προβεί σε μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου, ακόμη κι όταν συντρέχει περίπτωση συγκλήσεως Γ.Σ. προκειμένου να αποφασιστεί η διάλυση ή μη αυτής.

Ωστόσο (στο άρθρο 48 § 1 περ. γ') επιβάλλει έμμεσα τη μείωση του κεφαλαίου για την κάλυψη των ζημιών, όταν το σύνολο των ίδιων κεφαλαίων της εταιρίας υπολείπεται το 1/10 του μετοχικού κεφαλαίου, εφόσον το απόλυτο ύψος του κεφαλαίου έχει περιθώρια μειώσεως.

10.2.2 Λογιστικές εγγραφές της μείωσης του κεφαλαίου για κάλυψη ζημιών.

Μετά την καταχώρηση στο Μητρώο Α.Ε. της εγκριτικής διοικητικής αποφάσεως για τη μείωση του κεφαλαίου, γίνονται οι εγγραφές:

40 Κεφάλαιο

40.00 Καταβλημένο Μ.Κ. κοινών μετοχών

ή

40.01 Καταβλημένο Μ.Κ. προνομιούχων μετοχών

53 Πιστωτές διάφοροι

53.16 Μέτοχοι- αξία μετοχών τους προς απόδοση

λόγω μειώσεως του κεφαλαίου

Μείωση του Μ.Κ. σύμφωνα με την υπ' αριθμόν...

απόφασης.

53 Πιστωτές διάφοροι

53.16 Μέτοχοι- αξία μετοχών τους προς απόδοση

λόγω μειώσεως του κεφαλαίου

42 Αποτελέσματα εις νέο

42.02 Υπόλοιπο ζημιών προηγούμενων χρήσεων
Μεταφορά του α' στο β'.

10.2.3 Η μείωση του κεφαλαίου για την κάλυψη της ζημίας, από φορολογική άποψη.

Η φορολογική νομοθεσία παρέχει το δικαίωμα στην ανώνυμη εταιρεία που πραγματοποίησε ζημία φορολογικά αναγνωριζόμενη, εφόσον η ζημία αυτή δεν καλύπτεται με συμψηφισμό θετικού στοιχείου του εισοδήματος από άλλη πηγή, να μεταφέρει τη φορολογική ζημία για συμψηφισμό με το φορολογητέο εισόδημα των επόμενων πέντε ετών²⁰¹.

Το ερώτημα που γεννάται είναι: σε περίπτωση αποσβέσεως λογιστικής ζημίας, που αποτελεί (εν όλο ή εν μέρει) και φορολογικά αναγνωριζόμενη ζημία, με μείωση του μετοχικού κεφαλαίου, εάν η φορολογικά αναγνωριζόμενη ζημία που αποσβέστηκε μπορεί να μεταφερθεί για συμψηφισμό με τα φορολογητέα κέρδη των επόμενων χρήσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 § 3 του Ν.2238/1994.

Το Υπουργείο Οικονομικών με βάση τη γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους 33/1981, την οποία αποδέχθηκε με την εγκύκλιο του Ε 81/2/Πολ. 97 /1981, αποφάνθηκε ότι το ποσό της ζημίας που καλύφθηκε με τη μείωση του Μ.Κ. αποσβένεται για την εταιρεία, μετακυλύομενη στους μετόχους.

Κατά συνέπεια δεν υφίσταται ζημία ως προς την εταιρεία για να μπορεί να μεταφερθεί στις επόμενες χρήσεις. Μόνο το ποσό (της ζημίας) που απέμεινε μετά την μείωση του Μ.Κ. και το οποίο εμφανίζεται στον Ισολογισμό και στα βιβλία της εταιρείας μπορεί να μεταφερθεί για συμψηφισμό.

Αντίθετα το Σ.τ.Ε. με την απόφαση του 2523/1991 δέχθηκε, ότι εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 4 § 1 του ν.δ. 3323/55, είναι δυνατή η μεταφορά της ζημίας προς συμψηφισμό με τα κέρδη της επόμενης χρήσεως και ότι δεν ασκεί καμία επιρροή το γεγονός ότι η εταιρεία πραγματοποίησε μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου, για το πόσο της ζημίας και έτσι δεν εμφανίζεται (αυτή) στον ισολογισμό.

²⁰¹ Εφόσον συντρέχουν και οι άλλες προϋποθέσεις που θέτει ο φορολογικός νόμος.

11. ΜΕΙΩΣΗ ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.

Στην περίπτωση που το κεφάλαιο έχει υποστεί (ουσιαστική) μείωση λόγω ζημιών, είναι δυνατό η εταιρεία να θέλει να το αυξήσει με νέες εισφορές, ώστε να το αποκαταστήσει στο αρχικό του ύψος.

Πριν προβεί όμως στην αύξηση του, πραγματοποιεί τυπική μείωση του κεφαλαίου και το μειώνει κατά το ποσό της ζημίας. Αυτό γιατί κανένας επενδυτής δεν θα ήταν διατεθειμένος να αγοράσει τις μετοχές μίας εταιρείας από την οποία δεν θα λάμβανε μέρισμα για όσο χρονικό διάστημα παρέμενε στον ισολογισμό το ποσό της ζημίας.

Η παραπάνω περίπτωση είναι γνωστή ως χρηματοοικονομική εξυγίανση (assainissement financier, Sanierung) ή ως μέθοδος ακορντεόν (coup ou procédé d' accorrdéon).

Για την κατανόηση της δίνεται το παρακάτω παράδειγμα.

Έστω ότι η Α.Ε. « X » με κεφάλαιο 90.000€ (15.000 μετοχές, Ο.Α. 6 €) εμφανίζει ζημία 15.000 € και λόγω αυτής μειώνει το κεφάλαιο της (μειώνοντας την Ο.Α. κάθε μετοχής κατά 1 €). Στη συνέχεια αυξάνει το κεφάλαιο της κατά 15.000 € εκδίδοντας 3.000 μετοχές ονομαστικής αξίας 5 €. Οι εγγραφές που θα γίνουν στην περίπτωση αυτή, είναι :

40 Κεφάλαιο	15.000
40.00 Καταβλημένο Μ.Κ. κοινών μετοχών	
42 Αποτελέσματα εις νέο	15.000
42.02 Υπόλοιπο ζημιών προηγούμενων χρήσεων	
<i>Απόσβεση ζημιών με μείωση κατά 1ευρώ της ονομαστικής αξίας 15.000 μετοχών.</i>	
33 Χρεώστες διάφοροι	15.000
33.03 Μέτοχοι- λογαρ. Καλύψεως κεφαλαίου	
40 Κεφάλαιο	15.000
40.02 Οφειλ. Μ.Κ. κοινών μετοχών. (3.000 X 5)	
<i>Κάλυψη του Μ.Κ.</i>	
33 Χρεώστες διάφοροι	15.000
33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο	
33 Χρεώστες διάφοροι	15.000

33.03 Μέτοχοι- λογαρ. Καλύψεως κεφαλαίου	
<i>Μεταφορά λόγω υποχρέωσης προς καταβολή.</i>	
<hr/>	
38 Χρηματικά Διαθέσιμα	15.000
38.00 Ταμείο	
33 Χρεώστες διάφοροι	15.000
33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο	
<i>Καταβολή κ.τ.λ.</i>	
<hr/>	
40 Κεφάλαιο	15.000
40.02 Οφειλόμενο Μ.Κ. κοινών μετοχών	
40 Κεφάλαιο	15.000
40.00 Καταβλημένο Μ.Κ. κοινών μετοχών	
<i>Αντιλογισμός λόγω καταβολής.</i>	
<hr/>	

12. Η ΑΠΟΣΒΕΣΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΤΗΣ Α.Ε.

Με τον όρο απόσβεση κεφαλαίου (*amortissement du capital*) νοείται η ολική ή τμηματική απόδοση στους μετόχους της ονομαστικής αξίας των μετοχών, που γίνεται είτε από τα υπάρχοντα αποθεματικά, είτε από τα καθαρά κέρδη.

Η απόσβεση διαφέρει από τη μείωση του κεφαλαίου. Κατά την απόσβεση ελαττώνεται μόνο η καθαρή περιουσία της εταιρείας και όχι το μετοχικό της κεφάλαιο. Αυτό εξακολουθεί να παραμένει και να εμφανίζεται στον ισολογισμό στο ίδιο ύψος. Στην περίπτωση της μείωσης του κεφαλαίου αντίθετα, μειώνεται και το κεφάλαιο παράλληλα με την μείωση της καθαρής περιουσίας²⁰².

Η απόσβεση του μετοχικού κεφαλαίου περιλαμβάνει δύο χαρακτηριστικά γεγονότα: α) την απόδοση (επιστροφή) του μετοχικού κεφαλαίου στους μετόχους και β) την αποκατάσταση της ακεραιότητας του μετοχικού κεφαλαίου με διάθεση καθαρών κερδών.

Με την απόσβεση του κεφαλαίου δεν παραβλάπτονται τα συμφέροντα των πιστωτών. Έτσι, αν μετά την απόσβεση του κεφαλαίου η εταιρία καταστεί αφερέγγυος, οι πιστωτές της δεν έχουν δικαίωμα να στραφούν κατά των μετόχων στους οποίους έχει επιστραφεί ολικά ή μερικά η ονομαστική αξία το μετοχών τους.

Η απόσβεση διακρίνεται σε ολική, όταν αποσβένεται ολόκληρο το Μ.Κ. ή σε μερική όταν αποσβένεται τμήμα του.

Σε αντικατάσταση των μετοχών που αποσβέστηκαν, χορηγούνται οι

²⁰² Εκτός της περιπτώσεως της λόγω ζημιών μείωσης, στην οποία δεν μειώνεται η καθαρή περιουσία διότι ήταν ήδη μειωμένη από τη ζημία.

καλούμενες μετοχές επικαρπίας (actions de jouissance). Οι μετοχές αυτές διατηρούν όλα τα δικαιώματα των μετοχών που δεν έχουν αποσβεσθεί (που για διάκριση αποκαλούνται μετοχές κεφαλαίου, actions de capital), εκτός από :

- 1) το δικαίωμα συμμετοχής στη διανομή πρώτου μερίσματος (εξακολουθεί όμως να υφίσταται δικαίωμα συμμετοχής στη διανομή μερίσματος πέρα του πρώτου),
- 2) το δικαίωμα συμμετοχής στη διανομή του Μ.Κ. σε περίπτωση λύσεως της εταιρείας, ενώ διατηρούν δικαίωμα συμμετοχής στη διανομή των αποθεματικών.

Η πρακτική των μετοχών επικαρπίας εφαρμόστηκε στην αρχή σε Α.Ε., που κατά παραχώρηση του Κράτους, Δήμων, κ.τ.λ. ανέλαμβαναν την άσκηση ορισμένης επιχειρήσεως (συγκοινωνιών, υδρεύσεως, ηλεκτροφωτισμού κ.ο.κ.), με την υποχρέωση μετά την πάροδο ορισμένου χρόνου να παραδώσουν στο Κράτος, Δήμο κ.τ.λ. όλες τις εγκαταστάσεις τους χωρίς αποζημίωση. Συνεπώς, εφόσον στις εταιρίες αυτές τα περιουσιακά τους στοιχεία θα περιέλθουν σε ορισμένο χρονικό σημείο στο Κράτος κ.λ.π., δεν θα υπάρχει τρόπος αποδόσεως του κεφαλαίου των μετόχων στο χρονικό αυτό σημείο. Γι' αυτό το λόγο, οι παραπάνω εταιρίες προνοούν να επιστραφεί το κεφάλαιο στους μετόχους πριν από τη λήξη της συμβάσεως με τη δημόσια κ.τ.λ. αρχή. Με το χρόνο όμως, η πρακτική των μετοχών επικαρπίας επεκτάθηκε και στις κοινές Α.Ε. που δεν είχαν καμιά υποχρέωση μεταβίβασης των περιουσιακών τους στοιχείων στην κρατική κ.τ.λ. αρχή. Στις άλλες αυτές εταιρείες η απόσβεση του κεφαλαίου γίνεται συνήθως όταν υπάρχουν άφθονα κέρδη και επομένως είναι ένδειξη οικονομικής ανθηρότητάς τους.

Από τεχνική άποψη, η απόσβεση του μετοχικού κεφαλαίου είναι δυνατό να γίνει:

- α) είτε με ολοκληρωτική απόσβεση του συνόλου του κεφαλαίου, οπότε θα επιστραφεί η αξία των μετοχών σε όλους τους μετόχους. Όπως είναι φανερό, για να γίνει αυτό δυνατό, θα πρέπει να υπάρχει ήδη σχηματισμένο αποθεματικό για το συνολικό ύψος του κεφαλαίου, ή να υπάρχουν κέρδη (κατά το έτος της αποσβέσεως) ίσα τουλάχιστο προς το ύψος του κεφαλαίου (μετά τις υποχρεωτικές κρατήσεις που προβλέπει ο νόμος),
- β) είτε με τμηματική απόσβεση του μετοχικού κεφαλαίου που είναι δυνατό να γίνει κατά δύο τρόπους :
 - είτε να αποσβεσθεί εξολοκλήρου ορισμένος αριθμός μετοχών,
 - είτε να αποσβεσθούν όλες οι μετοχές κατά ένα τμήμα της αξίας τους.
- γ) είτε με εξαγορά ενός αριθμού μετοχών - όχι όμως του συνόλου των μετοχών²⁰³
 - με σκοπό την απόσβεση.

Στην τελευταία περίπτωση θα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν δίνονται μετοχές επικαρπίας στους κατόχους των εξαγοραζόμενων μετοχών, δεδομένου ότι μόνοι τους

²⁰³ Λόγω του ότι δεν είναι δυνατό να νοηθεί Ανώνυμη Εταιρεία χωρίς μετόχους.

θέλησαν να πουλήσουν τις μετοχές τους και να αποβάλλουν την ιδιότητα του μετόχου. Τέλος θα πρέπει να λεχθεί ότι (στην τελευταία περίπτωση) αυξάνει η αξία των υπολοίπων μετοχών, που δεν αποσβέστηκαν. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ενώ μειώνεται ο αριθμός των μετοχών, το κεφάλαιο παραμένει σταθερό (αφού η απόσβεση διενεργείται από τα κέρδη ή τα αποθεματικά).

Για παράδειγμα μία Α.Ε. «Χ» που έχει κεφάλαιο 90.000€ (μετοχές 15.000 Χ 6 €) θέλει να το αποσβέσει κατά 6.000 €, εξαγοράζοντας από το Χρηματιστήριο μετοχές της, προσφερόμενες από τους κατόχους τους. Ο συνολικός αριθμός των μετοχών που εξαγοράζονται και ακυρώνονται ανέρχεται σε 1000, η δε εξαγορά καλύπτεται από το υπάρχον αποθεματικό. Επομένως ενώ το κεφάλαιο παραμένει 90.000 €, ο αριθμός των μετοχών ανέρχεται σε 14.000 και η αξία κάθε μίας από τις 14.000 μετοχές ανέρχεται σε $90.000 / 14.000 = 6.43$ €.

12.1 Η απόσβεση του κεφαλαίου σύμφωνα με το Ν.2190/20.

Η απόσβεση του μετοχικού κεφαλαίου αν και δεν ήταν άγνωστη ως θεσμός στον έλληνα νομοθέτη, δεν ήταν ρυθμισμένη στο ελληνικό δίκαιο για τις Α.Ε., με συνέπεια να δημιουργούνται πολλές αμφισβητήσεις.

Ήδη όμως ο Ν. 2190/1920 (άρθρο 15α) μετά τις συμπληρώσεις κ.τ.λ. που υπέστη με τα Π.δ. 409/28.11.86 και 498/31.12.87, προκειμένου να προσαρμοσθεί στις σχετικές οδηγίες της Ε.Ο.Κ., προβλέπει τα εξής:

α) Το καταστατικό της εταιρίας μπορεί να περιλαμβάνει ειδική διάταξη, η οποία να ορίζει ότι η γενική συνέλευση συνήθους απαρτίας έχει το δικαίωμα, με απόφασή της, που λαμβάνεται κατά απόλυτη πλειοψηφία των εκπροσωπούμενων σ' αυτήν ψήφων, να προβαίνει στην ολική ή μερική απόσβεση του μετοχικού κεφαλαίου. Αν το καταστατικό της εταιρίας δεν προβλέπει τέτοιο δικαίωμα της γενικής συνελεύσεως, απαιτείται απόφαση της γενικής συνελεύσεως αυξημένης απαρτίας και πλειοψηφίας.

β) Αν υπάρχουν περισσότερες κατηγορίες μετοχών (κοινές, προνομιούχες κ.λπ.) η εγκυρότητα της απόφασης της γενικής συνελεύσεως που αφορά την απόσβεση κεφαλαίου εξαρτάται από την έγκριση της κατηγορίας ή των κατηγοριών των μετόχων που τα δικαιώματά τους θίγονται από την απόφαση αυτήν. Η έγκριση παρέχεται με απόφαση των μετόχων της κατηγορίας που θίγεται.

γ) Η απόφαση της γενικής συνελεύσεως για απόσβεση του κεφαλαίου πρέπει να υποβληθεί στις διατυπώσεις δημοσιότητας του άρθρου 7β ν.2190/1920 (καταχώρηση στο Μητρώο, δημοσίευση στο Φ.Ε.Κ., κ.λπ.).

δ) Καταβολή στους μετόχους του συνόλου ή μέρους της ονομαστικής αξίας των μετοχών τους. Η καταβολή αυτή δεν αποτελεί επιστροφή κεφαλαίου στους μετόχους. Η απόσβεση γίνεται πάντοτε με τη χρησιμοποίηση σχηματισμένων ειδικών αποθεματικών ή με ποσά που διανέμονται σύμφωνα με τα άρθρα 440 και 45 του

N.2190/1920.

12.2 Η Απόσβεση του κεφαλαίου από άποψη φορολογίας εισοδήματος.

Με το άρθρο 16 § 4 του ν.2065/1992, που ενσωματώθηκε στο άρθρο 106 § 7 του ν.2238/1994, ορίζεται ότι:

«Σε περίπτωση εξαγοράς ή με οποιονδήποτε τρόπο απόκτησης από ημεδαπή ανώνυμη εταιρία ιδίων αυτής μετοχών με σκοπό την απόσβεση ή μείωση του κεφαλαίου της, το ποσό που καταβάλλεται στους μετόχους πέραν του πράγματι καταβληθέντος από αυτούς αντίτιμου μετοχών και μη επιστραφέντος σε αυτούς, προέρχεται από το υπόλοιπο των κερδών που προκύπτει μετά την αφαίρεση του αναλογούντος, με βάση το άρθρο 109 του παρόντος, φόρου, από τα συνολικά κέρδη. Ως πράγματι καταβληθέν από τους μετόχους ποσό θεωρείται το μετοχικό κεφάλαιο της εταιρίας, προσαυξημένο κατά τα αποθεματικά τα σχηματισθέντα από την τυχόν υπέρ το άρτιον έκδοση των μετοχών. Το ανωτέρω ποσό που λαμβάνουν οι μέτοχοι δεν υπόκειται σε φορολογία εφόσον το νομικό πρόσωπο δεν έχει, μέσα στη διαχειριστική χρήση που λαμβάνει χώρα η απόσβεση ή μείωση του κεφαλαίου, εισοδήματα απαλλασσόμενα της φορολογίας ή προσδιοριζόμενα ή φορολογούμενα κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης. Σε περίπτωση ύπαρξης των πιο πάνω εισοδημάτων, έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του παρόντος άρθρου».

12.3 Η λογιστική της αποσβέσεως του μετοχικού κεφαλαίου.

✓ Πρακτική εφαρμογή - Λογιστικές εγγραφές.

Η Α.Ε « X» που έχει μετοχικό κεφάλαιο 60.000 €, αποφασίζει την ολοκληρωτική απόσβεση του με τη χρησιμοποίηση αποθεματικού που υπάρχει για το σκοπό αυτό και ανέρχεται σε 55.000 €. Το υπόλοιπο καλύπτεται από τα κέρδη χρήσεως . Στους μετόχους δίνονται 20.000 μετοχές επικαρπίας.

41 Αποθεματικά—Διαφορές αναπρ. -επιχ. επενδύσεων	55.000	
41.05 Έκτακτα αποθεματικά		
88 Αποτελέσματα προς διάθεση		55.000

88.07 Λογαριασμός αποθεματικών προς διάθεση		
<i>Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο.</i>		
88 Αποτελέσματα προς διάθεση	55.000	
88.07 Λογαριασμός αποθεματικών προς διάθεση		
53 Πιστωτές διάφοροι		55.000
53.16 Μέτοχοι – αξία μ/χών τους προς απόδοση λόγω αποσβ. κεφ.		
<i>Διάθεση αποθεματικών για κάλυψη μέρους του ποσού αποσβέσεως του κεφαλαίου.</i>		
88 Αποτελέσματα προς διάθεση	5.000	
88.99 Κέρδη προς διάθεση		
53 Πιστωτές διάφοροι		5.000
53.16 Μέτοχοι – αξία μ/χών τους προς απόδοση λόγω αποσβ. κεφ.		
<i>Διάθεση κερδών χρήσεως για κάλυψη μέρους του ποσού αποσβέσεως του κεφαλαίου.</i>		
53 Πιστωτές διάφοροι	60.000	
53.16 Μέτοχοι – αξία μ/χών τους προς απόδοση λόγω αποσβ. κεφ.		
38 Χρηματικά Διαθέσιμα		60.000
38.00 Ταμείο		
<i>Καταβολή κ.τ.λ.</i>		
40 Κεφάλαιο	60.000	
40.00 Καταβλημένο Μ.Κ. κοινών μετοχών		
40 Κεφάλαιο		60.000
40.04 Κοινό μετοχικό κεφάλαιο αποσβεσμένο		
<i>Μεταφορά του πρώτου στον δεύτερο λόγω αποσβέσεως.</i>		
04 Διάφοροι λογαριασμοί πληρ. Χρεωστικοί	20.000	
04.XX Μετοχές επικαρπίας		
08 Διάφοροι λογαριασμοί πληρ. Πιστωτικοί		20.000
08.XX Κομιστές μετοχών επικαρπίας.		
<i>Έκδοση μετοχών επικαρπίας λόγω αποσβέσεως κεφαλαίου.</i>		

▪ **Παρατηρήσεις – Επεξηγήσεις.**

- Αν η απόσβεση ήταν τμηματική, οι εγγραφές και οι λογαριασμοί θα ήταν ίδιοι αλλά θα διέφεραν τα ποσά.

- Στην περίπτωση που η απόσβεση του κεφαλαίου πραγματοποιηθεί δια εξαγοράς και ακυρώσεως των μετοχών, η εξαγορά των μετοχών μπορεί να γίνει σε τιμή μεγαλύτερη ή μικρότερη από την ονομαστική τους αξία. Και στις δύο περιπτώσεις με τα καταβαλλόμενα ποσά χρεώνεται ο λογαριασμός 53.16 "Μέτοχοι - αξία μετοχών τους προς απόδοση λόγω αποσβέσεως του κεφαλαίου", ο οποίος εξισώνεται, με χρέωση, του λογαριασμού 88.99 "Κέρδη προς διάθεση", στον οποίο, σε περίπτωση διαθέσεως αποθεματικών για την απόσβεση του κεφαλαίου, είχε μεταφερθεί προηγουμένως ο λογαριασμός 88.07 "Λογαριασμός αποθεματικών προς διάθεση". Οι υπόλοιπες όμως εγγραφές απεικονίσεως της μεταβολής που επήλθε στο κεφάλαιο, θα γίνουν με την ονομαστική αξία των μετοχών που αποσβέστηκαν.

- Όσον αφορά τη φύση των λογαριασμών 40.04 "μετοχικό κεφάλαιο κοινό αποσβεσμένο" και 40.05 "μετοχικό κεφάλαιο προνομιούχο αποσβεσμένο", ο Ι. Χρυσοκέρης (όπ. σελ. 256) επικαλείται τη γνώμη του Cam Lambert, ο οποίος αποφαινεται ότι: "Ο λογαριασμός αποσβεσθέν κεφάλαιον εμφανίζεται προσωρινώς εις τον ισολογισμόν. Η πραγματική αυτού φύσις θα γνωσθη κατά την διάλυσιν της Α.Ε. Ο λογαριασμός αποσβεσθέν κεφάλαιον είναι η έκφρασις μιας ισόποσου αποσβέσεως του εταιρικού ενεργητικού, ή ενός ισόποσου αποθεματικού. Εκφράζει μίαν απόσβεσιν ενεργητικού, εάν κατά την εκκαθάρισιν ή ρευστοποίησιν του ενεργητικού γίνη εις τιμήν μικροτέραν της εν τοις βιβλίοις εμφανινομένης, συνιστά έν έκτακτον αποθεματικόν, εάν όλα τα στοιχεία (κονδύλια) του ενεργητικού και του παθητικού, κατά την εκκαθάρισιν ρευστοποιηθούν εις την λογιστικήν αυτών (εν τοις βιβλίοις) αξίαν".

13. ΛΥΣΗ ΚΑΙ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΤΗΣ Α.Ε.

Ως λύση ή διάλυση (dissolution, Auflösung) μίας εταιρείας εννοούμε την διακοπή της παραγωγικής (με πλατειά) λειτουργίας της εταιρείας, δηλαδή της λειτουργίας που κατευθύνεται στην επιδίωξη του αντικειμενικού της σκοπού, με σκοπό την περάτωση της εταιρείας.

Οι ανώνυμες εταιρείες διαλύονται για τους παρακάτω λόγους:

- Αν λήξει η διάρκειά τους, εφόσον δεν παρατάθηκε αυτή με προηγούμενη απόφαση της γενικής συνελεύσεως των μετόχων (άρθρο 47α § 1α Κ.Ν. 2190/20).
- Με απόφαση της γενικής συνελεύσεως των μετόχων (άρθρο 47α § 1β Κ.Ν. 2190/20).
- Αν κηρυχθούν σε κατάσταση πτωχέυσεως (άρθρο 47α § 1γ Κ.Ν.2190/20).
- Με ανάκληση της περί συστάσεώς τους εγκριτικής αποφάσεως, που χωρεί περιοριστικά μόνο: i) Εάν κατά τη σύσταση της εταιρείας δεν καταβλήθηκε εν όλο ή εν μέρει το οριζόμενο από το καταστατικό ως καταβλητέο μετοχικό κεφάλαιο. ii) Εάν δεν απομακρύνθηκε από τη διοίκηση της εταιρείας μέλος τους δ.σ., διευθυντής ή άλλος εντεταλμένος στη διοίκηση αυτής, ο οποίος καταδικάστηκε για πράξη που αφορά τη διαχείριση απ' αυτόν των εταιρικών συμφερόντων. iii) Εάν το σύνολό των ιδίων κεφαλαίων της εταιρείας, όπως προσδιορίζονται στο υπόδειγμα ισολογισμού, που προβλέπεται από το άρθρο 42γ του Κ.Ν. 2190/20, είναι μικρότερο από το ένα δέκατο (1/10) του μετοχικού κεφαλαίου. Όλες οι παραπάνω περιπτώσεις προβλέπονται από το άρθρο 48 του Κ.Ν. 2190/20. Το άρθρο 48α του ίδιου νόμου περιλαμβάνει και μία εξαιρετική περίπτωση ανακλήσεως της άδειας συστάσεως της Α.Ε., με απόφαση του Υπουργείου Εμπορίου, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, αν αυτή παρέλειψε να υποβάλει στην εποπτεύουσα αρχή (οικεία νομαρχία) ισολογισμούς τριών τουλάχιστον ετών, εγκεκριμένους από τη γενική συνέλευση των μετόχων.

Τέλος το άρθρο 47 του Κ.Ν. 2190/20 προβλέπει την υποχρεωτική σύγκληση, εντός 6 μηνών, της γενικής συνελεύσεως από το δ.σ, η οποία μπορεί να αποφασίσει τη διάλυση της εταιρείας, σε περίπτωση που το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων της εταιρείας, όπως προσδιορίζονται στο υπόδειγμα ισολογισμού του άρθρου 42γ του Κ.Ν. 2190/20, γίνει κατώτερο από το μισό(1/2) του μετοχικού κεφαλαίου.

Εκκαθάριση είναι το μεταβατικό στάδιο που διανύει η εταιρεία από τη λύση της μέχρι και τον οριστικό διακανονισμό των εταιρικών δοσοληψιών της και αποβλέπει στην ρευστοποίηση της περιουσίας της, στην εξόφληση των δανειστών της και στη διανομή του τυχόν πλεονάσματος της. Με άλλα λόγια η λύση της εταιρείας, δεν επιφέρει και την εξαφάνιση του νομικού της προσώπου.

Την εκκαθάριση διενεργούν ένας ή περισσότεροι εκκαθαριστές, των οποίων τα καθήκοντα αρχίζουν από τη στιγμή που ελήφθη η απόφαση για διάλυση, οπότε και παύει η εξουσία των μέχρι τότε διαχειριστών της επιχειρήσεως. Για την εκκαθάριση των εταιρειών περιλαμβάνουν διατάξεις οι σχετικοί νόμοι.

Ειδικά για τις ανώνυμες εταιρείες, ο Κ.Ν. 2190/20 διαλαμβάνει ότι κατά τη διάλυσή τους τίθενται υποχρεωτικά υπό εκκαθάριση, εκτός αν πρόκειται για διάλυση οφειλόμενη σε πτώχευση. Κατά τη λύση της εταιρείας, εφόσον στο καταστατικό δεν ορίζεται κάτι άλλο, οι εκκαθαριστές διορίζονται από τη γενική συνέλευση των μετόχων. Εάν η διάλυση οφείλεται σε ανάκληση της εγκριτικής περί συστάσεως της Α.Ε. αποφάσεως για ένα από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 48 του Κ.Ν. 2190/20 (μείωση των ιδίων κεφαλαίων της εταιρείας κάτω από το 1/10 του καταβλημένου εταιρικού κεφαλαίου κλπ.), οι εκκαθαριστές διορίζονται και πάλι από τη γενική συνέλευση. Ενώ, εάν η ανάκληση έγινε, γιατί δεν υποβλήθηκαν στην εποπτεύουσα αρχή επί μία τριετία οι ισολογισμοί της εταιρείας, οι εκκαθαριστές διορίζονται πάλι από τη γενική συνέλευση, αλλά αν αυτό δεν γίνει μέσα σε ένα μήνα, ορίζονται με νέα διοικητική απόφαση (άρθρο 48α Κ.Ν. 2190/20) της εποπτεύουσας αρχής.

13.1 Διαδικασία εκκαθαρίσεως.

Οι εκκαθαριστές, μόλις αναλάβουν τα καθήκοντά τους, προβαίνουν στις ακόλουθες ενέργειες:

Α) Σχετικά με την τελευταία χρήση της λυόμενης ανώνυμης εταιρείας.

α) Συντάσσουν τον τελευταίο ισολογισμό²⁰⁴ της λυθείσας εταιρείας. Ο ισολογισμός αυτός αποβλέπει στον προσδιορισμό των αποτελεσμάτων των προερχόμενων από τις εργασίες της μέχρι τη λύση, δηλ. μέχρι την έναρξη της εκκαθαρίσεως. Οι αποτιμήσεις θα γίνουν με τον τρόπο που γίνονται οι αποτιμήσεις οποιουδήποτε ισολογισμού εκμεταλλεύσεως η μόνη πιθανή διαφορά από προηγούμενους ισολογισμούς θα είναι η χρονική περίοδος που θα καλύπτει ο τελευταίος αυτός ισολογισμός εκμεταλλεύσεως.

β) Υποβάλλουν δήλωση φόρου εισοδήματος.

Εντός προθεσμίας τεσσεράμισι (4,5) μηνών από την ημερομηνία λήξεως της διαχειριστικής περιόδου, υποβάλλεται στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. δήλωση φόρου εισοδήματος για την τελευταία διαχειριστική περίοδο της ανώνυμης εταιρείας. Με την υποβολή της δηλώσεως αυτής, θα καταβληθούν στη Δ.Ο.Υ. και τα αναλογούντα ποσά φόρου εισοδήματος στα τυχόν κέρδη της τελευταίας διαχειριστικής περιόδου της εταιρείας.

²⁰⁴ Είναι ο ισολογισμός τέλους χρήσεως -της τελευταίας διαχειριστικής περιόδου της ανώνυμης εταιρείας, που έχει διάρκεια μικρότερη του δωδεκαμήνου .

γ) Υποβάλλουν δηλώσεις Φ.Π.Α.

Από την ημέρα θέσεως της εταιρείας σε εκκαθάριση και σε όλο το διάστημα που διαρκεί το στάδιο της εκκαθάρισεως, αυτή υφίσταται και λειτουργεί για τις ανάγκες της εκκαθάρισεως. Στο στάδιο αυτό ρευστοποιείται η περιουσία της (δηλαδή πωλούνται τα υπάρχοντα εμπορεύματα και προϊόντα, καθώς και τα πάγια κ.λ.π. στοιχεία του ενεργητικού που είναι δεκτικά πωλήσεως), εισπράττονται οι απαιτήσεις της και εξοφλούνται οι υποχρεώσεις της. Εάν μετά την εξόφληση όλων των υποχρεώσεων της εταιρείας υπάρχουν μετρητά στο ταμείο ή κάποια περιουσιακά στοιχεία, αυτά ανήκουν στους πρώην μετόχους της λυθείσας εταιρείας, στους οποίους και θα διανεμηθούν τελικά.

Σε όλο το διάστημα που διαρκεί το στάδιο της εκκαθάρισεως, κατά το οποίο γίνονται οι ανωτέρω περιγραφείσες πράξεις, υποβάλλονται από την υπό εκκαθάριση εταιρεία οι περιοδικές (μηνιαίες) δηλώσεις Φ.Π.Α. (όπως γίνονταν και πριν τεθεί η εταιρεία υπό εκκαθάριση).

Ετήσια εκκαθαριστική δήλωση Φ.Π.Α. θα υποβληθεί κανονικά για την τελευταία διαχειριστική χρήση της εταιρείας (πριν αυτή τεθεί υπό εκκαθάριση) μέσα σε προθεσμία 130 ημερών από τη λύση και θέση αυτής σε εκκαθάριση, όπως ορίζει το άρθρο 31 § 1 περ. β' Ν. 1642/86.

Όταν τελειώσει το στάδιο της εκκαθάρισεως της εταιρείας, θα δηλωθεί στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. η παύση των εργασιών με το κατάλληλο έντυπο διακοπής δραστηριότητας (λειτουργίας), όπως ορίζει το άρθρο 29 § 1 Ν. 1642/ 86.

Β) Σχετικά με το στάδιο εκκαθάρισεως.

α) Συντάσσουν αρχικό ισολογισμός εκκαθάρισεως²⁰⁵. Συντάσσεται ο αρχικός ισολογισμός εκκαθάρισεως, κατόπιν απογραφής που διενεργούν οι εκκαθαριστές κατά την ημέρα θέσεως της εταιρείας σε εκκαθάριση. Σκοπό θα έχει να εμφανίσει : α) την οικονομική θέση της εταιρείας εν όψει της επικείμενης ρευστοποιήσεως των περιουσιακών στοιχείων της, καθώς β) και το αποτέλεσμα που πιθανολογείται να πραγματοποιηθεί από τις εν γένει εργασίες της εκκαθάρισεως. Το αποτέλεσμα αυτό θα προκύπτει από το γεγονός, ότι το ίδιο περιουσιακό στοιχείο θα έχει αποτιμηθεί κατά διαφορετικό τρόπο (κατά πάσα πιθανότητα) στους δυο ισολογισμούς. Εξυπακούεται βέβαια, ότι τα αποτελέσματα αυτά αν είναι θετικά (κέρδη) δεν είναι διανεμητέα, διότι δεν είναι παρά πιθανολογούμενα και είναι δυνατό να μη πραγματοποιηθούν κατά τη ρευστοποίηση των αντίστοιχων περιουσιακών στοιχείων.

β) Υποβάλλουν στην αρμόδια Νομαρχία κυρωμένο αντίγραφο του πρακτικού της γενικής συνελεύσεως των μετόχων, στην οποία αποφασίσθηκε η θέση της

²⁰⁵ Διαφέρει από τους συντασσόμενους κατά τη διάρκεια της χρήσεως ισολογισμών, μιας και αυτοί σκοπό έχουν να καθορίσουν τα κέρδη που μπορεί να διανείμει η εταιρεία χωρίς βλάβη του κεφαλαίου της. Ο καθορισμός της εταιρικής περιουσίας αποτελεί δευτερεύοντα σκοπό στους ισολογισμούς εκκαθάρισεως και γίνεται με βάση την υπόθεση ότι η εταιρεία θα συνεχίσει να λειτουργεί και στο μέλλον.

εταιρείας σε εκκαθάριση. Στο ίδιο πρακτικό ορίζονται και οι εκκαθαριστές εφόσον στο καταστατικό της εταιρείας δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη.

γ) Υποβάλλουν στη Δ.Ο.Υ. αρχικό ισολογισμό εκκαθαρίσεως. Υποβάλλονται στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. το έγγραφο λύσεως της εταιρείας και θέσεως αυτής σε εκκαθάριση (πρόκειται για το πρακτικό της γενικής συνελεύσεως, στην οποία πάρθηκε η σχετική απόφαση) και ακόμα: αα) Ο αρχικός ισολογισμός εκκαθαρίσεως, ββ) Βεβαίωση ενημερότητας από το οικείο επιμελητήριο, στο οποίο είναι γραμμένη η εταιρεία. γγ) Το ειδικό έντυπο μεταβολών κατάλληλα συμπληρωμένο.

Προθεσμία υποβολής των ανωτέρω εγγράφων δέκα (10) ημέρες από την επελθούσα μεταβολή, δηλαδή, από τη δημοσίευση (καταχώρηση στο Μητρώο Α.Ε. της οικείας Νομαρχίας) της αποφάσεως για τη λύση της εταιρείας και θέση αυτής σε εκκαθάριση.

δ) Παράλληλα, οι εκκαθαριστές πρέπει να παραγγείλουν νέες σφραγίδες της εταιρείας με την προσθήκη της ενδείξεως «υπό εκκαθάριση» και θεωρούνται στη Δ.Ο.Υ. νέα στοιχεία ή επαναθεωρούνται τα ήδη χρησιμοποιούμενα στοιχεία με την ίδια ένδειξη. Στη δεύτερη περίπτωση η φράση «υπό εκκαθάριση» προστίθεται στα χρησιμοποιούμενα έντυπα με ένα σφραγιδάκι. Για τα βιβλία δεν τίθεται θέμα αλλαγής (και θεωρήσεως νέων) ή επαναθεωρήσεως των χρησιμοποιουμένων.

13.2 Η λογιστική πλευρά της εκκαθαρίσεως.

Η εκκαθάριση από λογιστική άποψη περιλαμβάνει:

- 1) Σύνταξη του ισολογισμού εκμεταλλεύσεως και του αρχικού ισολογισμού ισολογισμού εκκαθαρίσεως.
- 2) Ρευστοποίηση (χρηματοποίηση) των ενεργητικών στοιχείων και προσδιορισμός του αντίστοιχου αποτελέσματος.
- 3) Εξόφληση του πραγματικού παθητικού και προσδιορισμός του αποτελέσματος.
- 4) Καταβολή των εξόδων εκκαθαρίσεως.
- 5) Διανομή²⁰⁶ της τελικής καθαρής θέσεως.

²⁰⁶ Ως διανομή νοείται η μεταβίβαση της καθαρής περιουσίας της εταιρείας, η οποία προέκυψε από την εκκαθάριση, στους δικαιούχους εταίρους. Στην περίπτωση που υπάρχουν και οι τρεις κατηγορίες μετοχών, η σειρά ικανοποιήσεως είναι η εξής: α) πρώτα αποδίδεται η αξία των προνομιούχων μετοχών, β) αν απομείνει υπόλοιπο, αποδίδεται στους κατόχους κοινών μετοχών, γ) αν μετά την ολοκληρωτική εξόφληση των δύο παραπάνω κατηγοριών μετοχών εξακολουθεί να υπάρχει υπόλοιπο, αυτό διανέμεται στους κατόχους και των τριών κατηγοριών.

✓ Πρακτική εφαρμογή – Λογιστικές εγγραφές.

Τελικός ισολογισμός εκκαθάρισεως Α.Ε. «Χ»			
Μέτοχοι- Οφειλόμ.Κεφάλαιο	1500	Μετοχικό κεφάλαιο	60.000
Ταμείο	22.500	• Προνομ. Καταβλ.	(5.000 X 3 = 15.000)
		• Κοινό καταβλ.	(10.000 X 3 = 30.000)
		• Κοινό οφειλ.	(5.000 X 2,7 = 13.500)
		(5.000 X 0.3 = 1.500)	
		Τακτικό Αποθ/κό	4.500
		Έκτακτα Αποθεματικά	<u>1.500</u>
			66.000
		Ζημίες χρήσεως (1/1-14/3)	- 13.000
		Διαφορές αποτιμήσεως	- 21.000
		Αποτ/τα εκκαθάρισεως	<u>- 9.000</u>
	<u>23.000</u>	Καθαρή θέση	23.000

Το προνόμιο των προνομιούχων μετοχών αφορά, κατά το καταστατικό, και στην προνομιακή απόδοση του καταβληθέντος από τους κατόχους κεφαλαίου. Από τις κοινές μετοχές οι μεν 10.000 είναι πλήρως εξοφλημένες οι δε υπόλοιπες 5.000 οφείλουν 0.30 € ανά μετοχή.

Οι εγγραφές που θα γίνουν, είναι :

40 Κεφάλαιο	15.000
40.01 Καταβλημ. Μ.Κ. προνομ. Μετοχών	
53 Πιστωτές διάφοροι	15.000
53.16 Μέτοχοί αξία μετοχών τους προς απόδοση κ.τ.λ.	
53.16.01 Προνομιούχοι μέτοχοι	
<i>Όσα οφείλονται στους κατόχους των 5.000 προνομιούχων μετοχών.</i>	
53 Πιστωτές διάφοροι	15.000
53.16 Μέτοχοί αξία μετοχών τους προς απόδοση κ.τ.λ.	
53.16.01 Προνομιούχοι μέτοχοι	
38 Χρηματικά Διαθέσιμα	15.000

38.00 Ταμείο		
<i>Εξόφληση προνομιούχων μετοχών.</i>		
<hr/>		
40 Κεφάλαιο		45.000
40.00 Καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο κοινών μετοχών	43.500	
40.02 Οφειλόμενο Μ.Κ. κοινών μετοχών	<u>1.500</u>	
41 Αποθεματικά - διαφορές αναπροσαρμογής επιχορηγήσεις επενδύσεων		6.000
41.02 Τακτικό Αποθεματικό	4.500	
41.05 Έκτακτα αποθεματικά	<u>1.500</u>	
88 Αποτελέσματα προς διάθεση		13.000
88.01 Ζημίες χρήσεως		
81 Έκτακτα και ανόργανα αποτ/τα		30.000
81.XX Διαφορές αποτιμ.	21.000	
81.ΨΨ Αποτέλεσμα Εκκαθαρ.	<u>9.000</u>	
33 Χρεώστες διάφοροι		1.500
33.04 Οφειλόμενο κεφάλαιο		
33.04.00 Οφειλ. Κεφ. Κοινών μετοχών		
53 Πιστωτές διάφοροι		6.500
53.16 Μέτοχοί αξία μετοχών τους προς απόδοση κ.τ.λ.		
53.16.00 Κοινοί μέτοχοι		
<i>Αντιλογισμός λογ. Καθαρής θέσεως και οφειλόμενης δόσεως και προσδιορισμός αποδοτέου ποσού στους κατόχους κοινών μετοχών.</i>		
<hr/>		
53 Πιστωτές διάφοροι		5.330
53.16 Μέτοχοί αξία μετοχών τους προς απόδοση κ.τ.λ.		
53.16.00 Κοινοί μέτοχοι		
38 Χρηματικά Διαθέσιμα		5.330
38.00 Ταμείο		
<i>Καταβολή στους κατόχους 10.000 κοινών μετοχών πλήρως αποπληρ.</i>		
<hr/>		
53 Πιστωτές διάφοροι		1.170
53.16 Μέτοχοί αξία μετοχών τους προς απόδοση κ.τ.λ.		

53.16.00 Κοινοί μέτοχοι	
38 Χρηματικά Διαθέσιμα	1.170
38.00 Ταμείο	

*Καταβολή στους κατόχους κοινών μετοχών
ύστερα από συμφηφισμό οφειλόμενης
απ' αυτούς δόσεως.*

Όπως φαίνεται από τον ισολογισμό, η Καθαρή Θέση της εκκαθαρίσεως ανέρχεται σε 23.000 €. Ωστόσο στις τρεις κατηγορίες μετοχών δεν μπορεί να καταβληθεί παρά μόνο το ποσό που υπάρχει στο ταμείο, δηλ 22.500 €. Έτσι αφού λάβουν οι προνομιούχοι μέτοχοι το σύνολο του κεφαλαίου τους 15.000 € μένει υπόλοιπο ταμείου 7.500 και υπόλοιπο καθαρής περιουσίας 8.000 €.

× Η καθαρή περιουσία προς διανομή, ανέρχεται σε $8.000/15.000 = 0,533€$.

× Το υπάρχον υπόλοιπο ταμείου θα κατανεμηθεί μεταξύ των δύο κατηγοριών κοινών μετοχών (πλήρως και μη πλήρως αποπληρωμένων):

10.000 κοινές μετοχές πλήρως αποπληρωμένες	X 0,533 € = 5.330 €
5.000 κοινές μετοχές X (0,533 € - 0,30 € οφειλή) =	<u>1.170 €</u>
	6.500 €

× Αν υπήρχαν και μετοχές επικαρπίας, οι κάτοχοι τους δεν θα έπαιρναν τίποτε διότι οι μετοχές αυτές συμμετέχουν στο προϊόν εκκαθαρίσεως μετά την πλήρη εξόφληση των μη αποσβεσμένων μετοχών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι | **ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ**
ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ:
ΜΕΤΑΤΡΟΠΕΣ – ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ–
ΔΙΑΣΠΑΣΕΙΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι εταιρείες, δραστηριοποιούμενες ως οικονομικοί οργανισμοί σε ένα ρευστό και συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον που επιβάλλει τη δική του δυναμική, ενδέχεται να διαπιστώσουν ότι η νομική μορφή ή / και η οικονομική δομή τους, όπως διαμορφώθηκε κατά τη σύσταση και την ως αυτή τη στιγμή λειτουργία τους, δεν ανταποκρίνεται πλέον στις νέες συνθήκες που έχουν προκύψει. Για να μπορέσουν να συνεχίσουν επιτυχώς τη δραστηριότητά τους, πολλές φορές είναι σκόπιμο να προχωρήσουν σε κάποιον από τους μετασχηματισμούς που προβλέπει το νομοθετικό πλαίσιο και οι οποίοι εντάσσονται στις τρεις επόμενες γενικές κατηγορίες:

- Μετατροπές,
- Συγχωνεύσεις,
- Αποσχίσεις- Διασπάσεις.

2. ΜΕΤΑΤΡΟΠΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ.

Μετατροπή εταιρείας είναι η μεταβολή του νομικού της τύπου, χωρίς να προηγηθεί λύση και εκκαθάριση και χωρίς να υπάρξει μεταβολή στο νομικό της πρόσωπο.

Είναι συνηθισμένο φαινόμενο στην οικονομική ζωή να αλλάζουν οι επιχειρήσεις νομική μορφή για διάφορους λόγους : φορολογικούς, οικονομικούς, νομικούς. Έτσι για παράδειγμα για μία επιχείρηση που ιδρύθηκε σαν Ο.Ε. με κεφάλαιο 30.000 € , είναι δυνατό να αποδειχθεί εκ των υστέρων ότι το κεφάλαιο της πλεονάζει, με συνέπεια να είναι μειωμένη η αποδοτικότητα της. Από την άλλη μεριά όμως υπάρχουν εταιρείες που το κεφαλαίο τους δεν πρέπει να μειωθεί κάτω από ένα συγκεκριμένο ποσό. Αν συμβεί αυτό είναι υποχρεωμένες να μεταβάλλουν τον εταιρικό τους τύπο σε άλλο, ο οποίος μπορεί να λειτουργήσει και με λιγότερο κεφάλαιο.

Ένας άλλος λόγος μετατροπής μπορεί να είναι η αλλαγή του νομοθετικού καθεστώτος που ρύθμιζε μέχρι τότε τον εταιρικό τύπο με τον οποίο ιδρύθηκε η επιχείρηση. Στην περίπτωση που η εταιρεία αδυνατεί ή δεν επιθυμεί να ακολουθήσει την νέα ρύθμιση, θα πρέπει να μετασχηματισθεί (μετατραπεί) σε εταιρεία άλλης μορφής. Είναι δυνατό επίσης να προβλεφθεί με νεότερο νομοθέτημα, ότι οι εργασίες που διεξάγει η συγκεκριμένη επιχείρηση θα επιτρέπεται στο μέλλον να διεξάγονται μόνο από επιχειρήσεις ορισμένου εταιρικού τύπου, διαφορετικού από εκείνο που λειτουργεί η συγκεκριμένη επιχείρηση.

Τέλος στην ελληνική φορολογική επικαιρότητα ο φορολογικός παράγοντας είναι μία από τις κύριες αιτίες μετατροπής των επιχειρήσεων. Είναι δυνατό για παράδειγμα, να παρέχονται από την νομοθεσία ορισμένα κίνητρα σε επιχειρήσεις ορισμένης μορφής.

2.1 Η λογιστική της μετατροπής.

Η λογιστική της μετατροπής, εφόσον δεν απαιτεί λύση και εκκαθάριση της μετατρεπόμενης εταιρείας ούτε όμως και μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων στην προκύπτουσα εταιρεία, περιλαμβάνει:

□ Εγγραφές που αφορούν την καθαρή περιουσία της εκ μετατροπής εταιρείας· Για παράδειγμα σε περίπτωση μετατροπής Α.Ε. σε Ε.Π.Ε., τα αντικείμενα της περιουσίας της μετατρεπόμενης, που εισφέρονται σαν είδος, αποτιμώνται από την επιτροπή του άρθρου 9 του Ν.2190/20 και επομένως δημιουργούνται διαφορές μετατροπής που ενσωματώνονται στο κεφάλαιο. Ο λογαριασμός του κεφαλαίου από την άλλη, πρέπει να προσαρμοσθεί ώστε να ανταποκρίνεται στη νέα μορφή της εταιρείας.

Τα έξοδα που θα απαιτηθούν κατά και λόγω της μετατροπής θα θεωρηθούν σαν έξοδα ιδρύσεως και οργανώσεως και θα ακολουθηθεί ο χειρισμός που έχει αναπτυχθεί σε προηγούμενα κεφάλαια.

□ Εγγραφές που επιβάλλονται από την φορολογική νομοθεσία.

Όπως αναφέρθηκε και προηγούμενα ο νόμος προκειμένου να ευνοήσει την δημιουργία μεγάλων οικονομικών μονάδων παρέχει ορισμένες φορολογικές απαλλαγές. Στις περιπτώσεις αυτές (π.χ. ν.δ. 1297/72,) οι αξίες που απαλλάσσονται από την φορολογία, παρακολουθούνται με ειδικούς λογαριασμούς.

2.1.1 Υπολογισμός των αποσβέσεων.

Το πρόβλημα πού δημιουργείται σ περίπτωση μετατροπής ή συγχωνεύσεως επιχειρήσεων, είναι σε ποιο ποσό θα υπολογίζεται στο μέλλον η απόσβεση στα πάγια περιουσιακά-στοιχεία, από την εταιρία πού προήλθε από την μετατροπή η την συγχώνευση. Το πρόβλημα προκύπτει γιατί, είναι απίθανο τα πάγια περιουσιακά στοιχεία της εκ μετατροπής ή συγχώνευσης εταιρείας να αποτιμηθούν (από την Επιτροπή του άρθρου 9) στην ίδια τιμή με αυτή που εμφανιζόταν στα βιβλία της μετατρεπόμενης ή συγχωνευόμενης εταιρείας.

Παράδειγμα: Η ομόρρυθμη εταιρεία «Χ. Βασιλείου και Σία» μετατρέπεται σε εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, μεταξύ δε των άλλων περιουσιακών της στοιχείων έχει και ένα μηχάνημα τιμής κτήσεως 4.000 €. Στο μηχάνημα αυτό ή μετατρεπόμενη ομόρρυθμη εταιρία είχε ενεργήσει αποσβέσεις (πού είχαν αναγνωρισθεί φορολογικά) 3.200 €, επομένως η αναπόσβεστη αξία κατά τον χρόνο της μετατροπής ήταν 800 €. Η επιτροπή του άρθρου 9 του Ν.2190/20 εκτιμά το παραπάνω μηχάνημα 1.600 €. Το ερώτημα που γεννάται στην περίπτωση αυτή είναι σε ποιο ποσό θα υπολογίσει αποσβέσεις η Ε.Π.Ε.

Σύμφωνα με όσα όριζε το Ν.Δ. 1297/72 και συγκεκριμένα μέχρι 31.12.77 οι επιχειρήσεις που είχαν μετατραπεί ή συγχωνευθεί με τις διατάξεις αυτού, δικαιούνταν να υπολογίζουν τις αποσβέσεις των παγίων στοιχείων, που είχαν εισφέρει, πάνω στην αξία την οποία είχε προσδιορίσει η επιτροπή του άρθρου 9.

Επομένως επιστρέφοντας στο παράδειγμα, η Ε.Π.Ε. θα υπολόγιζε αποσβέσεις στο ποσό των 1.600 €.

Με το άρθρο 19 του Ν. 849/78 ορίσθηκε ότι " Προκειμένου υπολογισμού των εκπιπτόμενων από τα ακαθάριστα έσοδα αποσβέσεων επί της αξίας των εισφερόμενων από την συγχωνευόμενη ή μετατρεπομένη επιχείρησιν παγίων περιουσιακών στοιχείων βάσει των ισχυουσών διατάξεων, λαμβάνεται ως βάσης η αναπόσβεστος αξία η οριστικώς αναγνωρισθείσα, βάσει των ισχυουσών διατάξεων, εκάστου περιουσιακού στοιχείου, προσαυξημένη κατά την αναλογούσαν εις αυτήν υπεραξία, η όποια προέκυψε κατά την μετατροπή η συγχώνευσιν των επιχειρήσεων. Οι υπολογιζόμενε αποσβέσεις επί της υπεραξίας της αναλογούσης εις άποσβεσθείσαν αξία των εισφερόμενων από την μετατρεπομένη η συγχωνευόμενη επιχείρησιν παγίων περιουσιακών στοιχείων, δεν εκπίπτονται εκ των ακαθάριστων εσόδων της εκ μετατροπής ή συγχωνεύσεως προελθούσης εταιρείας, προκειμένου υπολογισμού των καθαρών κερδών αυτής, βάσει των ισχυουσών διατάξεων."

Επομένως με το παραπάνω νομοθέτημα οι αποσβέσεις θα υπολογίζονται (από την ανώνυμη ή την εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, πού προήλθε από την μετατροπή ή συγχώνευση) στην αναπόσβεστη αξία και σε τμήμα μόνο της υπεραξίας.

Επιστρέφοντας στο παράδειγμα, με βάση το παραπάνω νομοθέτημα οι αποσβέσεις υπολογίζονται:

- × Σχέση αναπόσβεστης αξίας προς τιμή κτήσεως $800/4.000 = 0.20$
- × Υπεραξία μηχανήματος $1.600 - 800 = 800$
- × Υπεραξία αναλογούσα στην αναποσ. αξία $800 \times 20\% = 160$
- × Συνεπώς η Ε.Π.Ε. θα υπολογίσει αποσβέσεις στο ποσό των $800 + 160 = 960$ € ,με το συντελεστή που προβλέπει η φορολογία.

2.2 Η φορολογική αντιμετώπιση της μετατροπής.

Διατάξεις που αφορούν την φορολογική πλευρά της μετατροπής, βρίσκουμε τόσο στους καθαυτό φορολογικούς νόμους, όσο και σε νομοθετήματα που ανάγονται στην σφαίρα του Εμπορικού Δικαίου.

Έτσι στην κατηγορία των πρώτων νομοθετημάτων, ανήκει σήμερα το ν.δ. 1297/72 «περί παροχής φορολογικών κινήτρων δια την συγχώνευσιν ή μετατροπήν επιχειρήσεων προς δημιουργίαν μεγάλων οικονομικών μονάδων». Όπως φανερώνει ο τίτλος του παραπάνω νομοθετήματος, σκοπός του είναι ή δημιουργία μεγάλων οικονομικών μονάδων, κυρίως Α.Ε. και Ε.Π.Ε. και για το σκοπό αυτό δίνονται ορισμένα φορολογικά κίνητρα, δηλαδή απαλλαγές από διαφόρους φόρους, τέλη, εισφορές και δικαιώματα. Ακόμη στην κατηγορία αυτή ανήκει και ο Ν. 2166/93 και Ν. 2386/96.

3. ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ Ν.Δ.1297/72 .

Η μετατροπή και η συγχώνευση των επιχειρήσεων σε ανώνυμες εταιρείες μπορεί να γίνει:

- α) Βάσει των σχετικών διατάξεων του Κ.Ν. 2190/20, που δεν παρέχουν κίνητρα ή ειδικές φοροαπαλλαγές (αναφέρθηκαν στις προηγούμενες παραγράφους).
- β) Βάσει των διατάξεων του Ν.Δ. 1297/72. Οι διατάξεις του νομοθετήματος αυτού, ως ειδικότερες, κατισχύουν των παρεμφερών διατάξεων άλλων γενικότερων νόμων, όπως του Κ.Ν. 2190/20, και μετά την τροποποίησή του από τα Π.Δ. 409/86 και 498/87. Το Ν.Δ. 1297/72, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει σήμερα και όπως ερμηνεύτηκε με πληθώρα εγκυκλίων του Υπουργείου Οικονομικών, έχει ευρύτερη εφαρμογή από τις αντίστοιχες διατάξεις του Κ.Ν. 2190/20. Δηλαδή, με βάση τις διατάξεις του Ν.Δ. 1297/72, κρίθηκε ότι μπορεί να γίνει μετατροπή ή συγχώνευση σε Ε.Π.Ε. ή Α.Ε. οποιασδήποτε μορφής επιχειρήσεων και όχι μόνο εκείνων που αναφέρονται στις σχετικές διατάξεις των νόμων 2190/20 και 3190/55. Οι προϋποθέσεις υπαγωγής ανώνυμης εταιρείας στις διατάξεις του Ν.Δ. 1297/72 πρέπει να αναγράφονται στο συστατικό συμβόλαιο, αλλά και στο

- καταστατικό αυτής. Τούτο απαιτεί η διοίκηση, αλλά και η νομολογία.
 γ) Βάσει των άρθρων 1- 5 του ν. 2166/93.

3.1 Πλεονεκτήματα του Ν.Δ. 1297/ 72 (Κίνητρα) .

Το Ν.Δ. 1297/72 παρέχει ισχυρότατα κίνητρα, τα οποία ουσιαστικά επιτρέπουν να γίνει η μετατροπή ή συγχώνευση αδάπανα. Τα κίνητρα αυτά είναι κυρίως φορολογικά. Ειδικότερα :

- Δεν φορολογείται κατά το χρόνο της μετατροπής ή συγχωνεύσεως επιχειρήσεων η προκύπτουσα υπεραξία. Με τις κοινές διατάξεις(άρθρα 26 και 32 Ν.Δ. 3323/55) η υπεραξία φορολογείται ως εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις με ειδικό συντελεστή. Αλλά και με το Ν.Δ. 1297/72, η υπεραξία, που προέκυψε από την εκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων κατά τη μετατροπή ή συγχώνευση, θα φορολογηθεί εάν και όταν διαλυθεί η εταιρεία που προήλθε από τη μετατροπή ή συγχώνευση. Έχουμε δηλαδή, αναστολή της φορολογίας της υπεραξίας, η οποία, όμως, καταλήγει σε ουσιαστική απαλλαγή, αφού ο χρόνος διαρκείας των εταιρειών είναι μεγάλος(συνήθως 50ετής) και θεωρητικά μπορεί να παρατείνεται επ' άπειρον. Η κατά τα άνω αναβολή φορολογίας καλύπτει τόσο την υπεραξία των παγίων, όσο και την υπεραξία από τα εμπορεύσιμα στοιχεία (απόφαση Συμβουλίου Επικρατείας 1802/88 Τμ. Β).
- Δεν φορολογούνται κατά το χρόνο της μετατροπής ή συγχωνεύσεως τα αφορολόγητα αποθεματικά των συγχωνευομένων ή μετατρεπομένων επιχειρήσεων, που σχηματίστηκαν με τους διάφορους αναπτυξιακούς νόμους (Ν.Δ. 2176/52, Ν.Δ. 2901/54, Ν. 3213/55, Ν.Δ. 4002/59, Α.Ν. 147/67, Ν.Δ. 1078/71, Ν. 1116/81, Ν. 1262/82) και μεταφέρονται στη νέα εταιρεία, που προκύπτει από τη μετατροπή ή συγχώνευση. Και εδώ έχουμε αναστολή της φορολογίας μέχρι τυχόν διαλύσεως της εταιρείας, που προέκυψε από τη μετατροπή ή συγχώνευση, όπως στην περίπτωση της υπεραξίας. Η φοροαπαλλαγή των αποθεματικών αυτών επεκτείνεται και στη νέα εταιρεία, που προήλθε από τη μετατροπή ή συγχώνευση και οι διατάξεις των άνω αναπτυξιακών νόμων εφαρμόζονται και σ' αυτές με τις προϋποθέσεις και περιορισμούς που ίσχυαν στις συγχωνευθείσες ή μετάτραπείσες επιχειρήσεις και στο μέτρο που δεν έγινε χρήση των αφορολόγητων αποθεματικών πριν τη μετατροπή ή συγχώνευση.
- Απαλλάσσεται από το φόρο μεταβίβασεως, τα τέλη χαρτοσήμου και τους υπέρ τρίτων φόρους η σύμβαση μετατροπής ή συγχωνεύσεως και η εμπειροχόμενη εισφορά και μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων (ακινήτων κ.λ.π.) ενεργητικού και παθητικού των συγχωνευομένων ή μετατρεπομένων επιχειρήσεων. Η απαλλαγή ισχύει και για κάθε άλλη πράξη ή

συμφωνία που έχει σχέση με τη συγχώνευση ή μετατροπή. Ειδικά για τα ακίνητα που εισφέρονται στη συγχωνεύουσα ή τη συνιστώμενη εταιρεία, η απαλλαγή από το φόρο μεταβίβασης ισχύει μόνο με την προϋπόθεση ότι τα εισφερόμενα ακίνητα θα χρησιμοποιηθούν για τις ανάγκες της συγχωνεύουσας ή της συνιστώμενης εταιρείας τουλάχιστον για μία πενταετία από τη συγχώνευση ή μετατροπή.

Κατά τη διάρκεια της πενταετίας, επιτρέπεται στη συγχωνεύουσα ή συνιστώμενη εταιρεία (με την προϋπόθεση ότι δεν μεταβάλλεται το κύριο αντικείμενο των εργασιών της: α) Να εκμισθώνει τα ακίνητα, β) Να εκποιεί αυτά, αλλά με την υποχρέωση να τα αντικαθιστά εντός διετίας με άλλα ακίνητα ή καινούργια πάγια στοιχεία, ίσης τουλάχιστον αξίας.

Η απαλλαγή από το φόρο μεταβίβασης ακινήτων ισχύει και για ακίνητα που δεν ανήκουν κατά κυριότητα στις συγχωνευόμενες ή μετατρεπόμενες επιχειρήσεις, αλλά είχαν εισφερθεί κατά τη χρήση σ' αυτές και αποδεδειγμένα έχουν χρησιμοποιηθεί για τις ανάγκες τους επί μία πενταετία πριν τη συγχώνευση ή μετατροπή. Η κατά χρήση εισφορά πρέπει να αποδεικνύεται με ανάλογη διάταξη στο αρχικό καταστατικό ή σε τροποποίηση αυτού. Έτσι αποφάνθηκε το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους με την υπ' αριθ. 507/81 γνωμοδότησή του (Τμήμα Β') με αφορμή σχετικό ερώτημα του Υπουργείου Οικονομικών (Τ 2865/26.9.81).

Η κατά το Ν.Δ. 1297/72 απαλλαγή από το φόρο μεταβίβασης ακινήτων τελεί υπό την προϋπόθεση ότι η προελθούσα από τη συγχώνευση ή μετατροπή ανώνυμη εταιρεία, προήλθε από επιχείρηση, δηλαδή, από συγκροτημένη μονάδα (απόφαση Συμβουλίου Επικρατείας 2613/94 Τμ. Β').

Η κατά το Ν.Δ. 1297/72 απαλλαγή περιλαμβάνει και το φόρο αυτομάτου υπερτιμήματος, που επιβλήθηκε με το άρθρο 16 του Ν. 1882/90 (βλ. εγκ. 109/1800/πολ. 1263/93 Υπ. Οικονομικών, παράγραφος 12 εδάφιο γ').

Επί διαλύσεως Α.Ε. πριν συμπληρωθεί η πενταετία, πρέπει να υποβληθεί δήλωση φόρου μεταβίβασης ακινήτου εντός διμήνου και σε περίπτωση εκπρόθεσμης υποβολής επιβάλλονται προσαυξήσεις (Σ.Ε. 2413/84, Τμ. Β').

Διάφορες άλλες απαλλαγές μικρότερης σημασίας, όπως απαλλαγή από τα έξοδα δημοσιεύσεως του καταστατικού της νέας εταιρείας, που προήλθε από τη συγχώνευση ή μετατροπή και η απαλλαγή από το τέλος χαρτοσήμου (κατά την έναρξη λειτουργίας της νέας Α.Ε.) δραχμών 225.000 (άρθρο 19 § 6 Ν. 1882/90, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 18 § 3 Ν. 2459/97).

Ωστόσο επιβάλλεται φόρος συγκεντρώσεως κεφαλαίου 1 % στο μετοχικό κεφάλαιο της ανώνυμης εταιρείας, που προέκυψε από μετατροπή ή συγχώνευση κατά τις διατάξεις του Ν.Δ. 1297/72. Υπολογίζεται, όμως, ο φόρος αυτός όχι σε ολόκληρο το ποσό του μετοχικού κεφαλαίου, αλλά στο υπόλοιπο που προκύπτει μετά την αφαίρεση του κεφαλαίου της μετατρεπομένης ή των συγχωνευομένων εταιρειών²⁰⁷.

²⁰⁷ Βλ. Υπ. Οικ. Σ. 294/πολ. 24/1988 - ΛΟΓΙΣΤΗΣ 1988, σελ. 353). Επίσης, άρθρο 15 § 41 Ν. 2166/93.

3.2 Προϋποθέσεις εφαρμογής του Ν.Δ. 1297/72.

Απαιτείται:

- Ορισμένο ύψος κεφαλαίου. Από την παραπάνω ανάλυση έγινε αντιληπτό ότι το Ν.Δ. 1297/72, (άρθρο 4) θέτει ως προϋπόθεση για την εφαρμογή των ευεργετικών διατάξεών του, ότι η προερχόμενη από συγχώνευση ή μετατροπή εταιρεία θα έχει αν μεν είναι ανώνυμη μετοχικό κεφάλαιο τουλάχιστον εκατό εκατομμυρίων (100.000.000) δραχμών, αν δε είναι Ε.Π.Ε. εταιρικό κεφάλαιο τουλάχιστον πενήντα εκατομμυρίων (50.000.000) δρχ. Από 1/1/2002, τα αντίστοιχα ποσά σε ευρώ είναι τριακόσιες χιλιάδες (300.000) για ανώνυμες εταιρείες (κοινή υπουργική απόφαση 1038678/πολ. 1106/11.4.2001) και εκατόν σαράντα έξι χιλιάδες επτακόσια τριάντα πέντε (146.735) για Ε.Π.Ε. (άρθρο 11 § 1 περίπτ. α' Ν. 2948/2001).
- Ονομαστικές μετοχές Α.Ε. και αμεταβίβαστο αυτών. Άλλη προϋπόθεση για την εφαρμογή των διατάξεων του Ν.Δ. 1297/72 είναι ότι στις περιπτώσεις μετατροπής ατομικής επιχειρήσεως ή προσωπικής εταιρείας ή Ε.Π.Ε. σε ανώνυμη εταιρεία ή συγχωνεύσεως αυτών σε ανώνυμη εταιρεία, οι μετοχές της νέας ανώνυμης εταιρείας, που αντιστοιχούν στην αξία του εισφερομένου (σε είδος) κεφαλαίου, θα είναι υποχρεωτικά ονομαστικές στο σύνολό τους για μία πενταετία και μη μεταβιβάσιμες, επίσης για μία πενταετία, σε ποσοστό 75% του συνόλου αυτών. Μετά το πέρας της πενταετίας, οι μετοχές μπορούν να μετατραπούν σε ανώνυμες (με απόφαση της γενικής συνελεύσεως των μετόχων) ή αυτομάτως, εφόσον έχει γίνει σχετική πρόβλεψη στο καταστατικό της εταιρείας. Η φορολογούσα αρχή, στηριζόμενη σε διάταξη του άρθρου 10 του Α.Ν. 118/67, επέβαλε πρόστιμο στην περίπτωση αυτή. Αλλά με την παράγραφο 5 του άρθρου 11 του Ν. 1473/84 ορίσθηκε ρητά ότι στις περιπτώσεις που οι μετοχές, με διάταξη νόμου, καθίστανται υποχρεωτικά ονομαστικές για ορισμένο χρόνο και κατόπιν μετατρέπονται σε ανώνυμες, δεν επιβάλλεται πρόστιμο.

Δεν συντρέχει η άνω προϋπόθεση, αν στο διάστημα της πενταετίας η γενική συνέλευση τροποποιήσει το καταστατικό και ορίσει ότι μέρος των ονομαστικών μετοχών μετατρέπεται σε ανώνυμες (Σ.Ε. 3794/85, Τμ. Β').

- Απαγόρευση μεταβιβάσεως μεριδίων Ε.Π.Ε. Σε περιπτώσεις μετατροπής ατομικής επιχειρήσεως ή προσωπικής εταιρείας σε Ε.Π.Ε. ή συγχωνεύσεως αυτών σε Ε.Π.Ε., τα εταιρικά μερίδια της προελθούσας από τη μετατροπή ή συγχώνευση Ε.Π.Ε., που αντιστοιχούν στην αξία του εισφερομένου (σε είδος) κεφαλαίου, θα είναι μη μεταβιβάσιμα κατά ποσοστό 75% του συνόλου τους

για μία πενταετία από τη συγχώνευση ή μετατροπή.

4. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ Ν. 2166/93 (ΚΙΝΗΤΡΑ).

Στις μετασχηματιζόμενες (μετατρεπόμενες, συγχωνευόμενες, διασπώμενες) σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2166/93 επιχειρήσεις παρέχονται τα ακόλουθα κίνητρα:

α) Απαλλαγή από κάθε φόρο, τέλος, εισφορά ή άλλο δικαίωμα υπέρ του δημοσίου ή τρίτου. Η απαλλαγή αφορά την εισφορά και μεταβίβαση όλων των περιουσιακών στοιχείων (κινητών και ακινήτων) των μετασχηματιζομένων επιχειρήσεων, τη σύμβαση συστάσεως της νέας εταιρείας, τη μεταγραφή των σχετικών πράξεων, τη δημοσίευση της ανακοινώσεως στο Φ.Ε.Κ. κ.λ.π. (άρθρο 3 § 1). Επίσης απαλλαγή από το χαρτόσημο ενάρξεως (άρθρου 19 § 6 Ν. 1882/90. Βλ. και εγκ. Υπ. Οικ. 1039799/πολ. 1080/94).

β) Μεταφορά στη νέα εταιρεία των φορολογικών ευεργετημάτων, που έχουν οι μετασχηματιζόμενες επιχειρήσεις βάσει των αναπτυξιακών νόμων 1892/90, 1882/90, 1828/89, 1262/82, 289/76 και 4002/59, κατά το μέτρο που οι εν λόγω επιχειρήσεις δεν έκαναν χρήση των κινήτρων αυτών (άρθρο 3 § 3).

γ) Τα αφορολόγητα αποθεματικά από μη διανεμηθέντα κέρδη, που υφίστανται στις μετασχηματιζόμενες επιχειρήσεις, εφόσον μεταφέρονται αυτούσια στη νέα εταιρεία, δεν υπόκεινται σε φορολογία κατά το χρόνο του μετασχηματισμού (άρθρο 3 § 4).

δ) Η ζημία (υπόλοιπο ζημιών τρέχουσας ή προηγούμενων χρήσεων), που υφίσταται στο παθητικό των μετασχηματιζομένων επιχειρήσεων, μεταφέρεται και εμφανίζεται σε ιδιαίτερο λογαριασμό στον ισολογισμό της νέας εταιρείας. Το ποσό της ζημίας αυτής, που δεν συμψηφίζεται με κέρδη υφιστάμενα κατά το μετασχηματισμό, επιτρέπονταν να συμψηφισθεί με τα προκύπτοντα στη νέα εταιρεία κέρδη τις επόμενες χρήσεις, μόνο όμως κατά το μέρος που αναγνωρίζεται φορολογικώς (άρθρο 2 § 3). Μετά την τροποποίηση της διατάξεως αυτής με το άρθρο 7 § 9 του Ν. 2386/96, δεν επιτρέπεται πλέον ο συμψηφισμός αυτός.

Ωστόσο το άρθρο 9 § 5 του Ν. 2292/2002 ορίζει τα ακόλουθα: κατά το μετασχηματισμό επιχειρήσεων με βάση τις διατάξεις του Ν. 2166/93, η μεταφερόμενη στον ισολογισμό της νέας εταιρείας ζημία (και κατά το ποσό που τυχόν δεν συμψηφίζεται με κέρδη υφιστάμενα κατά τον μετασχηματισμό) συμψηφίζεται με τα προκύπτοντα κέρδη αυτής των επόμενων δύο (2) χρήσεων, μόνο κατά το μέρος που αναγνωρίζεται φορολογικώς, σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις περί φορολογίας εισοδήματος. Οι διατάξεις αυτές δεν εφαρμόζονται επί διασπάσεως ανωνύμων εταιρειών. Το πλεονέκτημα αυτό ισχύει για συγχωνεύσεις που γίνονται με βάση ισολογισμό μετασχηματισμού, ο οποίος συντάχθηκε μετά την 20/3/2002.

4.1 Διαδικασία μετατροπής ή συγχώνευσης κατά το Ν.2166/93.

Η διαδικασία για τη μετατροπή μιας επιχειρήσεως σε Α.Ε. ή Ε.Π.Ε., καθώς, επίσης, για τη συγχώνευση ή τη διάσπαση (πάντοτε κατά την έννοια του Ν. 2166/93) είναι η ίδια - σε γενικές γραμμές - που ακολουθείται όταν η μετατροπή και η συγχώνευση γίνεται με τις διατάξεις του Κ.Ν. 2190/20 ή του Ν.Δ. 1297/72. Με κύρια διαφορά ότι εδώ γίνεται διαπίστωση της λογιστικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων των μετασχηματιζόμενων επιχειρήσεων και όχι εκτίμηση των εισφερομένων στοιχείων από τις μετατρεπόμενες ή συγχωνευόμενες επιχειρήσεις.

Αναλυτικά, η διαδικασία με το Ν. 2166/93 έχει ως εξής:

1. Υποβολή αιτήσεως εκ μέρους της μετατρεπόμενης ή συγχωνευόμενης επιχειρήσεως προς την αρμόδια Δ.Ο.Υ. (όπου υπάγεται), με την οποία ζητεί τη διενέργεια φορολογικού ελέγχου και τη σύνταξη εκθέσεως, που να περιλαμβάνει ειδικό κεφάλαιο για το ύψος της λογιστικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων της επιχειρήσεως.

Η έκθεση αυτή, που θα επιβεβαιώνει κατά κάποιον τρόπο τον συνταχθέντα για το σκοπό του μετασχηματισμού ισολογισμό, θα αποτελέσει τη βάση για την κατάρτιση της συμβάσεως συστάσεως της νέας εταιρείας (καταστατικό).

Οι μετασχηματιζόμενες επιχειρήσεις μπορούν -αντί να προσφύγουν στην Δ.Ο.Υ. κατά τα άνω- να χρησιμοποιήσουν ορκωτό ελεγκτή ή και την επιτροπή του άρθρου 9 του Κ.Ν. 2190/20.

2. Σύνταξη του καταστατικού της νέας εταιρείας, που προέρχεται από μετατροπή ή συγχώνευση και κατάρτιση της σχετικής συμβάσεως συστάσεως της ενώπιον συμβολαιογράφου.

3. Υποβολή δύο κυρωμένων αντιγράφων της άνω συμβολαιογραφικής πράξεως στην οικεία Νομαρχία για έγκριση του καταστατικού και παροχή αδείας συστάσεως της νέας εταιρείας. Μαζί υποβάλλονται αποδεικτικό καταβολής του φόρου συγκεντρώσεως κεφαλαίου 1 %, (εφόσον υπάρχει αντικείμενο επιβολής τέτοιου φόρου, άλλως απλή θεώρηση της Δ.Ο.Υ.) και βεβαίωση του εμποροβιομηχανικού επιμελητηρίου για τον έλεγχο της επωνυμίας της εταιρείας.

4. Μετά την έκδοση της κατά τα άνω αδείας συστάσεως της νέας εταιρείας, αυτή καταχωρείται στο μητρώο ανωνύμων εταιρειών της οικείας νομαρχίας (από τη στιγμή αυτή αποκτά νομική υπόσταση η νέα εταιρεία) και δημοσιεύεται σχετική ανακοίνωση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

5. Ακολουθεί η θεώρηση των βιβλίων και στοιχείων της νέας εταιρείας στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. σύγκληση του Δ. Συμβουλίου της εταιρείας σε πρώτη συνεδρίαση για την εκλογή προέδρου, αντιπροέδρου και διευθύνοντος συμβούλου, οι εγγραφές συστάσεως της εταιρείας στα λογιστικά βιβλία αυτής και γενικά αρχίζει η λειτουργία της νέας εταιρείας.

4.2. Λογιστική διαδικασία.

Οι λογαριασμοί που θα ανοίξουν κατά τη σύσταση της νέας εκ μετατροπής ή συγχωνεύσεως εταιρείας θα περιλαμβάνουν ενοποιημένα τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού της μετατρεπομένης ή των συγχωνευομένων, κατά περίπτωση, επιχειρήσεων, όπως αυτά εμφανίζονται στους ισολογισμούς των μετασχηματιζομένων επιχειρήσεων. Πρόκειται για τους ισολογισμούς που συντάσσονται για το σκοπό του μετασχηματισμού και που ελέγχονται - κατ' επιλογήν της μετασχηματιζομένης επιχειρήσεως - από όργανα της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. ή ορκωτό ελεγκτή ή και από την κατά το άρθρο 9 του Κ.Ν. 2190/20 επιτροπή εμπειρογνομόνων.

Ως εισφερόμενο κεφάλαιο θεωρείται το εταιρικό ή μετοχικό κεφάλαιο της μετατρεπόμενης επιχειρήσεως ή το άθροισμα αυτών των κεφαλαίων των συγχωνευομένων επιχειρήσεων, που δεν μπορεί να είναι κατώτερο των τριακοσίων χιλιάδων (300.000) ευρώ προκειμένου για ανώνυμη εταιρεία. Στις μετασχηματιζόμενες ατομικές επιχειρήσεις, ως εισφερόμενο κεφάλαιο θεωρείται η καθαρή λογιστική θέση αυτών, η προκύπτουσα μετά από αφαίρεση της συνολικής αξίας των στοιχείων του παθητικού από τη συνολική αξία των στοιχείων του ενεργητικού.

Ο μετασχηματισμός (μετατροπή ή συγχώνευση) των επιχειρήσεων, βάσει του Ν. 2166/93 γίνεται με τις αξίες που τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού εμφανίζουν στα λογιστικά βιβλία των μετασχηματιζομένων επιχειρήσεων. Γι' αυτό και ο νόμος (άρθρο 1 § 2) απαιτεί όλες οι μετασχηματιζόμενες επιχειρήσεις τηρούν βιβλία τρίτης κατηγορίας του Κ.Β.Σ., ώστε να είναι δυνατή η εξακρίβωση της λογιστικής αξίας των στοιχείων του ισολογισμού που συντάχθηκε για το σκοπό της μετατροπής ή της συγχωνεύσεως. Όλα τα στοιχεία του ισολογισμού αυτού της μετασχηματιζόμενης ή των μετασχηματιζομένων επιχειρήσεων μεταφέρονται στον ισολογισμό ενάρξεως της νέας εταιρείας.

Η ζημία, που τυχόν περιλαμβάνεται μεταξύ των στοιχείων του παθητικού στον ισολογισμό της μετασχηματιζόμενης επιχειρήσεως, μεταφέρεται αυτούσια στον ισολογισμό της νέας εταιρείας, αλλά δεν συμψηφίζεται με κέρδη μελλοντικών χρήσεων, όπως γίνονταν μέχρι την τροποποίηση της § 3 του άρθρου 2 του Ν. 2166/93 με την § 9 άρθρου 7 Ν. 2386/96.

5. ΚΙΝΗΤΡΑ ΑΡΘΡΟΥ 9 Ν.2992/2002.

Το άρθρο 9 του Ν. 2992/2002 χορήγησε μια σειρά κινήτρων στις μετασχηματιζόμενες επιχειρήσεις, όπως:

- Μειωμένο συντελεστή φορολογίας κερδών για τις Α.Ε. που προέρχονται από συγχώνευση με τις διατάξεις του Ν.Δ. 1297/72 και του Ν. 2166/93 για τις δύο πρώτες χρήσεις μετά τη συγχώνευση.
- Δυνατότητα σχηματισμού απορολόγητου αποθεματικού για τις Α.Ε. και Ε.Π.Ε. που προέρχονται από μετασχηματισμό με το Ν.Δ. 1297/72 ή το Ν. 2166/93 από τα κέρδη των χρήσεων 2002-2005.
- Δυνατότητα μεταφοράς της ζημίας των μετασχηματιζομένων επιχειρήσεων σε Α.Ε. ή Ε.Π.Ε. με τις διατάξεις των άρθρων 1-5 του Ν. 2166/93 και συμψηφισμού με τα κέρδη της νέας εταιρείας των δύο πρώτων μετά το μετασχηματισμό χρήσεων.

6. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΜΕΤΑΤΡΟΠΩΝ.

Οι βασικοί νόμοι 2190/1920 «περί Α.Ε.» και 3190/1955 «περί Ε.Π.Ε.» προβλέπουν τις ακόλουθες περιπτώσεις μετατροπών:

- Μετατροπή Α.Ε. σε Ε.Π.Ε. (άρθρο 66 Ν. 2190 και άρθρο 51 Ν.3190),
- Μετατροπή Ε.Π.Ε. σε Α.Ε. (παρ. 1 άρθρο 67 Ν. 2190),
- Μετατροπή Ο.Ε. ή Ε.Ε. σε Α.Ε. (παρ. 2 άρθρο 67 Ν. 2190),
- Μετατροπή Ο.Ε. ή Ε.Ε. σε Ε.Π.Ε. (άρθρο 53 Ν. 3190)

Επίσης, με τον Ν. 1667/1986 προβλέπεται η μετατροπή Α.Ε. σε αστικό συνεταιρισμό.

6.1 Μετατροπή Ε.Π.Ε. σε Α.Ε.

6.1.1 Διαδικασία μετατροπής .

Η διαδικασία μετατροπής είναι βασικά η ακόλουθη:

- Λήψη αποφάσεως για την μετατροπή. Η λήψη της σχετικής αποφάσεως στην Ε.Π.Ε. θα γίνει με συνέλευση των εταίρων και θα παρθεί με την προβλεπόμενη του άρθρου 38 του Ν. 3190/55 πλειοψηφία των τριών τετάρτων του όλου εταιρικού κεφαλαίου (άρθρο 67 § 1 Κ.Ν. 2190/20 όπως αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο του Π.Δ. 409/86).

- Συγκρότηση επιτροπής άρθρου 9 Κ.Ν. 2190/20. Μόλις αποφασισθεί η μετατροπή, η ενδιαφερόμενη επιχείρηση υποβάλλει αίτηση προς την αρμόδια νομαρχία για τη συγκρότηση της προβλεπόμενης από το άρθρο 9 του Κ.Ν. 2190/20 επιτροπής, η οποία θα προβεί στην εκτίμηση όλων των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού της μετατρεπόμενης. Η αίτηση συνοδεύεται από πρόσφατο ισολογισμό και αναλυτικές καταστάσεις των πρωτοβαθμίων λογαριασμών (ακίνητα, μηχανήματα, μεταφορικά μέσα, έπιπλα, πρώτες ύλες, προϊόντα, πελάτες, γραμμάτια εισπρακτέα και πληρωτέα, υποχρεώσεις σε τράπεζες, προμηθευτές κ.λ.π.). Η αίτηση για τη συγκρότηση της επιτροπής υποβάλλεται στη νομαρχία της έδρας της μετατρεπομένης επιχειρήσεως, αλλά μπορεί να υποβληθεί και στη νομαρχία της περιφέρειας στην οποία θα έχει την έδρα της η ανώνυμη εταιρεία που θα προέλθει από τη μετατροπή.
- Η έκθεση εκτιμήσεως της επιτροπής του άρθρου 9. Η επιτροπή θα συντάξει την έκθεσή της (στην οποία περιλαμβάνονται όλα τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού της μετατρεπόμενης ή συγχωνευόμενης επιχειρήσεως με τις αξίες που τους απέδωσε αυτή) και θα την υποβάλλει στην οικεία νομαρχία, κοινοποιώντας την ταυτόχρονα στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση²⁰⁸. Με βάση την έκθεση αυτή η μετατρεπόμενη ή συγχωνευόμενη εταιρεία θα προσέλθει στο συμβολαιογράφο, όπου θα συνταχθεί το συμβόλαιο συστάσεως της νέας εκ μετατροπής εταιρείας. Το συστατικό συμβόλαιο της νέας Α.Ε. θα υπογράψουν όλοι οι εταίροι της μετατρεπόμενης. Το αυτό ισχύει και στις συγχωνεύσεις.
- Απαιτείται συμβολαιογραφικό έγγραφο για τη συμφωνία μετατροπής της Ε.Π.Ε. σε Α.Ε. (άρθρο 67 § 1 Κ.Ν. 2190/20).
- Υποβολή συστατικού συμβολαίου της Α.Ε. στη νομαρχία. Δύο κυρωμένα από το συμβολαιογράφο αντίγραφα του συμβολαίου, με το οποίο ιδρύεται (εκ μετατροπής) η ανώνυμη εταιρεία, υποβάλλονται, με ένα απλό διαβιβαστικό έγγραφο, προς έγκριση στην οικεία νομαρχία (της έδρας της Α.Ε.).
- Πληρωμή φόρου 1% συγκεντρώσεως κεφαλαίου.
Στη νομαρχία θα προσκομισθεί και το αποδεικτικό καταβολής στο δημόσιο ταμείο του φόρου συγκεντρώσεως κεφαλαίου 1 %, που προβλέπεται από τα άρθρα 17 - 31 του Ν. 1676/86. Για την καταβολή του φόρου αυτού υποβάλλεται ένα κυρωμένο αντίγραφο συμβολαίου στην αρμόδια οικονομική εφορία μαζί με σχετική δήλωση σε τριπλούν (σε έντυπο της υπηρεσίας). Η πληρωμή του φόρου 1% πρέπει να γίνει εντός προθεσμίας 15 ημερών από την καταχώρηση της πράξεως στο Μητρώο Α.Ε. της οικείας νομαρχίας (άρθρο 1 § 1 Ν.2941/2001).

²⁰⁸ Η εκτίμηση της Επιτροπής του άρθρου 9 του Κ.Ν. 2190/20 είναι δεσμευτική για τη Δ.Ο.Υ. (Υπ. Οικ. 1039171/πολ. 118017.7.94 - ΛΟΓΙΣΤΗΣ 1994, σελ 1504).

- Βεβαίωση οικείου επιμελητηρίου για την επωνυμία.
Σύμφωνα με την επιταγή του άρθρου 7 του Ν. 2081/92, απαιτείται θεώρηση του οικείου επιμελητηρίου επί ενός αντιγράφου του συμβολαίου συστάσεως της ανώνυμης εταιρείας για το δικαίωμα χρήσεως της επωνυμίας και του διακριτικού τίτλου αυτής.
- Απόφαση νομάρχη περί εγκρίσεως συστάσεως Α.Ε. Η νομαρχία εκδίδει απόφαση εγκρίσεως της συστάσεως της ανώνυμης εταιρείας και του καταστατικού αυτής. Αντίγραφα της αποφάσεως αυτής η νομαρχία θα στείλει στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση και στο Εθνικό Τυπογραφείο μαζί με την ανακοίνωση που θα δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
Η ανακοίνωση περιλαμβάνει τα βασικά στοιχεία της συσταίνουσας εκ μετατροπής Α.Ε., καθώς και τον αριθμό της εγκριτικής αποφάσεως της νομαρχίας και τον αριθμό του μητρώου Α.Ε. Για τη δημοσίευση αυτής της ανακοίνωσης, η ενδιαφερόμενη εταιρεία υποβάλλει στη νομαρχία παράβολο 440 ευρώ πλέον λοιπών επιβαρύνσεων και εισφοράς Τ.Α.Π.Ε.Τ.
- Δημοσιότητα συσταθείσας Α.Ε.
Η ανακοίνωση που γίνεται με τη φροντίδα της οικείας νομαρχίας στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως περί συστάσεως της ανωνύμου εταιρείας είναι επιταγή των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 7α και 7β του Κ.Ν. 2190/1920. Σύμφωνα μ' αυτές, η δημοσιότητα, στην οποία πρέπει να υποβληθεί η απόφαση του νομάρχη για τη σύσταση της Α.Ε., περιλαμβάνει:
α) Καταχώρηση αυτής στο μητρώο ανωνύμων εταιρειών που τηρείται στην Υπηρεσία Εμπορίου της νομαρχίας που έχει την έδρα της η εταιρεία. β) Δημοσίευση της ανακοίνωσης, στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η κτήση της προσωπικότητας της ανώνυμης εταιρείας επέρχεται από την καταχώρηση της εγκριτικής αποφάσεως στο μητρώο ανωνύμων εταιρειών.

6.1.2 Συνέπειες από τη μετατροπή σε Α.Ε.

Η μετατροπή της Ε.Π.Ε. σε ανώνυμη εταιρεία, συνοδεύεται από τις εξής συνέπειες:

- ο Κτήση προσωπικότητας Α.Ε. Η εκ μετατροπής προελθούσα ανώνυμη εταιρεία αποκτά νομική προσωπικότητα με την καταχώρηση στο οικείο μητρώο ανωνύμων εταιρειών της διοικητικής αποφάσεως (του νομάρχη) για τη σύσταση αυτής και την έγκριση του καταστατικού της (άρθρο 7β § 10 Κ.Ν. 2190/20)
- ο Νέο νομικό πρόσωπο θεωρείται η προερχόμενη εκ μετατροπής ανώνυμη εταιρεία κατά τη φορολογική νομοθεσία.
- ο Οι εκκρεμείς δίκες της εταιρείας που μετατράπηκε σε ανώνυμη εταιρεία

συνεχίζονται χωρίς να επέρχεται βίαια διακοπή τους και χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε ειδικότερη διατύπωση για τη συνέχισή τους(άρθρο 67 § 1 εδ. 4 Κ.Ν. 2190/20 και § 2 εδ. 3 του ίδιου άρθρου, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 17 του Ν. 2339/95).

- ο Καθολική διαδοχή. Η νομολογία των δικαστηρίων, βασιζόμενη κυρίως στην παραπάνω διάταξη περί συνέχισης των εκκρεμών δικών, έκρινε ότι επί μετατροπής Ε.Π.Ε. σε Α.Ε. (γνήσια μετατροπή) συνεχίζεται η νομική προσωπικότητα της μετατρεπόμενης Ε.Π.Ε. από την προκύψασα εκ της μετατροπής ανώνυμη εταιρεία και έτσι επέρχεται «οιονεί» καθολική διαδοχή.

6.1.3 Οριοθέτηση του κεφαλαίου της Α.Ε.

Σύμφωνα με το άρθρο 67 § 1 του Ν. 2190/20:

- Το μετοχικό κεφάλαιο της Α.Ε., πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσο με το κατώτατο όριο του κεφαλαίου που ορίζει ο νόμος, δηλαδή 60.000 €. Στην περίπτωση που η καθαρή θέση της μετατρεπόμενης Ε.Π.Ε. είναι μικρότερη από το ποσό αυτό, η διαφορά καλύπτεται με νέα εισφορά των εταίρων. Η νέα εισφορά είναι δυνατό να είναι σε χρήμα ή σε είδος²⁰⁹. Ακόμη είναι δυνατό να γίνει από τους παλαιούς ή νέους εταίρους. Σκόπιμο είναι, η εισφορά αυτή να γίνεται πριν από τη μετατροπή με αύξηση του εταιρικού κεφαλαίου της Ε.Π.Ε.
- Δεν τίθεται ανώτατο όριο κεφαλαίου της Α.Ε. Ωστόσο διάταξη του άρθρου 67 § 1 θέτει όρια ες προς το κεφάλαιο που θα προέλθει από την περιουσία της μετατρεπόμενης Ε.Π.Ε. και ορίζει ότι δε μπορεί να είναι μεγαλύτερο από το ποσό που προκύπτει από τα ακόλουθα μεγέθη:

Σύνολο Ενεργητικού του ισολογισμού*		
(του υποδείγματος του Ε.Γ.Λ.Σ.)		XXX
μείον : Υποχρεώσεις	XXX	
Προβλέψεις	XXX	
Μη κεφαλαιοποιούμενα		
Αποθεματικά	XXX	XXX
Ανώτατο όριο κεφαλαίου		XXX

Ο νόμος με την παραπάνω διάταξη θέλησε να προστατεύσει τα συμφέροντα των πιστωτών της Α.Ε. Με τη διάταξη αυτή θέλησε να επιβάλλει η ονομαστική αξία των μετοχών, που θα εκδώσει η Α.Ε. και θα δώσει στους εταίρους της

²⁰⁹ Στην περίπτωση αυτή, απαιτείται εκτίμηση της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων.

μετατρεπόμενης εταιρείας, να μην υπερβεί την αξία της Καθαρής Περιουσίας της εταιρείας αυτής, γιατί σε μία τέτοια περίπτωση οι μετοχές εκδίδονται υπό το άρτιο.

6.1.3.1 Ονομαστική αξία των μετοχών.

Η ονομαστική αξία των μετοχών που θα εκδώσει η Α.Ε. για να δώσει στους εταίρους της μετατρεπόμενης εταιρείας, πρέπει να είναι ίση με το εταιρικό μερίδιο ή με ακριβές πολλαπλάσιο του, και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό των 30.000 δρχ. ή των 100 € (άρθρο 67 § 1 του Ν.2190/20).

6.1.4 Λογιστικές συνέπειες της μετατροπής.

Στη λογιστική βιβλιογραφία γίνεται γενικώς δεκτό ότι κατά την μετατροπή μίας εταιρίας δεν διακόπτεται η διανυόμενη οικονομική χρήση, ούτε είναι αναγκαίο το κλείσιμο και το εκ νέου άνοιγμα των λογιστικών βιβλίων.

Σύμφωνα με αυτή την θεωρητικώς ορθή αντίληψη, οι λογιστικές παρεμβάσεις,

κατά τη μετατροπή μίας εταιρίας περιορίζονται στα εξής δύο σημεία:

1. Προσαρμογή των λογαριασμών της μετατρεπόμενης επιχειρήσεως σύμφωνα με την αποτίμηση του ενεργητικού και του παθητικού της από την Επιτροπή του άρθρου 9 Ν. 2190, στις περιπτώσεις όπου αυτή η αποτίμηση επιβάλλεται.
2. Διόρθωση του λογαριασμού 40 «Κεφάλαιο» (μετοχικό ή εταιρικό) καθώς και των αναλυτικών του, ώστε να απεικονισθεί η κατάσταση του κεφαλαίου με τη νέα νομική μορφή της εταιρίας.

✓ Πρακτική εφαρμογή²¹⁰ - Λογιστικές εγγραφές.

Η Ε.Π.Ε. « Ω » αποφάσισε τη μετατροπή της σε Α.Ε. σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις των Ν. 2190 και 3190. Ο ισολογισμός που συντάχθηκε την 30.4.XXXO ενόψει της εκτιμήσεως που θα πραγματοποιηθεί από την Επιτροπή του άρθρου 9 Ν. 2190 και κατόπιν υπολογισμού των αποτελεσμάτων της περιόδου από 1.1 ως 30.4.XXXO, έχει ως εξής:

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 30.4.XO σε δρχ.			
ΟΙΚΟΠΕΔΑ		30.000.000	ΕΤ. ΚΕΦΑΛΑΙΟ
40.000.000			
ΚΤΙΡΙΑ	10.000.000		ΑΠΟΤ/ΣΜΑΤΑ
5.000.000			
- ΑΠΟΣ/ΝΑ	<u>6.000.000</u>	4.000.000	(1.1-30.4.X0)
ΛΟΙΠΑ ΠΑΓΙΑ	8.000.000		ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ
20.000.000			
ΑΠΟΣΒ/ΝΑ	<u>2.000.000</u>	6.000.000	
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ		6.000.000	
ΠΕΛΑΤΕΣ		9.000.000	
ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		<u>10.000.000</u>	
		65.000.000	<u>65.000.000</u>

Το εταιρικό κεφάλαιο συγκροτήθηκε από 2.000 εταιρικά μερίδια αξίας 20.000 δραχμών , τα οποία κατανέμονται μεταξύ 4 εταίρων ως εξής:

Εταιρική μερίδα Α	μερίδια	700 X 20.000	14.000.000	35%
Εταιρική μερίδα Β	μερίδια	600 X 20.000	12.000.000	30%
Εταιρική μερίδα Γ	μερίδια	500 X 20.000	10.000.000	25%
Εταιρική μερίδα Δ	μερίδια	200 X 20.000	4.000.000	10%

Μερίδια 2.000 X 20.000 40.000.000 100%

²¹⁰ Πηγή "Λογιστική Εταιρειών " Σαρσέντη Β. σελ.464.

Οι εταίροι αποφάσισαν η Α.Ε. που θα προκύψει από την μετατροπή να έχει Μ.Κ. 60.000.000 δρχ., καλυπτόμενο από 3.000 μετοχές ονομαστικής αξίας 20.000 δρχ. εκάστη. Η διαφορά μεταξύ του σημερινού εταιρικού κεφαλαίου και του κατά τα προηγούμενα μετοχικού θα καλυφθεί από την ενδεχόμενη υπεραξία που θα προκύψει από την εκτίμηση της Επιτροπής και αν αυτή είναι ανεπαρκής ή αρνητική, με πρόσθετες εισφορές των Εταίρων σε μετρητά, κατ' αναλογία της συμμετοχής εκάστου στο Ε.Κ.

Κατά την αποτίμηση της Επιτροπής προέκυψαν τα εξής:

Οικόπεδα	Δρχ.	35.000.000
Κτίρια (σημερινή αξία)		5.500.000
Αποθέματα		5.000.000
Επισφαλείς πελάτες (περιλαμβάνονται στους πελάτες)		1.500.000

Τα υπόλοιπα στοιχεία και υποχρεώσεις αποτιμήθηκαν όπως εμφανίζονται στον Ισολογισμό. Σημειώνεται ότι η εκτίμηση των κτιρίων έγινε όχι ως αναπροσαρμογή της αξίας κτήσεώς των, αλλά της αναπόσβεστης αξίας των επομένως με αυτήν θα συγκριθεί η αποτίμηση για να μας δώσει τη διαφορά εκτιμήσεως. Οι διαφορές με τις οποίες θα χρεωθούν ή θα πιστωθούν οι λογαριασμοί για να προσαρμοσθούν τα υπόλοιπά των άγονται στον λογαριασμό 41.07 «Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας λοιπών περιουσιακών στοιχείων», υπολογαριασμό 41.07.XX «Διαφορές εκτιμήσεως Επιτροπής άρθρο 9 Ν. 2190»

Οι εγγραφές προσαρμογής που θα ακολουθήσουν είναι οι επόμενες:

10 Γήπεδα Οικόπεδα		5.000.000
10.00 Γήπεδα – Οικόπεδα		
41 Αποθεματικό		
41.07 Διαφορές από αναπροσ. Αξίας Α.Π.Σ.		5.000.000
41.07.XX Διαφορές εκτιμήσεως		
<i>Διαπιστωθείσες διαφορές κατά την εκτίμηση της επιτρ. του άρθρου 9.</i>		
11 Κτίρια –Εγκαταστάσεις Κτιρίων –Τεχν. Έργα		1.500.000
11.00 Κτίρια –Εγκαταστάσεις – Κτιρίων- Τεχν. Έργα		
41 Αποθεματικό- Διαφορ. Αναπρο. – Επιχορ. Επενδ.		1.500.000
41.07 Διαφορές από αναπροσ. Αξίας Α.Π.Σ.		
41.07.XX Διαφορές εκτιμήσεως		
<i>Διαπιστωθείσες διαφορές κατά την εκτίμηση</i>		

<i>της επιτρ. του άρθρου 9.</i>		
41 Αποθεματικό- Διαφορ. Αναπρο. – Επιχορ. Επενδ.	1.000.000	
41.07 Διαφορές από αναπροσ. Αξίας Λ.Π.Σ.		
41.07.XX Διαφορές εκτιμήσεως		
20 Εμπορεύματα		1.000.000
20.XX Αποθέματα		
<i>Διαπιστωθείσες διαφορές κατά την εκτίμηση της επιτρ. του άρθρου 9.</i>		
31 Γραμμάτια Εισπρακτέα	1.500.000	
31.97 Πελάτες επισφαλείς		
30 Πελάτες		1.500.000
30.00 Πελάτες εσωτερικού		
<u>Διαχωρισμός επισφαλών πελατών.</u>		
41 Αποθεματικό-Διαφ. Αναπρο.- Επιχ. Επεν.	1.500.000	
41.07 Διαφορές από αναπροσ. Αξίας Λ.Π.Σ.		
41.07.XX Διαφορές εκτιμήσεως		
44 Προβλέψεις		1.500.000
44.11 Πρόβλεψη για επισφαλείς πελάτες		
<i>Σχηματισμός προβλέψεως για κάλυψη επισφαλών πελατών.</i>		

Μετά τις εγγραφές αυτές ο λογαριασμός «Διαφορές Εκτιμήσεως» παρουσιάζει πιστωτικό υπόλοιπο δρχ. 4.000.000. Το Εταιρικό Κεφάλαιο μαζί με τη διαφορά εκτιμήσεως ανέρχονται σε δρχ. 44.000.000 και θα πρέπει, για να καλυφθεί το Μ.Κ. της Α.Ε. να καταβάλουν οι εταίροι δρχ. 16.000.000 κατά την αναλογία των εισφορών τους. Με την ίδια αναλογία κατανέμεται και η διαφορά εκτιμήσεως:

Εταίροι	Εισφορά	Διαφορές εκτιμήσεως
Α	16.000.000 X 35% = 5.600.000	4.000.000 X 35% = 1.400.000
Β	16.000.000 X 30% = 4.800.000	4.000.000 X 30% = 1.200.000
Γ	16.000.000 X 25% = 4.000.000	4.000.000 X 25% = 1.000.000
Δ	16.000.000 X 10% = <u>1.600.000</u>	4.000.000 X 10% = <u>400.000</u>
	16.000.000	4.000.000

Θα έχουμε τις εξής εγγραφές:

38 Χρηματικά Διαθέσιμα	16.000.000	
38.00 Ταμείο		
43 Ποσά προοριζόμενα για αύξηση κεφ.		16.000.000
43.01 Καταθέσεις εταιρών για αύξηση κεφαλαίου		
Εταίρος Α 5.600.000		
Εταίρος Β 4.800.000		
Εταίρος Γ 4.000.000		
Εταίρος Δ 1.600.000		
<i>Καταβολή των εταιρών.</i>		
41 Αποθε/κα –Διαφ. Αναπροσαρμογής-Επιχ. Επενδ.	4.000.000	
41.07 Διαφορές από αναπροσαρ. Αξίας Λ.Π.Σ.		
41.07.XX Διαφορές εκτιμήσεως		
43 Ποσά προοριζόμενα για αύξηση κεφαλαίου		4.000.000
43.90 Διαφορά εκτιμήσεως για αύξηση κεφαλαίου		
<i>Μεταφορά πιστωτικού Υπολοίπου διαφοράς εκτιμήσεως προκειμένου να χρησιμοποιηθεί για αύξηση κεφαλαίου</i>		

Στο σημείο αυτό λήγει το πρώτο στάδιο των λογιστικών διαδικασιών. Μετά την ολοκλήρωση των διατυπώσεων δημοσιότητας, θα ακολουθήσει η επόμενη εγγραφή, για να τακτοποιηθεί ο λογαριασμός του κεφαλαίου (στάδιο β):

40 Κεφάλαιο	40.000.000	
40.06 Ετ. Κεφάλαιο		
40.06.01 Εταιρική μερίδα Α 14.000.000		
40.06.02 Εταιρική μερίδα Β 12.000.000		
40.06.03 Εταιρική μερίδα Γ 10.000.000		
40.06.04 Εταιρική μερίδα Δ 4.000.000		
43 Ποσά προορισμένα για αύξηση κεφαλαίου	20.000.000	
43.01 Καταθέσεις εταιρών	16.000.000	
για αύξηση κεφαλαίου		
43.01.01 Καταθέσεις εταίρου Α 5.600.000		
43.01.02 Καταθέσεις εταίρου Β 4.800.000		
43.01.03 Καταθέσεις εταίρου Γ 4.000.000		

43.01.04 Καταθέσεις εταίρου Δ	<u>1.600.000</u>	
43.90 Διαφορές εκτιμήσεως για αύξηση κεφαλαίου	4.000.000	
43.90.01 Αναλογία Εταίρου Α	1.400.000	
43.90.02 Αναλογία Εταίρου Β	1.200.000	
43.90.03 Αναλογία Εταίρου Γ	1.000.000	
43.90.04 Αναλογία Εταίρου Δ	<u>1.600.000</u>	
40 Κεφάλαιο		60.000.000
40.00 Καταβλημένο Μ.Κ. κοινών μετοχών.		
<i>Μετοχές 3.000 Ο.Α. 2.000 δρ. εκάστη Διαμόρφωση Μ.Κ.</i>		

Οι μετοχές θα κατανεμηθούν μεταξύ των μετόχων ως εξής:

Α Μετοχές	1050 X 20.000 =	21.000.000
Β Μετοχές	900 X 20.000 =	18.000.000
Γ Μετοχές	750 X 20.000 =	15.000.000
Δ Μετοχές	<u>300 X 20.000 =</u>	<u>6.000.000</u>
	3.000 X 20.000 =	60.000.000

6.2 Μετατροπή Α.Ε. σε Ε.Π.Ε. (άρθρο 66 Ν. 2190 και άρθρο 51 Ν.3190).

Τη μετατροπή της ανώνυμης εταιρείας σε εταιρεία περιορισμένης ευθύνης διέπουν οι διατάξεις του άρθρου 66 του Ν.2190/ 1920, που ορίζουν τα εξής:

« 1. Η μετατροπή ανώνυμης εταιρίας σε εταιρία περιορισμένης ευθύνης, γίνεται με απόφαση της γενικής συνέλευσης, που λαμβάνεται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 29 παρ. 3 και 4 και 31 παρ. 2, μετά από προηγούμενη εκτίμηση του ενεργητικού και παθητικού της, σύμφωνα με το άρθρο 9 του παρόντος.

« Στην περίπτωση αυτή, το εταιρικό κεφάλαιο δεν μπορεί να υπολείπεται από το ελάχιστο όριο που προβλέπεται από το άρθρο 4 του ν. 3190/1955, όπως ισχύει, εκτός αν η διαφορά αυτή καλυφθεί με νέα εισφορά εταίρων.

« Η απόφαση της γενικής συνέλευσης πρέπει να περιβληθεί τον τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου και να περιλαμβάνονται σε αυτήν οι όροι του καταστατικού της εταιρίας περιορισμένης ευθύνης.

« 2. Από την συντέλεση των κατά το άρθρο 8 του ν. 3190/1955 δημοσιεύσεων και παράλληλα των διατυπώσεων δημοσιότητας του άρθρου 7β για την γενόμενη μετατροπή, η μετατρεπόμενη ανώνυμη εταιρία συνεχίζεται υπό τον τύπο της εταιρείας περιορισμένης ευθύνης. Πριν από την ολοκλήρωση των πιο πάνω διατυπώσεων δημοσιότητας, η μετατροπή δεν παράγει κανένα αποτέλεσμα. Μετά την επέλευση της μετατροπής, οι εκκρεμείς δίκες συνεχίζονται χωρίς να επέρχεται διακοπή τους.»

6.2.1 Προϋποθέσεις και διατυπώσεις για την πραγματοποίηση της μετατροπής.

Σύμφωνα με τα όσα ορίζει το παραπάνω άρθρο 66 του ν.2190/1920, για να γίνει μετατροπή μιας Α.Ε. σε ΕΠΕ πρέπει να συντρέξουν τα ακόλουθα:

(α) Να ληφθεί απόφαση της γενικής συνελεύσεως των μετόχων για τη μετατροπή της νομικής μορφής της Α.Ε. σε Ε.Π.Ε. Η απόφαση πρέπει να ληφθεί σε συνέλευση με αυξημένη απαρτία και με αυξημένη πλειοψηφία των άρθρων § 3 και 31 § 2, δηλαδή απαιτείται:

- να παρίστανται στη συνέλευση μέτοχοι που εκπροσωπούν τα 2/3 του καταβλημένου κεφαλαίου ή αν δεν συντελεστεί η απαρτία αυτή να συγκληθεί επαναληπτική γενική συνέλευση στην οποία αρκεί το 1/2 του καταβλημένου κεφαλαίου ή και δεύτερη επαναληπτική στην οποία αρκεί το 1/3 του καταβλημένου κεφαλαίου και
- να ληφθεί απόφαση με πλειοψηφία των 2/3 των ψήφων που εκπροσωπούνται στη συνέλευση.

(β) Η απόφαση της γενικής συνελεύσεως των μετόχων για τη μετατροπή της

Α.Ε. σε Ε.Π.Ε. πρέπει να περιβληθεί τον τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου.

Το έγγραφο αυτό αποτελεί το καταστατικό της εταιρίας και πρέπει να περιλαμ-

βάνει όλες τις ουσιώδεις διατάξεις που απαιτεί το άρθρο 6 του ν .3190/1955 καθώς

και την έκθεση της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων του άρθρου 9 ν.2190/1920.

(γ) Εκτίμηση της περιουσίας της μετατρεπόμενης ανώνυμης εταιρίας από την Επιτροπή Εμπειρογνομόνων του άρθρου 9 του ν.2190/1920 (άρθρο 5 § 2 του Ν.3190/55). Η έκθεση της επιτροπής αυτής πρέπει να έχει επιδοθεί στην εταιρία πριν από την απόφαση των εταίρων περί μετατροπής της εταιρίας.

(δ) Το εταιρικό κεφάλαιο δεν μπορεί να υπολείπεται του ελάχιστου ορίου που

προβλέπει το άρθρο 4 του ν.3190/1955, εκτός αν τυχόν επ' ελάττον διαφορά

καλυφθεί με νέα εισφορά των εταίρων.

(ε) Δημοσιότητα της εταιρικής συμβάσεως (καταστατικό) σύμφωνα: με τις διατάξεις του άρθρου 8 του ν.3190/1955, δηλαδή:

- κατάθεση του συμβολαιογραφικού εγγράφου (καταστατικού), μέσα σε ένα μήνα από την κατάρτισή του, στο πρωτοδικείο της έδρας της εταιρίας,
- καταχώρηση στο Μητρώο Ε.Π.Ε. του πρωτοδικείου και
- δημοσίευση στο Μητρώο Α.Ε. και Ε.Π.Ε. της Εφημερίδας της Κυβερ-

νήσεως ανακοινώσεως για την καταχώρηση του συμβολαιογραφικού εγγράφου μετατροπής στο Μητρώο Ε.Π.Ε.

και με τις διατάξεις του άρθρου 7β του ν.2190/1920, δηλαδή:

- καταχώρηση του συμβολαιογραφικού εγγράφου στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών.
- Δημοσίευση ανακοινώσεως στο τεύχος Α.Ε. και Ε.Π.Ε. της εφημερίδας της Κυβερνήσεως.

6.2.2 Μετατροπή Α.Ε. σε Ε.Π.Ε. από φορολογική άποψη.

Η μετατροπή ανώνυμης εταιρίας σε εταιρία περιορισμένης ευθύνης δεν μπορεί να υπαχθεί στις ευεργετικές διατάξεις (φοροαπαλλαγές και διευκολύνσεις) του ν.1297/1972 και του ν. 2166/1993.

6.2.3. Λογιστική διαδικασία της Α.Ε. σε Ε.Π.Ε.

Η λογιστική διαδικασία της μετατροπής Α.Ε. σε Ε.Π.Ε. είναι παρόμοια με τη λογιστική διαδικασία της μετατροπής της Ε.Π.Ε. σε Α.Ε. που περιγράφηκε σε προηγούμενη ενότητα.

6.3 Μετατροπή προσωπικής εταιρείας (Ο.Ε. ή Ε.Ε.) σε Ανώνυμη Εταιρεία.

Την μετατροπή της ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρείας σε Α.Ε. προβλέπει το άρθρο 67 § 2, που ορίζει τα εξής :

« Μετατροπή της ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρίας σε ανώνυμη εταιρεία, εφόσον δεν προβλέπεται διαφορετικά στο καταστατικό της, γίνεται με απόφαση όλων των εταίρων, μετά από προηγούμενη εκτίμηση του ενεργητικού και παθητικού της, σύμφωνα με το άρθρο 9.

« Στην περίπτωση αυτή, το μετοχικό κεφάλαιο δεν μπορεί να υπολείπεται από το ελάχιστο όριο που προβλέπει το άρθρο 8, εκτός αν η διαφορά καλυφθεί με νέα εισφορά των εταίρων. Η απόφαση των εταίρων, η οποία περιλαμβάνει τους όρους του καταστατικού της ανώνυμης εταιρίας, καθώς και τη σύνθεση του πρώτου διοικητικού συμβουλίου και των ελεγκτών της πρώτης εταιρικής χρήσης, πρέπει να περιβληθεί τον τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου και να υποβληθεί στον Υπουργό Εμπορίου για έγκριση, σύμφωνα με το άρθρο 4.

Η παραπάνω απόφαση, μαζί με τη σχετική έγκριση υπόκειται στις διατυπώσεις δημοσιότητας του άρθρου 7β, παράλληλα δε και στις διατυπώσεις δημοσιότητας των άρθρων 42,43 και 44 του Εμπορικού Νόμου, όπως ισχύουν και εφαρμόζονται. Πριν την ολοκλήρωση των πιο πάνω διατυπώσεων δημοσιότητας η μετατροπή δεν παράγει κανένα αποτέλεσμα, μετά δε την τήρηση αυτών η μετατρεπόμενη εταιρία συνεχίζεται υπό τον τύπο της ανώνυμης εταιρίας.

« Οι εκκρεμείς δίκες συνεχίζονται χωρίς να επέρχεται διακοπή τους.

« Κάθε εταίρος λαμβάνει μετοχές ανάλογα με την αξία της εταιρικής του μερίδας.

« Η επωνυμία της μετατραπέισας εταιρείας μπορεί να διατηρηθεί εφαρμοζομένης και της διατάξεως του άρθρου 5. Οι ομόρρυθμοι εταίροι της ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρίας, η οποία μετατρέπεται, εξακολουθούν να ευθύνονται και μετά τη μετατροπή εις ολόκληρον και απεριόριστα για τις εταιρικές υποχρεώσεις που ανέληφθησαν μέχρι της ολοκλήρωσεως των κατά τις διατάξεις του παρόντος διατυπώσεων δημοσιότητας, εκτός αν οι δανειστές της εταιρίας συγκατατέθηκαν εγγράφως για τη μετατροπή της εταιρείας.

« 3. Στις από μετατροπή προερχόμενες εταιρείες μπορούν να εισέλθουν και νέοι μέτοχοι ».

6.3.1 Προϋποθέσεις και διατυπώσεις για την πραγματοποίηση της μετατροπής.

Οι προϋποθέσεις²¹¹ και διατυπώσεις για τη μετατροπή προσωπικής εταιρείας (Ο.Ε. και Ε.Ε.) σε ανώνυμη εταιρεία είναι παρόμοιες με αυτές που ακολουθούνται και εφαρμόζονται για τη μετατροπή της εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, σε ανώνυμη εταιρία.

6.3.2 Συνέπειες της μετατροπής.

Οι συνέπειες από την μετατροπή είναι οι εξής:

- Η μετατραπέισα εταιρεία συνεχίζει πλέον με τον τύπο της Α.Ε.
- Οι εκκρεμείς δίκες συνεχίζονται χωρίς να επέρχεται διακοπή τους.
- Κάθε εταίρος λαμβάνει μετοχές της Α.Ε. ανάλογα με την αξία της εταιρικής του μερίδας.

²¹¹ Διαφέρουν ως προς τις διατυπώσεις δημοσιότητας και απαιτείται έγγραφη συγκατάθεση των πιστωτών της προσωπικής εταιρείας για τη μετατροπή σε Α.Ε.

6.3.3 Φορολογικές ελαφρύνσεις κατά την μετατροπή .

Οι μετατροπές προσωπικών εταιριών σε ανώνυμες εταιρίες είναι δυνατό να υπαχθούν στις φορολογικές απαλλαγές και διευκολύνσεις που προβλέπουν το ν.δ. 1297/1972 και ο ν. 2166/1993 υπό τις προϋποθέσεις και τους περιορισμούς που προβλέπουν τα νομοθετήματα αυτά.

Ωστόσο πρέπει να λεχθεί ότι :

- Εάν η προσωπική εταιρία τηρεί βιβλία δεύτερης κατηγορίας του Κ.Β.Σ. μπορεί να υπαχθεί μόνο στις διατάξεις του ν.δ. 1297/1972, όχι όμως και του ν.δ. 2166/1993.
- Καταβάλλεται φόρος συγκεντρώσεως κεφαλαίου με συντελεστή επί της διαφοράς μεταξύ του κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρείας και του κεφαλαίου της μετατρεπόμενης προσωπικής εταιρίας.

6.3.4 Λογιστική διαδικασία της μετατροπής Προσωπικών εταιρειών σε Α.Ε.

Εφαρμόζεται παρόμοια λογιστική διαδικασία με αυτή που αναπτύχθηκε σε προηγούμενη ενότητα για την μετατροπή της Ε.Π.Ε. σε Α.Ε.²¹².

6.4 Μετατροπή προσωπικής εταιρείας (Ο.Ε. ή Ε.Ε.) σε Ε.Π.Ε.

Την μετατροπή της ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρείας σε Ε.Π.Ε. ρυθμίζει το άρθρο 53 του ν. 3190/55 .

« 1. Η μετατροπή ανώνυμης εταιρίας σε εταιρία περιορισμένης ευθύνης, γίνεται με απόφαση της γενικής συνέλευσης, που λαμβάνεται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 29 παρ. 3 και 4 και 31 παρ. 2, μετά από προηγούμενη εκτίμηση του ενεργητικού και παθητικού της, σύμφωνα με το άρθρο 9 του παρόντος.

« Στην περίπτωση αυτή, το εταιρικό κεφάλαιο δεν μπορεί να υπολείπεται από το ελάχιστο όριο που προβλέπεται από το άρθρο 4 του ν. 3190/1955, όπως ισχύει, εκτός αν η διαφορά αυτή καλυφθεί με νέα εισφορά εταίρων.

« Η απόφαση της γενικής συνέλευσης πρέπει να περιβληθεί τον τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου και να περιλαμβάνονται σε αυτήν οι όροι του καταστατικού της εταιρίας περιορισμένης ευθύνης.

²¹² Για την μετατροπή Ε.Π.Ε. σε Α.Ε. με βάση τις διατάξεις του ν.δ. 1297/72 και του ν.δ. 2166/93 βλ. αναλυτικά στο " Συγχωνεύσεις – Διασπάσεις εξαγορές – Μετατροπές Εταιρειών & Εκτίμηση Αξίας Επιχειρήσεως " Εμ. Σακέλλη σελ. 355.

« 2. Από την συντέλεση των κατά το άρθρο 8 του ν. 3190/1955 δημοσιεύσεων και παράλληλα των διατυπώσεων δημοσιότητας του άρθρου 7β για την γενόμενη μετατροπή, η μετατρεπόμενη ανώνυμη εταιρία συνεχίζεται υπό τον τύπο της εταιρίας περιορισμένης ευθύνης. Πριν από την ολοκλήρωση των πιο πάνω διατυπώσεων δημοσιότητας , η μετατροπή δεν παράγει κανένα αποτέλεσμα. Μετά την επέλευση της μετατροπής, οι εκκρεμείς δίκες συνεχίζονται χωρίς να επέρχεται διακοπή τους. »

6.4.1 Προϋποθέσεις μετατροπής.

Οι προϋποθέσεις και διατυπώσεις για τη μετατροπή προσωπικής εταιρείας (Ο.Ε. και Ε.Ε.) σε Ε.Π.Ε. είναι παρόμοιες με αυτές που ακολουθούνται και εφαρμόζονται για τη μετατροπή της προσωπικής εταιρείας , σε ανώνυμη εταιρία.

6.4.2 Φορολογικές ελαφρύνσεις.

Οι μετατροπές προσωπικών εταιριών σε Ε.Π.Ε. είναι δυνατό να υπαχθούν στις φορολογικές απαλλαγές και διευκολύνσεις που προβλέπουν το ν.δ. 1297/1972 και ο ν. 2166/1993 υπό τις προϋποθέσεις και τους περιορισμούς που προβλέπουν τα νομοθετήματα αυτά.

6.4.3 Λογιστική διαδικασία της μετατροπής Προσωπικών εταιρειών σε Ε.Π.Ε.

Εφαρμόζεται παρόμοια λογιστική διαδικασία με αυτή που αναπτύχθηκε σε προηγούμενη ενότητα για την μετατροπή της Ε.Π.Ε. σε Α.Ε.²¹³.

²¹³ Για την μετατροπή Ο.Ε ή Ε.Ε.σε Ε.Π.Ε. με βάση τις διατάξεις του ν.δ. 1297/72 και του ν.δ. 2166/93 βλ. αναλυτικά στο " Συγχωνεύσεις – Διασπάσεις εξαγορές – Μετατροπές Εταιρειών & Εκτίμηση Αξίας Επιχειρήσεως " Εμ. Σακέλλη σελ. 357.

7. ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ.

Συγχώνευση εταιρειών, από νομική άποψη, είναι η συνένωση δύο ή περισσότερων εταιρειών, σε μία ενιαία εταιρεία, ή οποία γίνεται με σύμβαση που καταρτίζεται μεταξύ τους.

Κατά τη συγχώνευση προκύπτει νέο νομικό πρόσωπο. Αυτό μπορεί να γίνει βέβαια κατόπιν λύσεως και εκκαθαρίσεως των συγχωνευόμενων, οπότε εισφέρονται στην προκύπτουσα από συγχώνευση νέα εταιρεία, η καθαρή θέση κάθε συγχωνευόμενης. Ωστόσο μπορεί να εισφέρει κάθε συγχωνευόμενη στη νέα εταιρεία, το σύνολο του ενεργητικού και του παθητικού της και να αποφευχθεί έτσι η εκκαθάριση. Στην πράξη ακολουθείται συνήθως ο δεύτερος τρόπος.

Μετά την συγχώνευση επέρχεται συγκέντρωση που αποβλέπει σε διάφορους σκοπούς, όπως:

- στην κατάπαυση του υφισταμένου ανταγωνισμού μεταξύ ομοειδών επιχειρήσεων,
- στην εξάλειψη της παραγωγικής αναρχίας και την επιβολή ομοιόμορφης πολιτικής τιμών (τιμορρυθμιστική πολιτική),
- στην εξυγίανση των επιχειρήσεων ,
- στην επίτευξη του ανώτατου δυνατού βαθμού οικονομικότητας ,
- στην εφαρμογή του ανώτατου δυνατού βαθμού ορθολογικής οργάνωσης.

Σοβαρά κίνητρα για τη συγχώνευση ή μετατροπή επιχειρήσεων προς δημιουργία μεγάλων οικονομικών μονάδων παρέχουν οι διατάξεις 1297/72, του Ν. 2166/93 και του άρθρου 9 του Ν. 2992/2002.

Οι τρόποι με τους οποίους μπορεί να γίνει η συγχώνευση είναι οι εξής:

1. Συγχώνευση με τη δημιουργία νέας εταιρείας.

Η τελευταία αποτελεί συνέχεια των εταιρειών που συγχωνεύονται και συνενώνονται σε μία νέα εταιρεία, πού συγκροτείται και οργανώνεται με νέο καταστατικό και λαμβάνει σαν μέλη της τα μέλη των συγχωνευομένων εταιρειών και περιουσία τις περιουσίες τους.

2. Συγχώνευση με απορρόφηση.

Μ' αυτήν μία από τις συγχωνευόμενες απορροφά την άλλη ή τις άλλες, με την έννοια ότι η απορροφούσα διευρύνεται και δέχεται στους κόλπους της αφ' ενός τα μέλη και αφ' ετέρου τις περιουσίες των απορροφουμένων.

3. Συγχώνευση με εξαγορά.

Σ' αυτήν μία εταιρεία, η εξαγοράζουσα, διευρύνεται και δέχεται στους κόλπους της μόνο τα περιουσιακά στοιχεία της άλλης ή των άλλων εξαγοραζομένων εταιρειών, όχι όμως και τους εταίρους τους, σε αντίθεση με τους δύο προηγούμενους τρόπους, όπου και οι εταίροι των συγχωνευόμενων εταιρειών εισέρχονταν και συνέχιζαν την ιδιότητά τους στην ενιαία εταιρεία.

Οι δύο πρώτοι τρόποι που αναφέρθηκαν παραπάνω παρουσιάζουν διάφορα

κοινά χαρακτηριστικά, κυρίως ως προς τα έννομα αποτελέσματα που επιφέρουν.

7.1 Συγχωνεύσεις εταιρειών που ρυθμίζονται από την κείμενη νομοθεσία.

Οι συγχωνεύσεις εταιρειών που ρυθμίζονται σήμερα από την κείμενη νομοθεσία είναι οι ακόλουθες :

- ο Συγχώνευση εταιρειών περιορισμένης ευθύνης, είτε δια συστάσεως νέας ΕΠΕ, είτε δι' απορροφήσεως από μια ΕΠΕ άλλης ή άλλων ΕΠΕ (άρθρα 54 και 55 ν.3190/1955).
- ο Συγχώνευση ανώνυμων εταιριών (άρθρα 68-80 ν.2190/1920 που αντικαταστάθηκαν ή προστέθηκαν με το Π.Δ., 498/1987, με το οποίο προσαρμόστηκε το ημεδαπό δίκαιο προς την τρίτη Οδηγία της Ε.Ο.Κ.).

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι δεν ρυθμίζονται, με ειδικές διατάξεις, οι ακόλουθες περιπτώσεις συγχωνεύσεων :

- ο Συγχώνευση ομόρρυθμης με ομόρρυθμη και ετερόρρυθμης με ετερόρρυθμη εταιρίες.
- ο Συγχωνεύσεις εταιριών διαφορετικού τύπου (προσωπικές με ΕΠΕ ή με Α.Ε. κ.λ.π.).
- ο Συγχωνεύσεις ατομικών επιχειρήσεων με προσωπικές εταιρίες ή με ΕΠΕ ή με Α.Ε.

7.2 Διαδικασία συγχωνεύσεως.

Ο Ν.2190/1920 (άρθρα 68-80) καθορίζει την ακόλουθη διαδικασία για τη συγχώνευση Α.Ε.

Τα Δ.Σ. των συγχωνευόμενων εταιρειών καταρτίζουν εγγράφως σχέδιο συμβάσεως στο οποίο πρέπει να καθορίζονται λεπτομερώς οι όροι της συγχωνεύσεως. Κυρίως πρέπει να καθορισθούν η σχέση ανταλλαγής των μετοχών των εξαφανιζόμενων εταιρειών, η ημερομηνία από την οποία οι νέες μετοχές που θα εκδώσει η νέα εταιρεία ή η απορροφούσα παρέχουν δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη, τα δικαιώματα που εξασφαλίζονται σε ειδικές κατηγορίες μετόχων (π.χ. προνομιούχοι μέτοχοι, κάτοχοι μετοχών επικαρπίας) καθώς και στους μετόχους άλλων τίτλων (π.χ. ιδρυτικών τίτλων) ή τα μέτρα που προτείνονται για αυτούς.

Το σχέδιο μαζί με λεπτομερείς εκθέσεις των Δ.Σ. των συγχωνευόμενων εταιρειών με τις οποίες σχολιάζονται και επεξηγούνται διάφορα σημεία του, υποβάλλεται στις διατυπώσεις δημοσιότητας από όλες τις συγχωνευόμενες εταιρίες, τουλάχιστον δύο μήνες πριν από τις συνεδρίες των Γ.Σ. που θα αποφασίσουν για αυτό. Περίληψη του σχεδίου δημοσιεύεται σε μία ημερήσια οικονομική εφημερίδα μέσα σε 10 ημέρες από την ολοκλήρωση των διατυπώσεων δημοσιότητας.

Οι πιστωτές των συγχωνευόμενων εταιριών έχουν το δικαίωμα, μέσα σε προθεσμία ενός μηνός από τη δημοσίευση, να ζητήσουν να λάβουν επαρκείς εγγυήσεις, εφόσον οι απαιτήσεις των είχαν δημιουργηθεί πριν από τη δημοσίευση και δεν είχαν καταστεί ληξιπρόθεσμες κατά το χρόνο της δημοσίευσης. Για κάθε διαφορά που θα προκύψει, οι πιστωτές έχουν το δικαίωμα να κοινοποιήσουν εγγράφως προς τις συγχωνευόμενες εταιρείες, μέσα στην παραπάνω μηνιαία προθεσμία, τις αντιρρήσεις των για τη συγχώνευση. Το Δικαστήριο πάντως μπορεί να επιτρέψει, παρά τις αντιρρήσεις ενός ή περισσότερων πιστωτών τη συγχώνευση, αν κρίνει ότι η οικονομική κατάσταση των συγχωνευόμενων εταιριών ή οι εγγυήσεις που δόθηκαν στους πιστωτές δεν δικαιολογούν τις αντιρρήσεις των. Αν κάποια από τις συγχωνευόμενες Α.Ε. έχει εκδώσει ομολογιακά δάνεια τα οποία δεν έχουν εξοφληθεί, η συγχώνευση πρέπει να εγκριθεί και από ειδικώς συγκροτούμενη συνέλευση των ομολογιούχων δανειστών.

Τα περιουσιακά στοιχεία των συγχωνευόμενων εταιριών εκτιμώνται από την Επιτροπή που προβλέπει το άρθρο 9 του Ν. 2190. Στην έκθεση της Επιτροπής, εκτός από την εκτίμηση εκφέρεται και γνώμη για το αν η σχέση ανταλλαγής των μετοχών είναι δίκαιη και λογική. καθώς και για την καταλληλότητα των μεθόδων που υιοθετήθηκαν κατά τον προσδιορισμό της σχέσεως αυτής και κατά τις εκτιμήσεις.

Η τελική απόφαση για τη συγχώνευση λαμβάνεται από τις Γ.Σ. όλων των συγχωνευόμενων εταιριών, με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία. Στους μετόχους που θα παραστούν στη Γ.Σ. πρέπει να είναι διαθέσιμα ένα μήνα πριν από την ημερομηνία συνεδριάσεώς της, όλα τα έγγραφα και τα στοιχεία που σχετίζονται με τη συγχώνευση.

Οι αποφάσεις των Γ.Σ. κάθε συγχωνευόμενης εταιρείας και η σχετική σύμβαση, που καταρτίζεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο, υποβάλλονται στις διατυπώσεις δημοσιότητας, αφού εγκριθούν από τον Υπουργό Εμπορίου. Με την καταχώριση της εγκριτικής αποφάσεως στα Μ.Α.Ε. επέρχονται όλες οι νόμιμες συνέπειες της συγχωνεύσεως.

7.3 Η φορολογική αντιμετώπιση των συγχωνεύσεων.

Ενώ στην εμπορική νομοθεσία προβλέφθηκε, όπως είδαμε, η συγχώνευση για ορισμένους εταιρικούς τύπους, ο φορολογικός νομοθέτης προσπάθησε να ευνοήσει την συγχώνευση εταιρειών κάθε τύπου, ακόμη και των ατομικών σε εταιρικές.

Με διάφορες απαλλαγές που αφορούσαν την φορολογία εισοδήματος, την φορολογία μεταβιβάσεως εμπράγματων δικαιωμάτων και τα τέλη χαρτοσήμου, προσπάθησε να δημιουργήσει κίνητρα για την συγχώνευση όλων των εταιρικών τύπων. Αυτά είναι, το ν.δ. 1297/72, ο ν.2166/93 και ν.2992/2002.

7.4. Η λογιστική των συγχωνεύσεων.

Η λογιστική των συγχωνεύσεων περιλαμβάνει σε πρώτο στάδιο την προσαρμογή των λογαριασμών του ενεργητικού και παθητικού σύμφωνα με τα δεδομένα της εκτιμήσεως που πραγματοποίησε η Επιτροπή. Η διαδικασία είναι ίδια με αυτή που περιγράφηκε και στην περίπτωση της μετατροπής. Διαφέρει μόνο ως προς την εμφάνιση των παγίων στοιχείων. Ενώ στην περίπτωση της μετατροπής οι αντίθετοι λογαριασμοί των αποσβεσθέντων παγίων περιουσιακών στοιχείων εξακολουθούν να εμφανίζονται με τα προηγούμενα υπόλοιπα τους και να δέχονται τις μέλλουσες αποσβέσεις, οι οποίες ορθό είναι να υπολογίζονται επί της αναπροσαρμοσμένης αξίας κτήσεως, στην περίπτωση των συγχωνεύσεων οι αντίθετοι λογαριασμοί των αποσβεσθέντων παγίων μεταφέρονται σε πίστωση των αντίστοιχων παγίων, το υπόλοιπο των οποίων δείχνει την αναπροσαρμοσμένη αναπόσβεστη αξία και αυτή μεταφέρεται στη νέα ή απορροφούσα εταιρεία. Η διαφοροποίηση στο λογιστικό χειρισμό οφείλεται στο γεγονός ότι στις συγχωνεύσεις δεν υπάρχει συνέχιση του ίδιου νομικού προσώπου.

Στην περίπτωση συγχωνεύσεως Ο.Ε. ή Ε.Ε. με Α.Ε. ή Ε.Π.Ε. κατ' εφαρμογή των διατάξεων Ν.Δ. 1297/72, οι πράξεις που διενεργούνται από τις μετασχηματιζόμενες προσωπικές εταιρείες μέχρι τη σύσταση της νέας εταιρείας, γίνονται για λογαριασμό τους. Στα λογιστικά βιβλία της νέας Ε.Π.Ε. ή Α.Ε. καταχωρούνται οι πράξεις που γίνονται μετά την σύσταση. Και επειδή μεσολαβεί μεγάλο, σχετικά, χρονικό διάστημα από την έναρξη της διαδικασίας του μετασχηματισμού μέχρι τη νόμιμη σύσταση και λειτουργία της νέας εταιρείας, προκύπτει ανάγκη συντάξεως νέας απογραφής των εισφερομένων από τις μετασχηματιζόμενες εταιρείες περιουσιακών στοιχείων κατά την ημέρα της νόμιμης συστάσεως της νέας εταιρείας.

Ωστόσο, η § 6 του άρθρου 2 του Ν. 2166/93 προβλέπει ότι όλες οι πράξεις, που διενεργούνται από τις μετασχηματιζόμενες επιχειρήσεις μετά την ημερομηνία του ισολογισμού μετασχηματισμού, θεωρούνται ως διενεργηθείσες για λογαριασμό της νέας εταιρείας και τα ποσά αυτών μεταφέρονται με συγκεντρωτική έγγραφα στα

βιβλία της. Συνεπώς, δεν χρειάζεται σύνταξη απογραφής κατά την ημέρα της νόμιμης συστάσεως της νέας εταιρείας.

8. Η ΤΥΧΗ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΝΔΙΑΜΕΣΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ Ή ΤΗΝ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗ.

Όπως είναι γνωστό, η ανώνυμη εταιρεία υπάρχει νομικά από τον χρόνο δημοσιεύσεως της αποφάσεως με την οποία εγκρίνεται το καταστατικό της και δίνεται η άδεια συστάσεως. Από την υπογραφή όμως του καταστατικού μέχρι τον χρόνο δημοσιεύσεως της παραπάνω αποφάσεως, παρέρχεται ένα χρονικό διάστημα, πού μπορεί να είναι αρκετά μεγάλο. Κατά το διάστημα αυτό, η εταιρική επιχείρηση πού μετατρέπεται (ή συγχωνεύεται) εξακολουθεί να προβαίνει σε συναλλαγές, από τις οποίες είναι φυσικό να προκύπτει ένα θετικό ή αρνητικό αποτέλεσμα.

Στην πράξη στις παραπάνω περιπτώσεις, οι νομικοί πού χειρίζονται το θέμα της μετατροπής ή συγχωνεύσεως, προσθέτουν στο καταστατικό διάταξη σύμφωνα με την οποία οι συμβαλλόμενοι συμφωνούν και αποδέχονται τα κέρδη που θα προκύψουν από την συνέχιση των εργασιών θα προστεθούν στην καθαρή περιουσία που αναγράφεται στο καταστατικό, ενώ το αντίθετο θα συμβεί στην περίπτωση που προκύψουν ζημίες.

Ωστόσο θα πρέπει να λεχθεί ότι η παραπάνω ρύθμιση, ακόμη κι αν περιβληθεί στο καταστατικό, φορολογικά είναι ανίσχυρη. Σύμφωνα με το ν. δ 1297/72 το κέρδος που προκύπτει την ενδιάμεση περίοδο θεωρείται ότι αποκτήθηκε από τους εταίρους της μετατρεπόμενης επιχείρησης και εφόσον δε, προσφέρεται στην εταιρεία που προκύπτει από την μετατροπή ή την συγχώνευση, θα πρέπει να ακολουθείται η διαδικασία αυξήσεως του κεφαλαίου της. Στην περίπτωση της ζημίας, αυτή πρέπει να βαρύνει όλους τους εταίρους.

Ωστόσο ο ν.2166/93 δεν αποδέχεται την παραπάνω διάταξη. Αντίθετα ορίζει ότι το αποτέλεσμα της μεταβατικής περιόδου μεταφέρεται στην απορροφούσα ή τη νέα εταιρεία και φορολογείται επί των εταιρειών αυτών.

9. ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΕΝΑΡΞΕΩΣ Α.Ε.

Βάσει του άρθρου 41 § 1 Ν.2190/20 η εκ μετατροπής ή συγχωνεύσεως προερχόμενη Α.Ε. υποχρεούται να συντάξει απογραφή κατά τα οριζόμενα από το άρθρο 9 του Εμπορικού Νόμου. Ειδικότερα τα περιουσιακά στοιχεία θα αναγραφούν με την καθορισμένη αξία της επιτροπής του άρθρου 9. Στην απογραφή θα καταχωρηθούν επίσης οι νέες αγορές περιουσιακών στοιχείων .

Με την παραπάνω διάταξη συμφωνεί και το ν.δ. 1297/72, ενώ διαφωνεί ο Ν.2166/93, ο οποίος προβλέπει ότι όλες οι πράξεις που διενεργούνται από τις

σχηματισμένες επιχειρήσεις μετά την ημερομηνία του ισολογισμού μετασχηματισμού, θεωρούνται ως διενεργηθείσες για λογαριασμό της νέας εταιρείας.

10. ΔΙΑΣΠΑΣΗ Α.Ε.

Ο θεσμός της διασπάσεως εισήχθη για πρώτη φορά στη χώρα μας το 1987. Με το Π.Δ. 498/87 προστέθηκαν στον Κ.Ν. 2190/20 τα σχετικά με το θέμα αυτό άρθρα 81 – 89 που μετέφεραν στο ελληνικό δίκαιο τις διατάξεις της 6^{ης} Οδηγίας της Ε.Ο.Κ.

Την έννοια της διασπάσεως Α.Ε. δίνει το άρθρο 81 του Κ.Ν. 2190/20 ως της πράξεως, κατά την οποία μια Α.Ε. (διασπώμενη), χωρίς να περάσει από το στάδιο της εκκαθάρισεως και χωρίς να γίνει διανομή της περιουσίας της, λύεται και όλα τα περιουσιακά της στοιχεία (ενεργητικού και παθητικού) μεταβιβάζονται σε άλλες υφιστάμενες ή το πρώτον συνιστώμενες ανώνυμες εταιρείες (που καλούνται επωφελούμενες). Μετά την ολοκλήρωση της διασπάσεως, η διασπώμενη Α.Ε. παύει να υπάρχει.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι ο νόμος 2190/20 αναγνωρίζει και ρυθμίζει τη διάσπαση μόνο της ανώνυμης εταιρείας.

Συνεπώς, ο θεσμός της διασπάσεως δεν μπορεί να εφαρμοσθεί στις υπόλοιπές μορφές εμπορικών εταιρειών (Ο.Ε., Ε.Ε., Ε.Π.Ε.).

Οι λόγοι που οδηγούν ή επιβάλλουν τη διάσπαση μιας εταιρείας μπορεί να είναι : α) οι διαφωνίες μεταξύ των μετόχων και β) Η ανάγκη χωρισμού των διαφόρων τμημάτων η κλάδων μιας μεγάλης ανώνυμης εταιρείας, που ελπίζεται ότι θα οδηγήσει στην καλύτερη οργάνωση της και βελτίωση της αποδοτικότητας της.

10.1 Τρόποι Διασπάσεως.

Τα άρθρα 81-89 του Κ.Ν. 2190/20 ακολουθούν, σχετικά με τη διάσπαση ανωνύμων εταιρειών, την ίδια μεθόδευση, όπως και για την προβλεπόμενη από το νόμο αυτό συγχώνευση Α.Ε. Έτσι, διακρίνουν τις εξής περιπτώσεις διασπάσεως:

α) Διάσπαση με απορρόφηση είναι η πράξη με την οποία μια ανώνυμη εταιρεία (διασπώμενη), η οποία λύεται χωρίς να ακολουθήσει εκκαθάριση, μεταβιβάζει σε άλλες υφιστάμενες ανώνυμες εταιρείες (επωφελούμενες) το σύνολο της περιουσίας της (ενεργητικό και παθητικό) έναντι αποδόσεως στους μετόχους της μετοχών εκδιδόμενων από τις επωφελούμενες εταιρείες και, ενδεχομένως, καταβολής ενός χρηματικού ποσού σε μετρητά προς συμψηφισμό μετοχών τις οποίες δικαιούνται. Το ποσό αυτό δεν μπορεί να υπερβαίνει το 10% της ονομαστικής αξίας των μετοχών, που αποδίδονται στους μετόχους της διασπώμενης εταιρείας και αθροιστικά με την αξία των μετοχών αυτών την αξία της καθαρής θέσεως της εισφερόμενης περιουσίας αυτής της εταιρείας.

Στη μορφή αυτή της διασπάσεως υπάγεται και η περίπτωση κατά την οποία όλες οι μετοχές της διασπώμενης εταιρείας, που παρέχουν δικαίωμα ψήφου στη γενική συνέλευση των μετόχων της; ανήκουν στις επωφελούμενες εταιρείες (άρθρο 87 Κ.Ν. 2190/20).

β) Διάσπαση με σύσταση νέων εταιρειών. Είναι η πράξη με την οποία μια ανώνυμη εταιρεία (διασπώμενη), η οποία λύεται χωρίς να ακολουθήσει εκκαθάριση, μεταβιβάζει σε άλλες ανώνυμες εταιρείες που συνιστώνται ταυτόχρονα (επωφελούμενες) το σύνολο της περιουσίας της (ενεργητικό και παθητικό) έναντι αποδόσεως στους μετόχους της μετοχών εκδιδόμενων από τις επωφελούμενες εταιρείες και ενδεχομένως, καταβολής ενός χρηματικού ποσού σε μετρητά προς συμψηφισμό μετοχών τις οποίες δικαιούνται. Το ποσό αυτό δεν μπορεί να υπερβαίνει το 10% της ονομαστικής αξίας των μετοχών, που αποδίδονται στους μετόχους της διασπώμενης εταιρείας και αθροιστικά με την αξία των μετοχών αυτών την αξία της καθαρής θέσεως της εισφερόμενης περιουσίας αυτής της εταιρείας.

γ) Διάσπαση με απορρόφηση και με σύσταση νέων εταιρειών είναι η πράξη με την οποία μια ανώνυμη εταιρεία (διασπώμενη), η οποία λύεται χωρίς να ακολουθήσει εκκαθάριση, μεταβιβάζει μερικώς σε άλλες υφιστάμενες ανώνυμες εταιρείες (επωφελούμενες με' απορρόφηση) και μερικώς σε άλλες ανώνυμες εταιρείες που συνιστώνται ταυτόχρονα (επωφελούμενες με σύσταση) το σύνολο της περιουσίας της (ενεργητικό και παθητικό) έναντι αποδόσεως στους μετόχους της μετοχών εκδιδόμενων από τις επωφελούμενες εταιρείες και, ενδεχομένως, καταβολής ενός χρηματικού ποσού σε μετρητά προς συμψηφισμό μετοχών τις οποίες δικαιούνται. Το ποσό αυτό δεν μπορεί να υπερβαίνει το 10% της ονομαστικής αξίας των μετοχών, που αποδίδονται στους μετόχους της διασπώμενης εταιρείας και αθροιστικά με την αξία των μετοχών αυτών την αξία της καθαρής θέσεως της εισφερόμενης περιουσίας αυτής της εταιρείας.

Κοινό χαρακτηριστικό όλων των περιπτώσεων διασπάσεως ανωνύμων εταιρειών είναι ότι, οι διασπώμενες εταιρείες λύνονται χωρίς να ακολουθήσουν το στάδιο της εκκαθάρισεως. Φυσικά, η διασπώμενη ανώνυμη εταιρεία, σε κάθε περίπτωση, παύει να υπάρχει.

10.2 Διαδικασία διασπάσεως Α.Ε.

Η διαδικασία διασπάσεως για τις Α. Ε, καθορίζεται από τα άρθρα 81-89 του Ν. 2190/20 κατά τρόπο ανάλογο με τη διαδικασία συγχωνεύσεως. Έτσι, τα Δ.Σ. των Α.Ε. που συμμετέχουν στη διάσπαση καταρτίζουν έγγραφο σχέδιο συμβάσεως διασπάσεως, με περιεχόμενο, κατά το μεγαλύτερο μέρος του, παρόμοιο με το προβλεπόμενο για το σχέδιο συγχωνεύσεως. Στο σχέδιο διασπάσεως πρέπει ακόμα να προβλέπεται η κατανομή των μετοχών που εκδίδονται από τις επωφελούμενες στους μετόχους της διασπώμενης Α.Ε. και το κριτήριο στο οποίο βασίζεται η κατανομή αυτή.

Για τις διατυπώσεις δημοσιότητας, τη σύγκλιση των Γ.Σ. των Α.Ε. που συμμετέχουν στη διάσπαση, την εκτίμηση της Επιτροπής του άρθρου 9 του Ν. 2190,

την κατάρτιση της οριστικής συμβάσεως με συμβολαιογραφικό έγγραφο και γενικά για όλες τις ενέργειες που απαιτούνται μέχρι την ολοκλήρωση της διασπάσεως, ισχύουν όσα αναφέρθηκαν στην περίπτωση των συγχωνεύσεων.

10.3 Φορολογική αντιμετώπιση της διασπάσεως.

Σύμφωνα με το άρθρο 22 § 11 του ν.1828/89 οι απαλλαγές των άρθρων 2 & 3 του ν.δ. 1297/72, οι οποίες παρέχονται σε περίπτωση απόσχισης κλάδου με τις προϋποθέσεις του άρθρου 4 του νομοθετικού διατάγματος, όπως τροποποιήθηκε με την παράγραφο 7 του άρθρου 9 του νόμου 1731/ 1987 και των άρθρων 5 και 6 του ίδιου νομοθετικού διατάγματος, παρέχονται και σε περίπτωση διάσπασης ανώνυμης εταιρίας σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.Δ. 498/1987, εφόσον το κεφάλαιο κάθε μίας από τις επωφελούμενες από τη διάσπαση εταιρείες δεν είναι μικρότερο του καθοριζόμενου από το άρθρο 4 του ν.δ. 1297/1972 ελαχίστου ορίου κεφαλαίου, δηλαδή σήμερα των 100.000.000 δρχ. ή (300.000 €). Για τη διασπώμενη δεν υπάρχει θέμα ελαχίστου κεφαλαίου, αφού παύει να υπάρχει από την ολοκλήρωση της διασπάσεως.

Σημειώνεται ότι επί διασπάσεως, οι μετοχές που εκδίδουν οι επωφελούμενες εταιρίες:

- είναι δυνατό να είναι ανώνυμες, εάν οι μετοχές της διασπώμενης είναι όλες ανώνυμες και ελεύθερα μεταβιβάσιμες.
- είναι υποχρεωτικά ονομαστικές, εάν οι μετοχές της διασπώμενης είναι όλες ονομαστικές και επιπλέον να είναι μη μεταβιβάσιμες κατά 75% επί μία πενταετία από την ολοκλήρωση της διασπάσεως.

Επισημαίνεται ότι οι ευεργετικές φορολογικές διατάξεις του ν.δ. 1297/1972 εφαρμόζονται μόνο επί διασπάσεως ανώνυμης εταιρείας όχι όμως και επί διασπάσεως νομικού προσώπου άλλου εταιρικού τύπου (Ε.Π.Ε., Ο.Ε. κλπ).

• Υπαγωγή στο νόμο 2166/93.

Κατά τη ρητή διάταξη του άρθρου 1 § 1 περιπτ. δ' του νόμου 2166/1993, οι ευεργετικές διατάξεις του νόμου αυτού εφαρμόζονται και στην περίπτωση « διάσπασης ανωνύμων εταιριών κατά την έννοια του άρθρου 81 § 1 του Κ.Ν. 2190/1920, με την προϋπόθεση ότι οι διασπώμενες απορροφούνται από υφιστάμενες ανώνυμες εταιρίες», εφόσον το κεφάλαιο κάθε μίας από τις επωφελούμενες από τη διάσπαση εταιρίες δεν είναι μικρότερο του οριζόμενου από το άρθρο 2 § 5 του νόμου αυτού ελάχιστου ορίου, δηλαδή 100.000.000 δρχ. ή 300.000 €.

- **Φόρος συγκεντρώσεως κεφαλαίου.**

Επί διασπάσεως ανώνυμης εταιρίας συντελείται μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων από τη διασπώμενη είτε σε υφιστάμενες, είτε σε νέες επωφελούμενες εταιρείες. Στο ποσό αύξησεως του κεφαλαίου της απορροφούσας ή στο ποσό του κεφαλαίου συστάσεως της νέας εταιρείας οφείλεται φόρος συγκεντρώσεως κεφαλαίου 1 %, χωρίς να αφαιρείται το μετοχικό κεφάλαιο της διασπώμενης ανώνυμης εταιρίας. Μόνο επί διασπάσεως ανώνυμης εταιρείας της οποίας, το σύνολο των μετοχών (100%) κατέχουν οι απορροφούσες επωφελούμενες εταιρείες, δεν οφείλεται φόρος συγκεντρώσεως κεφαλαίου, αφού δεν λαμβάνει χώρα αύξηση των κεφαλαίων (των επωφελούμενων αυτών εταιριών).

10.4 Λογιστική διαδικασία της διασπάσεως.

Οι λογιστικές εγγραφές διασπάσεως είναι παραπλήσιες με εκείνες της συγχωνεύσεως με σύσταση νέας εταιρίας ή με απορρόφηση. Διαφέρει η διάσπαση με απορρόφηση και σύσταση νέας εταιρείας, η οποία αποτελεί συνδυασμό των δύο προηγούμενων.

ΚΑΤ' ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Αλεξίου – Μαστρογιαννοπούλου Α., Λογιστική Εταιρειών, Εκδ. Έλλην, 1997.
- Αναστασιάδης Ηλ., Ελληνικόν Εμπορικόν Δίκαιον, τ. Α', Αθήναι.
- Δερβέναγας Α., Αστικός Κώδικας, Εκδόσεις Σάκκουλα Θεσ/νίκη, 1997.
- Ιγνατιάδης Α., Θεωρητική και εφαρμοσμένη λογιστική των εταιρικών επιχειρήσεων, Θεσ/νίκη 1993.
- Ιγνατιάδη Α., Νομοθετικά κείμενα φορολογίας εισοδήματος –Κ. Β. Σ., Καούνης Δ., Η λογιστική στις εταιρικές επιχειρήσεις, έκδοση Β', Αθήνα 1990.
- Καφούσης Γ., Λογιστική των Εμπορικών Εταιριών, Εκδόσεις Σάκκουλα, 1984.
- Κιάντου – Παμπούκη Αλ., Εμπορικόν δίκαιον τ. Α', Αφοί Σάκκουλα 1962.
- Κιάντου – Παμπούκη Αλ. Συγχώνευσις των εμπορικών Εταιρειών, Θεσ/νίκη 1963.
- Κυπραίος Μ., Φορολογικόν Δίκαιον, Αθήναι .
- Λεοντάρης Μ., Προσωπικές Εταιρείες - Ε.Π.Ε.- Κοινοπραξίες, Εκδόσεις Πάμισος, Αθήνα 2003.
- Λεοντάρης Μ. Ανώνυμες Εταιρείες, Εκδόσεις Πάμισος, Αθήνα 2002.
- Λεοντάρης Μ., Μετατροπή – Συγχώνευση – Διάσπαση Εταιρειών, τέταρτη έκδοση, Αθήνα 2002.
- Λιακόπουλος, Έννομες σχέσεις στην Α.Ε. από το ιδρυτικό στάδιο, 1987.
- Θεσ/νίκη 1994.
- Μπαρραλέξης Σ. Γενική λογιστική, Θεσ/νίκη 1996.
- Παμπούκης Κ., Δίκαιον Εμπορικών Εταιρειών, Γενικόν Μέρος, Σάκκουλας 1979.
- Ρόκας Ν, Εμπορικά Εταιρεία , εκδ. 2^η ,1984 εκδ. 3^η , 1989, εκδ. 5^η , 2^η ανατύπωση, 1992.
- Σακέλλης Εμ., Το Ελληνικό Λογιστικό Σχέδιο, εκδόσεις « Βρυκούς », .
- Σακέλλης Εμ., Συγχωνεύσεις - Διασπάσεις – Εξαγορές – Μετατροπές Εταιριών & Εκτίμηση Αξίας επιχειρήσεως. Γ' Έκδοση, εκδόσεις « Βρυκούς».
- Σαρσέντης Β., Λογιστική Εταιρειών, Δ' έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλη.
- Σκαλίδης Λ., Δίκαιο Εμπορικών Εταιρειών, JUS Θεσ/νίκη 1993.
- Σκαλίδης Λ., Εισαγωγή στο Εμπορικό Δίκαιο, JUS 1994 .
- Σκαλίδης Λ. – Βελέντζας Γ., Εμπορικός Κώδικας, JUS Θεσ/νίκη 1997.
- Σταματόπουλος Δ., Κώδικας Φορολογικών Βιβλίων και Στοιχείων, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα Σεπτέμβριος 1998.
- Τσιριντάνη, Στοιχεία εμπορικού δικαίου, τόμος Β, έκδ. 6^η , 1964.
- Χέβας Δ. Ειδικά φορολογικά θέματα εταιρειών, 2^η έκδοση, Εκδόσεις Κ. & Π. Σμπιλίας, Αθήνα 1997.

- Χρυσοκέρης Ι., Λογιστική των Εμπορικών Εταιρειών, Β. Παπαζήσης, Αθήναι.

B. ΞΕΝΗ.

- Gower L. C. B. Et al, The principles of Modern Company Law, Stevens and Sons, London 1969.
- Green – Sorter – Drake, Consolidated Statement, Wadsworth Acc.Series.

Sites

- www.gus.gr.
- www.Pandektis.gr.